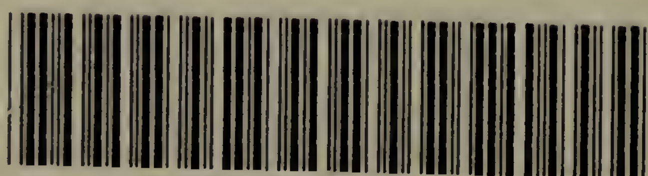

22101217768

LEVENSBERICHTEN

VAN

ZEEUWSCHE MEDICI.

STOOMBOEKDRUK

VAN J. C. & W. ALTORFFER

TE MIDDELBURG.

LEVENSBERICHTEN

VAN

ZEEUWSCHE MEDICI,

BIJEENGEBRACHT DOOR WIJLEN

DR. ADR. A. FOKKER,

HIER EN DAAR BIJGEWERKT DOOR

DR. J. C. DE MAN.

UITGEGEVEN DOOR HET ZEEUWSCH GENOOTSCHAP DER WETENSCHAPPEN UIT HET FONDS-VERBRUGGE MET BIJDRAGE VAN DE AFDEELING ZEELAND DER NEDERLANDSCHE MAATSCHAPPIJ TOT BEVORDERING DER GENEESKUNST.

MIDDELBURG.
J. C. & W. ALTORFFER.
DRUKKERS VAN HET GENOOTSCHAP.
1901.

WELLCOME
HISTORICAL
MEDICAL
LIBRARY

VOORWOORD.

Na het betreurd overlijden van Doctor ADRIAAN ABRAHAM FOKKER, Inspecteur bij het Geneeskundig Staatstoezicht in Zeeland, vroeger Lector in de Geneeskunde, Voorzitter van het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen, vele jaren practicus in zijn geboorteplaats enz. enz. — na dat sterfgeval, zeg ik, den 24 December 1878, stelde men mij een bundel aanteekeningen ter hand, om daarmede naar vereischte te handelen. Vele van deze waren op losse papiertjes geschreven, nota's, die gediend hadden, toen FOKKER zijne oudheidkundige werken uitgaf: vooral uit den tijd, toen hij zijn Prijsvraag bewerkte over de „Contagieuse ziekten in Zeeland" en zijn „Losse bladen uit het Chirurgijns-Gilde." Na onderzoek bleek mij, dat de inhoud bekend en gedrukt was. Een andere bundel kwam mij merkwaardiger voor: hij bevatte *korte* Levensberichten van oude en aan de thans levenden veelal onbekende Medici van vroegeren tijd. Zij dagteekenden

van lang voor zijn dood en waren eveneens op losse papieren geschreven. Ik besloot ze bijéén te laten binden en, als Bibliothecaris van de kleine Boekerij onzer Afdeeling van de Ned. Maatschappij voor Geneeskunst, in de Bibliotheek te plaatsen, met het opschrift *„Biographia Medicorum.”* Meermalen heb ik den wensch geuit, dat de Afdeeling ze zou kunnen laten drukken, doch de middelen ontbraken. Aan mijn opvolger, Doctor R. Bijlsma, is het gelukt de toestemming te verkrijgen van het Bestuur van het Zeeuwsch Genootschap om de aanteekeningen te laten drukken uit de gelden van het zoogenaamd Fonds Verbrugge, met eenige financieele tegemoetkoming van de Afdeeling Zeeland, terwijl aan mij werd opgedragen om voor de uitgaaf te zorgen.

Fokker's aanteekeningen zijn misschien gemaakt om ze later meer uitgebreid voor de pers gereed te houden, doch daarvoor zal hem de beschikbare tijd hebben ontbroken.

De grondslagen waren vooral lijsten van Doctoren, voor hem door belangstellende vrienden opgemaakt, of door eigen opsporing te Middelburg gevonden. Natuurlijk correspondeerde hij over een en ander met anderen, die werk maakten van Biographieën en daaronder vooral met Nagtglas: vandaar dat in het hoogst belangrijk en veel omvattend werk van dezen Letterkundige, getiteld *„de Zeeuwen”* menige Doctor is beschreven, dien men ook in de meestal oudere notities van Fokker terugvinden kan. Doch behalve andere voordeelen

vindt men in Fokker's bundel alles bijéén en licht te overzien, dat wat den Geneeskundige het meest belang inboezemt. — Dat zijn werk nog verre van persklaar was, kan blijken hieruit, dat hij nog menig bekende naam niet vermeldt en uit het feit, dat hij voor Middelburg wel de straten aangeeft, waarin zijne Medici hebben gewoond, maar den tijd heeft gemist om op te sporen in welke huizen zij hun intrek hadden genomen.

Fokker ontleende zijne opgaven behalve aan Nagtglas en voor een klein deel aan mij, ook aan J. v. d. Baan te Wolfaartsdijk, aan de Doctoren Boom te Zierikzee en Tholen en aan Dr. Bourssе Wils; hij correspondeerde met de Doctoren Israels en Daniels. De meeste correspondentie had plaats omstreeks 1860.

Fokker's berichten bepalen zich, met eenige uitzonderingen tot Medici van de 18e eeuw of van vroeger. Voor hem, die later eens de daarna gekomen Medici wil opsporen zal dit gemakkelijker te doen zijn.

Wat mij aangaat, ik heb zijn arbeid bijna geheel onveranderd gelaten, ook wat stijl en spelling betreft doch ik heb gemeend er hier en daar *en parenthèse* enkele Medici, ook bijna uitsluitend van denzelfden tijd, bij te moeten voegen. Slechts zeldzaam betrad ook ik de 19e eeuw. Ik heb steeds gemeld, of wij de Dissertaties der beschrevenen in onze kleine Bibliotheek bezitten. Men kan daaruit zien, dat vele nog

ontbreken; misschien is het een middel om nog wat oude geschriften te verkrijgen.

Wenschelijk ware het misschien, dat men nasporingen kon doen in Academische Boekerijen van enkele vreemde plaatsen, waar vroeger vele Medici zijn gepromoveerd, b. v. in Gent, Duisburg, enz.

Voor meer omvattende opgaven over de in dezen bundel aangeduide Medici kan men behalve NAGTGLAS en het Biographisch woordenboek ook raadplegen het *Lexicon* van de Doctoren GURLT en HIRSCH.

Dr. J. C. DE MAN.

Middelburg, October 1901.

LEVENSBERICHTEN

VAN

ZEEUWSCHE MEDICI,

BIJEENGEBRACHT DOOR WIJLEN

Dr. ADR. A. FOKKER.

HIER EN DAAR BIJGEWERKT DOOR

Dr. J. C. DE MAN.

ANDRIESSEN (JAKOB JOHAN), *Veere*. Hij is geboren te Veere en had tot ouders ANDREAS ANDRIESSEN JACZ., Predikant aldaar en CATHARINA JOHANNA VAN ROOIJEN.

Te Utrecht den 15 Mei 1748 in de geneeskunde gepromoveerd zijnde, heeft hij zich te Veere gevestigd en is hij aldaar zeer in aanzien gekomen. In 1753 werd hij Raad van de stad en was sedert 1767 meermalen Burgemeester, tot hij bij de omwenteling in 1796 van zijn post ontzet werd. Ten tijde van de uitgift van de *Zeeuwsche oudheden* door ERMERINS (1791) was hij overdeken van het chirurgijnsgild. Reeds in 1768 werd hij bij het pas gevestigd *Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen* tot lid gekozen.

Hij overleed in hoogen ouderdom in April 1802.

Hij heeft uitgegeven:

Gedichten van dr. JACOB JOHAN ANDRIESSEN. Te Middelburg bij H. VAN OSCH, 1792. 8°.

Gelegenheid, levenswijze, ziekten en getal der overleedene inwoonderen te Vere (a°. 1779), geplaatst in: *Verhandelingen van de Natuur- en Geneeskundige Correspondentie Societeit,* 1e d., 2e afd. *a* bladz. 141.

[Zijne Dissertatie *De maternarum imaginationum et animi pathematum in foetum efficacia,* is in de Bibl. van Zeeuwsche geneeskundigen voorhanden. D. M.].

ARDESCH (Jan Anthonij), *Middelburg, Veere.* Hij is geboren te 's-Gravenhage omstreeks het jaar 1738. Van zijne jeugd is niets bekend maar in militaire geneeskundige dienst zijnde kwam hij met den rang van Chirurgijn Majoor in het regiment Zwitsers van den Generaal-Majoor Stockar te Veere, alwaar hij zich als burger-geneesheer vestigde. Vrij spoedig behoorde hij aldaar tot de notabelen en den 7 September 1789 Raad van de stad geworden zijnde, werd hij het jaar daaraanvolgende tot schepen benoemd. In 1793 verving hij Jacob Evera als Doctor van de Admiraliteit voor Veere en in 1795 werd hij lid van de algemeene rekenkamer vanwege deze stad. Intusschen had hij reeds zijne geneeskundige stelling in 1792 verbeterd door het erlangen van den titel van Med. Doctor, dien hij den 6 Juli van dat jaar te Duisburg verkreeg na verdediging van eene *Dissertatio de Leucorrhoea.*

In 1799 veranderde hij van woonplaats, zich begevende naar Middelburg, waar hij gewoond heeft op de Spuibrug in perceel E, n°. 69 en waar hem eene zeer uitgebreide praktijk is ten deel gevallen. Hij heeft deze uitgeoefend tot het jaar 1811, als wanneer hij Middelburg verlaten heeft ten einde in Noord-Braband zijne verdere levensjaren te slijten. Hij betrok een buiten genaamd Groenendaal, bij Tilburg, zich later begevende naar Boxtel, waar hij den 14 Januari 1824 in den ouderdom van 86 jaren is overleden.

Hij was een beminnaar en voorstander van de fraaije kunsten en de liefhebbers van het schouwburgvermaak te Middelburg zijn ook aan zijne medewerking de stichting verschuldigd van

het daarvoor bestemd gebouw op het Molenwater, door middel van eene onderneming met aandeelen tot stand gekomen 21 Januari 1807, en waarvan A. C. C. Slicher, J. A. Ardesch, D. J. Schorer en P. I. Boddaert Commissaris-Directeuren waren.

[De Dissertatie is in de Bibl. voorhanden. D. M.].

ARONDEAULX (Henricus), *Middelburg*. Vermoedelijk uit een Vlaamsch geslacht gesproten [1]) is, blijkens het doopregister van de Nederduitsch Hervormde Gemeente te Middelburg, Hendrik Arondeaux aldaar in 1590 geboren. Zijn vader was Jan A. Hij heeft de Geneeskunst in zijne vaderstad uitgeoefend en was daar in de jaren 1623 en 1624 de jongste stadsgeneesheer. Hij is in 1625 overleden.

[Geen Dissertatie. In 1597 huwde een Johanna Arondeaux met Octavio Gallieus, die te Arnemuiden lombard hield. Zij werd toegelaten tot het Avondmaal, omdat zij verklaarde afkeerig te zijn van een lombard. In 1606 was de „tafelhouder" en zijn vrouw overleden. Zie Kesteloo, *Geschied. van Arnemuiden*, bladz. 103 en 190. D. M.].

BAERSDORP (Cornelis van), *Goes*.

Boxhorn, I, bl. 459.

De la Rue, bl. 444.

De Chalmot, *Biogr. woordenboek*, II, bladz. 10.

Hij was van het geslacht der van Borsselen's en geboren te Goes, alwaar hij omstreeks 1538 de praktijk heeft uitgeoefend. Later is hij lijfarts geweest van Karel V en nog later voerde hij den titel van *Conseiller et archimédecin de feu l'Empereur* Charles V, *et de Madame* Leonore, *Reine de France et de Madame* Marie, *Reine de Hongrie*. Hij overleed te Brugge den 24 November 1565.

Wij bezitten niets van hem. Hij schreef:

---

[1]) Men zie daaromtrent het aangevoerde op het leven van den predikant David Arundens door G. Vrolikhert in zijn *Vlissingsche Kerkhemel*, bladz. 30.

Methodus universae artis medicae in partes V dissecta. Brugis, typ. HUB. CROCI 1538, fol.

Consilium de Arthritide, extat in opere, quod H. GARETIUS *edidit. Francof. ap.* J. WECHEL, 1592. 8°.

[Gehuwd met ANNA MOSSCHEROEN uit Brugge. In 1551 was B. schepen te Brugge, waar hij in de kerk van St. Donat werd begraven. Zie NAGTGLAS in „de Zeeuwen" en over zijn geschriften *Biogr. woordenb.* en *Zel. Ill.*, II, bladz. 93.

De naam der echtgenoote heeft aanleiding gegeven, b. v. *Zel. Ill.* II, bladz. 94 om te denken aan vermaagschap tusschen gemelde echtgenoote in het ook in Zeeland zeer bekende Normandisch geslacht van de „DE MOUCHERON."

In zijn belangrijk onlangs verschenen werk *Balthasar de Moucheron*, heeft Mr. J. H. DE STOPPELAAR aant. I aangetoond, dat dit een dwaling is. D. M.].

BAGGAART (JOHAN), *Middelburg.* Hij is geboren omstreeks het jaar 1657 en heeft te Middelburg de praktijk uitgeoefend, zijnde hij aldaar geweest stadsdoctor. Zijn dood viel voor in December 1710.

Hij is een man geweest, die eene groote ervaring heeft bezeten en die zich door zijne geschriften, waarin hij de heerschende denkbeelden van den dag, inzonderheid de overdrevene broeijngskuren bij heete uitslagziekten, op rationele gronden bestreden heeft. Wij bezitten van hem:

De waarheyd ontwerd van vooroordeelen. Door een gesonde redekavelinge over de ses niet-Natuurlijke Dingen, waarin getoond werd, dat het bloed kan pecceren in snelheyd, en hitte, en dat men somtijds te weijnig de soogenaamde Scheurbuijk heeft. Met een voorreden over de kinderpokties. Mitsgaders eenige aanmerkingen over de Fermentatie en Hoofdstoffen. Waar in de dwaling van 't Acidum en Alkali klaar werd aangewesen en wederlegt. Door JOHAN BAGGAART, *Med. Doctor tot Middelburg in Zeeland.* Tot Middelburg a°. 1696. 8°.

Dit geschrift was bijzonder gericht tegen de scheurbuik-theorie van dr. BONTEKOE.

Voorts:

De Kinderpokken en Maselen Na haren aard, oorzaken, kenteekenen, voorteekenen, en genesinge beschreven: Met weederleggingge van 't oude gevoelen van de Lijders bijnaas te doen verstikken door 't sterk uitbroeijen en Heete Levenswijs. Door JOHAN BAGGAART, *Stadts Doctor tot Middelburg.* 'T Amsterdam 1710. 8°.

Dit werkje is opgedragen aan Balieu, Burgermeesteren, Schepenen en Raden der stad Middelburg.

[Wij missen de Dissertatie. D. M.].

BASTER (JOB), *Zierikzee.* [NAGTGLAS meldt, dat hij te Zierikzee is geboren 2 April 1711 uit ADRIAAN en MARIA V. D. HOUTE. Vroeg wees geworden ontving hij zijne opvoeding te Rotterdam, en promoveerde te Leiden in 1731. Na eene reis naar Frankrijk en Engeland vestigde hij zich te Zierikzee. Hij was kinderloos gehuwd met 1° JACOBA DE KAT en 2° met JACOBA VINK. Hij stierf 7 Maart 1775, 64 jaar oud.

Het *Zeeuwsch Genootschap* bezit van hem een bijbel met familje aanteekeningen — 5 brieven aan Dr. P. DE WIND en 18 aan zijn neef Prof. J. W. TE WATER. Behalve anderen heeft vooral over hem geschreven NAGTGLAS in: *"Een geleerde Zeeuw, honderd jaren na zijn sterven herdacht."* Middelburg 1875 — DE KANTER in: *Vriend des Vaderlands* 1831. N. G. VAN KAMPEN in: *Geschied. der Letteren*, deel II.

In de Bibliotheek zijn vele werkjes van hem voorhanden, maar niet de Dissertatie; zijne onderzoekingen op Natuurkundig gebied waren zoo beroemd, dat enkele dieren naar hem genoemd zijn. De Royal Society te London maakte hem lid, voor zijne beschrijving van lagere dieren; later bleek het dat hij gedwaald had door ze aan te zien voor planten. Vooral beroemd zijn zijne Natuurkundige uitspanningen. Het *Zeeuwsch Genootschap* bezit onder den naam van Ephemeriden een lange lijst van Meteorologische aanteeke-

ningen. Hij beschreef het eerst den Goudvisch in het Nederduitsch en daarbij de eigenaardige misvorming.

De werkzame man, wiens lust tot natuurkundig onderzoek en verzamelen zich later ook geopenbaard heeft bij den Zierikzeeschen Doctor GOEMANS Sen., heeft nagelaten en aan het *Zeeuwsch Genootschap* vereerd, een door hem zelf vervaardigd zoogenaamd „Buffet" uit koralen en meest inlandsche schelpen opgebouwd, dat nu nog versiert den voorgang van het Museum van het *Zeeuwsch Genootschap*.

Hij was een ijverig leerling van ALBINUS. Zijne Dissertatie „De Osteogenia" Leiden 1731 is opgenomen in de verzameling van HALLER. *Biogr. Lexicon* door WERNICH en HIRSCH, Wien, 1884. D. M.]

BATTUS (CORNELIS), *Veere.*

BOXHORN. *Croniek van Zeelandt* I, bladz. 457.

DE LA RUE. *Geletterd Zeeland,* bladz. 245.

DE CHALMOT. *Biogr. Woordenboek* II, bladz. 130.

Hij was de zoon van JACOB BATTUS en omstreeks 1471 te Veere geboren. Aldaar heeft hij het stads Doctorschap bekleed en woonde hij in 1498 bij Vrouwe ANNA VAN BORSSELE op het kasteel Zandenburg, zijnde aan hem toevertrouwd de opvoeding van haren zoon Jonkheer ADOLF VAN BOURGONDIEN, Heer van Beveren.

Hij stierf in 1517 en zou volgens BOXHORN eene *Wereldbeschrijving*, in 1512 gedrukt, hebben uitgegeven.

[Deze Wereldbeschouwing of Cosmographie wordt te dikwijls door oude kroniekschrijvers aangehaald, om met sommige nieuweren te twijfelen, of zij wel ooit bestaan heeft. Zij is in de Nederlandsche Bibliotheken en in de groote boekerij te Londen niet voorhanden. Misschien is zij nog in Spanje te vinden. Het voornaamste betrekkelijk Zeeland schijnt intusschen door lateren te zijn overgenomen en gedrukt.

Deze CORNELIS BATTUS mag niet verward worden met den Dordschen Geneesheer CAROLUS BATTUS, die zoo ver ik weet, nooit

voor een geboren Zeeuw is gehouden. Doch het Bibl. Lexicon van HIRSCH vermoedt dat hij te Veere zou zijn geboren. D. M.].

BAUDOUS (PHILIPPUS DE). *Middelburg.* Hij is slechts bekend uit de lijst van Geneeskunstoefenaren voorkomende in den *Middelburgschen naamwijzer*, als zich in 1738 hebbende gevestigd te Middelburg, waar hij is gaan wonen in de *Langeviele*, later in de *Krommeweele.* Hij was reeds in 1710 gepromoveerd. Zijn naam wordt in genoemden Naamwijzer na het jaar 1742 niet meer aangetroffen.

[Geen Dissertatie bij ons. D. M.].

BEAUSARD (PIETER), *Middelburg.*

FOPPENS *Biblioth. Belg.*

Hij was geboortig van Leuven en is de eerste bezoldigde Stads Doctor te Middelburg geweest. Hij werd den 20 Januari 1559 Stil. Cur. Holl. (1560) daartoe aangesteld en moest *de rijcken om tgeordoneerde loon eñ d'arme om godtswille* bedienen op een jaarlijksch inkomen van 8 £ 6 sc. 8 gr. (*f* 50.—), benevens vrijdom van accijns van wijn en bier. Daarenboven werd hem voor zijn verhuizen van Leuven naar Middelburg eene som van *f* 100.— toegelegd.

Blijkens de stadsrekeningen heeft hij van 1560—1569 het Stadsdoctorschap te Middelburg waargenomen. Vervolgens naar Leuven teruggekeerd, is hij aan de Hoogeschool aldaar Hoogleeraar in de Wiskunde geworden, en in 1577 overleden.

Hij was een man van grondige geleerdheid en zeer ervaren in het Grieksch, en heeft uitgegeven:

Arithmetices Praxis, Lovanii ap. Barthol. Gravium 1573. 8°.

De annulo Astronomico liber. Ibid. 8°.

[Wij bezitten geen werken van hem en weten ook niet of hij geparenteerd was aan den predikant BEAUSAR, die te Ritthem heeft gewoond en in 1836 te Klundert overleed. D. M.].

BAUTE (FRANCISCUS), *Middelburg.* Te Middelburg geboren

heeft Baute zijne geneeskundige studiën gemaakt aan de Hoogeschool te Utrecht, waar hij in October 1653 als student werd ingeschreven. Hij heeft de praktijk in zijne vaderstad uitgeoefend zonder door eenige bijzonderheden te zijn bekend geworden. Volgens Smallegange (*Croniek van Zeelant*, bladz. 439) is hij kiezer geweest. Zijne vrouw was Martha Bolle, blijkende het uit de registers van de Waalsche gemeente alhier dat den 16 Mei 1664 eene dochter met name Catharina, den 3 Januari 1666 een zoon Samuel en 25 September 1667 een zoon David, als hunne kinderen gedoopt werden.

[Hij was in 1668 medeoprichter van het Collegium Medicum; wij hebben geene Dissertatie van hem. d. M.].

BERKERS Jr. (Hendrik), *Middelburg*, *Goes*. Deze was in het jaar 1789 gepromoveerd en heeft zich in 1791 als Med. Doctor gevestigd te Middelburg, aldaar gewoond hebbende in *de korte Noordstraat*, later op *het Koorkerkhof*. Hij is in 1795 vertrokken en heeft zich naar Goes begeven, waar hij in 1798 Stads Doctor is geworden. Andere bijzonderheden omtrent hem zijn niet bekend.

[Geen Dissertatie. d. M.].

BERLEKOM (Johannes Jacob van), *Middelburg*. Hij had tot ouders Daniel van Berlekom en Cornelia Berdenis, en werd den 6 November 1734 te Middelburg geboren. Hij volbragt zijne studiën aan de Hoogeschool te Leiden en werd aldaar den 15 December 1758 tot Doctor in de Geneeskunde bevorderd na de verdediging van eene Dissertatio *De motu arteriarum vitali*. Hij heeft zich gevestigd te Middelburg, waar hij tot zijn dood toe de praktijk heeft uitgeoefend, zijnde hij den 16 April 1768 in de plaats van wijlen dr. J. I. Steenwijk tot Stads Doctor aangesteld en den 26 October 1776 tot Doctor van het Gasthuis. Gehuwd geweest met Susanna Hendrika Sinclair, geboortig van Arnemuiden, welk huwelijk in 1763 voltrokken werd, heeft hij een zoon nagelaten, met name Daniel Alexander. Hij overleed in Mei 1779.

[Wij bezitten 's mans Dissertatie.

De naam van BERDENIS, die scheen uit te sterven, is door de nakomelingen overgenomen. Zijn zoon mr. DANIEL ALEXANDER BERDENIS VAN BERLEKOM, gehuwd met CATALINA LUTEIJN, had tot zoon mr. JOHANNES JACOBUS BERDENIS VAN BERLEKOM, die gehuwd is geweest met MARIA CATHARINA ERMERINS. Deze laatste was tot zijn dood in 1846 Raadsheer in het Prov. Gerechtshof in Zeeland. Hij liet 3 zoons en 2 dochters na. Hij is de vader geweest van Dr. JOHAN PIETER BERDENIS VAN BERLEKOM, geb. in 1832, die thans nog (1901) eene groote en gelukkige praktijk te Middelburg waarneemt, evenals zijn zoon de Arts JOHANNES JACOBUS BERDENIS VAN BERLEKOM; een andere zoon van hem ook voor geneesheer opgeleid, stierf als student te Leiden aan de gevolgen van een val. Daar de Biografiën van FOKKER zich niet zoo ver uitstrekken, is het mij niet vergund over hen wijdloopiger te schrijven. Zie ook NAGTGLAS, *de Zeeuwen.* Supp. D. M.].

BIECHLINGER (JOHAN), *Middelburg.* Reeds in 1692 gepromoveerd heeft hij zich eerst omstreeks het jaar 1729 te Middelburg als Med. Doctor komen vestigen. Hij woonde op het Koorkerkhof, later in de Korte Gortstraat. Zijn naam komt na 1733 niet meer onder de practiserenden voor.

[Geen geschrift. D. M.].

BIESELINGEN (JOACHIM HUBRECHTS VAN), *Middelburg.* *Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde* 1864, bladz. 369.

Slechts een zeldzaam [1]) werkje over de Geneeskunde, in 1567 gedrukt, heeft de kennis van hem als Middelburgsch Geneesheer tot ons overgebracht. De titel daarvan is:

Het licht der Medecynē en Cyrurgien, int welcke ghy vindē sult goeden raet ende remedie tot alle gebreken des menschen lichaem, van de hoofde tottē voetē, als te wetē. Die iiii com-

---

[1]) De Maatschappij tot Bevordering der Geneeskunde kocht het in 1865 aan voor hare Bibliotheek voor *f* 25.— (Het ontbreekt in onze Bibliotheek).

plectien der menschē. Wat een Medicyn meester behoort te weten. Van Astronomie. Van Urynē te indiceren. Vā alle gebreken der Vrouwē. Sommige vraghe der natueren des menschen. Leeringhen eñ curatien der Cyrurgien. Tabule der Anatomie. Van siecke en ghebreken te cureren. Gemaect door M. Joachim Hubrechtsz. van Bieselinge, *Medecyn tot Middelborch.*

Gheprint Thantwerpen op die Lombaerde Veste in den Witten Hasewint, By my Jan van Ghelen.

[Wij bezitten geen geschriften. d. M.].

BISCOP (Johannes), *Middelburg.* Hij was een zoon van den Predikant Isaak Biscop en van Catelijne of Catharina Potteij en werd te Vlissingen geboren. Hij heeft zijne studiën gemaakt aan de Hoogeschool te Leijden, alwaar hij den 23 Januari 1662 op een Proefschrift: *de motu cordis et palpitatione ejus* tot Med. Doctor bevorderd is. Waarschijnlijk heeft hij na zijne promotie zich naar Vlissingen begeven, want Vrolikhert meldt (*Vlissingsche Kerkhemel* bladz 115) dat hij in April 1663 van Leijden met Attestatie thuis kwam, maar weldra schijnt hij zich als geneesheer gevestigd te hebben te Middelburg, daar hij reeds in 1669 tot Stads Doctor aldaar is aangesteld [1]). Voor het overige is hij geweest Examinateur van de chirurgyns ten dienste van de West Indische Compagnie en moet hij omstreeks 1680 overleden zijn.

[Medeoprichter van 't Coll. Medicum in 1668. Geen geschriften. d. M.].

BISCOP (. . . .) *Neuzen.* Hij was een zoon van den Predikant te Neuzen Enoch Biscop (broeder van den reeds gemelden Johannes Biscop). Aldaar geboren heeft hij er later als Med. Doctor de praktijk uitgeoefend en het ambt van Burgemeester bekleed. In 1747 bij gelegenheid van den inval

---

1) Op datzelfde jaar staat hij ook als Diaken bij de Nederduitsch Hervormde gemeente vermeld bij: Nagtglas, *de Algemeene Kerkeraad* enz. bladz. 158.

der Franschen in Vlaanderen naar Vlissingen gevlugt zijnde, is hij aldaar gestorven en begraven. (Vrolikhert, *Vlissingsche Kerkhemel* bladz. 115, benevens Willemsen, *Lijkrede op Ds.* Isaak Schorer, bladz. 67.)

[Er is geen geschrift van hem. Bartholomeus B. — misschien bovengenoemde — woonde Singelstraat in het huis Zoutelande N 181, later verbouwd. d. M.].

[BILS (Louis de), *Middelburg*, *Aardenburg*, *'s Hertogenbosch*. Fokker heeft hier geen bericht ingelascht over dezen merkwaardigen man, omdat hij over hem eene afzonderlijke Biografie heeft uitgegeven, nadat hij zeer toevallig de zoogenaamde geheime papieren van hem onder rommel bij het Zeeuwsch Genootschap had gevonden. Die hem wil kennen leze dus zijn „Louis de Bils en zijn tijd" of de studie van Dr. R. Krul. *Tijdsp.* 1898 en aldaar tevens de door dezen opnieuw in 1898 beschreven, *Fraude religieuse*, weleer in het vrouwenklooster te Oorschot gepleegd met het lijk van eene uit een Zeeuwsche familje ontsproten abdis Maria de Valckenisse. De Bils, als Anatoom en vooral als ontleder en balsemer van lijken zeer berucht, heeft door zijne lijkschouwing te 's Hertogenbosch, in tegenwoordigheid van een Roomsch-Katholiek professor uit Leuven en 3 Roomsch-Katholieke en 3 Protestantsche geestelijken, op last der Staten, het bedrog openbaar gemaakt. De Bils heeft veeltijds in Zeeland gewoond, onder anderen te Sluis, toen hij Baljuw in Aardenburg was. Zijne hoog opgehemelde anatomische ontdekkingen hebben de critiek van Ruisch en anderen niet kunnen doorstaan. Hij woekerde met zeker geheim om zonder verbloeding te ontleden en te balsemen, zoodat hij, volgens een hem van hoogerhand gegeven verlof, soms vele lijken aan huis had. Ware hij niet aan lager wal gekomen, dan zou de faculteit te Leuven van hem de 25000 gulden teruggevorderd hebben, die men hem had gegeven voor eenige helaas spoedig in ontbinding overgegane lijken.

Hij stierf als honorair professor — dat is zonder sala-

ris — bij het toenmalige Atheneum in den Bosch, in 1771.
Hij was Amsterdammer van geboorte, maar overigens Zeeuw uit Staats-Vlaanderen of België. D. M.].

[BLANKAART (STEVEN) of BLANCARDUS (STEPHANUS), *Middelburg, Amsterdam.* In de kleine bibliotheek van Zeeuwsche geneeskundigen grootendeels door FOKKER bijeengebracht, behooren niet minder dan 46 nommers aan bovengenoemden Polygraaf: vreemd daarom dat hij hem in deze biografiën niet vermeldt.
Misschien omdat hij volop Amsterdammer was. Hij is evenwel te Middelburg 24 October 1650 geboren. Zijne moeder, MARIA EVERSDIJK behoorde tot eene aanzienlijke Goesche famielje. Zijn vader NICOLAAS was hoogleeraar in de geschiedenis te Middelburg en later te Franeker. Men zie over hem NAGTGLAS *"de Zeeuwen."* — De zoon leerde eerst bij een apotheker en vestigde zich na zijn promotie te Amsterdam en overleed aldaar 23 Februari 1702. Zijn beroemd *Lexicon Medicum* werd nog in 1832 — en naar wij meenen, nog later — herdrukt. Ofschoon eigen onderzoek juist niet zijn hoofdbezigheid was, en Anatomische bijdragen zijne hoofdwerken waren, is toch merkwaardig zijn opleiding in een apotheek en zijn lust voor Pharmaceutische werken. Zij werden meest alle in vreemde talen overgedrukt. Ook wij bezitten de Japansche uitgaaf van zijn Anatomischen atlas. Men noemde hem in het Japansch POLANKARTO. Het werk, een onderdeel van een grooter werk van den Japanner UTAGAWA SIN-SEI is in 1808 verschenen.
De Dissertatie van B. bezitten wij niet. D. M.].

BOOM. (LEONARDUS LOUIJSSEN), *Middelburg.* Hij was een zoon van MATTHEUS BOOM en te Middelburg geboren. Den 26 Augustus 1762 aan de Leidsche Hoogeschool gepromoveerd zijnde op eene *Dissertatie: De asthmate,* heeft hij zich te Middelburg gevestigd en aldaar gewoond in *de Nieuwstraat,* later in *de Sint Pieterstraat.* Hij is den 8 Januari 1763 aangesteld

tot Doctor bij de Nederduitsche Diaconie in de plaats van Dr. J. VERMEULE en den 4 November 1780 op zijn verzoek eervol uit die betrekking ontslagen met behoud van vrijdom van wacht en aan de stadspoorten, terwijl hij in 1784 Dr. Q. CAPPELLE opvolgde als Doctor van het Oude Mannen- en Vrouwenhuis, in welke betrekking hij eerst in 1795 vervangen is door Dr. C. VAN DER PALM, zoodat hieruit kan worden opgemaakt dat hij reeds tot de bejaarde practici behoord heeft. Het is onbekend of hij alstoen overleden is.

Hij was in 1766 in den echt getreden met ANTHONIA MARIA VAN DEN HOUTE, geboren te Middelburg.

[Zijne Dissertatie is in onze bibliotheek voorhanden, evenals die van de latere Doctoren J. M. en J. N. BOOM, waarvan de eerste is overleden te Zierikzee en de laatste rustend geneesheer is te Tholen. Deze waren geen familje van hem. D. M.].

BOSCH (IMAN JACOB V. D.), *'s Gravenhage.* Deze, in 1731 te Tholen geboren doctor, de redacteur der Corresp. Societeit wordt beneden aangehaald bij VAN DEN CASTEELE.

BOUDEWIJNSE (ISAAC), *Middelburg.* Hij was een Middelburger van geboorte en den 2 September 1761 aan de Leidsche Hoogeschool tot Med. Doctor bevorderd op eene *Dissertatie: De Sanguinis menstruis Suppressione,* waarop hij zich 1763 te Middelburg als zoodanig gevestigd heeft, zijn intrek nemende in het hoekhuis van *de Lange Burg* en *Groenmarkt.* Hij schijnt in 1766 de stad te hebben verlaten doch is na eene zesjarige afwezigheid teruggekeerd en in 1772 op *de Londonsche kade* gaan wonen, hebbende hij later deze woning verwisseld voor eene in *de Lange Noordstraat.* Den 1 Mei 1773 viel hem de door den dood van Dr. J. RAYMOND vacante betrekking ten deel van Doctor in het Gasthuis, uit welke hij wederom den 21 September 1776 op zijn verzoek ontslagen werd wegens zijn vertrek naar elders. Het is onbekend werwaarts hij zich begeven hebbe.

[Wij bezitten zijn proefschrift niet. D. M.].

BOUILLON (Allard Charles), *Middelburg.* Hij was een Middelburger van geboorte en is ten jare 1729 tot Med. Doctor bevorderd. In 1731 vestigde hij zich als zoodanig te Middelburg, alwaar hij op *de Groote Markt* gewoond heeft en gedurende vele jaren de praktijk uitgeoefend, komende zijn naam op de lijst in den *Middelburgschen naamwijzer* voor het laatst voor in 1764, waarschijnlijk tengevolge van zijn dood, vermits een naamgenoot, Dirk François, na vroeger de stad verlaten te hebben, terugkeerde en zijn woning op de groote Markt betrok.

Allard Charles Bouillon trad in 1746 in den echt met Maria Louisa Sandra, geboortig van Middelburg.

[Geen Dissertatie. d. M.].

BOUILLON (Dirk François), *Middelburg.* Hij is geboren te Middelburg en in 1746 tot Med. Doctor gepromoveerd. Hij heeft zich terstond gevestigd in zijne geboorteplaats, waar destijds een zijner nabestaanden van denzelfden naam (misschien zijn oudere broeder) praktiseerde. Hij trad in 1753 in den echt met Catharina Centse, Wed^e van Jan Steemtart, geboren te Middelburg en woonde in de *Langeviele.* Waarschijnlijk ging het met de praktijk niet naar wensch, zoodat hij in 1755 de stad verliet, om er echter in 1764 bij den dood van Allard Charles Bouillon terug te keeren en zijn intrek te nemen in diens huis op *de Groote Markt.* Zijn naam komt echter na het jaar 1765 niet verder voor in *den Naamwijzer.*

[Geen Dissertatie. d. M.].

BRANDE (Hugo van den), *Middelburg.* Zijne betrekking als Med. Doctor te Middelburg blijkt uit de rekeningen van het Gasthuis, waar hij in 1667 Petrus Burs als geneesheer is opgevolgd. Hij bekleedde die betrekking tot het jaar 1671, vervangen wordende door de Doctoren A. Everaerts en Galenus Trezel.

Voorts komt hij onder de oprichters voor van een den 5 Sept. 1668 te Middelburg onder het præsidium van A. EVERAERTS tot stand gekomen geneeskundig gezelschap.

[HUGO? of CORNELIS? D. M.].

BREUGEL (ANTHONIE VAN), *Middelburg*. In 1703 gepromoveerd heeft hij zich eerst op lateren leeftijd omstreeks 1731 te Middelburg als geneesheer gevestigd. Hij woonde in *de Koningstraat* doch zijn naam komt in den *Middelburgschen Naamwijzer* na 1732 niet meer voor.

[*De Koningstraat* is eene weinig beduidende straat, slechts uit mindere huisjes bestaande. Wij hebben niets van hem. D. M.].

BRUIJNE (JORIS DE), *Middelburg*. Hij werd in 1594 te Middelburg geboren en had tot vader JASPER JACOBSE DE BRUIJNE, sedert 1583 Heelmeester aldaar. JORIS is eveneens Heelmeester geweest als zoodanig toegelaten zijnde in 1621, hoezeer hij destijds reeds den titel bezat van Med. Doctor en het vak als zoodanig uitoefende. Hij werd in 1622 ter vervanging van Dr. DAVID DONTRELEAU tot stads Geneesheer aangesteld en heeft die betrekking tot 1644 waargenomen. In 1623 werd hij Doctor van het Gasthuis; hij bleef zulks tot 1645, toen hij door PIETER LANSBERGEN werd opgevolgd. Zijn overlijden wordt aangegeven in 1656.

[Wij hebben geene geschriften van hem. D. M.].

BUISSON (SIMON DU), *Middelburg*. In 1695 gepromoveerd en de geneeskundige praktijk te Middelburg uitgeoefend hebbende, is hij aldaar Stads-Doctor geweest.

Hij heeft twee zonen gehad beide Medicinæ Doctoren, namelijk SAMUEL en SIMON.

Hij heeft gewoond in de Gortstraat. Het laatst komt hij in den *Middelburgschen Naamwijzer* op het jaar 1727 voor.

[Geen Dissertatie of werkjes. D. M.].

BUISSON SIMONSZ. (SIMON DU), *Middelburg.* Deze eerst Heelmeester geweest zijnde te Middelburg als zoodanig toegelaten 1716, is in 1717 als opper-chirurgyn vertrokken naar Oost-Indië. Teruggekomen is hij 14 Juni 1720 aan de Leidsche Hoogeschool bevorderd tot Medicinæ Doctor na de verdediging van eene *Dissertatie*: de *Dysenteria Indica.* Hij zette zich in laatstgenoemd jaar in zijne vaderstad neder en is aldaar stads Doctor geweest, Doctor van den Nederduitschen arme en van het Simpelhuis. Hij overleed in 1751.

Zijne vrouw was ANNA JACOBA BRUNGNE. Hij heeft eene dochter gehad, gedoopt 12 Maart 1737, als JEANNE ELISABETH. Na het overlijden van zijne vrouw hertrouwde hij ten jare 1750 met DINA BURGGRAAF, Weduwe van Mr. JOHAN ROUX.

Hij heeft gewoond in de *Gortstraat*, later in den *Langedelft.*

[Wij bezitten zijne Dissertatie. D. M.].

BUISSON (SAMUEL DU), *Middelburg*, *Goes.* Volgens den *Naamwijzer* van Middelburg, voor het eerst in 1716 verschenen, behoorde hij gelijktijdig met zijnen vader SIMON tot de geneesheeren aldaar. Hij is evenwel den 10 December 1716 naar Goes vertrokken en heeft aldaar de praktijk verder voortgezet.

Gedurende zijn kort verblijf te Middelburg woonde hij ten huize van zijnen vader in *de Gortstraat.*

[Bij de familie DU BUISSON BECIUS, vroeger hier woonachtig, bewaarde men het Pestboek van den geneesheer JACOB DU BUISSON. Dit boekje, uit 't Latijn vertaald, is te Middelburg gedrukt in 1671. Hij was in 1676 Pestdoctor te Middelburg. Van dit werkje bezitten wij den 1en en 2en druk. D. M.].

BULTIJNCK (ABRAHAM), *Middelburg.* Hij is geboren te Middelburg en den 9 Juli 1669 aan de Leidsche Academie tot Med. Doktor bevorderd op eene *Dissertatie*: *De Epilepsia.* Uit het leden-register van het den 5 September 1668 door A.

Everaerts c. s. opgericht *Collegium medicorum* blijkt het, dat hij te Middelburg als geneesheer is werkzaam geweest.
[Wij missen de Dissertatie. d. M.].

BURS (Petrus), *Middelburg.* Hij was de zoon van Gillis Burs, Predikant en Rector der Latijnsche school te Middelburg († 1634) en van Geertruida Moels en werd in 1603 te Middelburg geboren. Hij heeft behoord tot diegenen, die het Stads Doktorschap te Middelburg het langst bekleed hebben, zijnde hem die betrekking als opvolger van Dr. Adolf Nansius in 1636 opgedragen en is hij daarin werkzaam geweest tot 1665. Daarenboven is hij van 1651 tot 1667 Doctor geweest van het Gasthuis.
[Ook van hem missen wij de Dissertatie. d. M.].

BURS (Abraham Pietersen), *Middelburg.* Geboren te Middelburg en den 29 Juni 1725 te Leiden tot Med. Doctor op eene *Dissertatie: De Mausea et vomitu* gepromoveerd, heeft hij de praktijk in zijne geboorteplaats ongeveer 25 jaren uitgeoefend zonder, naar het schijnt, tot eenige openbare bediening aangesteld te zijn. Hij heeft gewoond in *de Wagenaarstraat*, later op *de Balans.* Na 1751 wordt zijn naam niet meer aangetroffen op de lijst der practiserenden in den *Middelburgschen Naamwijzer.*
[Hij was waarschijnlijk vermaagschapt aan de op litterarisch en theologisch gebied bekende familje Burs o. a. vermeld door Nagtglas. Wij bezitten geene Dissertatie van hem. d. M.].

BUTEUX (Pieter), *Middelburg.* Is geboren te Middelburg den 20 December 1702 en heeft tot ouders gehad Pieter Buteux en Maria Huigens. Den 21 Junij 1726 te Leiden tot Med. Doctor bevorderd op eene *Dissertatie: de Morbis Senectutis*, heeft hij zich te Middelburg als Geneesheer neder gezet, werd 31 Mei 1727 Stads Doctor en is voorts geweest Schepen en Raad van de Stad. Hij heeft de praktijk niet

langer waargenomen dan tot 1735, als wanneer hij den 8 Mei, op 33-jarigen leeftijd zitting genomen heeft als lid van de Staten Generaal der Vereenigde Nederlanden, eene betrekking die hij tot zijn dood toe is blijven bekleeden, terwijl hij in dezelve gedurende bijna twee en een half jaar het voorzitterschap bekleed heeft. Hij overleed 17 Augustus 1762.

Hij is gehuwd geweest met AGNES ANNA VAN SANDICK, geboren in Suriname 11 Aug. 1711, dochter van NIKOLAAS en ANNA HENRIETTE NEULE en trad met haar den 7 Junij 1729 te Amsterdam in den echt. Hunne dochter ANNA LAURENTIA werd den 24 Mei 1731 in de Fransche kerk te Middelburg gedoopt.

PIETER BUTEUX woonde te Middelburg op de *Rouaansche Kade*. Hij en zijne vrouw zijn begraven te 's Gravenhage in de Groote kerk. Op hun graf komen voor de wapens met 4 kwartieren.

Van Hem.	*Van Haar.*
BUTEUX. HUIGENS.	VAN SANDICK. NEULE.
EVERAERTS. VINCENSIUS.	PLOOS VAN AMSTEL. VERBOOM.

[De Dissertatie is bij ons voorhanden; van de uitgebreide en aanzienlijke familje BUTEUX zijn geen andere Medici bekend. D. M.].

CALLENFELS (GODEFRIDUS WILHELMUS), *Sluis*. Hij heeft de geneeskunde uitgeoefend te Sluis en aldaar de waardigheid bekleed van Burgemeester.

Hij werd geboren te Wissekerke in Noord Beveland in het jaar 1755. Hij promoveerde te Utrecht op eene *Dissertatie: de Fabrica et Actione ventriculi.*

De werken van het *Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen* (het X^e deel der Verhandelingen) behelzen eene door hem geschreven en met goud bekroonde verhandeling *over de Najaarskoortsen in de Garnisoensplaatsen van Staats Vlaanderen* 4° 1783.

Hij overleed te Sluis den 19 October 1822 in den ouderdom van 67 jaren.

Hij is gehuwd geweest met JOHANNA VINCENTIA VAN DORTMONT.

[De familje CALLENFELS is in den Hervormingstijd uit den

Paltz naar de Nederlanden geweken. Zie Bijdragen van JANSSEN en VAN DALE III, bl. 306. Zijn vader was predikant te Cats en te Sluis. Van G. W. bezitten wij de Dissertatie. D. M.].

CALLENFELS (HENDRIK ANTHONIE), *Schoondijke*, *Oostburg*. Hij is geboren te Sluis den 16 Januari 1791 en was een zoon van Dr. GODEFRIDUS WILHELMUS en van JOHANNA VINCENTIA VAN DORTMONT. Hij is den 17 Juni 1815 aan de Leidsche Hoogeschool tot Medicinae Doctor gepromoveerd, na verdediging van eene *Dissertatie: de Metastasi.* Ook erlangde hij aldaar den titel van Chirurgiae et Artis obstetriciae Doctor. Aanvankelijk heeft hij zich te Schoondijke gevestigd, doch later, in het najaar van 1811, te Oostburg, om aldaar tot aan zijn overlijden toe (den 24 Januarij 1860) te blijven wonen. Hij was een man, die een groot vertrouwen in zijn vak genoten heeft en om zijne algemeene kennis en regtschapenheid ook in andere betrekkingen nuttig werkzaam is geweest. In 1819 werd hij Districts Schoolopziener en hij heeft dezen post tot zijn dood toe waargenomen. In November 1821 werd hij Burgemeester van Oostburg en heeft hij, zooals begrijpelijk is, in den Belgischen opstand moeijelijke tijden in die hoedanigheid beleefd, zijnde hij in 1846 op zijn verzoek uit die betrekking ontslagen. In het kerkelijke was hij niet minder van den pligt tot eene zorgvuldige waarneming van betrekkingen daaruit voortvloeijende doordrongen: hij was ouderling in zijne gemeente en bij het klassikaal bestuur van Yzendijke en laatstelijk bij het provinciaal kerkbestuur van Zeeland. Op wetenschappelijk gebied erlangde hij in 1837 eene benoeming tot lid van *het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen.* Hij overleed in den ouderdom van 69 jaren.

Hij is gehuwd geweest met JOHANNA SARA ALBERTINA RISSEEUW, met welke hij in 1817 in den echt trad en veertien kinderen bezeten heeft, van welke de meeste in den bloei der jaren gestorven zijn. Zijne vrouw overleed 15 Juni 1857.

De Nieuwe Bijdragen voor het Onderwijs (April 1838, bladz.

343) bevatten van zijne hand eene: *Bijdrage tot de geschiedenis van wijlen den Heer* PIETER MEESTERS, *Hoofdonderwijzer te Sluis*, terwijl in Zeeuwsche volksalmanakken onderscheidene kleine opstellen van zijne hand zijn opgenomen als: *Het kasteel van Sluis* in: *Zeeuwsche volksalmanak* 1842; *Over de aloude grens van Zeeland:* in: *Nehalennia* 1849; *Wapens die voorheen in de kerk van Tholen hingen*, in: *Zeeland*, Jaarboekje 1852; *Over Sint Anna ten vrije*, in *Zeeland* 1853; *Redding van Oostburg in* 1830, in: *Zeeland* 1855.

(Zie een kort levensberigt in: *Bijdragen tot de oudheidkunde en geschiedenis inzonderheid van Zeeuwsch Vlaanderen*, door JANSSEN *en* VAN DALE deel V. bl. 283).

[Wij bezitten met meerdere werkjes ook zijne Dissertatie, terwijl ook vele zijn in de provinciale bibliotheek. D. M.].

[CALLENFELS (JOHAN WILLEM), *Vlissingen.* Zoon van GODEFRIDUS WILHELM, geboren te Sluis en gepromoveerd te Leiden 17 Juni 1815 en later in de theologie. Beide promoties deed hij op één dag met een zijner broeders. Zijne Dissertatie „*De homine minus, quam vulgo creditur, prae animalibus ad morbos proclivi*" is voorhanden. Hij huwde eene bemiddelde Juffrouw HENNEQUIN uit Sluis en vestigde zich te Vlissingen en had twee zoons, waarvan de één hem is opgevolgd en de andere rechter is geworden te Middelburg. Hij woonde in het groote huis op den hoek der *Palingstraat* en verkreeg een zeer groote en gelukkige praktijk. Langen tijd was hij Burgemeester, doch hier was hij niet de man van het initiatief. Hij was Ridder N. L., lid der Staten, der Prov. Gen. Comm. en een zeer beminnelijk mensch, die bijna 90 jaren oud werd. — Vroeger was te Middelburg een boekverkooper van dien naam en in 1753 een, in 1760 overleden Chirurg. OTTO V. CALLENFELS. —

Hij heeft vooral in het tijdschrift van MOLL en ELDIJK vele Medische bijdragen geleverd, altoos van practischen aard. Ook in *Hippocrates* en elders zijn stukken van hem geplaatst.

Behalve zijne Dissertatie bezitten wij een gedrukten brief aan den heer PERSANT SNOEP, 1854. In den Catalogus van het *Zeeuwsch Genootschap* zijn nog dichtstukken vermeld van 1823 of 1825. Ik herinner mij nog een Bijdrage over het gebruik van Tart. Emet. bij kraamvrouwenkoorts. Nog worden vermeld:

Zeldzame ziekteafwisseling. MOLL 1836.
Langdurig verblijf van een been in de luchtpijp. Ibid.
Blindheid na neusbloeden. Ibid.
Ontwrichte Arm. Ibid.
Peritonitis en Petechiae puerperales. Ibid.
Zona of Ignis sacer. Ibid.
Beleediging van den Arcus art. pulm. Ibid.
Dijbreuk Hippocr. Deel V.
Stuipen bij verlossing. Ibid. Deel IV.
Winkelnamen. Ibid. Deel VI.
Gedachten over Cholera. Zierikzee 1832. D. M.].

[CALLENFELS (GERRIT THEODOOR), *Goes*. Wederom een broeder van de beide voorgaande. Hij promoveerde te Gent in 1834 op eene bij ons voorhanden *Dissertatie*: „*De Fame et Siti.*"

Hij vestigde zich te Goes, waar hij ruim 80 jaren oud in het voorjaar 1839 overleed. Hij was gehuwd geweest met Mejuffrouw SOETEBIER.

Hij heeft te Goes een goeden naam gehad en in den beginne veel praktijk, doch later bijna niets dan eene vermoeiende buiten-praktijk. Hij had steeds met groote finantieele bezwaren te kampen. Op vergevorderden leeftijd moest hij nog de armen-praktijk waarnemen te 's Gravenpolder en was dan ook buiten de poort gaan wonen. — Hij was van een onberispelijk gedrag en bij zijn dood nog Voorzitter der Gezondheidscommissie.

De Dissertatie is voorhanden. Op zijn naam vond ik vermeld:
Over Tart. Emet. bij Longontsteking. MOLL en ELDIJK 1836.
Over Tabak bij Drenkelingen. Letteroeffeningen. 1846.

Gedachten over Koepokstof. Ibid. 1827.

Over chlorures. Ibid.

Enfant venu au monde avec rougeole in: *Hygiea Bibl. med. nat. et étrang.*

Sterfte onder de schapen. *Maandbl.* Opdorp. Juli 1830.

Over Sulph. chin. bij Interm. *Gen. Cour.* 1859.

Tot de jongeren uit die Medische familje worden hier nog aangehaald:

1°. Bovengemelde zoon, naar den Vlissingschen docter genaamd, J. v. d. Beke Callenfels.

2°. Jan Elisa Callenfels, Med. doct. te Hulst, geb. te Goes.

3°. Zijn zoon Gerrit Theodoor Callenfels, in Holland geadmitteerd, en in 1900 gevestigd te Nigtevecht.

4°. Willem Cornelis Callenfels, die als pl. heelm. heeft gepractiseerd te Aardenburg, doch daar reeds in 1855 op 34-jarigen leeftijd stierf. d. M.].

CANISIUS. Het oorspronkelijk geslacht heette de Hondt en schijnt uit Gelderland afkomstig. De bekende Jesuitische priester Petrus Canisius is den 8e Mei 1521 te Nijmegen geboren; de vermoedelijke stamvader van het Nijmeegsche geslacht staat vermeld als Peter Canis, Dictus de Hondt (1392).

[Hierbij is niet vermeld, waarom hij in deze lijst is opgenomen. d. M.].

[CANISIUS (Cornelis en Marinus). Deze namen waren vroeger te Middelburg wel bekend. Zij worden hier genoemd, omdat wij van beiden de Dissertaties bezitten. De titel van die van C. Canisius is „*De Calculo in genere et praecipue renum et vesicae*" L. B. 1757, die van den andere „*De Ventriculo*" L. B. 1724.

Fokker, die deze medici niet opnoemt, zegt echter ook van deze, dat het geslacht eerst de Hondt heeft geheeten en uit Gelderland afstamde. Uit de Dissertatie van Cornelis Canisius, blijkt, dat zijn vader Marinus Christiaan, Burgemeester, en

zijn broeder, Rechtsgeleerde en Schepen te Goes was. Een zwager van CORNELIS was JOANNES TEELINCK LE GRAND, predikant te West-Souburg. D. M.]

[CAPITANEUS (PETRUS), *Kopenhagen*. Ofschoon ons van dezen Edelman niets bekend is, dan hetgeen bij DE LA RUE en later door velen is te boek gesteld, meenen wij toch hem hier nog eens te mogen vermelden, omdat hij zeer beroemd en te Kopenhagen een zeer gevierd hoogleeraar is geweest. Wij lezen dat hij te Leuven en te Parijs heeft gestudeerd en te Valenciennes is gepromoveerd: hij was des konings lijfarts. Hij overleed in 1557. Begraven in het koor der kathedraal, heeft hij daar een grafzerk met gedenkschrift. Men kan het lezen bij DE LA RUE. Onder anderen schreef hij *Prophylactica* tegen de Pest. Zijn grafsteen is nog aanwezig en noemt hem Zeeuw en Middelburger, maar wij bezitten niets van hem. D. M.].

CAPPELLE (QUIRINUS), *Middelburg*. Hij is geboren te Middelburg en gepromoveerd den 14 November 1738 aan de Leidsche Hoogeschool na verdediging van eene *Dissertatie: De Singultu*. Hij koos zich Middelburg tot zijne standplaats en heeft aldaar op *de Rouaansche Kade*, later in *de Molstraat* gewoond. Hij werd den 22 Juni 1748 aangesteld tot Doctor van den Armen, beter gezegd van de Nederduitsche Diaconie en volgde in 1750 Dr. J. COCQUELLE op als Doctor van het Oude Mannen en Vrouwenhuis. Hij heeft een ongeveer 46-jarige loopbaan gehad als geneeskundige en overleed in 1784. In October 1744 is hij in den echt getreden met ELISABETH SANTES, geboren te Middelburg en na den dood van deze vrouw, in Augustus 1770 hertrouwd met FRANCINA FORS, van Vlissingen, de Wed^e^. van JOZUA VAN RENTERGEM. [Wij missen zijne Dissertatie. D. M.].

[CAPUEEL (ENGELBERTUS), *Mechelen*. Deze den 17 September 1642 te Zierikzee geboren, is volgens een door DE

LA RUE 2ᵉ uitgaaf medegedeelden brief uit Mechelen in 1676 aldaar in de *Societas Jesu* opgenomen en is daarin gebleven tot zijn dood in 1733. Te voren had hij zich op de geneeskunde toegelegd en dit gaf aanleiding dat hij uit een philantropisch oogpunt enkele medische werkjes heeft uitgegeven, t. w. een tractaat over *Chirurgie* en een over *Geneesmiddelen*, en een *Enchiridium Medicum*, dat in onze bibliotheek voorhanden is. Zijn naam staat in onzen Catalogus in parenthese, denkelijk omdat hij geen geadmitteerd geneesheer is geweest. D. M.].

CENTSE (GILLIS), *Middelburg.* Hij is geboren te Middelburg en den 14 Juni 1748 te Utrecht gepromoveerd op eene *Dissertatie: De Scorbuto.* Hij heeft zich terstond in zijne geboorteplaats gevestigd en heeft gewoond op *de Turfkaai. De Naamwijzer* van Middelburg vermeldt hem voor het laatst in 1765.

[Wij bezitten zijne Dissertatie. Hij was niet vermaagschapt aan de te Middelburg nog levende familje CENSE. D. M.]

[CASTEEL of VAN DEN CASTEELE (A. D. VAN). Deze geneesheer uit St. Maartensdijk wordt hier ingelascht in de Biografiën van FOKKER, omdat hij uit deze plaats zijne mededeelingen heeft opgezonden aan Doctor IMAN JACOB VAN DEN BOSCH, boven en hieronder vermeld.

De enkele geschriften, die wij van hem kennen, zijn te lezen in *Deel* I 2de *stuk* en in *jaargang* 1785, bladz. 62 der *Verhandelingen der Correspondentie-Societeit* en bevatten een kort bericht over ziekten te St. Maartensdijk, en de vermelding van eene, in 1763, op het eiland geheerscht hebbende Epidemie van keelziekte. Hij wordt in die Verhandelingen zeer geprezen.

De oorzaak dat deze dorpsgeneesheer, die woonachtig was te St. Maartensdijk op het eiland Tholen, door den bekwamen V. D. BOSCH is aangezocht om hem in zijn opgenomen arbeid

van dienst te zijn, zal wel gelegen hebben in zijn goeden naam, maar ook hierin, dat v. d. Bosch als Zeeuw hem bijzonder kende; immers

IMAN JACOB VAN DEN BOSCH

was een Tholenaar van geboorte, in welke stad hij den 6 Februari 1731, het levenslicht zag, terwijl ook zijn zuster aldaar met den heer Wagtho was gehuwd.

Van den Bosch was de zoon van Cornelis, die als Officier in Statendienst te Tholen in garnizoen lag. Hij was dus eèn geboren Zeeuw en door het huwelijk zijns vaders aan Zeeuwsche families vermaagschapt. Een ander familielid, te weten Gualtherus Jacob, was wel is waar handelaar in Rotterdam, maar was in 1767, in het toen nog Zeeuwsche Sommelsdijk geboren.

Deze werd in 1813 uitgenoodigd om de zorg op zich te nemen over den Lodewijkspolder, die naar koning Lodewijk, kort nadat hij dezen polder, in 1809, met een bezoek vereerde, was genaamd.

Iman Gualtherus Jacob, zijn zoon, te Rotterdam geboren, werd later de beroemde directeur van den Wilhelminapolder bij Goes.

Doctor Iman Jacob v. d. Bosch heeft zijn opleiding ontvangen in den Haag en te Dordrecht; vestigde zich in den Haag als Chirurg, was vóór dien tijd een tijdlang te Sommelsdijk en promoveerde, in 1757, te Leiden. De groote opgang dien hij te 's Gravenhage maakte, gaf aanleiding, dat hij in aanmerking kwam voor een professoraat te Harderwijk. Hij was een zeer beroemd en bij de geleerden zeer geacht man en gehuwd met een juffrouw Kolff uit Middelharnis. Hij stierf in 1788 tengevolge van een val.

Wij bezitten van I. J. v. d. Bosch de Dissertatie „*De vivis humani corporis solidis. L. B.* 1757 en ook de *Correspondentie-Societeit zie Cat. bladz.* 71. Deze beroemde verzameling, die helaas slechts van 1781 tot 1795 verscheen, bevat van Zeeuwen: Epidemiologische bijdragen, als G. J. Hulen *over Staatsvlaanderen*. Deze woonde echter te St. Nicolaas; van J. C. de

Haaze, *Axel* — J. A. Eltzman, *Sas van Gent* — Jac. Dachs, *Philippine* — J. Baart en A. R. Jongerheld, *Vlissingen* — A. 's Gravenzande, *Middelburg* — N. A. van Breda, *Westcappel* — J. J. Andriessen, *Veere* — J. de Fouw, *Goes* — J. P. Cére, *Goes* — G. Nieuwenhuis, *Tholen* — A. D. van Casteel, *St. Maartensdijk* — G. W. Callenfels, *Sluis* — W. Cornelisse, *Koudekerke W* — J. H. Wievert, *Axel* — en S. A. de Moraaz, *Sommelsdijk.*

Als variatie voor den lezer voeg ik hierbij een recept van v. Casteel tegen diaré bij Angina maligna:

R. Bol. armenae unc. 1
Fol. Scordii dr. $^1/_2$
Styracis
Galbanum
Gummi arabicum
Rad. Tormentillae
— Bistortae
— Gentianae
Fol. Dictamni cret. ana dr. 2
Opii purificati 45 grein m. F. Pulvis.

De epidemie van Angina is, naar ons begrip, eene van pokken geweest. D. M.].

COCQUELLE (Johannes), *Middelburg.* Hij werd den 11 October 1714 aan de Leidsche Hoogeschool tot Med. Doctor bevorderd op eene *Dissertatie: de Pleuritide* en heeft zich in zijne geboortestad Middelburg gevestigd, waar hij gedurende vele jaren de praktijk heeft uitgeoefend en aanzienlijke betrekkingen bekleed.

In 1719 werd hij aangesteld tot Doctor van het Gasthuis en in 1723 tot Doctor van het Oude mannen- en vrouwenhuis en hij heeft beide betrekkingen tot aan zijn dood (1750) blijven waarnemen. Van af 1741 is hij afwisselend Raad en Schepen geweest van de stad en hij heeft in deze hoedanigheid de ramp ondergaan, dat zijn huis den 24 April 1747 geplun-

derd is geworden. Het was bij gelegenheid dat de Magistraat door het volk gedwongen werd om den Prins van Oranje tot Stadhouder, Admiraal-Generaal en Kapitein van Zeeland te proclameren. Ten onregte wordt onze COCQUELLE in de beschrijving van het voorgevallene, voorkomende bij VAN DER AA (*Aardrijkskundig Woordenboek*, in voce *Middelburg*, bladz. 908) Burgemeester genoemd, hij was, zooals gezegd is, Schepen van de stad.

Hij heeft gewoond in de *Langedelft*, later op de *Beestenmarkt.* Destijds nogthans had men eene *oude* en *nieuwe Beestenmarkt*, terwijl COCQUELLE op de *Markt* woonde, die tegenwoordig den naam voert van *Varkenmarkt*, in het huis, thans gemerkt I n°. 177. Dit huis is uitgeplunderd, zijnde van die plundering eene afbeelding voorkomende in: *Geschiedenissen der Vereenigde Nederlanden voor de Nederlandsche jeugd.* Amsterdam 1788, dl. XI bladz. 34.

Behalve de reeds opgegeven burgerlijke betrekkingen die JOHANNES COCQUELLE bezeten heeft, was hij sedert 1742 Bewindhebber van de Oost Indische Compagnie en van af het jaar 1745 Weesmeester en Commissaris van de Wisselbank. Hij overleed den 4 November 1750.

[Zijn Dissertatie is aanwezig. D. M.].

COENRAATS (COENRAAD), *Middelburg.* Hij was de zoon van D^s. ZACHARIAS COENRAATS, Predikant te 's Heer Hendrikskinderen, alwaar COENRAAD geboren is. In 1750 tot Med. Doct. gepromoveerd zijnde, heeft hij zich te Middelburg gevestigd in 1754 en aldaar gewoond in *de Cingelstraat.* Hij is hier echter maar kort gebleven en in 1756 naar Goes vertrokken, om aldaar verder de Geneeskunst uit te oefenen. Reeds in 1760 werd hij aldaar Schepen van de stad en heeft hij die waardigheid behouden tot aan zijn overlijden in 1773. In het jaar 1766 was hij Stads Doctor geworden. Dr. COENRAATS is in Julij 1773 begraven in de Nederkerk (Wandelkerk) te Goes.

Hij is den 22 September 1761 te Goes in den echt getreden met Adriana Clasina Canisius, geboren te Goes. Als weduwe hertrouwde deze den 24 December 1781 met Ds. J. L. Lotichius, Predikant te Goes.

Wij bezitten zijn Proefschrift: *De Hydrope Ascite*. Traj. 1750. d. M.].

COOMAN (Willem), *Middelburg*. Hij was een Middelburger van geboorte, die zich voor de geneeskundige studie aanvankelijk naar de Hoogeschool te Utrecht begaf en aldaar in September 1653 werd ingeschreven, maar een jaar later (4 September 1654) onder de studenten aan de Hoogeschool te Groningen werd opgenomen. Denkelijk is hij aldaar gepromoveerd terwijl hij zich terstond daarop te Middelburg zal gevestigd hebben, omdat hij reeds den 30 Augustus 1660, en onlangs van de Akademie gekomen, benoemd werd tot Stads Doctor en Doctor van den Armen aldaar in de plaats van Dr. Franciscus Nansius.

Hij is getrouwd geweest met Anna Baute en in 1667 overleden.

[Wij bezitten niets van hem. d. M].

COPPELLO (Servaas van de), *Middelburg*. Hij was geboren te Middelburg en is te Leiden den 6 Junij 1743 tot Med. Doctor gepromoveerd op eene *Dissertatie: De Fabrica atque actione glandularum*. Tevens is hij gepromoveerd in de regten en hij heeft zich dadelijk na zijne promotie te Middelburg gevestigd. Hij is aldaar meermalen van woning veranderd, daar hij aanvankelijk op de *Haringplaats*, later in *de Langedelft*, verder in *de Sint Pieterstraat* woonachtig is geweest, om ten slotte andermaal zijn intrek te nemen in *de Langedelft*, in perceel A n°. 96 (het tegenwoordig *Hotel de Flandre*). Een langdurige loopbaan trouwens is zijn deel geweest, daar hij eerst in het jaar 1800 overleden is.

Onder de betrekkingen, die hij in zijn leven bekleed heeft,

behoorde het Examinatorschap van de Chirurgijns ten dienste van de Commercie Compagnie, dat hem in 1748 ten deel viel, terwijl hij in 1771 dezelfde bediening erlangde bij de Oost Indische Compagnie in de plaats van wijlen Dr. PAULUS DE WIND.

Hij is in October 1743 in den echt getreden met BARBARA PETRONELLA STAM, geboren te Leiden en heeft twee dochters gehad, met name JUDITH en ABIGAËL.

Behalve zijne Dissertatie, van welke *de Vereeniging van Genees- en Heelkundigen in Zeeland* een exemplaar bezit *op Satijn* gedrukt, heeft hij geschreven, en is in ons bezit:

Kort verslag van het 's Quinancie, nevens het poeder bij de 's Quinancie-meesters in gebruik. Middelburg.

Het mist den naam van den schrijver en het jaartal van de uitgiften. De eerste blijkt uit den inhoud. Het is gedrukt tusschen de jaren 1755 en 1759.

Waarneming omtrent de milt- en nierklieren.

Geplaatst in: *Verhand. van de Holl. Maatsch. der Wetenschappen te Haarlem* 1757 bladz. 610.

Eenige gevallen van een tweede besmetting der kinderziekte door den natuurlijken weg van besmetting.

Geplaatst in: *Verhandelingen* als boven 1765, bladz. 206 van de berichten.

CORNELISZ (ADRIAAN), *Middelburg.* Van hem is ons niet veel meer bekend, dan dat hij Doctor was in de Medicijnen en half de 16e eeuw Burgemeester van Middelburg. Wij vonden als zoodanig in de stadsrekening over 1556 vermeld: *Bet. Mr.* ADRIAAN CORNELIS *medicijn als Burchmeester.* Maar het blijkt buitendien, dat hij werkelijk de praktijk in Middelburg heeft uitgeoefend en dat hij uit dien hoofde zeer gezien was, want toen hij in 1551 naar Antwerpen was vertrokken, is hij zijdelings door Wet en Raad aangezocht om terug te komen onder toezegging van vrijdom van axcijs, mits zich binnen 10 of 12 dagen na dit aanzoek aan den raad adres-

serende. [1]) Deze op zijn ingediend adres den 20 February 1551 (Stijl van Holl.) beschikkende, weigerde de daarbij begeerde teruggaaf van verhuiskosten van Middelburg naar Antwerpen, maar stond hem vrijdom toe van axcijs en inport "ingaende Meije toecomende (1552) ende dat overmits zijn conste van medicijne."

Noch als Doctor noch als Burgemeester heeft hij intusschen lang gediend, want blijkens de Notulen ten rade van 3 December 1558 bestond destijds behoefte om "te vernemene naar "eenen medecijn, den welcken men zoude moogen *op redelieke "gaege* alhier betrecken om de gemeente deser stede te dienen."

[Wij bezitten geen werken van hem. D. M.].

CROESER (JACOB), *Middelburg.* Deze was Doctor in de Medicijnen en een man van veel invloed in de regering van de stad Middelburg in welke hij in 1536 als Burgemeester fungeerde.

Het geslacht CROESER behoorde tot de Edelen van Zeeland blijkende zulks daaruit dat MATTHIJS CROESER in 1536 door Keizer Karel V tot Ridder gemaakt is, wat niet kon gebeuren tenzij hij Edelman ware. (W. TE WATER. *Het hoog adelijk en adelrijk Zeelant* Middelb. 1761 voorreede bladz. 117.) Waarschijnlijk was onze JACOB herkomstig uit Veere, vermits onderscheidene CROESERS in het laatst der 15e en het begin van de 16e eeuw zitting hadden in de regering aldaar, hetzij als Schepenen, of als Burgemeesters.

Hoe weinig intusschen van dit geslacht bekend zij, het is met onzen Doctor-Burgemeester niet uitgestorven, daar ruim

---

1) Dit zijdelings aanzoek heeft volgens de rekening der stad over 1551 daarin bestaan dat ALLAERT GILLISSEN en JACOB GIJSBRECHTSEN zich op bevel van Weth en Raad van den 3 Febr. 1551 (Stijl van Holland) begeven hebben naar Antwerpen, waar ADRIAAN CORNELISZ. een huis gehuurd had, ten einde hem met het verlangen van Weth en Raad om terug te keeren bekend te maken »mits dat (zoo luidt het in den post der rekening) daer »sijn verhuisinge in desen tijt van oorloge veel diverse Poorters daerop »murmureerde ende dat te beduchte ware datter meer ricke burgers ver»trecken souden."

eene eeuw later een naamgenoot JACOB CROESER te Leiden in de medicijnen promoveerde en wel in 1650, op eene *Dissertatie: de Uteri Suffocatione* (VAN HALLER. *Bibtiotheca medic. practica* III pag. 21.)

[Wij bezitten geen Dissertatie. D. M.].

CUIJPER (JOHANNES HENRICUS), *Hulst.* Van dezen Geneesheer, die opvolgend te Amsterdam, Hulst en 's Gravenhage gepractiseerd heeft, is slechts bekend dat hij gehuwd is geweest met de tweede dochter van Dr. JOHANNES FREDERIKUS HELVETIUS, met name JOHANNA AMERANTIA, geb. te 's Gravenhage den 16 October 1671. Dr. CUIJPER is waarschijnlijk te Hulst gevestigd geweest omstreeks den tijd dat zijn zwager PHILIPPUS MAXIMILIAAN HELVETIUS te Middelburg praktiseerde, maar was, blijkens de Dissertatie van zijn neef AARNOUD HELVETIUS, in 1711 reeds te 's Gravenhage gevestigd en aldaar Doctor van de Nederduitsche Diaconie.

(Zie W. J. C. VAN HASSELT in: *de Navorscher* 1862. bladz. 126.)

CYPRIANUS. *Zierikzee*, *Middelburg.* De notulen van den raad der stad Zierikzee melden dat hij kwam van Breda en dat hij den 14 November 1571 tot Stads Doktor werd aangesteld. Het blijkt voorts uit diezelfde notulen, dat hoezeer het Doctorschap van de stad aangegaan werd op een jaarlijksch tractement, het loon echter, even als dat van een werkman, wekelijks werd uitbetaald, want 28 Mei 1575 werd besloten om het wekelijksch pensioen van CYPRIAAN te prolongeren tot den laatsten Juni daaraanvolgende. Hij is daarop vertrokken naar Middelburg en wordt vermeld in het *Ledemate-boek van Middelburg* n°. 1 (a° 1574—1589) als het 8^e avondmaal bij de Nederduitsch Hervormden, den 2^{en} September 1575 gehouden, te hebben bijgewoond, wordende *in margine* daarbij gevonden dat hij vertrokken was.

Andere bijzonderheden omtrent hem ontbreken. Niet onwaarschijnlijk is hij een voorzaat geweest van den beroemden

lithotoom ABRAHAM CYPRIANUS, Hoogleeraar te Franeker.
[Wij bezitten geen geschrift van hem. D. M.].

DAGCH (CORNELIS), *Vlissingen.* Hij is geboren te Sluis en heeft tot ouders gehad NIKOLAAS DAGCH en SARA DE MOOR. Hij heeft buiten 's lands zijnen titel van Med. Doctor opgedaan of, dien verkregen hebbende, de Hospitalen te Parijs bezocht, zooals in dien tijd zeer gebruikelijk was, want naar de opgaaf van VROLIKHERT (*Vlissingsche Kerkhemel* bladz. 184) heeft hij in Maart 1635 zijne Kerkelijke Attestatie uit Frankrijk te Vlissingen, alwaar hij gevestigd is geweest, overgebragt.

Hij is zeer jong gestorven. In 1640 in den echt getreden met JANNETJE BLEKERS, geboortig van Middelburg en deze vrouw zeer spoedig bevallen zijnde van een zoon (die genaamd werd NIKOLAAS en later Predikant is geweest, opvolgend te Philippine, Koudekerke in Walcheren en Vlissingen) overleed hij, toen deze nog slechts één jaar oud was.

[Wij bezitten geen ander geschrift van hem dan een waarneming over ziekten in Sluis 1774.

Zekere JAN of JACOBUS DACKS wordt vermeld in de *Nat. en Gen. Corr. Soc.* Hij was afkomstig uit Thun in Zwitserland. D. M.].

DEINSE (ADRIAAN VAN), *Vlissingen*, *Middelburg.* VROLIKHERT. *Vlissingsche Kerkhemel* bladz. 193.

Hij was de zoon van den Predikant ADRIAAN VAN DEINSE en VAN SUSANNA FASSEEL. In 1721 tot Doktor in de Geneeskunst bevorderd heeft hij aanvankelijk de praktijk uitgeoefend te Vlissingen, zijnde hij vervolgens in 1738 naar Middelburg vertrokken om aldaar zijn vak uit te oefenen. Hij was te Vlissingen Inspecteur van het Apothekers gilde.

Hij is gehuwd geweest met de weduwe van den Vlissingschen Predikant JOHANNES VERSCHURING, PETRONELLA HAZEVOET en heeft een zoon nagelaten met name ADRIAAN FASSIEL VAN DEINSE, die de geneeskunst heeft uitgeoefend te Vlissingen.

Te Middelburg woonde hij in de *Bogaardstraat*, het laatst

in de *Wagenaarstraat*, doch na 1739 wordt zijn naam niet meer onder de geneeskunstoefenaren aangetroffen.

[Wij zijn in het bezit eener te Utrecht verdedigde Dissertatie van A. VAN DEINSE 1721: *De Methodo medendi.* D. M.].

DEINSE (ADRIAAN FASSEEL VAN), *Vlissingen.* Hij was de zoon van Dr. ADRIAAN VAN DEINSE en van PETRONELLA HAZEVOET en is geboren te Middelburg.

Hij volbragt zijne studiën te Leiden en is aldaar den 10 Maart 1758 tot Med. Doctor bevorderd na verdediging van eene *Dissertatie de Natura Sanguinis.*

Hij heeft zich gevestigd te Vlissingen en aldaar het geneeskundig vak uitgeoefend.

[In de Bibliotheek is de Dissertatie, ook in de verzameling van Dissertaties van het *Zeeuwsch Genootschap* Catal. bladz. 539. D. M.].

DEINSE ANT.ZOON. (ANTONIUS VAN), *Wissekerke*, *Goes*, *Hontenisse*, *Middelburg.*

Hij werd te Zutphen geboren den 24 November 1793 en had tot ouders den Predikant ANTONIUS VAN DEINSE en SARA JACOBA DE PUIJT.

Hij ontving zijn eerste opvoeding te Zutphen, later te Middelburg, studeerde te Leiden en werd aldaar den 23 Juni 1817 na verdediging van eene *Dissertatie de Haemorrhagiis uterinis* bevorderd tot Doctor in de Geneeskunde, later almede in de verloskunde.

Hij vestigde zich aanvankelijk te Wissekerke in Noord-Beveland, doch begaf zich reeds in het begin van 1818 naar Goes, den 20 Juli 1819 naar Hontenisse, wordende hij in 1823 door de regering van Middelburg aangesteld tot Doctor over den Armen aldaar.

Hij huwde den 1 April 1818 te Goes met KRINA PETRONELLA KLUGTEN VAN BAALEN en heeft uit dit huwelijk zes kinderen gehad.

Krankzinnig geworden heeft hij den laatsten tijd van zijn leven doorgebragt in het krankzinnigen gesticht te Utrecht en zich aldaar den 20 Mei 1845 door verwonding van de Arteria carotis om het leven gebragt.

[Wij bezitten de Dissertatie.

Het was voor hem een groot voorrecht, dat zijn vader hem te Middelburg een post van *ƒ* 1800 bezorgen kon. De predikant zonder fortuin maar met 16 kinderen gezegend, die eens te gelijk roodvonk hadden — een 17e overleed toen — had veel invloed. Hij nam zijn Armen- en gestichts praktijk met voorbeeldelooze toewijding waar, doch eindelijk verdroot het hem altoos alleen de *pauperum tabernas* in te gaan; hij werd zwaarmoedig en er ontwikkelde zich de monomanie, meer aan doctoren eigen, dat hij vele zieken verkeerd had behandeld, waaronder zijne eigene, aan Endometritis membranacea lijdende vrouw. Na twee jaren in het gesticht van v. D. KOLK te zijn geweest, hield men hem voor genezen. Eens zei hij den barbier, dat zijn mes bot was en toen deze dit op tafel legde en een ander nam, doorsneed zich de doctor den hals tot op de wervelkolom.

Vóór zijn ziekte werd hem voor het Burgerlijk Armbestuur Dr. HÖLSCHER toegevoegd en toen hij ziek werd, nam Dr. DE MAN de Huisarmen over, tot men weêr tot het oude terugkeerde en drie doctoren aanstelde, ieder à *ƒ* 500.

Hij woonde eerst naast zijn vader *Lange Noordstraat* L 12[illegible] en daarna op *de Markt* I 5.

Een broeder van TOON is doctor in Texel geweest en een andere, CORNELIS, was Doctor te Dordrecht.

Door zijn moeder was hij kleinzoon van J. DE PUYT.

Zie ook het Supplement in NAGTGLAS „*de Zeeuwen.*" D. M.]

DIERICX (Joos), *Middelburg*. Deze is den 4 Meij 158[illegible] tot Stads Doctor te Middelburg aangesteld op het gewon inkomen van £ 6 Vls. in het jaar en vrijdom van stedelijke accijns en buitengewonen impost tot eene hoeveelheid van 1 ton bier en 2 oxhoofden wijn. Den 3 Maart 1584 is o

zijn verzoek, wegens den duren tijd, zijn tractement verhoogd tot 16 £ : 13 sch. : 4 gr. (*f* 100) eene verhooging die aan zijn mede-ambtgenoot (ADRIAAN PIETERS) eveneens werd toegestaan. Joos DIERICX is intusschen niet langer, dan één jaar in het genot van die tractementsverbetering gebleven daar hij reeds in 1585 door MATHIAS DE LOBEL als Stads Doctor vervangen is.

[Wij hebben geen geschrift van hem. D. M.].

DIERICX (JOHANNES), *Middelburg.* Of, en in welken graad van vermaagschap, hij gestaan hebbe tot JOOS DIERICX, die vóór hem Stads Doctor te Middelburg geweest is, is onbekend. De rekeningen van de stad Middelburg vermelden hem in de genoemde hoedanigheid van 1600 tot en met het jaar 1611. Toch was hij reeds in de XVIe eeuw te Middelburg gevestigd daar het *Doopboek der Nederduitsch Hervormde gemeente* aldaar op 16 Juni 1599 melding maakt van den voltrokken doop aan zijne dochter ELISABETH. Overigens is hij als Doctor van het Gasthuis te Middelburg FRANCISCUS NANS opgevolgd, en heeft hij die waardigheid van 1603—1615 bekleed.

[Er zijn geene werken van hem over. D. M.].

[DOEDINSONE. (JOHAN), *Sluis.* Geneesheer.

In *de Annales d' Archéologie* de Bruxelles, Janvier 1899 leest men:

PHILIPPE LE BON, malade à Zevenbergen, en Avril 1427, est traité par un médecin de l'Ecluse.

Je JOHAN DOEDINSONE, maistre en médicine et pensionnaire médiciin de la ville de Lescluse, confesse avoir eu et receu de mon tres redoubté seigneur, le duc de Bourgoingne, conte de Flandres, par les mains de JEHAN DE BAENST, son bailli de leaue, la somme de vingt escuz, chascun escu de quarante gros, monnoie de Flandres, lesquels mon dit seigneur m'a ordonné et fait delivrer par son dit bailli de leaue, pour ma

paine, travail et despens que a son commandement je me transportay de Lescluse, le XXI jour de ce present mois davril à la ville de Zevenberghe où mon dit seigneur estoit prins de maladye de la quelle somme de vingt escuz, au pris dessus dit, je me tieng pour content, paie et satisfait, et en quitte mon très redoubte seigneur, son dit bailli de leaue et tous autres que ce peut touchier. Tesmoing ces lettres escriptes soubz mon scel le XXVII jour davril en lan mil quattre cens vingt et sept apres Pasques.

(Original en parchemin, avec simple queue de parchemin, au quel est apposé un petit sceau en cire verte, montrant dans son champ, sans écu un livre ouvert L : Sigil . . . . o e doctoris. Archives générales du Royaume. Chambre des comptes. Acquits de Lille I 82—83.)

v d ?	t a

J. Th. de Raadt].

DODONAEUS (Rembertus), *Vlissingen.* Deze was een zoon van den beroemden kruidkundige en van Catharina de Bruijne. — Maria Saerijn was zijn echtgenoote, zie van Meerbeek.

Deze Rembertus Dodoens, heeft zich als Geneesheer te Vlissingen gevestigd, nadat hij vroeger de vervolgingen in Brabant ter zake van de godsdienst ontkomen was. Volgens de *Union* toch, *Revue religieuse* Bruxelles 1854 n°. 2 page 30 komt „Maître Rambert Dodoens, docteur en médecine" op eene lijst voor van gevangenen wegens hervormde gevoelens, allen op bevel van den Raad van beroerten gekerkerd te Mechelen op het eind van 1574 en wordt in de noot daarop berigt dat de zoon bedoeld wordt. [1]) Zeker is het dat onze Rembertus gedurende vele jaren te Vlissingen de geneeskundige praktijk heeft uitgeoefend, daar wij in de Staten-Notulen van

---

1) H. Q. Janssen. *De kerkhervorming te Brugge.* Rotterdam, 1856. 2e deel bladz. 221.

Zeeland van 1596 bladz. 8 ingekomen vinden een „Request van „Doctor REMBERTUS DODONAEUS, om betaelt te worden van „zijnen dienst van 't Bootsvolck te Vlissingen gedurende X à „XI jaren", een request dat in 1597 andermaal werd ingediend en bij welks vermelding hij genoemd werd *Medicijn der stadt Vlissingen*. Hij schijnt diensvolgens Stads-Doktor te zijn geweest, en is te Vlissingen overleden, zijnde hij volgens VROLIKHERT aldaar den 15 September 1607 begraven. [1]

Nadere bijzonderheden omtrent hem ontbreken. JANSSEN [2] vermoedt dat LYSBETH REMBERTUS DODONEUS, gehuwd geweest met DANIEL VAN RAVELINGE van Brugge, zijne dochter is geweest.

[Het cruydtboeck zijns vaders is in onze bibliotheken voorhanden. D. M.].

[DOEVEREN (GUALTERUS VAN). Het onbeduidende, thans van de mosselvangst levende, naar Philips II genoemde Philippine heeft menig geleerde voortgebracht, bv. A. DE HEIDE — zie beneden- en den bovengenoemden. Er woonden dan ook de famieljen van predikant, officieren en waterbouwkundigen. De vader van D., die oorspronkelijk uit Heusden kwam, was daar Opzichter-Generaal van de zeewerken van dit zeer op prijs gestelde plaatsje.

v. DOEVEREN 16 November 1730 aldaar geboren, ontving zijn opleiding te Goes, studeerde te Leiden en bracht het later tot gevierd hoogleeraar te Groningen in 1754 en te Leiden 1771; hij stierf aan podagra 53 jaren oud. Hij was lijfarts van Willem V. Bij het *Zeeuwsch Genootschap* is zijn portret.

Hij bezocht Parijs, vestigde zich als Doctor in 1753 te Leiden, en bedankte voor een professoraat te Göttingen; in 1754 vertrok hij naar Groningen. — Wij hebben geen Dissertatie, maar wij bezitten van hem zijn *Specimen observationum* 1765 en zijn werk over den *Gezondheidstoestand* van Groningen 1771. D. M.].

---

[1] *Vlissingsche kerkhemel.* Vlissingen 1758. Voorrede bl. XVI.

[2] Lib. laud. bladz. 96.

DONK (Philippus), *Middelburg.* Hij is geboren te Middelburg en den 24 Juli 1739 aan de Leidsche Hoogeschool tot Med. Doctor gepromoveerd na verdediging van zijne *Dissertatie: De Purgantibus.* Hij vestigde zich als Geneesheer te Middelburg, waar hij gewoond heeft in *de Gortstraat*, later in *de Lange Noordstraat.* Gedurende zijne praktijk zijn hem vele openbare ambtelijke bedieningen ten deel gevallen. Reeds in 1742 werd hij na het overlijden van Dr. A. Helvetius Stads Doctor, uit welke betrekking hij op zijn verzoek den 20 Januari 1770 zijn ontslag erlangde: in 1750 volgde hij Dr. J. Coquelle op als Doctor van het Gasthuis, terwijl hij in 1748 Doctor werd bij de Admiraliteit in Zeeland en in datzelfde jaar de, door het overlijden van Dr. Coquelle vacante, plaats innam van Doctor bij de Oost-Indische Compagnie. Hij is in 1771 overleden.

Hij was in 1753 in den echt getreden met Johanna Bernardina Bourssе, Wede van Johan Anthonij Radens, in leven Bewindhebber van de West-Indische Compagnie.

[Wij missen de Dissertatie. d. M.].

D'OUTRELEAU (David), *Middelburg.* Uit het gerefugiëerde geslacht van dien naam gesproten [1]) is David in het laatste vierde deel van de XVIe eeuw te Middelburg geboren en heeft hij aldaar de geneeskundige praktijk uitgeoefend en het Stads Doctorschap van af 1604—1621 bekleed.

Zijne vrouw waarmede hij den 8 Juni 1603 huwde, was genaamd Anna Copin en geboortig van Antwerpen.

Onder eenen bedekten naam heeft David Doutreleau een aandeel genomen in den strijd van den Predikant Philippus Lansbergen ter zake van den ongelukkigen afloop, dien de toediening van een met *moschus* bedeeld geheim middel door genoemden Predikant aan eene kraamvrouw had veroorzaakt,

1) Louis Doutreleau is de eerste Waalsche Predikant te Middelburg geweest.

en diens partij toegedaan gaf hij een boekje in het licht getiteld:

Tractatus medicus perbrevis, in quo succincte ac disposite disputatur an puerperae liceat exhibere moschum, a Davide Ultralaeo conscriptus, Middelburg 1613.

De verschijning van dit Tractaat, dat zich meer door welwillendheid jegens LANSBERGEN dan door een wetenschappelijk en afdoend betoog onderscheidde, heeft er veel toe bijgedragen om den strijd op medisch gebied aan te wakkeren (Zie: PHILIPPUS LANSBERGEN *en zijne zonen* PIETER *en* JACOB, *Bijdrage tot hun leven door Dr* A. A. FOKKER, in *Archief* van het *Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen* V. Zie ook hier achter *in voce.*

[In onze bibliotheek is geen afzonderlijk werk voorhanden. D. M.].

D'OUTRELEAU (JACOB), *Middelburg.* Hij was te Middelburg geboren en een zoon van JACOB DOUTRELEAU, Apotheker aldaar. Te Leiden zijne studiën aan de Hoogeschool volbragt hebbende is hij den 25 Mei 1674 tot Med. Doctor bevorderd met verdediging van eene *Dissertatie*: *de Pleuritide.*

Hij heeft te Middelburg de geneeskundige praktijk uitgeoefend, zonder in die hoedanigheid eene openbare bediening te hebben bekleed. Volgens SMALLEGANGE (*Croniek* bladz. 439) behoorde hij tot de kiezers van Middelburg. Zijn naam wordt voorts aangetroffen op de lijst der leden van het *Collegium Medicorum,* den 5 September 1668 door A. EVERAERTS c. s. opgerigt.

Onder de bijzonderheden op hem betrekking hebbende behoort, dat hij onder zijne Collegas de eenige Medicinae Doctor was, die een open winkel als Apotheker aan de straat hield en dat hij de oorzaak is geweest, dat een verdrag tusschen de Doctoren en Apothekers, waarbij het leveren van Geneesmiddelen uitsluitend aan deze en het practiseren alleen aan de Doctoren zoude zijn toegestaan, niet tot stand kwam (*Resolutiën ten rade van Middelburg,* dato 11 Februari 1679).

Dr. Jacob Doutreleau heeft te Middelburg gewoond in *de Boogaardstraat.*

[Wij hebben de Dissertatie niet. In de Bijdrage over het Leveren van Medicijnen, *Archief Zeeuwsch Genootschap* deel VI, worden de reglementen van 1624 en 1678, die Doutreleau hinderden, volledig medegedeeld, door Dr. J. C. de Man. d. M.].

DURING (J. P.), *Middelburg.* Gepromoveerd te Groningen 12 Juli 1800, Med. Doctor te Middelburg, komt op de lijst van 1841 als gevestigd voor te Zierikzee, op die van 1842 wederom te Middelburg.

Blijkens den *Annuaire statistique ou Almanach des autorités constituées du Departement des Bouches de l' Escaut pour l'an* 1813 was hij lid van den Municipalen raad der stad Middelburg.

[Van dezen kan nog worden gemeld, dat hij gewoond heeft in *de St. Pieterstraat* in het huis, dat thans voor Burgeravondschool en vroeger voor Teekenacademie is gebezigd. Hij bezat eene niet groote, maar ouderwetsche praktijk, die later echter onbeduidend was. Bij ernstige zieken was hij gewoon te zeggen, dat hij van avond eens de *Auteurs* er op zou nalezen. Ofschoon Roomsch Katholiek was hij toch bij de bevolking gezien, doch finantieel stond zijn gezin, waarin men nog al goed leefde, in slechten naam.

Bij zijn huwelijk met Mejuffrouw Boom was bepaald, dat de jongens Roomsch Katholiek zouden zijn en de meisjes Hervormd. Zijn zoon Jan, die Plattelands heelmeester is geworden, was dan ook Roomsch Katholiek. Deze heeft eerst te 's Heer Arendskerke? gewoond en is later naar het land van Hulst vertrokken en eindelijk naar Noord Brabant. Daarna is zijn bibliotheek en huis verbrand, en is de oude vader bij hem komen inwonen. De oudste dochter is gehuwd geweest met den geneesheer en Oud-officier van Gezondheid B. Sivert te Oostkapelle en zijn jongste met den Roomsch Katholieken heelmeester Wielemaeker, die eerst te Sluis en

later te St. Jansteen heeft gewoond. Allen waren financieel niet zeer gezegend en zijn thans — 1901 — overleden.

Doctor DURING, heeft, toen zijne praktijk merkelijk was gedund, nog korten tijd te Zierikzee en te St. Maartensdijk gewoond; hij is weêr in Middelburg gekomen en eindelijk in Noord Brabant gestorven. Om orde op zijn zaken te zetten is hij, vrij bejaard, nog gehuwd met eene Protestantsche juffrouw KETNER, die met hem lief en leed gedeeld heeft, en hem overleefde. In Noord Brabant zijn nog afstammelingen van zijn zoon.

Wij hebben de Dissertatie van Doctor DURING, verdedigd te Groningen: *De Erroribus quibusdam in formularum praescriptione evitandis*. Hij is Lid geweest der Prov. Gen. Comm. D. M.].

DUSCHER (GEORGE), *Middelburg*. Hij was geboortig van Nassau Stattamar? en is in 1783 tot Med. Doctor gepromoveerd. Hij heeft de praktijk uitgeoefend te Middelburg en aldaar gewoond op *de Groote Markt*, zonder dat het blijkt wanneer hij deze stad wederom verlaten heeft. Er is slechts van hem bekend, dat hij in Juni 1790 in den echt is getreden met CORNELIA CATHARINA VICTOR, geboren te Middelburg, terwijl hij nog in 1796 aldaar gevestigd was, vermits hij in dat jaar Dr. E. DE LANG vervangen heeft als Stads Doctor.

[Geen Dissertatie. D. M.].

[EHRENFELD (CAREL HENDRIK). Van dezen bezitten wij de Dissertatie. Het is een *Positiones* bevattend *Specimen*, verdedigd te Leiden in 1815.

Hij noemt zich AXELLA-BRABANTUS. D. M.].

ELTZMANN (JOHAN LUCAS), *Middelburg*. Er is van hem bekend dat hij in 1724 te Duisburg tot Med. Doctor is gepromoveerd op eene *Dissertatie: de Morbis humorum vitio elementorum natis* en dat hij zich het jaar daaraanvolgende te Middelburg heeft gevestigd, wonende hij aldaar op *de Burg*.

Reeds in 1727 was hij wederom vertrokken, zonder dat het bekend is waarheen, maar het blijkt uit de Dissertatie van zijn zoon Dr. Johannes Antonius Eltzmann dat deze te 's Hertogenbosch geboren is, zoodat het waarschijnlijk is dat zijn vader Johan Lucas Eltzmann aldaar in lateren tijd gevestigd is geweest.

Wij bezitten zijne Dissertatie. Duisburg werd ook later veelal gebruikt om te promoveren voor Nederlandsche Medici. d. M.].

[ELTZMANN (Johannes Antonius). Hij was de zoon van Johan Lucas Eltzmann die ten jare 1724 te Duisburg promoveerde en zich het volgende jaar te Middelburg als geneesheer vestigde. Johan Anthony E. is volgens opgaaf zijner Dissertatie te 's Hertogenbosch geboren: hij promoveerde in Mei 1766 te Duisburg op eene Dissertatie *de Scorbuto*, heeft gepractiseerd te Sas van Gent, te Zierikzee? en het laatst in Goes, waar hij overleden is.

Hij plaatste een berigt in de *Correspondentie Societeit* over de ziekten in 1779 1e deel 2e afdeeling bladz. 62.

Hij was Schepen te Sas van Gent volgens de *Corresp. Societeit.*

[Wij bezitten zijne dissertatie. d. M.].

ELTZMANN (Antonie Jacobus). Hij was de zoon van Johannes Antonius Eltzmann, en geboortig van Sas van Gent. Hij promoveerde den 15 Junij 1809 te Utrecht op *Theses* en vestigde zich te Kapelle in Zuid Beveland; later te Goes alwaar hij gedurende 16 jaren misschien de praktijk heeft uitgeoefend. Van Goes vertrok hij naar Utrecht alwaar hij nog gedurende eenige jaren practiseerde en in 1840 overleed. [In 1832 was hij Doctor te Goes zooals wij zeiden, en Lid der *Plaats. Gen. Comm.* Vóór 1842 is hij naar Utrecht vertrokken voor de studiën zijner twee zoons. Hij was te Goes een zeer geacht en bemiddeld man.

Van hem en zijne familje bestaan nog portretten, onder

anderen één waarop vier kleine kinderen. Van deze is één in militairen dienst gegaan doch vroeg gestorven. Zijne dochter is gehuwd geweest met Dr. S. DOBBELAAR DE WIND, en had geen kinderen. Een andere zoon, rechtsgeleerde, is ongehuwd gebleven en één zoon is de volgende. — Zijne *Questiones* zijn in de bibliotheek. D. M.].

[ELTZMANN (J. W. KIEN), *Tholen.* Deze, die aan tuberculose is overleden, heeft den naam van KIEN aangenomen, om dien uitstekenden naam van een burgemeesters familje uit Middelburg, te redden. Hij zelf was gehuwd met eene juffrouw DE WIND uit Middelburg en daardoor zwager en Neef van Dr. S. DOBBELAAR DE WIND. Hij liet echter geen kinderen na.

Zijne Dissertatie „*De Effectibus nocivis potuum spirituosorum*" bezitten wij. Zijne eigene matigheid en zijn uitmuntend gedrag heeft hem niet voor longtering beschut. De Dissertatie dagteekent van het jaar 1838, Utrecht.

E. heeft te Tholen eene kleine praktijk waargenomen, en was er in 1842, doch bedankte reeds in 1859 als lid der Afdeeling, zeker wegens vertrek naar Utrecht om gezondheidsredenen. Ook de familje zijner vrouw was tuberculeus. D. M.].

ERHARDI (CHRISTOPHORUS GEORGIUS), *Middelburg.* Hij was geboortig uit Thüringen en in 1736 tot Med. Doctor bevorderd zijnde, heeft hij zich te Middelburg gevestigd, waar hij ging wonen op *de Groenmarkt.* Hij huwde in 1737 met MAGDALENA KELLERMANS, geboren te Wezel. Na het jaar 1741 wordt zijn naam als gevestigd geneesheer te Middelburg niet verder in den *Naamwijzer* aangetroffen.

[Wij missen de Dissertatie. D. M.].

ERMERINS (JOHAN PIETER). Hij is geboren te Sluis in 1757 en na den 13 December 1782 tot Med. Doctor bevorderd te zijn te Leiden op eene *Dissertatie*: *de Febre*

vulgo dicta puerperali pro singulari specie non habenda heeft hij zich te Middelburg gevestigd en aldaar gewoond in *de Langedelft*. Hij is Stads Doctor geweest, vervangende als zoodanig in 1789 Dr. LUCAS VAN STEVENINCK ANTZ. en na den dood van Dr. F. TH. REITZ in 1792 (adjunct) examinateur bij de Oost Indische Compagnie. Hij werd in 1804 lid van *de Commissie van Geneeskundig Onderzoek en toevoerzicht over het Departement Zeeland* en in 1805 van de Plaatselijke Geneeskundige Commissie te Middelburg; bij den overgang en de naamverandering van die beide commissiën in 1814 komt hij niet meer voor.

Hij was in Juli 1787 in het huwelijk getreden met JOHANNA JACOBA MEERTENS, geboren te Middelburg, terwijl den 14 Mei 1788 eene dochter, met name JOANNA uit dit huwelijk, in de Waalsche kerk gedoopt is.

[De Dissertatie is voorhanden. — Deze Doctor had een buitentje op den Vlissingschen weg, dat nog lang in de familje is gebleven. Vooral in den tijd dat de Engelschen hier waren — 1809 en deze ontzettend aan koortsen leden, heeft E. veel diensten bewezen.

Zijne dochter MARIA CATHARINA is gehuwd geweest met den raadsheer J. J. BERDENIS VAN BERLEKOM, en deze was daardoor verwant aan Dr. R. DE VASSY. — Dr. J. P. ERMERINS die woonde in *den Langedelft* wijk B 151 bij *de Markt* is grootvader en overgrootvader van de thans te Middelburg in 1901 praktiseerende twee heeren v. BERLEKOM. Ook de Professoren te Groningen behoorden tot dezelfde uitgebreide familje. Hij zelf overleed 22 April 1813, aan een „catarrhale" ziekte; oud bijna 56 jaren. Kort te voren had hij DE VASSY met die ziekte behandeld en genezen. D. M.].

EVERA (JACOBUS), *Middelburg, Veere.* Hij was een zoon van WILLEM EVERA en is geboren te Middelburg. Hij promoveerde te Leiden den 25 Juli 1741 op eene *Dissertatie: de Inflammatione ventriculi* en vestigde zich in zijne geboorte-

stad, waar hij gewoond heeft op *de Oostpunt*, later op *het Koorkerkhof*. Hij heeft geene openbare betrekkingen bekleed en aldaar gepraktiseerd tot het jaar 1764, toen hij naar Veere vertrok.

Hij is in 1742 in den echt getreden met JOHANNA MARIA LINDHOUT, geboortig van Middelburg.

Te Veere heeft Dr. EVERA nog lange jaren de praktijk uitgeoefend, en aldaar openbare betrekkingen bekleed. In 1772 werd hij aangesteld tot Doctor bij de Admiraliteit in Zeeland: 7 April 1788 werd hij Raad van de stad en in datzelfde jaar tot Schepen verkozen.

Hij overleed omstreeks 1793.

[De Dissertatie is voorhanden. D. M.].

EVERAERTS (ANTHONIJ), *Middelburg*. Hij is geboren te Middelburg en voor de geneeskunde bestemd, werd hij den 17 Aug. 1646 te Groningen als student ingeschreven. Hij genoot aldaar het onderwijs van ANTHONI DENSING, den om zijne menigvuldige en veelzijdige twisten met geleerden zoo zeer bekenden Hoogleeraar in de Ontleedkunde, en werd in Februari 1650 op eene *Dissertatie: Continens problemata physica* (120 in getal) tot Med. Doctor bevorderd.

Te Middelburg zich gevestigd hebbende, is hij aldaar opvolgend in vele betrekkingen werkzaam geweest. Van 1667—1669 was hij Doctor van de Waalsche Diaconie en van 1671—1679 Doctor van het Gasthuis, terwijl hij in 1670 tot Stads Doctor en in 1673 tot Raadslid van Middelburg gekozen werd. Was hij bij de burgerij zeer gezien, niet minder was hij zulks bij zijne vakgenooten, met welken (11 in getal) hij den 5 September 1668 een gezelschap oprigtte, ten doel hebbende om de *Majestas medica* op te houden *et rem publicam medicam defendere pro viribus*. De statuten van dit gezelschap, waarvan EVERAERTS Voorzitter was, in het Latijn geschreven en prijkende met de naamteekeningen en met de keurig uitgevoerde afbeeldingen van de wapens der oprigters, zijn in

der tijd uit de boekerij van Dr. E. Ph. van Visvliet († 6 Januari 1799) aangekocht door Dr. L. Loijsen Boom en uit diens boedel het eigendom geworden van de stad Middelburg, waar zij in hare oudheidkundige verzameling eene plaats vonden.

Everaerts is getrouwd geweest met Elisabeth Veldtriel, bij welke hij drie dochters heeft gehad met name Margaretha, geboren in 1657, nadat eene in 1654 geboren dochter van dien naam overleden was; zij is later gehuwd geweest met Mr. Johan Pieter Rethaan: voorts Anna Catharina geboren 1658. In dit jaar schijnt zijne vrouw overleden te zijn en is hij, blijkens het Doopregister van de Waalsche kerk hertrouwd met Josina Tresel. Opvolgend van 1660—1667 vermeldt dit register den voltrokken doop aan drie zonen (twee die den naam van Karel erlangden, een dien van Anthonij, voorts aan drie dochters, waarvan wederom twee als Maria, een als Josina gedoopt werden. Hieruit blijkt dus, dat van de negen kinderen uit zijne beide huwelijken, onderscheidene kort na de geboorte gestorven zijn.

Hij was een voornaam liefhebber van bloemen en van schilderijen, en zich naar eene schilderijen-verkooping naar Antwerpen begeven hebbende, is hij aldaar aan eene schielijk verloopende keelziekte den 28 April 1679 overleden.

Everaerts was in zijn leven een man van studie en van physiologisch onderzoek. Op het voorbeeld van zijn vroegeren leermeester A. Densing was hij de door de Bils verkondigde theorie, omtrent de voeding en afscheiding, met hart en ziel toegedaan, en deed hij vele nasporingen daaromtrent door vivisectiën op konijnen. In 1661 gaf hij de vrucht er van uit, terwijl de geboorte van een monsterram in Februari 1663 hem aanleiding gaf om nogmaals ten gunste van de theorie van de Bils zijne overtuiging uit te spreken [1]). Op geneeskundig gebied heeft Everaerts zich door de beschrijving

---

[1]) Dr. A. A. Fokker. Louis de Bils *en Zijn tijd*, in *Nederl. Tijdschr. voor Geneesk.* 1865. 2e afd. bladz. 202.

naam gemaakt van de uitgebreide Epidemie van *Lues venerea*, die in 1654 te Middelburg heerschte, bekend onder den naam van *Zoogster-ziekte.*

Naar aanleiding van een en ander heeft hij uitgegeven:

Novus et genuinus hominis brutique animalis exortus. Mediob. 1661. 12mo. [In de Bibl. voorhanden.]

Lux e tenebris ex Viscerum monstrosi partus enucleatione. Mediob. 1663. 12mo.

Collatio antiqui morbi recrudescentis cum Gallico vel Indico. 1661. 12mo. Eene vertaling hiervan kwam in 1661 te Middelburg in 12mo uit onder den titel van *Herweckte Sooghster-sieckte.* Deze komt ook voor achter: S. Blankaart. *Venus belegert en ontset, off verhandelinge van de pokken*, en achter de Duitsche uitgaaf er van *Die belägerte und entsezte Venus.* Leipzig 1699.

[Achter het verslag der Afdeeling 1882, vindt men de vertaalde Statuten.

Mattheus Everaert Broeder van Anthony heeft ook te Groningen gestudeerd, en heeft vertaald het werk van Ruff: 't boek van *de Vroedwyfs* Amsterdam 1670. In het Lexicon van Hirsch werden nog andere genoemd; doch deze zijn geen Zeeuwen; echter heeft één te Bergen op Zoom gewoond. d. M.].

EVERTSE (Petrus), *Middelburg.* Geboren te Middelburg volbragt Evertse zijne studiën aan de Leidsche Hoogeschool, waar hij den 11 Juni 1708 tot Med. Doctor bevorderd werd, zijnde het onderwerp van zijne *Dissertatie: De Glandula Thyrioidaca.* Hij heeft zich terstond te Middelburg als geneesheer gevestigd en was aldaar Doctor van den Arme. Hij woonde in *de Gortstraat.*

Met Susanna van den Bossche gehuwd geweest, heeft hij een zoon gehad met name Jean van den Bossche Evertse, den 23 Juni 1715 in de Waalsche kerk gedoopt. Na het jaar 1717 komt zijn naam niet meer voor in den *Middelburgschen Naamwijzer.*

[Zijn proefschrift berust in de Bibliotheek der afdeeling. d. M.].

EVERTSEN (RUDOLF), *Middelburg.* Hij is geboren te Middelburg en den 4 Maart 1757 te Leiden gepromoveerd op eene *Dissertatie: de Chylificatione intestinali.* Nog in diezelfde maand getrouwd zijnde met SUSANNA ADRIANA CRIELLAERDT, geboren te Leiden, heeft hij zich naar zijne geboorteplaats begeven en aldaar de geneeskunst uitgeoefend tot het jaar 1768.

Hij heeft gewoond in *de Lange Gortstraat*, later op *de Houtkade.*

[De Dissertatie is voorhanden. Ofschoon het mij onbekend is, of zij tot dezelfde familje behoorden, als bovenvermelde Doctoren, voeg ik hier toch aan toe, dat het uit de Gildeboeken blijkt, dat hier nog drie Chirurgen van dien naam hebben gepraktiseerd en ook het Gasthuis en andere gestichten hebben bediend. Hun namen waren JACOBUS EVERTSEN, JOHANNES en nog een JACOBUS, geadmitteerd in 1635, in 1667 en 1700. Zij staan geboekt als overleden in 1666—1732 en 1722. De eerste bezorgde met veel moeite het Gilde in 1656 een eigen kamer. D. M.].

EX ALTO (JOHAN), *Goes.* Het blijkt uit *de Notulen van Burgemeesters en Schepenen der stede Goes* (beginnende 24 September 1574—1594. f° 129 verso) dat JOHAN EX ALTO tot Stads Doctor is aangenomen voor drie jaren, *ten ware hij de lugt van dit Lant niet konde gewoon worden*, op een tractement van 400 gulden en verscheidene vrijdommen. Deze benoeming had plaats den 15 Juni 1595, en vermits drie jaren later, en wel op den 19 Mei, Dr. DANIEL MIVERIUS op dezelfde voorwaarden is aangesteld, zoo moet het er voor gehouden worden, dat de vrees bij zijne benoeming geuit, zich verwezentlijkt heeft.

[De Dissertatie is niet voorhanden.].

FOKKER (JOHAN PIETER), *Middelburg, Axel.* Hij werd den 9 October 1755 te Middelburg geboren en heeft tot

ouders gehad ABRAHAM FOKKER († 1795) en JOHANNA BARTRAMY († 1788). Met een goeden aanleg bedeeld en voor de studie bestemd, verkreeg hij zijne *humaniora* en de kennis der oude talen te Middelburg, alwaar hij tot de Akademische lessen werd toegelaten na het houden van eene rede: *de Regni Assyriaci inclyta metropoli Nineve et praecipuis ejus fatis*, omtrent welke den 20 Juli 1776 aan den Hoogleeraar KROM werd toegestaan dat zij op kosten van de stad in druk zoude worden uitgegeven, hetgeen nog in dat jaar gebeurde. De zwakke lichaamsgesteldheid nogthans waarmede FOKKER bedeeld was deed hem als student afzien van de studie der Theologie, waartoe hij zoude worden opgeleid en zich bepalen tot de Philosophie, waarin hij aan de Leidsche Akademie het onderwijs genoot van ALLEMAND en VAN DE WIJNPERSSE. Hij werd den 12 December 1781 tot Art. Lib. Mag. en Phil. Doctor bevorderd na openbare verdediging van eene *Dissertatie: De Mensura temporis.*

In zijne geboorteplaats teruggekeerd werd hij den 11 Mei 1782 bij de *Illustre School* aangesteld tot *Doctor in de Mathesis*, *Physica en Astronomie*, welke betrekking hij den 25 Juni 1783 aanvaardde met eene *Oratio: de immortalitatis spe, in disciplina morali non tantum necessaria*, die in genoemd jaar te Middelburg in druk werd uitgegeven en in het volgende jaar in het Hollandsch vertaald door den student JOHANNES HERMANNUS KROM. Eerst den 11 December 1784 werd aan zijne betrekking bij de *Illustre School* eene jaarwedde toegelegd van £ 50 Vlaamsch; men gebruikte hem bij de Admiraliteit en bij de Oost Indische Compagnie tot het examineeren van stuurlieden, en verving den 5 Augustus 1786 zijn titel aan de *Illustre School* met dien van *Lector Philosophiae.*

Noch het een noch het ander intusschen leverde aan FOKKER een voldoend bestaan's middel op, zoodat hij zijn vrijen tijd benuttigd hebbende aan de beoefening van de Geneeskunde, in staat was om den Doctoralen titel in 1790 daarin te erlangen en denzelven den 29 Juli van dit jaar aan de Leidsche

Akademie bekwam, na verdediging van *Positiones medicae*, opgedragen aan EDMUND GOODWIN te Edinburg.

Met dien titel toegerust alsnu optredende als Geneesheer te Middelburg heeft hij gewoond op *de Seisdam* in perceel Q n° 22 en gedurende eenige jaren de praktijk uitgeoefend onder het voortgezet waarnemen van zijne natuurkundige betrekkingen. Reeds den 4 Juni 1791 bezette hij de door het vertrek van Dr. VAN DER KEMP opengevallen plaats als Doctor van de Nederduitsche Diaconie en Weesschool en misschien zou Dr. FOKKER zich langer en beter ontwikkeld hebben op de geneeskundige baan te Middelburg, indien niet de politieke omstandigheden hem er van hadden afgebracht. In 1795 tot volksafgevaardigde naar 's Gravenhage gekozen zijnde verzocht hij een den 18 Juli van dat jaar hem toegestaan ontslag als Arme-Doctor onder voorwaarde dat hij in zijn post liet voorzien tot een ander zoude zijn aangesteld [1]) en verliet hij Middelburg.

Te 's Gravenhage wonende moesten zijne wetenschappelijke titels worden opgeheven en werden zij door den meer nederigen vervangen van *'s Lands Astronomist*, maar na een bijna tweejarig verlof genoodzaakt zijnde met vrouw en kind die plaats wederom te verlaten, keerde hij tot het meer wetenschappelijke leven terug en vatte hij zijne te Middelburg opgegevene bezigheden aldaar wederom op. Zooals evenwel te verwachten was geweest, zijne geneeskundige reputatie was gedurende dit politiek *intermezzo* niet vooruitgegaan en onder den voortdurenden druk der tijdsomstandigheden, die het eind van de 18e eeuw en de eerste jaren van de negentiende hebben gekenmerkt, viel het hem moeielijk om in de praktijk en in zijn Lectoraat in de Philosophie een redelijk bestaansmiddel te vinden. De zekerheid hiervan gevoegd bij eenen hem bijgebleven staatkundigen wrevel deed hem na de inlij-

---

[1]) Reeds den 8 Aug. 1795 werd Dr. C. VAN DER PALM in zijne plaats aangesteld.

ving van ons land in het Fransche keizerrijk besluiten om op reeds gevorderden leeftijd Middelburg te verlaten en om zijne overige levensjaren te Axel te gaan slijten. Hier scheen den *ad vitam* aangestelden *Lector Philosophiae* een roem van geleerdheid te verbeiden die hem eene vrij uitgebreide geneeskundige praktijk heeft doen ten deel vallen, tot hij den 30 October 1831 in den ouderdom van 76 jaren is overleden.

Dr. J. P. FOKKER was in Augustus 1789 in den echt getreden met JOHANNA HOELANDS en heeft twee kinderen gehad; JOHANNA, geb. 19 Mei 1790 stierf kort na de geboorte en JOHANNA, geboren 6 November 1793 die den leeftijd van ongeveer 16 jaren bereikt heeft.

De verdiensten van Dr. J. P. FOKKER als natuurkundige zijn erkend door *het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen*, dat hem reeds in 1782 onder zijne leden opnam en door *de Eerste klasse van het Nederlandsch Instituut*. Zij zijn herdacht in *Proces verbaal van de* 25e *Algem. Vergadering van het Instituut* van 27 Aug. 1832, bl. 11 en *in de Algem. K. en L. Bode*, 1832 n° 47, bl. 338.

De gedrukte stukken van zijne hand, behalve de reeds genoemde zijn:

Middel om gebroken versterkings-flessen tot de Electriciteit te herstellen:

Geplaatst: in, *de alg. Vaderl. Letteroefeningen* van 1784 d. VI. n° 9, *Mengelwerk* bl. 396—398.

Beginselen der Comeet van het jaar 1779, *zijnde de* 64ste *wier loopkring berekend is.*

Deze berekening is gedaan op het verlangen van eenige Leden van *het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen* en opgenomen in zijne *verhandelingen* d. VIII, bl. 513—535.

Voorbijgang van Mercurius over de Zon, den 12 *Nov.* 1782 *berekend*:

In: *Verhandel. van het Zeeuwsch Genootsch. der Wetenschappen* d. IX bl. 473—480.

[De familie FOKKER was oorspronkelijk naar Nederland overgekomen uit de streek van Hamburg of Oost-Friesland en de koophandel was het doel van het vertrek. Bovengemelde Lector was een afstammeling der emigranten en naar NAGTGLAS mededeelt uit Haamstede naar Middelburg gekomen; hij was nabestaande van Dr. ADR. A. FOKKER, den schrijver dezer biographiën, wiens vader ook ABRAHAM heette en Leerlooier was. Van dezen laatsten, ijverigen en werkzamen Docter is het hier niet de plaats het leven en werken te schetsen. Dit is trouwens reeds gedaan en van hem kan men lezen in de *Levensberichten der Maats. der Letterkunde* — in het *Archief Zeeuwsch Genootschap* deel V en in het 50-jarig verslag van *de Afd. Zeeland der Maats. voor Geneeskundigen.* Merkwaardig dat beide Medici zijn geweest, beide natuurkundigen, beide verzamelaars, beide voorstanders van het *Zeeuwsch Genootschap* en beide op staatkundig gebied mannen van vooruitgang en toegedaan de zoogenaamde liberale beginselen.

D. M.].

FORSTEN (JACOB ANTHONY), *Middelburg.*

[Deze promoveerde den 16 Mei 1803 te Harderwijk op eene *Dissertatie*: *De Cura per nauseam,* en hij vestigde zich te Middelburg, alwaar hij tot den hoogeren stand behoorde en nog al praktijk had. Zonderling dat hij, die zelf woonde *Groenmarkt* Wijk C. 85, Directeur der posterijen was, waarvan het kleine kantoor was *Lange Lombardstraat* C 57. Hij was bekend als kundig en gaf, niettegenstaande zijn hakkelen, privaat-collegies. Hij was lid der Prov. Gen. Comm. en hield livrei, hetgeen de oorzaak is geweest, dat men hem in 1828 afvaardigde naar den Haag voor de daar door den Minister uitgeschreven vergadering.

Hij was gehuwd en verloor zijn zoon ELTIO ALLEGONDUS als natuuronderzoeker op Celebes. Deze zoon, die ook aan stamelen leed, was den 16 December 1836 tot Med. Doctor gepromoveerd te Leiden op eene *Dissertatie*: *De Cedrela fe-*

brifuga. Eene zijner dochters had in haar jeugd coxitis gehad en liep op krukken. Zij was een der eersten, waarvan de overblijvende *Ankylosis spuria* door oefening en massage genezen werd. Zij overleed eerst in 1901.

Beide Dissertaties zijn in onze Bibl. alsook een Ms. van de lessen, die Doctor J. A. FORSTEN privatim gegeven heeft. D. M.]

FRANK (KAREL ook wel FRANÇOIS, FRANCISCI enz.), *Middelburg.* Volgens het *Ledemate-boek* van de Nederd. Herv. Gemeente te Middelburg (n° 2, van 1589—1607) was hij reeds in 1601 aldaar gevestigd en woonde hij op *de Markt.* In 1603 werd hij Stads Geneesheer en komt zijne bezoldiging als zoodanig voor in de rekeningen van de stad tot op het jaar 1616. Daarenboven vermeldt de rekening van het Gasthuis zijne bezoldiging als Doctor van dit Gesticht over het jaar 1603.

Hij is gehuwd geweest met GEERTRUIDA BOULIJNS en overleed te Middelburg in 1617.

In den strijd over de *Moschus*-toediening door den Predikant LANSBERGEN in 1613 is FRANK levendig betrokken geweest, omdat hij als oudste lid van het zoogen. *Collegium medicum Medioburgense,* zamengesteld uit de Stads Geneesheeren, de briefwisseling er over gevoerd heeft met genoemden Predikant PHILIPPUS LANSBERGEN. Hij heeft haar en grootendeels den strijd zelven besloten met eene:

Epistola apologetica medicorum Mittelburgensium, qua et nothis P. LANSBERGII *literis respondent et a calumnia pulinodiae ipsis ab eo et filio inusta purgantur.* Mittelburgi 1614.

(Men raadplege over een en ander het stuk van Dr. A. A. FOKKER; PHILIPPUS LANSBERGEN *en zijne zonen* PIETER *en* JACOB, in: *Archief* van het *Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen* deel I, 5e stuk [en deel II, 5e stuk. D. M.].

FRANCOIJS (CAREL), Doctor, zoon van JACQUES FRANCOIJS en Jonkvr. JOSINA WOLFS. Deze laatste hertrouwde met GILLES BURS minister des Goddelijken Woords. JOSINA WOLFS verbind haar huijs op *de Markt* genaamt de Witte Roose en had *ten Oosten* de erve van de huize eertijts toebehoort hebbende JAN de loodgieter op *de Burcht, Zuit*, ADRIAN de looper, *West, de Markt* en *Noort*, ADRIAAN JAN SEBASTIAAN ?

De oudste dochter CAR. FRANCOIJS was gehuwd met ZACHARIAS MICHIELS.

[Er is in de Bibliotheek geen Dissertatie.

De witte Roos was C no. 6 en thans het zuider deel van het magazijn van den heer E. BOASSON. Het huis van ADRIAAN JAN SEBASTIAAN scheidde het van C 8, het Wapen van Oudenaerde, waarin van 1809 tot 1856 woonde de heelmeester JOH. DE MAN. D. M.].

FRUIJTIER (DIRK), *Middelburg.* Te West-Zaandam geboren en den 9 Augustus 1758 te Leiden gepromoveerd op eene *Dissertatie: De Generatione lactis*, is hij in 1775 te Middelburg komen wonen, zijn intrek nemende in een huis op de *Groote Markt.* Zijn verblijf nogthans aldaar is zeer kort geweest, daar zijn naam na 1777 niet verder onder de geneeskundigen in *den Naamwijzer* voorkomt.

[De Dissertatie is in de Bibliotheek. D. M.].

[GALLANDAT (DAVID HENRI), *Vlissingen.* Deze zeer verdienstelijke Zwitser kwam uit het dorp Ynaud of Yvonaud by Yvendun in Waadland, waar hij in 1732 was geboren, naar Vlissingen bij zijn moeders oom J. H. DE BRUAS, geneesheer, die hem weldra tot Scheepsgeneesheer bekwaamde en aanspoorde eenige reizen te maken. In 1751 ging hij naar de Westkust van Afrika en West-Indie. Teruggekeerd promoveerde hij in 1760 te Parijs in drie vakken en vestigde zich te Vlissingen. Doctor GALLANDAT HUET te

Schoonhoven bewaart nog een uit Zwitserland als aandenken medegebrachten zilveren Thaler. Zoo bewaart de familie ook nog een zilveren schenkblad hem te Vlissingen vereerd.

Hier was alles voorspoed, praktijk en studie, zoodat ook de curatoren der hoogeschool te Harderwijk hem op een *Dissertatie: De Sectione Caesarea* den Doctorstitel gaven. Hij was oprichter en eerste Thesaurier, in 1769, van het daar opgerichte maar nu te Middelburg nog steeds bloeiende *Zeeuwsch Genootschap*. Wijdloopig is zijn leven en arbeid beschreven door Winkelman, Nagtglas en anderen, zoodat wij daarnaar verwijzen. In onze Bibliotheken zijn de gedrukte en ongedrukte werken van hem; nog onlangs zijn deze bewerkt en medegedeeld in het *Tijds. der Maats.* 1897 door den heer Dr. Geyl, toen te Dordrecht, nu te 's Hage woonachtig. Hij overleed 12 Augustus 1782.

Zijn portret in pastel is bij het *Zeeuwsch Genootschap*.

Wij hebben de Dissertatie uit Harderwijk maar niet uit Parijs. D. M.].

GALLANDAT (Isaac Henri), *Hulst*. Hij was de zoon van Dr. David Henri Gallandat en van Maria Joly en werd te Vlissingen geboren.

Hij heeft zijne studiën in de Medicijnen gemaakt aan de Hoogeschool te Utrecht, waar hij den 2 Augustus 1783 tot Doctor bevorderd werd na verdediging van eene *Dissertatie*: *Obstetrico-physiologica inauguralis: de Superfoetatione.*

[Voorhanden met andere werken. D. M.].

Zich te Hulst als Med. Doctor gevestigd hebbende, is hij aldaar tot aan zijnen dood in September 1823 werkzaam gebleven, zijnde hem het Stads Doctorschap opgedragen geweest.

Den 31 Augustus 1785 werd hij lid van het *Zeeuwsch Genootschap* en in 1790 van het *Genootschap tot bevordering der Heelkunde* te Amsterdam, terwijl hij in 1814 deel uitmaakte van de Provinciale Commissie van Geneeskundig onderzoek en toevoorzicht in Zeeland.

Van zijne hand bezitten wij:

Verhandeling over de Zog-pomp (in: *Verhandelingen van het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen* dl. XIII. bladz. 538).

Waarnemingen wegens het gebruik van den Tampon in de bloedvloeijngen der Baarmoeder (Verhandel. van het Genootsch. tot bevordering der heelk. te Amsterdam d. I).

Précis de la doctrine de M. A. VAN SOLINGEN, *par laquelle le Mecanisme de l'Accouchement est reduit à un seul principe général.* Louvain 1823 (vertaling van: *Het werktuigelijke der verlossing verklaard door* A. VAN SOLINGEN).

Dit *Précis* is met betrekking tot de theorie van VAN SOLINGEN hevig aangevallen door CAPURON, in *Annales de Broussais* a. 2, n°. 11, Novembre 1823, pag. 480. VAN SOLINGEN zelf heeft op dien aanval eene *réponse* gegeven.

GALLE (. . . . .), *Middelburg.* De naam van dezen Geneesheer hebben wij slechts vermeld gevonden in de rekening van het Leprozenhuis, welk gesticht hij in het jaar 1614 als Doctor schijnt bediend te hebben.

[Wij bezitten niets van hem. D. M.].

GARGON (NIKOLAAS), *Vlissingen.* Het Geslacht GARGON, beroemd geworden door den Predikant MATTHEUS, den schrijver van *de Walchersche Arcadia*, is afkomstig uit Doornik, vanwaar het wegens de Godsdienst-vervolging uitgeweken is naar Haarlem. Hier werd MATTHEUS geboren (1661) die Predikant is geweest te Vlissingen en uit zijn huwelijk in 1690 met GEERTRUYD VAN VELZEN gehad heeft drie zonen en twee dochters.

Een dezer zonen was onze NIKOLAAS, die tot Med. Doctor bevorderd, zich gevestigd heeft te Vlissingen, waar hij in 1712

is aangesteld geworden tot Inspecteur van het Apothekersgilde. Zich nogthans (zooals VROLIKHERT zegt in zijn: *Vlissingsche Kerkhemel* 1758. bladz. 212) niet hartvochtig genoeg tot de betrekking van Geneeskundige bevindende, is hij Predikant geworden, heeft als zoodanig dienst gedaan te Sas van Gent en is aldaar in 1729 overleden, nalatende eene dochter, gehuwd met Mr. ROBERT HENDRIK DU PON te Vlissingen.

[Wij bezitten niets van hem. — Het is bekend, dat zijn vader, voor Predikant der Waalsche gemeente opgeleid, Nederduitsch Predikant is geworden nabij den Bosch en dat hij naar Serooskerke en Vlissingen is beroepen door den heer HERMAN VAN DE PUTTE, wonende des zomers op den *Griffioen* en des winters in *de Langeville*, waar thans het Verpleeghuis is. Deze heer was eenigen tijd in den Bosch, om zijne aan kanker lijdende vrouw, Jonkvr. v. D. BRANDE door een specialiteit voor kanker te laten behandelen. D. M.].

[GILLISSEN (GILLES), *Middelburg*. Deze in 1714 toegelaten Chirurg werd reeds in het volgende jaar aangesteld bij de Nederduitsche Armen, in 1717 in het Gasthuis en in 1722 bij de Stad. We mogen daaruit besluiten, dat hij een bekwaam man was. Hij overleed reeds in het jaar 1722 zelve en behoorde tot een burgerfamielje, die zich door schranderheid kenmerkte. In 1722 werd nog een andere GILLIS, later AEGIDIUS, dus denkelijk zijn Neef, uit gegoede burgerouders geboren: deze bezocht de Latijnsche school, studeerde te Groningen, werd Predikant. Hij werd Doctor in de Theologie en in de Philosophie en op het laatst een beroemd Professor te Leiden, die vele, somtijds zonderlinge werken heeft uitgegeven. — Zijn broeder, PIETER, werd te Middelburg een om zijn boekenkennis beroemde uitgever; hij drukte de werken van het *Zeeuwsch Genootschap* en woonde in de nog bekende *„Drie Spuiten.”* Hij hield 26 boekverkoopingen. Veel later, van 1815 tot 1833, was hier een om zijn talenten geacht Predikant woonachtig op het *Molenwater*,

in het huis, *den Atlas* en eindelijk was hier PIETER AEGIDIUS zijn broeder, een bekwaam Chirurg, gevestigd in 1815, maar reeds vroeg, omstreeks 1827, *plotseling* overleden. Hij woonde *Langendelft*, recht over de *Heerestraat.*

Ongelukkig dat in die begaafde familje menig geval is voorgekomen van Cyanose, Epilepsie, neiging tot Imbecilliteit en tot zwaarmoedigheid. — In 1837 studeerde een zoon van den predikant in de Geneeskunde te Leiden; doch hij overleed reeds in 1838 en zijn broeder Theol.-Cand. in 1837: beide, meen ik, aan tering. D. M.].

[GOEMANS (HUBRECHT), *Zierikzee.* De zoon van een landbouwer te Dreischor; zijn moeder was MARIA SCHIETEKATTE. Hij werd geboren in 1803, promoveerde 3 November 1827 te Leiden met eene *Dissertatie*: *De Utero.* Hij promoveerde later in de andere twee vakken, was lid der Prov. Gen. en der Plaats. Comm. en had een zeer groote praktijk. Verdienstelijk heeft hij zich gemaakt, door zijn methode om vaccine te bewaren, waarvoor hij de eeremedaille verkreeg.

Hij legde de praktijk neder in Dec. 1887 en overleed November 1889 oud omstreeks 86 jaren.

Hij bracht bijéén eene uitgebreide collectie van meest inlandsche zoologische en andere voorwerpen; de familje schonk deze aan het *Zeeuwsch Genootschap*, waarvan hij lid was.

In 1901 practiseeren nog twee gepromoveerde zoons van hem, Doctoren te Goes en te Zierikzee en een kleinzoon te Dordrecht.

De Dissertatie is voorhanden van de vier Doctoren. D. M.].

GOERÉE (HUGO WILLEM), *Middelburg.* DE LA RUE bladz. 66. Hij was Med. Doctor te Middelburg, alwaar hij den 26 April 1625 op vertoog van CASPER PELLETIER wegens de vele Armen-zieken tijdens de pest-epidemie werd aangesteld tot *vijfden* Stads Doctor.

Hij is gehuwd geweest met ANNA EEUWOUTS en heeft een zoon gehad met name WILLEM.

Behalve Geneesheer is hij ook Doctor in de Godgeleerdheid geweest en heeft hij op dit gebied een geschrift nagelaten, dat na zijn dood door zijn zoon WILLEM met eene voorrede is uitgegeven. Dit was getiteld: *de Republiek der Hebreën of gemeenebest der Joden,* Amsterdam 1685 en 1688 en een vervolg op het werk van PETRUS CUNÆUS: *de Republica Hebraeorum.*

[Wij bezitten niets van hem. — Zijn zoon WILLEM GOERÉE is als letterkundige, als teekenaar en als schrijver in alle richtingen zeer beroemd geweest. Zie NAGTGLAS *„de Zeeuwen."* D. M.].

GOLTZIUS (MARCELLUS), *Middelburg.* Geboortig van Middelburg en zijne studiën aan de Leidsche Universiteit gemaakt hebbende, is hij aldaar den 5 Januari 1673 tot Med. Doctor bevorderd na verdediging van zijn proefschrift *De Lactis generatione.* Hij heeft te Middelburg de praktijk uitgeoefend en volgde in 1690 Dr. PIETER MORIS op als Doctor van het Gasthuis, om die betrekking echter slechts zeer kort waar te nemen, daar hij reeds in 1692 door Dr. ISAAK LOENS vervangen werd.

[Wij bezitten zijne Dissertatie niet. Hij heeft gewoond op de *Londonsche Kade* H 64 de Gouden Leeuw, zie J. C. DE MAN, *de Zuidelijke muur van Middelburg* bladz. 87. D. M.].

's GRAEUWEN (ABRAHAM JACOB), werd den 22 December 1747 te Zutphen geboren, waar zijn vader (PAULUS 's GRAEUWEN) destijds Stads Geneesheer was. Zijne moeder was JUDITH SCHLUITER en hij had vijf zusters.

ABRAHAM JACOB promoveerde te Harderwijk in de medicijnen den 13 April 1771 en zette zich te Zierikzee neder. Driemalen werden prijsverhandelingen door hem ingezonden bekroond.

Hij was een der drie candidaten, die voor lijfmedicus aan

het Russische hof in aanmerking kwamen. Hij bleef echter tot aan zijnen dood (1796) te Zierikzee wonen, waar hij ook de waardigheid van Burgemeester bekleedde.

(*Navorscher* 5^{e} Jaarg. 1855 pag. 336.)

[Wij bezitten van ABRAHAM JACOB 's GRAEUWEN, behalve de Dissertatie nog een verhandeling over de *Geelzucht*, eene over den *Kinkhoest*, terwijl in den Catalogus der Bibliotheek van het *Zeeuwsch Genootschap* bladz. 247 vermeld, doch in portefeuille bewaard worden eenige aanspraken en gedichten bij gelegenheid der viering van het verbond van Nederland met Frankrijks koning, te Zierikzee. 20 April 1786.

Van den Hoogleeraar 's GRAEUWEN bezitten wij de *Dissertatie*: *De Antacidis terrestribus*, en uit Groningen eene *Oratio de anatomiae pathologicae utilitate ac necessitate* van 1771 en in handschrift *Annotationes in Boerhavii aphorismos*. Harderwijk 1754. D. M.].

['s GRAEUWEN (PAULUS). ABRAHAMS zoon PAULUS 's GRAEUWEN, een man van fortuin doch niet van wetenschap, heeft zich te Middelburg gevestigd, heeft vooral in zijn jeugd veel praktijk gehad en is aldaar 13 December 1863 op den leeftijd van 86 jaren overleden. Hij was gehuwd met de dochter van Dr. E. DE LANG en bewoonde later diens huis *Lange Noordstraat* L. 136 en eindelijk het groote perceel C 43 over de deur. Hij was Lid der pl. Geneesk. Com. Hij promoveerde in 1802 te Leiden op een *Dissertatie*: *Continens historiam trium foetuum monstrosorum*, die wij bezitten. D. M.]

GRIJPSKERKE (JACOB VAN), *Middelburg*. Te gelijk aangesteld met ADRIAAN PIETERS den 21 September 1571 tot Stads Doctor te Middelburg, schijnt hij die betrekking niet lang vervuld te hebben, daar de Stads rekeningen slechts over 1571 en 1572 van eene bezoldiging melding maken.

Het is niet onwaarschijnlijk dat JACOB een zoon zij geweest van FLORIS CORNELISSEN VAN GRIJPSKERKE die in 1563 en 1570 Burgemeester was van Middelburg en dat uit deze betrekking tot elkander de aanneming moet verklaard worden van twee Stads Doctoren tegelijk, die blijkens de resolutie ten doel had, „om haerl. cunste ende practijke van medicyne te exerceren binnen deze stadt" enz. Hoe dit zij onze JACOB is niet de bij SMALLEGANGE (*Cronijk van Zeeland* bladz. 475) vermelde JACOB VAN GRIJPSKERKE, FLORISZ. *Doctor in de Medecijnen*, die den 21 October 1683 overleed, terwijl het trouwens uit het *Doopboek der Nederd. Herv. Gemeente te Middelburg* blijkt dat er meerderen van dien naam bestaan hebben, zijnde den 15 November 1587 gedoopt JACOB, een zoon van JAN FLORISSEN van Grijpskerke.

[Wij hebben niets van hem. — Eene Genealogie der famielje vindt men achter „*het Graafschap Zeeland*" door J. P. VAN VISVLIET, later gewijzigd door J. G. FREDERIKS in Maandbl. voor Geneal. 1894. F. betwijfelt het zeer — bladz. 4 — of JACOB, Dokter is geworden, omdat er in 1570 geen vooruitzichten meer zouden zijn geweest voor Katholieken. D. M.].

GRIJS (PIETER DE), *Middelburg*, *Hulst*. Hij is geboren te Hulst en was een zoon van WILLLM DE GRIJS, Schepen van Hulst en van Hulster-Ambacht. Zijne studiën aan de Leidsche Akademie volbracht hebbende, is hij aldaar den 30 Juli 1732 tot Med. Doctor gepromoveerd op eene *Dissertatie: de Febre ardente*, waarop hij zich in 1735 te Middelburg gevestigd heeft, eene woning in *de Sint Pieterstraat* betrekkende. Slechts korten tijd heeft hij aldaar vertoefd, vermits hij na 1737 niet meer vermeld wordt op de lijst der geneeskunstoefenaren in den *Middelburgschen Naamwijzer* van dit jaar.

Hij heeft zich begeven naar zijne geboorteplaats om aldaar de geneeskunst verder uit te oefenen en heeft er later de waardigheid bekleed van Schepen van Hulster-Ambacht.

[Zijne Dissertatie is voorhanden. D. M.].

GRUIWARDT (FERDINAND), *Middelburg*, *Goes*. DE LA RUE bladz. 403.

Hij is den 19 Maart 1628 uit HIERONYMUS GRUIWARDT en MAGDALENA JANS te Goes geboren en verkreeg zijne humaniteiten te Dordrecht onder de leiding van den Rector JOHANNES RANSSENIUS. Op negentien-jarigen leeftijd (1647) werd hij als Student in de medicijnen aan de Hoogeschool te Utrecht ingeschreven en volgde hij aldaar de lessen van H. REGIUS (le Roy) en Y. VAN DIEMERBROECK, zijnde misschien de eerbied, dien hij opvatte voor den mede aldaar onderwijzenden rechtzinnigen Theoloog GIJSBERT VOET, niet zonder invloed geweest op de ontwikkeling van zijn karakter en op zijne, in lateren leeftijd door tegenspoed gelouterd, aan den dag gelegde geestelijke hoovaardij. Hij werd den 6 Mei 1651 tot Med. Doctor bevorderd na het houden van eene rede: *de Comparatione Microcosmi cum Macrocosmo*, en vestigde zich als Geneesheer te Middelburg. Aldaar trad hij in September 1655 in het huwelijk met de oudste dochter van Dr. JOHANNES WILHELMI, met name PETRONELLA, bij welke hij zeven kinderen heeft gehad (één zoon en zes dochters). Bij den dood van zijn schoonvader, in Februari 1661, is voor GRUIWARDT een *ilias malorum* ontstaan, die hem ten slotte genoodzaakt heeft Middelburg te verlaten. Zij sproot voort uit de uitsluiting door JOH^s WILHELMI beschikt omtrent GRUIWARDT, uit de zaken van zijnen boedel en uit het onverdeeld zijn van de bezittingen van WILHELMI en van de drie vrouwen met welke hij opvolgend gehuwd is geweest, zijnde van de beide eerste vrouwen minderjarige kinderen aanwezig. Oneenigheden met de voogden van deze, met de boedel-executeuren (WILLEM WILHELMI en Dr. FRANÇOIS MOENS) en met de Wed. van JOH^s WILHELMI (CORNELIA PELLETIER) onderling en gezamenlijk met en tegen GRUIWARDT gaven aanleiding tot kostbare en langwijlige proceduren omtrent het recht en erfdeel van diens huisvrouw en verbitterden hem zoozeer het leven en verblijf te Middel-

burg, dat hij in Augustus 1668 het verliet en in zijne geboortestad ging wonen.

Te Goes klom hij gaandeweg in groot aanzien. Reeds den 3 Juni 1671 werd hij Schepen en bekleedde hij die betrekking meermalen, tot hij den 24 Juni 1691 tot Burgemeester gekozen werd. In 1672 werd hij Weesmeester, in 1674 Curator van de Latijnsche school en in datzelfde jaar Deken van de Handboog en Regent van het Gasthuis, zijnde hij later meermalen (1685, 1687, 1690, 1697, 1699 en 1701) benoemd tot Hoofdman van de Handboog. In 1696 werd hij Ontvanger van de kerkelijke goederen. Eindelijk is hij 22 Juli 1682 Stads Doctor *honorair* op een jaarwedde van 2 £ Vls. geworden en erlangde hij als zoodanig den 14 October 1686 eene verbetering van dit tractement.

In zijne hoedanigheid van Burgemeester heeft hij in 1692 blootgestaan aan de volkswoede tijdens het oproer onder de burgers, ter zake van het zoogenaamde vermaken van de Wet. Het had zijne aanleiding in den uitslag van de stemming op 20 December 1691 van een Rentmeester: De Bailju Cor[s] Eversdijck, Gruiwardt en drie Schepenen stemden een candidaat, de oudste Burgemeester Adolf Westerwijck en vier Schepenen eenen anderen, wordende deze beëedigd tengevolge van het recht dat de oudste Burgemeester beweerde hem toe te komen. Daarover herhaalde klachten van den Bailju c. s. bij Willem III, die een onderzoek beval dat, nog niet voldoende afgeloopen om ingelicht te zijn, den Stadhouder, Koning van Engeland, noopte om te verbieden, dat op 24 Juni 1692 de gewone verkiezing van regeringspersonen zoude geschieden. De oudste Burgemeester en vier Schepenen overtraden dit gebod en vermaakten de Wet onder protest van Cornelis Everdijck, Gruiwardt en de anderen. Willem III beval deze willekeur in rechten te brengen; de Burgemeester A. Westerwijck werd ter dood, Mattheus Eversdijck, Johan Westerwijk, Johan v. d. Hille tot het zwaard over het hoofd en Jan Verkat tot geeseling veroordeeld, zijnde het vonnis nogthans

niet ten uitvoer gelegd maar in geldboeten, ten gezamenlijke bedrage van £ 4850 Vls. veranderd.

Gruiwardt was daarop andermaal in 1694, 1697 en 1700 Burgemeester van Goes en is aldaar den 15 Mei 1701 in den ouderdom van 73 jaren overleden.

Als geneeskundige ging Gruiwardt door voor een bekwaam man, wiens raad blijkens zijne in druk bekend gemaakte brieven veel gezocht werd. Hij heeft zich aan het oordeel daarover van het nageslacht bloot gegeven door uit te geven:

Oratie ofte eerste inleijdinghe gedaan in de chyrurgyns anatomiekamer te Middelburg door Corn. van de Voorde 1659.

Examen der chijrurgie bijeenvergadert door Mr. Cornelis Herls, *nu doorgaans verbetert en vermeerdert nae de hedendaegsche Speculatie en Practijck, gelijck de voorreden aanwijst, beneffens een Aanhangsel van den omloop des bloeds en kort Examen van de Doses der Purgatien, Vomitorien en Opiaten* Middelburg 1660, 8vo.

Terstond nagedrukt te Amsterdam en voorts nogmaals aldaar in 1672 en 1723 uitgegeven. Zie bladz. 79.

Medicinale en Chirurgicale Observatien van Ferdinandus Gruiwardt, *oudste Practizijn van Zeeland, Doctor Honorarius, President, Schepen en Raad der stad Goes. Aengeteykent in syn Ses en dartig-jarige Ondervinding en publyk gemaekt; tot onderrichtinge van alle jonge Leerlingen, gelyk de Voor-reden van dit werck kortelyck sal aenwysen.* 't Amsterdam 1688, 8vo.

Menigvuldig zijn de vlugschriften en stukken die hij betrekkelijk zijne proceduren over de rechten van zijne vrouw op een deel der nalatenschap van Dr. Joh. Wilhelmi heeft uitgegeven; t. w.:

Apologie of verantwoording van Ferdinandus Gruiwardt, *der Medicinen Doctor etc. tegen den laster en ongehoorde maximen van zijne vrindelijke vijanden.* Gedrukt te 's Gravenhage bij J. en P. van Veenhuizen, Boekverkoopers in de *Panstrate* 1661, 4to.

Hiervan verscheen het tweede deel in 1665.

Deductie van F. GRUIWARDT. Gedrukt in 't Jaer onses Heeren 1667.

Ampliatie aan de — Deductie. Gedruckt in 't Jaer onses Heeren 1668.

Appendix van de voorgaende Deductie en Ampliatie. Gedruckt in 't Jaer onses Heeren 1671.

Index van de voorgaende Deductie, Ampliatie en Appendix. Gedruckt in 't Jaer onses Heeren 1672.

Finis of Besluijt van de Deductie, Ampliatie, Appendix en Index. Gedruckt in 't Jaer onses Heeren 1673.

Het tweede deel van de Deductie. Gedruckt in 't Jaer onses Heeren 1674.

Een Christelycke waerschouwinge, aen d' Ellendige Stadt van Middelburgh, tot voorkominge van haer uijtersten ruine. Gedruckt in 't Jaer onses Heeren 1678.

Naeckte ontdeckinge van de ware oorsaeck, die de Provincie van Zeeland tegenwoordigh seer ellendigh heeft gemaeckt, met de ware Geneesmiddelen daerby gevoegt, opgesteld door F. GRUIWARDT. Gedruckt in 't Jaer onses Heeren 1683.

Finis of Besluyt des tweeden Deels van de Tragedische Deductie, of Zeeuwsch Treur-tooneel, geopent ten dienste van de Nederlandsche Weereld door FERDINANDUS GRUIWARDT. Gedruckt in 't Jaer onses Heeren 1685.

Onder laatstgemelden titel had hij in 1680 eene verzameling uitgegeven van al de sedert 1667 verschenen afzonderlijke stukken.

Een considerabelen Brief van F. GRUIWARDT — *aen* M. JOHAN VAN REIJGERSBERGE — *als een Appendix van 't Tweede deel in syn Deductie, Applicabel op desen tyd.* Gedruckt in 't Jaer onses Heeren 1685.

Vervolgh van de Deductie of Tragedische Historie, zijnde den index van het Tweede deel. Geschreven ter Goes in Zeeland in 't Jaer onses Heeren 1691.

Nogmaals gaf hij in 1693 een algemeenen titel uit van bovenstaande stukken, luidende: *Zeeusch Treur-Too-*

neel geopent, ten dienste van de Nederlandsche Wereld; waer op sal vertoond worden een Tyrannie van meer als Vijfmaal seven jaren, sonder redres, diergelycke, soo lange als onse Republycke gestaen heeft, noijt by ons gesien of gehoort is; Beschreven en geleden door FERDINANDUS GRUIWARDT, *oudste Practizijn van Zeeland, Doctor Honorarius, en Presiderende Borgermeester der Stad Goes &c.* Gedruckt in 't Jaer onses Heeren 1693.

Epitome, Receuil, of kort begrijp van de Deductie, onder de gedaente van een Tragedische Historie, — *opgesteld by forme van een Missive, geschreven aen een vriend tot Middelburgh, door* FERDINANDUS GRUIWARDT. Geschreven in 't Jaer onses Heeren 1697.

Eindelijk getuigt een bundel *Nagelaten Gedichten* in het Latijn en Nederduitsch door hem en zijn broeder Mr. HIERONYMUS GRUIWARDT bijeengebragt, en voorhanden in de Bibliotheek van de *Vereeniging van Genees- en Heelkundigen in Zeeland* van den aanleg op dit gebied door FERDINAND GRUIWARDT bezeten.

[Wij hebben geen Dissertatie. D. M.].

GUEQUIERRE (ABRAHAM JACOBUS), *Middelburg.* Hij was geboren te Oostburg en is den 26 Februari 1815 aan de Leidsche Hoogeschool tot Med. Doctor bevorderd op eene *Dissertatie: De ossium innominatorum a sacro deductione seu diastasi quae inducitur a causis externis.* Desgelijks als Chirurg toegelaten in 1817 heeft hij zich te Middelburg gevestigd en gewoond op *de Wal.* Hij is nogthans spoedig overleden.

[De zóó vroeg overleden Doctor stierf aan typhus, waaraan weinig jaren later ook nog andere Doctoren, b. v. J. P. STAAL overleden, den 20 Juni 1818, op den leeftijd van 24 jaar. Uit de opdracht zijner Dissertatie blijkt, dat hij te Gent heeft gestudeerd, hetgeen voor een Oostburgenaar gemakkelijker was, dan in Holland. Hij schijnt zich vooral op Anatomie en Chirurgie te hebben toegelegd en is te Gent Prosector geweest bij de Anatomie. Ware hij blijven leven,

dan zou hij in 1824 de aangewezen man zijn geweest voor Lector bij de toen op te richten Clinische school.

Zijne weduwe, WILH. MARIA VAN DE VONDEL, is gaan wonen tot eenige jaren vóór haar dood in de *Sint Pieterstraat* Perceel F 52. Zij verloor dáár een zes-jarig dochtertje; haar nog overgeblevene dochter huwde later met den heelmeester J. C. HOOGENDORP te Kortgene. Later hertrouwde zij met den wijnkooper JONKER en had daarbij een zoon GERRIT HENRICUS JONKER, die zich aan de School te Middelburg heeft bekwaamd en zich gevestigd heeft te Wissekerke en te Hoek. Kinderen en schoonzoon van mevrouw GUEQUERRE leven in 1901 niet meer.

Wij bezitten de Dissertatie. D. M.].

HALES (FRANÇOIS), *Middelburg*. Van dezen is niets bekend dan dat hij in het begin van de XVIIde eeuw te Middelburg woonde blijkende zulks uit het doopregister van de Nederduitsch Hervormde Gemeente waarin op 12 October 1608 melding gemaakt wordt van den voltrokken doop aan zijn zoon DANIEL. Zijne vrouw heette ADRIANA VAN DAM.

[Geen Dissertatie. D. M.].

HALFFMAN (HENDRIK JAN), *Middelburg*. Hij was omstreeks 1729 te Middelburg geboren en is den 3 Februari 1753 te Leiden tot Med. Doctor bevorderd op eene *Dissertatie: De morbis virginum*. Zich te Middelburg in 1755 gevestigd hebbende heeft hij aldaar gewoond op *de Balans*, later op den hoek van *de Noordstraat* over de aldaar gestaan hebbende *Oude kerk*, het laatst in *de Wagenaarstraat*, en behalve als geneeskundige heeft hij als koopman en reeder zich een goeden naam gemaakt. In het voorjaar van 1755 gehuwd zijnde met ANNA COLNET geboren te Londen, ondernam hij het volgende jaar met zijne vrouw eene reis naar de Oost-Indië in het belang van zijne handelszaken, zoodat hij dan ook in *den Naamwijzer* als practiserend Geneesheer in 1756 en

1757 gemist wordt door deze reis. Zijne vrouw door den dood verloren hebbende, keerde hij naar Middelburg terug en na 1758 zette hij zijne praktijk en zijnen handel aldaar voort, de eerste tot 1807, den laatsten tot zijn dood in Maart 1812.

In 1760 is hij hertrouwd met MARIA JOHANNA HAAK, uit welk huwelijk twee zonen en twee dochters geboren zijn.

Hij heeft in 1787 aan de baldadigheid van het gepeupel bloot gestaan en behoort tot degenen, wier huis alstoen geplunderd is geworden. (A. J. V. CAUWENBERG. *Omstandig verhaal van het voorgevallene te Middelburg in Zeeland, bij gelegenheid der revolutie in den jare* 1787. Gedrukt in Holland 1796. bladz. 92).

[De Dissertatie ontbreekt. Te Haamstede heeft zich veel later gevestigd de heer P. D. HALFFMAN, gehuwd met Mej. VIS en van dezen heeft nog één zoon te Groede gepractiseerd en een ander, die nog leeft (1901), in Zuid-Holland na eerst korten tijd te Middelburg te hebben gepractiseerd als Chirurg. D. M.].

HAIJMAN (PIETER), *Zierikzee.* Van dezen is weinig meerder bekend dan dat hij, blijkens een besluit van den Raad der stad Zierikzee van den 15 Januari 1624, waarbij vastgesteld werd dat de (4) Stads geneesheeren gezamenlijk jaarlijks zouden genieten aan inkomen van Stadswege *f* 300, benevens *f* 100 van de Godshuizen, op het genoemd tijdstip de jongste Stads Doctor was. De anderen waren CROMSTRIEN, VAGHER en DAGH.

Hij is de vader geweest van Dr. JOHANNES HAYMAN en blijkens eene grafzerk vroeger in de *Sint Lieven Monsterkerk* te Zierikzee aanwezig heette zijne vrouw, die 2 September 1667 overleden is, ALETTA JAN OCKERSE.

[Wij hebben geen Dissertatie. D. M.].

HAIJMAN (JOHANNES), *Middelburg.* Van meer bekendheid dan zijn vader, de Zierikzeesche Doctor, PIETER HAYMAN, was zijn zoon JOHANNES, die te Zierikzee geboren werd en tot

moeder had ALETTA JAN OCKERSE. Zijne opleiding tot Geneesheer genoten hebbende aan de Hoogeschool te Utrecht, is hij op den 10 Juni 1640 aldaar gepromoveerd op eene straks te melden Dissertatie. Hij heeft zich als Geneesheer gevestigd te Middelburg, waar hij opvolgend voor de waarneming van openbare betrekkingen in aanmerking is gekomen. In 1648 werd hij Doctor van het Gasthuis en bleef hij in die hoedanigheid werkzaam tot aan zijnen dood in 1666. In 1649 werd hij aangesteld tot Stads Doctor, in welke hoedanigheid hij, met zijn ambtgenoot PIETER BUS, twee Stads Chirurgijns, twee Stads Vroedvrouwen en den Pestmeester, het beruchte onderzoek heeft moeten instellen naar de oorzaak van de uitgebreide Syphilis-epidemie, die in 1654 te Middelburg geheerscht heeft [1]) op de vrouw die er van verdacht werd. De slotsom van het deswege in dato 19 Mei 1655 uitgebragt verslag was negatief, zijnde JANNETJE DE ZOOGSTER: „Bevonden „ende geoordeelt van ons allen, nochte door de ondervraginge, „nochte door de autopsie ofte aenschouwinge ofte visitatie „iets was ter weerelt, sulcke beschuldinge betreffende, bij ons „bespeurt is konnen werden."

In 1651 werd hem de bediening opgedragen als Doctor van het Oude Mannen- en Vrouwenhuis, zijnde hij ook als zoodanig werkzaam geweest bij de Diaconie van de Waalsche Gemeente. Eindelijk heeft hij eene betrekking bekleed, die genoemd werd die van *Lands Med. Doctor*, zooals de Zerk op zijn graf in de Koorkerk te Middelburg geplaatst aanduidt. Hij is den 13 October 1661 overleden. [2])

Hij is getrouwd geweest met JACOBA VAN GRIJPSKERKE en heeft een zoon gehad met name JACOBUS, die den 5 Februari 1663 te Middelburg geboren werd en later Predikant geweest

---

[1]) A. A. FOKKER. *Onderzoek naar den aard van de Epidemische en Contagieuse ziekten, die vroeger in Zeeland geheerscht hebben.* Middelburg 1860, *bladz.* 85.

[2]) *Bijdragen tot de Geschiedenis enz. van Zeeuwsch Vlaanderen* d. IV bladz. 233.

is te Baarland, te Brouwershaven en te Goes † 6 Oct. 1708). JACOBA VAN GRIJPSKERKE overleed te Goes op den 30 September 1717.

De Dissertatie van JOHANNES HAIJMAN is geweest een tendenz-schrift, de omhelzing van de ontdekking van HARVEY omtrent den bloedsomloop. Krachtig voorgestaan aan de Leidsche Hoogeschool door JOHANNES DE WALE en door hem verdedigd, had deze aan de pas opgerigte Akademie te Utrecht in HENDRIK DE ROY (HENRIKUS REGIUS) een aanhanger gevonden en, naar de gewoonte van dien tijd, liet deze een zijner leerlingen stellingen verdedigen *Pro Sanguinis circulatione.* Deze waren het onderwerp van de Dissertatie waarop JOHANNES HAIJMAN promoveerde en luidde:

Disputatio medico-physiologica pro sanguinis circulatione, quam favente Deo Opt. Maximo Sub praesidio Clarissmi, Doctissimi Expertissimique viri D. HENRICI DE ROY, *medicinae doctoris, ejusdemque facultatis ut et Botanices in alma Ultrajectina Academia Professoris ordinarii, exercitii gratia publice defendere conabitur* JOANNIS HAYMANNUS, *Zirizaeá-Zelandus.*

[Dissertatie ontbreekt. D. M.].

[HALLEWAARD (PETRUS en HENRICUS). Van geen dezer beide Doctoren is mij iets bekend; zij worden echter vermeld, omdat hun Dissertaties, als van Zeeuwen zijnde, in den Catalogus van onze Bibliotheek zijn opgenomen. De Titels luiden: van P. HALLEWAARD. *De Spina bifida* te Duisburg verdedigd in 1733 en van H. *De pleuritide* L. B. 1740.

Uit de Dissertatie blijkt evenwel, dat zij beide Goesenaars waren. Waarschijnlijk waren het Vader en Zoon. Men ziet uit de voorrede van PETRUS, dat hij reeds vele jaren in zijn vaderland de Genees- en Heelkunde had uitgeoefend toen hij op later leeftijd besloot te promoveeren. Geen wonder dat hij, die de talen wel wat vergeten was, zijne promotie als Doctor al weder zocht in het, denkelijk op dat punt vrijgevige Duisburg. D. M.].

HALMALE (Johan Frederik van), *Middelburg.* Deze was in het begin van de XVIIIde eeuw Geneesheer te Middelburg en mag er welligt slechts kort gewoond hebben, daar zijn naam nergens, althans zeker voor geene enkele openbare of half openbare betrekking wordt aangetroffen, en zijne aanwezigheid in deze stad hoofdzakelijk uit den titel blijkt van onderstaand werkje, waarin hij, hoezeer met Nikolaas Heins [1]) de kwijling door kwikzilver in venusziekte afkeurende, de bereidingen waarvoor dit metaal vatbaar is uiteenzet, om op onschadelijke en afdoende wijze in vele en daaronder ongeneeslijk geachte ziekten te worden aangewend. Het werkje heeft den titel: *Merkurius verheerlijkt; zijnde een naukeurige verhandelinge van 't Beginsel, Aerd, Eigenschap en Uitwerkzelen van de Kwikzilver. Deszelfs kwaedaerdigheid, waer in die bestaet, aengewezen, em hoe die weggenomen en verbeterd kan werden. Zijnde alsdan een Middel, waer door vele sware en ongenezelijke Ziektens (door bijgebragte Experimenten bevestigd) gered zijn: Benevens dien ook aengetoond dat de Mercurius het ware onderwerp der Philosophen is. Door* Johan Frederik van Halmale; *Med. Doctor tot Middelburg in Zéland.* In Amsterdam, bij Jan ten Hoorn 1707, in 8vo.

In de Raadsnotulen van Middelburg van 28 November 1705 vindt men een verzoek van van Halmale afgewezen om zijne eigene medicamenten te mogen leveren.

[Dissertatie ontbreekt. d. M.].

HECKING (Johan Wilhelm), *Goes.* Geboren Gustdorf in Gülicker-Land in der Nähe von Grevenbroick, en gestudeerd te Jena, getrouwd geweest met Maria Zwartenbroek uit Goes,

[1]) N. Heins was Med. Doctor te Cuijlenburg, Hofraad en Opper-lijfarts van den Hertog van Saxen-Coburg en had in 1704 eene onder Frederik Hofman, Hoogleeraar te Halle verdedigde Dissertatie over het Kwikzilver in het Hollandsch vertaald uitgegeven. Hierin was reeds uiteengezet dat Venusziekte zoowel als andere zware en verouderde kwalen beter door zachtere bereidingen van Kwikzilver konden worden behandeld dan door *de schandelijke kwijling.*

heeft 2 dochters gehad respectivelijk getrouwd met Mr. WATERSCHOOT v. D. GRACHT en SCHIEFBAIN.

[De vreemdeling kwam uit Duitschland en was Roomsch-Katholiek. Hij promoveerde te Würzburg den 12 December 1797 en vestigde zich te Goes en werd daar later Voorzitter der Plaats. Gen. Comm. Hij deed zijn best lid der Provinciale te worden, gaf zelfs om die reden een *appareil* van VOLTA aan de Comm. ten geschenke, doch het gelukte niet, omdat hij, evenals andere Goesche Doctoren, medicijnen leverde. Hij heeft een enorme praktijk gehad, vooral ook op het land en was duur: zijn Duitsch accent werd door de boeren bewonderd.

Hij was geboren te Gosdorf of Gustdorff 3 Mei 1773: kwam te Goes in 1793, huwde dáár, 18 September 1797, Mej. MARIA GEERTRUI ZWARTENBROEK en overleed te Goes 23 Maart 1852.

Wij hebben geen Dissertatie. D. M.].

HEIDE. (ANTHONIJ DE), *Middelburg.* Hoezeer van den maatschappelijken en praktischen loopbaan van dezen Geneesheer niets bekend is dan dat hij een medelid is geweest van het bij het levensbericht van Dr. EVERAERTS opgegeven geneeskundig gezelschap ten jare 1668, zoo heeft hij zich niettemin een naam achtergelaten door zijne werken en door zijne ontleedkundige onderzoekingen. Inzonderheid komt hij hier in aanmerking door zijne nasporingen omtrent de Mossels en de ontdekking in deze van de door lateren genoemde *Flimmerbewegung*, omtrent welke aan PURKINJE en VALENTIN de eer toekomt, het verschijnsel in zijn ganschen omvang te hebben leeren kennen, nadat zij het in 1834 in de ademhalings- en vrouwelijke geslachts-organen hadden ontdekt (*Muller's Archiv.* 1834. S. 391). DE HEIDE noemde die beweging *Motus radiosus s. tremulus* en heeft haar op eene duidelijke en uitvoerige wijze beschreven.

De geschriften die DE HEIDE heeft achtergelaten, zijn:
Anatome Mytuli, Belgice Mossel, Structuram elegantem

ejusque motum mirandum exponens. Subjecta est centuria Observationum Medicarum. Autore ANTONIO DE HEIDE, *M. D.* Amstelodami 1684. [1])

Nieu Ligt der Apothekers, of noodige Aanmerkinge omtrent de misslagen in 't bereiden der Artzenije, en de bedriegelykheit der Piskijkerije. Geplaatst zoowel achter eene vertaling van de *Anatome Mytuli* door THEOD. JANSSON VAN ALMELOVEEN, *M. D.* (Amsterdam 1684), als achter eene Hollandsche vertaling van *Pharmacopoea Batheana ofte den Apotheek van de Heer* GEORGIUS BATH (2e druk Amsterdam 1742).

Eindelijk heeft DE HEIDE eene vertaling bezorgd van een werk van THOMAS WILLIS, waarvan de titel is: *d' Algemeene en bysondere wercking der Geneesmiddelen in 's Menschen Lichaam, door een Wis-konstige Redeneringh volgens de nieuwe gronden der Geneeskunde, nader als oijt voor desen verklaart en met Print-Verbeeldingen vertoont, door* THOMAS WILLIS, *Hoogleeraar in de Geneesoeffening tot Oxfort: Uyt het Latyn vertaalt, en met noodighe aanteyckeningen verryckt, door* A. D' HEIDE, *Med. Doctor.* Tot Middelburg. Bij WILHELMUS GOEREE, 1677. 8vo.

[DE HEIDE had leerlingen, waarvoor hij o. a. de Laryngotomie op dieren deed. Hij observeerde de Bloed- en Melkbolletjes, deed vele chemische proeven op bloed en etter en vele op Medicamenten.

De kundige en altoos werkzame man heeft bij den boekverkooper W. GOEREE te Middelburg in 1680 nog de uitgaaf bezorgd van een 800 bladzijden grooten kwartijn. Het is de laatste druk van V. D. VOORDE's *Nieuw lichtende Fakkel* en de eerste uitgaaf van het *Zee-compas* van dien overleden schrijver. H. die een goed Anatoom was en geheel toegedaan de nieuwe leer der bloedsbeweging heeft het eerste werk met *zeer vele* annotaties voorzien.

---

[1]) *In* Centuria (zegt HALLER *Biblioth. Med. pract.* III pag. 440) *multa bona sunt, ut omnino hic Scriptor praeter meritum fere ignoretur.*

Jammer voorwaar, dat de man, wien niemand der modernen de eer betwist de Flikkerbeweging het eerst te hebben beschreven, en die zóó grondig bestudeerd heeft de verwarde Pharmaco-dynamiek van zijn tijd, als een vergeten en ongelukkig man stierf. Volgens NAGTGLAS heeft P. DE LA RUE, 's mans tijdgenoot, van hem opgeteekend, dat hij de praktijk verliet en als een kluisenaar ging leven, zonder dienstbode; zijn vroeger vak verachtte hij. Hij verbeeldde zich een leugenaar te zijn, omdat hij zijn zieken somtijds misleid had, een dief wegens groote winsten op medicamenten, een moordenaar omdat hij de kracht van deze niet gekend had. Zóó stierf de eens geachte en werkzame man onbetreurd, even als de boven vermelde ANTONIE VAN DEINSE.

Wij bezitten zijne werken maar niet de Dissertatie. D. M.].

HELVETIUS (JOSEPHUS JOHANNES), *Sluis.* Hij was de jongste zoon van Dr. JOHANNES FREDERICUS SCHWEITSER, later genoemd HELVETIUS en van JOHANNA PELS, dochter van JAN BAREND PELS en MARIA SIX. Hij was even als zijne andere drie broeders (JOHAN BALTHAZAR, ADRIAAN ENGELHARD en PHILIPPUS MAXIMILIANUS) Med. Doctor en heeft de praktijk te Sluis uitgeoefend. Hij was aldaar Schepen, Schepen van het Vrije van Stads-Vlaanderen en Strandvonder en bekleedde deze waardigheden, blijkens de Dissertatie van zijn neef AARNOUD HELVETIUS, in 1711.

Hij is gehuwd geweest, en een zijner kinderen WILLEM VINCENT HELVETIUS is later President van den Raad van Justitie te Batavia geworden.

Zie W. J. C. VAN HASSELT in *de Navorscher* 1862 bladz. 126.)

[Men zie over de familje HELVETIUS (SCHWEITSER) de Bijdrage van Doktor R. KRUL in het *Haagsch Jaarboekje* van 1893 en het *Lexicon* van HIRSCH. D. M.].

HELVETIUS (PHILIPPUS MAXIMILIAAN), *Middelburg.* Hij was een zoon van JOANNES FREDERICUS HELVETIUS, Ordin.

Doctor van den Raad van State en van JOHANNA PELS, en heeft te Middelburg eenige openbare betrekkingen bekleed. Hij was Stads Doctor aldaar en Lector in de Genees- en Ontleedkunde, en werd daarenboven den 26 October 1699 aangesteld tot Examinateur van de Chirurgyns bij de West-Indische Compagnie, in de plaats van Dr. J. LOENS. Volgens SMALLEGANGE (*Cronijk* bladz. 774) is hij ook beleeder geweest van het Schuttershof genaamd *de Edele Busse* of *Kloveniers*.

In 1702 is hij in de zaak van FANNIUS in moeielijkheden gewikkeld geweest. Mr. DANIEL FANNIUS had, volgens zijn voorgeven gemagtigd door de Burgerij, de uitzetting en vervanging bewerkt van acht Leden uit de regering, en stond dientengevolge op Donderdag den 20 Juli 1702 op de Beurs (bij *den Burgt*) aan een zekeren volksoploop bloot, HELVETIUS hem onder meerderen met woorden verwijtende, dat hij (FANNIUS) in dezen zich een commissarisschap van de Burgerij had aangematigd. FANNIUS wist bij de Regering de vervolging van HELVETIUS te bewerken en bij publicatie van den 22 Juli 1702 werd de apprehensie bevolen van JOHAN DU BON, PH. MAX. HELVETIUS, WILLEM JANSEN en PETRONELLA BRACHÉ met eene premie van 100 zilveren Ducatons aan hen, die deze personen in handen der Justitie zouden overleveren. Met uitzondering van DU BON, die naar Holland vlugtte, werden de overige drie genoemden Zondag den 23 Juli 1702 onder eene escorte op *het Gravensteen* te *Middelburg* gevangen gezet.

Eenigen tijd in arrest verbleven zijnde en Burgemeesters en Schepenen niets ten hunnen laste vindende, ook zelfs niet, nadat de Burgerij was aangemaand om hare bezwaren tegen de gedetineerden te doen kennen, zijn zij vrijgelaten en onder anderen Doctor HELVETIUS ontslagen, mits betalende al de kosten en daaronder ook de premie op zijne aanhouding gesteld.

Hij is later naar Rotterdam vertrokken, en aldaar onmiddellijk aangesteld tot Hoogleeraar in de Ontleedkunde. Zijn eenige zoon AARNOUD heeft den roem van het geslacht HELVETIUS (waaromtrent een belangrijk bericht van W. J. C.

van Hasselt voorkomt in *de Navorscher.* 1862 bladz. 125) te Middelburg gedurende geruimen tijd opgehouden.

Als schrijver is hij bekend door zijn:

Teel-Thuijn van 't Menschelijk geslagt, waarin door vragen en Antwoorden werd verthoond, de eerste vorming en voedinge van 't Schepsel in 's Moeders Lighaam, alsmede een klare en naakte manier, om een vrouw van haar kind te verlossen; Mitsgaders de hulpmiddelen die voor en naar de verlossinge vereist worden: Tot nuttigheid aller vrouwen, en wel voornamentlijk die haar tot dat Conscientieus en wigtig Ampt van Vroedvrouw, willen bekwaam maaken, opgesteld door P. M. Helvetius, *Med. Doctor en ordinaris Leeraar der Genees- en Ontleed-konst, binnen Middelburg in Zeeland.* Tot Leiden, Bij Frederik Haaring, Boekverkooper 1698 4to.

HELVETIUS [1]) (Aarnoud), *Middelburg.* Hij was de eenige zoon van Dr. Philippus Maximiliaan Helvetius en is geboren te Middelburg. Hij volbragt zijne studiën te Leiden, waar hij den 6 Februari 1711 tot Med. Doctor bevorderd werd, geschreven hebbende: *de Structura hepatis.* Hij heeft zich te Middelburg gevestigd en aldaar een verdienstelijken loopbaan gehad als geneeskundige. Hij werd den 10 Febr. 1714 aangesteld tot Stads Doctor en volgde in datzelfde jaar wijlen Dr. J. Kokuijt op als Doctor van de Waalsche Diaconie, terwijl hij den 14 November 1716 werd aangesteld tot Anatomiae et Chirurgiae Lector, in welke betrekking

[1]) Den geslachtsnaam Helvetius heeft zijn grootvader Dr. Johannes Fredericus Schweitser in lateren tijd van zijn leven aangenomen en hij is tot op onzen tijd bestendigd gebleven in de wél bekende familie-namen Helvetius van Riemsdijk, Helvetius van den Berg enz. Andere afstammelingen schijnen den oorspronkelijken geslachtsnaam Schweitser behouden te hebben of tot denzelven te zijn teruggekeerd, want het komt ons voor dat Johan George Zwitser, die in de laatste helft der vorige eeuw Med. Doctor te Tholen is geweest, tot die afstammelingen moet behoord hebben.

hem als een deel van het onderwijs opgedragen werd de ontleding van vier lijken, die hem jaarlijks tot dat doel werden bezorgd en waarvoor hij afzonderlijk met £ 13 // 6 // 8 (*f* 80.—) beloond werd. Bij besluit van 5 April 1732 ontving hij den last om in het belang van het onderwijs der aanstaande vroedvrouwen, vrouwen-cadavera te ontleden.

A. HELVETIUS had een gebrekkigen ligchaamsbouw en moest om die reden zijn zieken per rijtuig bezoeken [1]). Hij heeft gewoond in *de Cingelstraat*, later in *de Noordstraat*. Hij overleed in 1742.

De geschriften, behalve zijne Dissertatie, die hij uitgaf zijn:

Verhandeling van verscheide genezingen der kinderpokjes door AARNOUDT HELVETIUS, *Medic. Doctor*, *Anatomiae et Chirurgiae Lector en Stads Doctor te Middelburg.* Middelburg 1724. 8vo.

Verhandeling der Jicht of Flerezijn, gedaan in de drie en twintigste Maandelijksche Genees- en Heelkundige Bijeenkomst, binnen Middelburg in Zeeland, op Vrijdag den 6 *Julij* 1736. *Door* AARNOUD HELVETIUS, *Anatom. Chirurg, et Artis Obstetricandi Lector en Stads Doctor.* Middelburg. 4vo.

Korte ontleedkunde van het geheele Menselijk lichaam in Vragen en Antwoorden, *volgens de leiding van* CORNELIS VAN DE VOORDE, *ten nutte der Chirurgijns-Leerlingen 't Zamen gesteld door* AARNOUDT HELVETIUS, *Med. Doctor Anatomiae et Chirurgiae Lector en Stads Doctor te Middelburg.* Derde druk. 't Amsterdam 1738. 8vo.

De eerste druk hiervan verscheen in 1726.

Verhandeling van sommige zaken, *die tot de opvoeding der Eerst- en jong geboorne kinderen*, *zoo binnen- als buiten de Kraam-kamers, opzigt hebben, Gedaan in de vijf- en veertigste*

---

[1]) Dit blijkt uit eene den 24 November 1739 bij de Staten van Zeeland door hem ingediende reclame wegens den aanslag in het karos en paardengeld, vermits hij gewoon was zijne zieken per huurrijtuig te bezoeken *wegens zijn stijl als dokter*, alsmede, zoo voegt WILLEM VETH, de steller van het register op de Notulen er bij, *om zijn bekende en alom beruchte onbeschofte ligchaamsgestalte.*

Maandelijksche Genees- en Heelkundige Bijeenkomst, binnen Middelburg in Zeeland op Vrijdag den 4 Julij 1738, *door* Aarnoud Helvetius, *Anatom. Chirurg. et Artis obstetr. Lector en Stads Doctor &c. te Middelburg.* Middelburg 4vo.

[Op het Raadhuis bewaart men eene voorstelling van het Theatrum anatomicum in olieverf op het schouderblad van een Cetacé: waarschijnlijk wordt er de Lector A. Helvetius, op een lijk les gevende, op afgebeeld: het tafereel gelijkt op dat van Tulp of Vesalius. Het is van 1716. d. M].

[HENNEQUIN (Philip J.), *Sluis.* Afkomstig van eene, tot aanzien en uitgebreidheid geklommen, in 1698 uit Vlaanderen of Frankrijk uitgeweken familje. Hij is te Sluis geboren en promoveerde 13 October 1804 te Leiden op eene Dissertatie bevattende *Positiones,* die in ons bezit is. — Hij bleef ongehuwd, was rijk en bekend om zijn weldoen. Hij was lid der Prov. Gen. Comm., doch maakte als doctor niet veel opgang. Hij stierf tusschen 1844 en 1848 aan blaas lijden, waarbij zijn hem behandelenden collega de heer Renier, op zijn verzoek, zeer goede zaken maakte. Hij liet een groote boekerij na.

Thans praktiseert te Sluis een naneef van hem, de heer H. M. Hennequin. d. M.].

HENRICUS (Gulielmus), *Middelburg.* Uit *den Leytsman* enz. van Matthias de Lobel, waarin deze Willem Hendriks zijn collega noemt, blijkt het dat hij reeds in het laatst van de XVIe eeuw als Geneesheer te Middelburg gevestigd was [1]). Hij schijnt er slechts kort gepraktiseerd te hebben, daar wij na 1602, in welk jaar hij in de rekening van de stad Middelburg vermeld staat als Stads Geneesheer, geen verder spoor van hem hebben aangetroffen.

[Geen geschrift van hem. d. M.].

---

[1]) De Lobel verliet Middelburg in 1596.

D' HERDE. (JACOB), *Middelburg.* De betrekking tot Middelburg van dezen Geneesheer, die in September 1653 als Student in de medicijnen aan de Universiteit te Utrecht is ingeschreven, is ons slechts bekend geworden doordien hij voorkomt op de ledenlijst van het den 5 Sept. 1668 onder het praesidium van A. EVERAERTS opgerichte *Collegium medicorum.*

[Geen geschriften van hem. D. M.].

[HERLS (CORNELIS), *Middelburg.* Deze waarschijnlijk een Middelburger, was aldaar een zeer beroemd Chirurg. Hij werd in 1602 in het Gilde opgenomen en was 5 malen deken; in dat gilde was ook zekere ANDRIES HERLS. Hij overleed onverwachts in 1625, waardoor menig geschrift onvoltooid bleef.

NAGTGLAS vermeldt als *uitgegeven* door hem:

„*Examen tractatus medici: de Moscho*, *a* DAVID ULTRALAEO *in lucem editi.* Middelburg 1613.

„*Responsio ad Apologiam Lansbergii*, *qua et parentis sui et* DE ULTRALAEI *placita de Moscho tuetur* Middelburg 1613.

„*Examen der Chir.*, nu vermeerderd door GRUIWARDT Middelburg 1663.

„*Chirurgijns Scheepskist* uitgegeven door J. VERBRUGGE Amsterdam 1672.

„*Examen* 2e *druk* Antwerpen 1700.

„*Examen der Chir.* met een aanhangsel over den *omloop des bloeds*, uitgegeven door F. GRUIWARDT Amsterdam 1723."

Meest alle zijn in de biblioteek voorhanden; vergelijk over hem GRUIWARDT en LANSBERGEN en DOUTRELEAU.

Men leest in oorkonden: Jonkvrouw NEELKEN ANDRIES Dr., weduwe wijlen Mr. ANDRIES HERRELS medecijn woonde in *de Noordstraat* te Middelburg in een huis hebbende *Oost*, de erven van 't huis de Zevenster, *Zuit* het huis d' wapen van Axel, *West* de straat en *Noort* het huis van STEVEN DE GRAVE of GRAVE, hertrouwt met Sr. WILLEM GILLESSEN PERSANT, kruidenier 1596 October? Deze ANDRIES was denkelijk zijn broeder en was in 1607 Chirurgijn-Generaal op de vloot. D. M.]

HERON (CORNELIS), *Middelburg*. Hij was geboren te Sint Maartensdijk, eiland Tholen en is den 14 Juni 1740 aan de Leidsche Hoogeschool tot Med. Doctor bevorderd op eene *Dissertatie: de Servanda Sanitate litteratorum*. Zich te Middelburg als geneesheer gevestigd hebbende heeft hij aldaar gewoond over *de Dambrug*, later in *de Heerenstraat*. Hij heeft geene openbare betrekkingen bekleed en is op betrekkelijk jeugdigen leeftijd gestorven, zijnde hij in 1751 overleden.

Hij was in Februari 1747 gehuwd met ANNA ISABELLA HENDRIKS, geboortig van Middelburg, terwijl zijne weduwe in Februari 1753 hertrouwde met Fr. H. HERON te 's Gravenhage.

[De Dissertatie is voorhanden. D. M.].

HIEMES (JOHANNES), *Hulst*. Het blijkt uit een doopboek te Hulst, loopende van 1699 tot 1761 [1]) dat deze geneesheer als zoodanig gevestigd is geweest te Hulst en dat hij in 1705 Schepen is geweest en in 1707 griffier van Hulsterambacht. Hij is getrouwd geweest met CATHARINA SCHOOCK.

[Geen geschriften. D. M.].

HORTER (PIETER DE), *Middelburg*. Zijn eigenlijke naam was ANTHONIJ PIETERSZ. DE HORTER wordende hij in onderscheidene Schepen-transportbrieven en in de rekeningen van de stad Middelburg dan eens ANTHONY, dan weder PIETER soms (als in bedoelde brieven van 1504 en 1506) ANTHONY PIETERSZ. DE HORTER genoemd. Hij was Doctor in de Medicijnen en over een lang tijdvak Schepen van Middelburg, daar hij nog in de rekening van de stad van 1532—1533 op het Hoofdstuk *Betaelinge van der stede Laekene* als Schepen vermeld wordt.

[Geen geschriften. D. M.].

---

[1]) *De Navorscher*. Jaargang 1864 bladz. 103.

HUS (CHUSTUS), *Middelburg.* De naam van dezen Genees-
heer, aangegeven in den eersten jaargang (1716) en vervolgens van den *Middelburgschen Naamwijzer*, wordt zeer onderscheiden aangetroffen in de registers van de Waalsche kerk, tot welke hij en zijn gezin behoord heeft. De reden daarvan mag daarin gelegen zijn dat hij een vreemdeling was, die in 1704 zich te Middelburg is komen vestigen: CHUSTUS CHOETEL HUS, Med. Doctor (zoo heet zijne inschrijving in het Ledenmaten-Register) *par Attestation de Grijpkerke Le* 3 *Jan.* 1704.

Blijkens den *Naamwijzer* was hij in 1700 gepromoveerd.

Hij was gehuwd met ANNA BOUCHERIE en opvolgend zijn van hen in de Waalsche kerk vier kinderen gedoopt: t. w. JOHANNA PIETERNELLA CUSTUS CHOIZET CUS (Sic), geb. 1711; PIETERNELLA EVA, geb. 1713; JOHANNES CONSTANTINUS, geb. 1715; en PIERRE BOUCHERIE, geb. 1717.

Of hij weder vertrokken dan wel hier overleden zij, blijkt niet. Het laatst komt zijn naam in den *Middelburgschen Naamwijzer* voor in 1721. Hij woonde in de *Langeviele.*

Uit de requesten door hem bij den raad van Middelburg ingediend (4 September 1717, 27 Jan. 1720, 17 Februari 1720) om kanker te behandelen zonder beboeting van het Chirurgijns-gild, moet worden opgemaakt dat hij in die behandeling een specialiteit was.

HUIJBERT (CORNELIS), *Zierikzee.* Het bestaan hebben van dezen is ons slechts gebleken uit een grafschrift in de St. Lievens Monsterkerk te Zierikzee: Dr. CORNELIS HUIJBERT overleden 1553, zonder dat het met zekerheid kan worden opgemaakt welk lid van de beroemde afstammelingen van CORNELIS CORNELISSEN, gezegd HUIJBERT hij geweest zij. Misschien is hij de vierde zoon geweest, waarvan Mr. DE STOPPELAAR (*Dissertatie: de Zelandica Gente de Huijbert* 1851, bl. 2) bij de vermelding van zijne broeders (JOHANNES, JACOBUS en HERMAN) melding maakt en dien hij onder den naam van CORNELIS DE HUIJBERT vermoedt geestelijke te zijn geweest,

of was hij, wat meer waarschijnlijk is, een afstammeling van een hunner, die later het Burgemeesterschap te Zierikzee bekleedde en als CORNELIS CORNELISSEN HUIJBERT die betrekking in de jaren 1544 en 1549 volgens SMALLEGANGE (*Croniek* bl. 506) hebbende waargenomen, vermeld wordt.

[Dissertatie ontbreekt. D. M.].

IMMENS (DAVID), *Middelburg*. In 1685 tot Med. Doctor bevorderd en te Middelburg de praktijk hebbende uitgeoefend is hij aldaar geweest Stads-Doctor, Doctor van den Arme en van het Simpelhuis. Hij woonde in *de Koepoortstraat*, het laatst op *Spuibrug*. Hij komt na 1734 niet meer voor op de lijst der praktiseerende geneesheeren.

[Wij bezitten niets van hem. Waarschijnlijk behoorde hij tot de uitgebreide en eenmaal beroemde predikanten-familje, waarvan bv. een predikant te Middelburg was in 1698. Zie NAGTGLAS: *De Zeeuwen*. D. M.)

[JANSSEN (De Familje). Ofschoon de meesten der weldra op te noemen geneeskundigen tot den laatsten tijd behooren, heb ik gemeend ze kortelijk te moeten vermelden, omdat de stamvader leefde in de 18e eeuw.

NAGTGLAS schrijft, dat in de vesting Maastricht woonde een eenvoudige handwerkman, genaamd JANSSEN, een naam overigens ook in dien omtrek zeer bekend. Deze met een talrijk gezin maar niet met geldelijke middelen gezegend man, had een zoon, aan wien hij, als Roomsch Katholiek zijnde, naar den naamdag van den Heilige den naam gaf van JOHANNES QUIRINUS; om eenigszins te gemoet te komen in de behoeften van het gezin, deed hij zijn zoon op een eenvoudigen barbierswinkel. De, naar het blijkt, snedige en handige knaap, had het geluk bij de bezetting te worden aangesteld als Frater of Scheerder en door studie en vlijt werd hij bevorderd tot Wondheeler bij het leger. In die betrekking de garnizoenen volgend, kwam hij ook in Staatsvlaanderen. Daar vernam

hij, dat men te Aardenburg naar een geneeskundige verlangde; dit deed hem besluiten zijn ontslag bij het leger te vragen en zich als prakticus te Aardenburg neêr te zetten. Hier gelukte de praktijk uitnemend, en onderwijl huwende in 1786 met zekere gegoede ANNA VAN NAMEN, een Schependochter uit Vlissingen, was zijn toestand zóó gunstig geworden dat hij, ofschoon op een afgelegen plaats wonende, zijne drie zonen aan eene Academie kon laten studeeren. Hij was inmiddels tot het Waalsche kerkgenootschap overgegaan; de eigenaardige naam van QUIRINUS bleef in de famielje bewaard. De drie zonen waren:

1°. JOHANNES ANTONIE

2°. BARTHOLOMEUS

3°. JACOBUS, die allen medici aan Zeeland schonken

1°. JOHANNES ANTONIE werd een geacht predikant, in het kleine, voor de studie zeer geschikte, bij Aardenburg gelegen St. Anna ter Muiden, en zijn oudste zoon, HENDRIK QUIRINUS, werd ook predikant en had als standplaatsen, 's Heer Abtskerke, Vrouwenpolder en ook St. Anna ter Muiden, alle kleine plaatsen, die hij boven grootere en zelfs voor een professoraat, waarop hij kans had, verkoos om te beter te kunnen studeeren. Hij eindigde zijn loopbaan als District-schoolopziener te Goes. Bekend was hij om zijn eenvoud en zijn groote kunde op Godsdienstig en Geschiedkundig gebied. Over Staatsvlaanderen, Sluis, Brugge enz. gaf hij of alleen, of tegelijk met den onderwijzer VAN DALEN, wiens zoon thans Directeur en Geneesheer is te Ermelo, groote en doorwrochte werken uit over het land van *Cadsant*. Gehuwd met Mej. DE KOCK uit Utrecht, die in 1901 te Middelburg op 87-jarigen leeftijd stierf, lieten zij vier dochters na en een zoon. Deze, JOHANNES MARINUS, den 22 September 1840 te 's Heer Abtskerke geboren, werd geneeskundige; hij volbracht zijne studies aan de school te Middelburg en na een admissie in Augustus 1863, vestigde hij zich eerst te Zuidzande, niet ver van St. Anna en later te Domburg. Daar beijverde hij zich

zeer voor de badplaats en schreef daarover eene brochure en deed er meteorologische en klimatologische waarnemingen en gaf in tijdschriften nog andere bijdragen. Het *Zeeuwsch Genootschap* telde hem, evenals den vader, onder zijne leden. Kinderloos, een weduwe uit Zuidzande nalatende, stierf hij reeds den 9 April 1889, dus 49 jaren oud.

Een broeder van den Schoolopziener was WILLEM JOHANNES; deze werd Medicus en vestigde zich te Kruiningen, na te Utrecht in 1830 op eene *Dissertatie: de Nicotiana*, gepromoveerd te zijn. Hij was te St. Anna geboren 23 Augustus 1814, en stierf kinderloos 30 Maart 1870, na gehuwd te zijn met zijne nicht Mej. ELISABETH CHRISTINA GEENE. WILLEM kreeg veel praktijk, veel aanzien en veel fortuin. Hij werd Burgemeester en had ook als wetenschappelijk man een goeden naam, zooals ettelijke Bijdragen bewijzen, die in de Boekerij voorhanden zijn.

2°. Een andere zoon van den bekwamen Veld-chirurg verkoos een rechterlijken post. Hij en ook zijn zoon werden rechters in Goes, toen daar nog een rechtbank was en beiden hadden een medischen zoon. Die van den oudsten werd genaamd QUIRINUS JOHANNES MARINUS JANSSEN. De bekwame en voor zijn vak lichamelijk zeer geschikte jongeling promoveerde te Utrecht 17 Juni 1854 met een proefschrift „*Continens casum compressionis medullae spinalis*” in de Medicijnen en later in de twee andere vakken. Te Wissekerke in N. Beveland kreeg ook hij een zeer groote praktijk, die hem belette de vruchten zijner ervaring in 't licht te geven. Hij was lid van den Geneesk. Raad en stierf omstreeks 1897 of 1898 bijna 70 jaren oud. — De jongere Neef van hem, te Kloetinge geboren, was HUBERT ANNA. — Deze bekwame spruit uit het bekwame geslacht, verkoos den stand van zijn overgrootvader, den Veld-chirurg en werd officier van gezondheid en arts en daarenboven Med. Doctor. Hij promoveerde 3 April 1882 te Leiden op een proefschrift, *Over de onzichtbare huidafscheiding*. Als officier van gezondheid 1e klas woont hij thans — 1901 — te Amster-

dam en onze verzameling bezit reeds vele bijdragen van zijne hand. — Wat een verschil: een veldarts van toen of van thans!

3. De Militaire Chirurg, JOHANNES QUIRINUS had nog een zoon, JACOBUS. Ook dezen kon hij laten promoveeren. Dit gebeurde alweder te Utrecht in 1810 op eene *Dissertatie: De morbis convulsivis in genere, et speciatim de spasmo maxillae.* In Juli 1822 werd hij Chirurg. et Obst. Doctor in het naburige Gent. JACOBUS nam Axel tot woonplaats, huwde met zekere juffrouw HOELANDS en ook hij veroverde een groote, vooral consultatieve praktijk. Er zat in hem de energie van zijn vader; men wist niet wat men in hem het meest bewonderen moest zijn groote geschiktheid voor de praktijk of zijne superlatieve kunst van rekenen. Van het laatste circuleert nog menige anecdote. Hij was dan ook zeer rijk toen hij vrij bejaard te Axel aan apoplexie stierf.

Hij was een man van groot aanzien, Lid van de Provinciale Staten, van de Prov. Gen. Commissie en van vele corporatiën.

Van zijn vele kinderen werden twee geneeskundigen: de een, LEVINUS HOELANDS, praktiseerde nog met zijn vader te Axel en volgde hem op. Hij verdedigde zijn proefschrift *de Chlorosi* te Utrecht den 15 Juni 1839. Ofschoon hij te Axel in aanzien was, verkreeg hij toch nooit den roem van zijn vader. — Geschreven heeft hij niets. Het was alsof de firma achteruit ging.

De andere zoon promoveerde ook te Utrecht 3 Dec. 1836 op een *Dissertatie: De febribus intermittentibus perniciosis, speciatim Zeelandiae regionis.* Voor de Chirurgie bekwaamde zich JANUS HENDRIKUS QUIRINUS een vol jaar te Parijs. Zijne vestiging te Middelburg beloofde aanvankelijk zeer veel maar vervloog in rook, omdat zijne al te veel Parijsche gewoonten in die stille stad nog niet algemeen bevielen. Zijn huwelijk met een dochter van Dr. ONTIJD uit den Haag eindigde met scheiding. Hij schreef slechts een reeks observatiën, die wij nog missen. Zijn door niemand betreurde dood had plaats te Middelburg. D. M.].

[JONGE (Jonkheer Mr. FRANÇOIS CLEMENT DE). Deze

was een zoon van JAN DE JONGE, Burgemeester van Zierikzee en DIGNA CORNELIA KEETELAAR uit Goes, wier moeder was C. M. CLEMENT. Hij studeerde in de rechten en werd Pensionaris van zijne geboortestad. De aloude familje der DE JONGE's was sterk Oranjegezind en daardoor betrokken in de rampzalige troebelen, die op het laatst der achttiende eeuw ook Zierikzee hebben geteisterd. Bij het tot stand komen der Bataafsche republiek in 1795 werd de familje DE JONGE aldaar van aanzien beroofd en van posten "gedépossedeerd". DE JONGE verliet toen de stad, doch daar hij bij zijne vrouw DINA MAGDALENA VAN VISVLIET reeds een gezin begon te krijgen en hij zelf geen fortuin had, moest hij omzien naar een middel van bestaan en besloot te Leiden in de Medicijnen te gaan studeeren. De professoren van Leiden hielpen hem zoodat hij na korte studiën 5 Juli 1798 op Theses kon promoveeren. Hij komt als zoodanig op de lijst der te Leiden gepromoveerden voor. Hij vestigde zich toen te Zierikzee en praktiseerde daar een paar jaren; maar de praktijk vlotte hem, om begrijpelijke redenen, niet. Inmiddels was zijn fortuin verbeterd; hij liet de praktijk varen en onder de geheel veranderde politieke omstandigheden verkreeg hij een betrekking te Middelburg en werd daar mettertijd lid der Tweede en Eerste kamer en President der Ridderschap in Zeeland. Hij overleed 31 December 1834, 68 jaren oud, nalatende één zoon en zes dochters; de laatste hebben alle goede huwelijken gedaan. — Te Middelburg woonde hij in *de Noordstraat*, waar nu de Roomsche Kerk is gebouwd. — De latere Hoogleeraar B. DE JONGE was hem na verwant. D. M.].

JORDAEN (LAURENS), *Sluis.* Te Sluis geboren blijkt het uit het *Album Studiosorum* te Utrecht dat hij al in die Hoogeschool in 1651 als student in de geneeskunde is ingeschreven. Zich als Geneesheer te Sluis gevestigd hebbende, heeft hij aldaar slechts kort de praktijk uitgeoefend, daar hij reeds omstreeks 1657 naar Rotterdam vertrokken is.

Hij vereerde de bekende bloedelooze ontledingen en balsemingen van Louis de Bils en gaf reeds in 1655 blijk van zijne sympathie met de Bils door de uitgave van een verslag over de door dezen aangetoonde gehoorbeentjes, dat hij met zijn vriend Abraham Parent, zijn ambtgenoot, bekend maakte. (De titel hiervan wordt bij de aanteekeningen op dezen laatsten vermeld.)

Te Rotterdam gevestigd zette hij zijne bemoeiingen om de Bils en zijne kunst bekend te maken, krachtdadig voort en heeft hij o. a. met dat doel een brief van de Bils, in dato 15 Mei 1658, onder den volgenden titel wereldkundig gemaakt: *Waarachtig gebruik der tot noch toe gemeende Gijlbuis, beneffens de verrijzenis der Lever, voorheen zoo lichtvaardig in 't graf gestooten; door* Louis de Bils, *Heer van Koppendamme, Boonem, enz Brieffgewijze bekend gemaakt aan d' Heer* L. Jordaan, *P. M. Doctor.* Tot Rotterdam, by Johannes Naerunus, 1658, 4to. [1])

[Wij bezitten zijne Dissertatie niet. d. M.].

JUISTEN (Johannes), *Middelburg.* Hij was als Stads Doctor te Middelburg de opvolger van Pieter Beausard, doch heeft de stad slechts gedurende één jaar en wel in 1570 als zoodanig bediend. Hij werd aangenomen den 16 Juni 1570 op hetzelfde honorarium als zijn voorganger en ten zijnen opzichte werd vastgesteld, dat hij *den rijcke* tot zes grooten (vijftien cents) per visite zoude behandelen *ofte tot discretie van patiënten*: voorts dat hij in de processie zoude moeten medegaan vóór den raad in ordonnantie met eene toorse.

[Wij missen zijn Dissertatie. d. M.].

JUNIUS (Hadrianus), *Middelburg.* Van dezen vermaarden geleerden maken wij slechts melding voor wat zijn verblijf te Middelburg aangaat. Door gunstige beschikking van Boisot

---

1) Men zie daarover: Louis de Bils *en zijn tijd, door Dr.* A. A. Fokker, in: *Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde* 1865, 2e afd. bladz. 173.

en met goedvinden van PRINS WILLEM I, wiens geneesheer JUNIUS was, erlangde hij zijnen wensch om Delft te mogen verlaten en om zich te Middelburg te vestigen. Hij begaf zich derwaarts in 1574, verkreeg van overheidswege eene woning in de abtdij, en werd tot Stads-Doctor aangesteld. Dit laatste blijkt uit de stadsrekening van Augustus 1574—Augustus 1575, waar men op het Hoofdstuk *Wedden en Loonen* vindt aangeteekend: "Bet[t] Mr. ADRIAEN JUNIUS gegageert "medecijn deser stede over een halff jaer gagie hem verschenen "den 4 Aprilis 74 en noch een halff jaer gagie gevallen den "4 Aprilis 75, bij ij quit. bedragen vj £ gr."

Nog is omtrent zijn verblijf te Middelburg te melden dat zijne dochter GEERTRUIDA den 18 December 1574 in de Westmonsterkerk gedoopt werd en dat uit het daaromtrent in het *Doopboek der Nederduitsche Hervormde gemeente*, onder n° 152 geregistreerde blijkt, dat zijne (tweede) vrouw, die hem overleefde, ADRIANA SIMONS dr. (ADRIANA SIMONS FILIA) heette, en dus kan geweest zijn, zooals SCHELTEMA (bl. 18) opgeeft, de dochter van SIMON HASSELAAR.

JUNIUS is den 16 Juni 1575 te Middelburg overleden en in de Choor-kerk aldaar begraven. Het *Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen* heeft ten jare 1842 in deze kerk een gedenksteen doen plaatsen, waarop men leest:

Ter gedachtenis
van
HADRIANUS JUNIUS
door zijne geleerdheid
een Sieraad der XVI eeuw
en in dit Kerkgebouw begraven.
Het Zeeuwsch Genootschap
der Wetenschappen
MDCCCXLII.

[Wij missen zijne Dissertatie. D. M.].

(Men zie: P. SCHELTEMA. *Diatribe in* HADRIANI JUNII *Vitam, ingenium, familiam, merita literaria.* Amstelod. 1836)

[KELLER (Frans), *Zierikzee.* Was de zoon van den eenvoudigen heelmeester J. M. Keller te Oosterland. Deze bekwame zoon studeerde te Leiden 26 Juli 1816 op „*Questiones medicae*" die we bezitten, deed een rijk huwelijk en werd Lid en Voorzitter der pl. Gen. te Zierikzee en lid der Provinciale; hij overleed op hoogen leeftijd.

Hij had een zeer groote en winstgevende praktijk, ook zeer veel op de dorpen. Men zegt; dat hij clandestien medicijnen buiten de stad leverde. Hij liet veel fortuin na.

D. M.].

KEMP (Johannes Theodorus van der), *Middelburg*, *Zwijndrecht.* Hij is geboren den 7 Mei 1747 te Rotterdam en heeft tot ouders gehad Cornelius van der Kemp, Doctor en Hoogleeraar in de Godgeleerdheid aan de Erasmiaansche school, tevens Predikant bij de Ned. Herv. Gemeente, en Anna Maria van Teijlingen, dochter van den Rotterdamschen Burgemeester Isaac van Teijlingen. Hij beoefende de humaniora en doode talen te Rotterdam met zooveel vrucht, dat hij reeds op zijn 16e jaar (29 September 1763) als student ingeschreven werd te Leiden. De medische studie, waarvoor hij ingeschreven was, verwisselde hij na eenigen tijd voor het praktische militaire leven, waarin hij spoedige vorderingen maakte, zoodat hij, den 1 September 1766 dienst genomen hebbende als kadet bij de Gardes-Dragonders, spoedig de rangen van Vaandrig en Luitenant doorliep en reeds den 5 Mei 1771 tot Kapitein gekozen werd. Als militair leidde hij een zeer losbandig leven, dat hem er toe bragt om zijn ontslag te nemen uit den dienst, dat hem den 24 Maart 1780 eervol verleend werd. Hij besloot hierop de verlatene medische studie te hervatten, huwde den 8 Mei 1780 met Christina Helena Frank, eene vrouw uit den minderen stand, en vertrok met haar en zijn dochtertje, een onecht kind, dat hij tot zich genomen had, naar Edinburg, waar hij reeds den 24 Juni 1782 tot Doctor in de Genees-,

heel- en verloskunde bevorderd werd, na openlijke verdediging van eene *Dissertatie: de Vita.*

In het vaderland teruggekeerd vestigde hij zich als Med. Doctor te Middelburg, waar hij ging wonen op *de Groote Markt* en is later gehuisd geweest op *het Koorkerkhof*, in perceel thans geteekend A n° 119.

Zijne berichtgevers beweren, dat hij de geneeskunde uitsluitend uitoefenende in het belang van zijne wijsbegeerte, niet meer dan 12 zieken te gelijken tijde in behandeling nam, maar bijaldien hij dit beginsel misschien heeft willen in toepassing brengen, dan moet hij het waarschijnlijk later hebben losgelaten, daar hij in 1786, tot Doctor werd aangesteld van de Nederduitsche Diaconie ter vervanging van Dr. J. Plack.

In het jaar 1787 is Dr. van der Kemp op onschuldige wijze in de staatkundige beroeringen betrokken geweest. Het is waar, hij was Kolonel geweest van het Exercitie-Genootschap *Luctando Emergentes*, maar hij had dit genootschap verlaten toen het door de regering van Middelburg ontbonden was en men op het laatst van 1786 verboden had dat het zich zou vereenigen voor de oefening in den wapenhandel met de confrerie van *de Edele Busse* of *de Colveniers.* Bij de aankomst in de stad op 28 Juni 1787 van den Dordtschen Burgemeester W. B. van den Santheuvel eenig gemor onder het volk ontstaande ter zake van de vlaggen die van zijn jacht woeijen, poogde van der Kemp de menigte te bedaren, maar met een zoo slecht gevolg, dat hij werd aangerand en onder allerlei mishandelingen tot aan zijn huis vervolgd is, voorkomende zijne vrouw dat zijn huis terstond geplunderd werd (*Nieuwe Nederl. Jaarboeken* 22 d. 3^e^ st. bl. 2026 e. v.)

Drie weken later stond hij andermaal bloot aan de baldadigheid van het volk. Als gewezen Kolonel van het genootschap hierboven genoemd waren ten zijnen huize steeds berustende geweest de vaandels aan het genootschap behoord

hebbende en hoezeer meermalen door VAN DER KEMP verzocht was dat zij mogten worden overgebragt op het stadhuis, zoo gebeurde dit eerst op den middag van 26 Juli 1787, waarop des avonds de glazen in het huis van VAN DER KEMP werden ingeworpen en hij te vergeefs in hetzelve door het gemeen werd gezocht. Nog lang bleef hij in gevaar van herhalingen van dien aard, inzonderheid doordien in die dagen een straatlied gezongen werd, waarin de naam van den bekenden Doopsgezinden Predikant FRANCISCUS ADRIANUS VAN DER KEMP voorkwam, totdat hij zich tot de regering van de stad gewend hebbende om bescherming van zijn persoon en goederen, den 18 Augustus 1787 daarvan de gevraagde toezegging erlangde.

Het request was van dezen inhoud:

18 Augustus 1787 is gelezen request van Doctor JOHANNES THEODORUS VAN DER KEMP zich ten sterkste beklagende over de verdenking waarin hij bij verscheidene ingezetenen dezer stad gebragt was alsof hij de zoogenaamde patriotische sentimenten was toegedaan en welke verdenking door een in gebruik zijnde straatlied waarin men den naam van zekeren VAN DER KEMP menist Predikant te Leiden zeer ongelukkig en ten onregte op hem toepast niet weinig wierd gefoveerd en nog onlangs de verregaandste beledigingen aan zijn huis had ten gevolge gehad, waardoor deszelfs inwoning alhier zeer onveilig en ondragelijk geworden was, en zulks alles niettegenstaande verscheide aangewende middelen tot het tegengaan der opgenoemde verdenking en de bewustheid die de suppliant bij zich zelven gevoelt van in al zijne handelingen nooit iets anders bedoeld te hebben dan om de oogmerken van hun Ed.achtb. ten aanzien van de constitutie van het land en de regten van den Prins Erfstadhouder zooals zij bij publicatie van 2 Juli jl. zijn aan den dag gelegd tegen al de woelingen der tegenpartij ongeschonden te helpen bewaren, zooals suppl. verzekert is, dat men in zijn gansche gedrag openbaar of heimelijk geen enkelen stap zal ontdekken die aan dat hoofdoogmerk niet dienstbaar zal bevonden worden; waaromtrent hij zich gerus-

telijk op de kennis die Hun Edachtb. van zijn denk- en handelwijze dragen durft beroepen. Verzoekende diensvolgens dat Hun Edachtb. om geallegeerde redenen aan hem geliefden te geven zoodanige verklaring van zijn gedrag vooral gedurende deszelfs lidmaatschap van het bij hun Edachtb. voor gedissolveerd verklaard exercitie genootschap, het verblijf van het bewuste Dordrechts Jagt alhier en bij de gerequireerde overgifte der vaandels door het gemelde genootschap voor dezen gebruikt, die hem van den onverdienden blaam zuiveren en boven alle verdenking stellen kan; en voorts die protectie te verleenen, die de geringste zijner medeingezetenen regt heeft van H. E. A. te verwachten.

Waarop gedelibereerd zijnde hebben al de leden van de vergadering hunne verwondering en ongenoegen te kennen gegeven over de verdenking waarin de voormalige Dr. VAN DER KEMP zoo ongelukkig uithoofde der verwarring van deszelfs naam met die van den Menisten Predikant te Leiden als geheel onverdiend gebragt was; daar in deszelfs gansche gedrag en denkwijze zoover die aan H. E. A. uit eigene ondervinding en uit informatiën van anderen bekend zijn sedert deszelfs inwoning binnen deze stad tot op heden niets minder heeft doorgestraald dan de verkleefdheid aan die gevoelens, die tegenwoordig de grond van de opgenoemde verdenking uitmaken, maar integendeel van de zoodanige die gehoorzaamheid aan de regering (zooals bij de dissolutie van het vorengemelde exercitie-genootschap gebleken is) verkleefdheid aan 's lands constitutie en menschlievendheid voor zijn medeingezetenen ten grondslag hebben en die hem diensvolgens den naam van een goed burger en geruste inwoning binnen deze stad en de protectie van H. E. A. die aan hem bij dezen wordt toegezegd ten volle waardig maken.

En is voorts goedgevonden dat ter voldoening van het verzoek copie van deze geheele resolutie aan den suppliant zal worden ter hand gesteld aan te nemen tot deszelfs geruststelling en decharge om daarvan des goedvindende zoodanig ge-

bruik te maken als hij tot wegneming van alle verdenking bij zijne medeburgers en ter meeste bevordering van zijn eigen veiligheid zal noodig oordeelen.

Dr. J. Th. van der Kemp is tot 1791 te Middelburg gebleven en heeft zich toen begeven naar Zwijndrecht over Dordrecht. Hier verloor hij door een noodlottig toeval den 27 Juni 1791 zijne vrouw en kind, die beiden verdronken. Van 1793 tot 1795 werd hij geneesheer bij het leger in Staats-Vlaanderen en deed hij in het laatst van die betrekking dienst bij het groot Militair Hospitaal te Feijenoort over Rotterdam, waarna hij bij de opheffing van dit Hospitaal den dienst verlaten heeft en als ambteloos burger is gaan wonen te Dordrecht.

In 1797 heeft hij medegewerkt tot stichting te Rotterdam van *het Nederlandsche Zendelinggenootschap* en zich persoonlijk geheel aan die zaak wenschende te wijden, is hij den 18 Maart 1798 naar Londen vertrokken, waar hij den 16 November van dat jaar tot Predikant geordend en tot het Zendelingschap plechtig is ingewijd. Hij vertrok hierop den 12 December 1798 van Portsmouth, bestemd naar Afrika, om aldaar onder de Kaffers en Hottentotten het Evangelie te verkondigen, een werk waaraan onbeschrijfelijke ontberingen en gevaren verbonden waren, maar waarin hij met eene zeldzame geestkracht volhard heeft tot aan zijn dood, die den 8 December 1811 voorviel.

De werken die van der Kemp heeft uitgegeven, behalve zijne reeds genoemde Dissertatie zijn:

Theologia dunatoscopica, Leijden 1775.

Remarks upon Midwifery, from Dr. Young's *Lectures in the year* 1781.

Handschrift berustende bij *de vereeniging van Genees- en Heelkundigen in Zeeland. Catalogus van hare Bibliotheek* n° 246.)

Parmenides sive de stabiliendis per adplicationem principiorum dunnatoscopicorum ad res sensu, et experientia cognoscendas

scientiae cosmologicae fundamentis. Quo omnis eorum Philosophia evertitur, qui mundi materiam aut ipsam substantiam Divinum, aut a Deo numerice diversum esse sentiunt, ostenditurque, in umniversum omnia unum esse, quae vero plura videntur, ea relativa esse omnia, absolute nihil. AUCTORE JOANNE THEODORO VAN DER KEMP. Edinb. 1781. 8vo.

De Theodicée van Paulus of de Rechtvaardigheid Gods door het Evangelium uit het Geloof, aangetoond tot Geloof, In eenige Aanmerkingen op deszelfs Brief aan de Romeinen, met een nieuwe vertaling en Paraphrase. Door J. F. VAN DER KEMP, *Med. Doctor thans Leeraar bij het Zendeling-genootschap, opgericht te Londen, ter uitbreiding van het Evangelie der Zaligheid onder de Heidenen. Uitgegeven door* HERM. JO. KROM, *Professor en Predikant te Middelburg.* Te Dordrecht 1799 3 dn. 8vo.

Het 3e deel daarvan, verschenen Dordrecht 1802, bevat nog eene *verhandeling van* H. J. KROM *over eenige voorname bijzonderheden in de Theodicée van Paulus in den brief aan de Romeinen, volgens* Dr. J. F. VAN DER KEMP, strekkende tot een *Aanhangsel* op dit werk.

Over VAN DER KEMP komen voor eene: *Verdediging van het karakter van wijlen Dr.* VAN DER KEMP, *tegen de beschuldigingen, tegen hem ingebragt in* LICHTENSTEIN's *reizen in het Zuidelijk gedeelte van Afrika*, in:

Tijdschrift van kunsten en wetenschappen van het Departement der Zuiderzee. Mengelwerk voor 1813. bladz. 510 e. v. en de volgende Levensbeschrijvingen:

Levensberigt van J. T. VAN DER KEMP, *Med. Doctor en Zendeling in Zuid-Afrika.* Uitgegeven ten voordeele van het Nederlandsch Zendeling-genootschap. Te Groningen 1831, 8vo.

JOHANNES THEODORUS VAN DER KEMP, *Medicinae Doctor, als aan de hand der Voorzienigheid, langs de donkerste wegen, opgevoed, voorbereid en bekwaam gemaakt, om als Zendeling op te treden, ter uitbreiding van het Evangelie onder de Heidenen*

in Zuid-Afrika, voorgesteld door Mr. D. C. VAN DER KEMP. *Met bijlagen en Aanteekeningen.* Amsterdam 1848, 8vo.

Levensgeschiedenis van den Med. Doctor JOHANNES THEODORUS VAN DER KEMP, *Zendeling ter uitbreiding van het Evangelie onder de Heidenen van Zuid-Afrika; met aanteekeningen door Mr.* D. C. VAN DER KEMP, *Procureur-Generaal bij het Provinciaal Geregtshof in Noord-Holland.* Amsterdam 1864 8vo.)

KENE. (JAN CHRISTOFFEL.), *Middelburg.* De *Naamwijzer van Middelburg* vermeldt zijn naam als in 1745 zich aldaar vestigende en zijne woning eerst op *de Vlasmarkt*, later in *de Gortstraat* gehad hebbende.

Hij was in 1743 gepromoveerd. Zijn naam komt in Middelburg het laatst voor in 1755.

[Wij bezitten niets van hem. D. M.].

KETELAER of KEETELAAR (VINCENT), *Zierikzee.* Hij was een Vlissinger van geboorte en naar het schijnt heeft hij zijne studiën gemaakt aan de Akademie te Utrecht; immers hij werd aldaar in 1647 als student ingeschreven in de medicijnen. Daarbij heeft hij in de letteren gestudeerd en is de aanstelling tot Rector van de Latijnsche school te Zierikzee de aanleiding geweest dat hij ook aldaar de Geneeskunst heeft uitgeoefend. Het is niet bekend of hij in de uitoefening hiervan openbare bedieningen bekleed hebbe, maar eene plaats in de *Notulen van den Raad der stad Zierikzee*, waar vermeld wordt dat een verzoek van Dr. V. K. om een jaarlijksch tractement als Stads-Doctor te genieten den 31 Mei 1654 werd aangehouden, doet vermoeden dat hij begonnen is met dien post *gratis* waar te nemen. Hij is beroemd geworden door zijn, in uitmuntend Latijn geschreven, werkje *de Aphthis*, dat hij aan de regering van Zierikzee opgedragen heeft, en zoude volgens DE LA RUE (*Gelett. Zeel.* bladz. 223) niet onbedreven zijn geweest in de Latijnsche dichtkunde.

Het is onbekend wanneer hij gestorven is, maar volgens VROLIKHERT (*Vlissingsche Kerkhemel* bladz. 353) is ADRIANUS KETELAER den 10 December 1679 in zijne plaats tot Rector te Zierikzee aangesteld.

Hij was in 1657 in den echt getreden met CATHARINA BORRENDAMME geboren te Middelburg.

De titel van zijn boven aangehaald werkje is:

Commentarius Medicus De Aphthis Nostratibus seu Belgarum Sprouw AUTHORE VINCENTIO KETELAER, *Med. Doctor* Medioburgi 1669. 12mo.

Het werd in 1672 te Leiden in 12mo en in 1715 te Amsterdam in 8vo herdrukt en in 1681 vertaald door DAVID VAN HOOGSTRATEN Med. Doctor te Dordrecht in 8vo uitgegeven. Daarenboven werd het door A. MORTON aan zijne *Opera medica*, Genevae 1727 4vo, en door GUALTERUS HARRIS aan zijn: *De morbis acutis infantum*, Amstel. 1736, 8vo toegevoegd.

[KETELAAR's weleer beroemd afkooksel van witte versche rapen, gele wortelen en roode karoten was in 1840 nog bij enkele Doctoren als huismiddel in gebruik bij Angina — thans 1901 niet meer.

De Dissertatie bezitten wij niet maar wel de twee uitgaven van zijn werkje over de Spruw. D. M.].

KINTIUS (HENRICUS), *Middelburg*. Hij is geboren te Leiden en aldaar den 2 Augustus 1746 tot Med. Doctor gepromoveerd op eene *Dissertatie: De nephritide*. Zich te Middelburg in dat jaar als geneesheer gevestigd hebbende, heeft hij aldaar in *de Nieuwstraat* gewoond en gedurende een twintigtal jaren de praktijk uitgeoefend, wordende zijn naam in 1764 voor het laatst in *den Naamwijzer* aangegeven.

Hij is in Juni 1751 in den echt getreden met APOLONIA BUSTIJN, geboren te Middelburg.

[Wij bezitten de Dissertatie. D. M.].

KLERCQ (PIETER DE), *Middelburg.* Hij is geboren te Middelburg en promoveerde den 9 Mei 1670 aan de Leidsche Hoogeschool op eene *Dissertatie: De fractura cranii.* Hij is lid geweest van het den 5 September 1668 door A. EVERAERTS c. s. te Middelburg opgerigt *Collegium medicorum.*

[Wij missen de Dissertatie. D. M.].

KLINKBIJL (HERMAN), *Middelburg.* Deze was een Fries van afkomst, zijnde hij te Stavoren geboren en is naar het schijnt den 4 Maart 1636 poorter geworden te Middelburg. Hij wordt vermeld in 1651 te zijn geworden Doctor van den Armen doch reeds in 1652 te zijn overleden.

[Wij hebben geen geschriften van hem. D. M.].

KOKUIJT (ISAAK), *Middelburg.* Van geboorte een Middelburger heeft hij aan de Leidsche Universiteit zijne studiën volbragt en is hij aldaar op een *Proefschrift: de Melancholia*, den 17 Mei 1685 tot Med. Doctor bevorderd. Hij heeft de praktijk te Middelburg uitgeoefend, waar hij den 17 Februari 1694 tot tweeden geneesheer (*gratis*) is aangesteld bij de Waalsche Diaconie, zijnde hij na het overlijden van zijn collega ISAACK LOENS den 8 September 1699 in diens plaats in het genot van het tractement gekomen. Hij overleed in 1714.

[Wij bezitten niets van hem. D. M.].

[KOUWENBURG (JAN). Het schijnt mij toe, dat deze, ofschoon niet gepromoveerd, toch eene plaats verdient in de onderhavige opsomming van Medici. Wij weten niet veel van hem, dan dat hij stadschirurg te Middelburg is geweest. In de lijst der Middelburger Chirurgen, door FOKKER geplaatst achter zijn „*Losse bladen uit de geschiedenis van het Chir. Gilde te Middelburg*" (*Ned. Tijds.* 1877) vind ik van hem onder n°. 203 aangeteekend, dat hij in 1672 alhier werd toegelaten, dat hij vijfmalen Deken van het gilde is geweest en drie malen

Beleeder, alsook dat hij in 1731 overleed. In 1706 werd hij bij het Oude M. en Vr. huis aangesteld, in 1720 als stadschirurg. In dien tijd, toen zijne woonplaats een stad was, die schepen zond naar Oost en West, maakte hij zich verdienstelijk door het schrijven van een ook in Holland herdrukt werkje ten dienste van hen, die als Scheepsdoctor het examen wilden doen bij de Commissies der O. en W. Indische compagnien; een examen lichter dan dat van gewoon Chirurg. Zijn boekje genaamd: *Zee Chirurgie of Matroozentroost*, waarvan de 2^e^ druk te Amsterdam en Middelburg is uitgegeven, dagteekent van 1726. In eene uitgaaf van 1733 is er bijgevoegd: *De Medecijnkist van Batavia* en in den laatsten druk — 1758 — is nog bijgebracht iets over Anatomie en Osteologie.

Op den titel van *Verklaringen in „Den Leijdsman ende onderwijzer der Medicijnen*" 1656 (zie beneden noot bladz. 108) staat vermeld, dat het werkje met verklaringen is voorzien van M. DE L'OBEL en M. P. KOUDENBERGH, dus van een vroegeren naamgenoot.

Wij bezitten den 2^en^, 3^en^ en laatsten druk van de *Zeechirurgie*.

Ik meen, dat hij niet in kerkelijken dienst is geweest; ik weet ook niet of hij een voorzaat was van den weinig ontwikkelden patriot A. I. VAN CAUWENBURG, die later de plundering van 1787 beschreef. D. M.].

LANG (ERICUS DE), *Middelburg*. Hij was geboortig van Sprang en is in 1768 te Harderwijk tot Med. Doctor bevorderd. Eerst in 1778 heeft hij zich als Geneesheer te Middelburg gevestigd en heeft hij aldaar gewoond in *de Langedelft*, later in *de Noordstraat*, in perceel L n°. 124.

Hij is 29 Mei 1779 in de plaats van wijlen Dr. VAN BERLEKOM benoemd tot Doctor van het Gasthuis en heeft dezen ook den 8 Januari 1780 opgevolgd in het Stads Doctorschap. In beide betrekkingen nu is Dr. E. DE LANG in 1796 vervangen, zoodat het waarschijnlijk is dat hij alstoen overleden was. Hij was 1 November 1774 gehuwd met ELI-

sabeth van Doeveren en had bij haar eene dochter Pieternella Johanna.

Als weduwnaar is hij in 1789 hertrouwd met Susanna Elisabeth Sluijmer, geboren te Middelburg, weduwe van Mr. David van Visvliet, in leven oud-Burgemeester aldaar.

[Het is vermoedelijk, dat Dr. de Lang vóor zijn vestiging te Middelburg in dienst is geweest en dat hij uit een Museum in Duitschland heeft medegebracht den osteosclerotischen schedel, die in ons Museum wordt bewaard. Die hoogst zeldzame schedel is beschreven en afgebeeld door Dr. J. C. de Man in *Archief Zeeuwsch Genootschap*, deel II, bladz. 135.

Hij had een zeer winstgevende praktijk; vooral leverde toen de apotheek, die sommige doctoren in strijd met de bepalingen aan huis hadden, groote winsten op. De deur in de St. Jorisstraat was de drukke doorgang tot die apotheek, waarin dagelijks een groote ketel kookte met een decort, dat voor alles goed was. Zie hierboven bij P. s' Graeuwen.

Zijn Dissertatie is voorhanden. d. M.].

LANG (Simon Petrus de), *Middelburg.* Hij was een zoon van den Med. Doctor Johannes de Lang, te Meeuwen N.Br. en werd aldaar geboren. Den 7 December 1793 te Leiden gepromoveerd zijnde op eene *Dissertatie: de Morbo scrofuloso* heeft hij zich in 1795 te Middelburg als geneesheer gevestigd en aldaar gedurende eenige jaren de praktijk uitgeoefend, wonende hij op *de Rouaansche kade*, later op *de Noordzijde van den Dam.*

Hij huwde in April 1797 met Martha Petronella Evertsen. Zijn naam komt in *de Naamwijzer* na 1801 niet verder voor. [De Dissertatie is aanwezig. d. M.].

LANSBERGEN (Daniel van), *Tholen.* Het weinige dat van hem bekend is wordt gevonden op de zerk, die zijn graf, in de wandelkerk te Tholen aanwezig, bedekt en waarop men leest:

„Hier light begraven mr DANIEL VAN LANSBERGEN, doc-
„teur in der Medecine, Schepen ende Ordinaris Medi-
„cyn deser stede, starf anno MDCIIJ den XXVJen
„Octobris
„en CORNELIA CORNELISSE KEISERS dochter sijn Huisvrou,
„sterf 14 Junij n° 1623."

Voorts vindt men op de zerk het wapen van de LANSBER-GENS, zijnde drie leeuwen.

[Geen werkjes zijn voorhanden. D. M.].

LANSBERGEN (JACOB), *Goes*. DE LA RUE, bladz. 409. Hi was de zoon van den Predikant PHILIPPUS LANSBERGEN en SARA LIEVAERTS en in 1590 te Goes geboren. Zijne studiën in de wijsbegeerte, later in de Geneeskunde aan de Hoogeschool te Leiden gemaakt hebbende en vervolgens te Franeker, is hi hier den 12 Junij 1613 tot Doctor in de geneeskunde gepro moveerd en vestigde hij zich nog dat jaar te Goes. Reed terstond en wel in het genoemde jaar wikkelde hij zich in de strijd omtrent de toediening van muscus aan eene kraamvrouw door zijnen vader, destijds Predikant te Goes; later (in 1633 wederlegde hij de bedenkingen van LIBERTUS FROMOND en JEA BAPTISTE MORIN tegen de door zijnen vader aangevoerde be wijsgronden voor de beweging der aarde en den zons-stilstand Kort hierop heeft hij Goes verlaten en zich met ter woon be geven naar Middelburg waar hij den 15 Juni 1637 als poor ter is ingeschreven en zich verder in regeringsbetrekkinge bewogen heeft. In 1640 tot raadslid van Middelburg geko zen, klom hij twee jaren later tot de waardigheid op va Schepen en in 1650 tot die van Burgemeester. Eene be raamde besnoeijing van het regt der kiezers deed den 6 Jun 1651 een oproer uitbarsten waarbij zijne woning geplunder werd en hij ter naauwernood aan de woede des volks ontkwam Hij redde zich met de vlugt, vestigde zich te 's-Gravenhag waar hij zich verder tot aan zijnen dood (in 1657) met d geneeskundige praktijk onledig heeft gehouden. (Zie omstan

dige mededeeling over zijn leven in: *Archief van het Zeeuwsch genootschap der Wetenschappen*, V, bladz. 52.

Hij heeft uitgegeven: *Disputatio epistolaris* PH. LANSBERGII *et apologia* I. LANSBERGII *pro parente adversus* CORN. HEILS, *chyrurgum.* Middelb. 1613. 8vo.

Apologia pro commentationibus PHILIPPI LANSBERGII *in motum terrae diurnum et annuum: adversus* LIBERTUM FROMONDUM, *Theologum* LOVANIENSEM *et* JOAN BAPTISTAM MORIMS, *doct. med. et Parisiis Mathematum Professorem Regium.* Middelb. *ap.* Z. ROMAN, 1633. 4to.

LANSBERGEN (PIETER), *Goes, Middelburg.* DE LA RUE bladz. 410. Hij was de zoon van PHILIPPUS LANSBERGEN en van SARA LIEVAERTS en in 1587 te Goes geboren. Nadat hij aan de Hoogeschool te Leiden in de wijsbegeerte gestudeerd had, is hij eerst Predikant geweest te 's Gravenpolder, daarna (in 1611) als derde Predikant te Goes en alzoo tot Ambtgenoot van zijnen vader beroepen. Twee jaren later (1613) werden vader en zoon als Predikanten te Goes ontslagen op grond van het bestaan van een *merkelijke onwille* van de gemeente tegen hen, als bewezen aangenomen door een *ad hoc* belegden kerkelijken *Coetus.* PIETER LANSBERGEN die, reeds vóór zijn ontslag als Predikant, te Franeker (den 5 Juni 1613) tot Medicinae Doctor bevorderd was, heeft als toen de geneeskundige praktijk te Goes uitgeoefend tot het jaar 1639 als wanneer hij tot voortzetting van de praktijk zich te Middelburg gevestigd heeft, terwijl hij in 1645 aldaar werd aangesteld tot Doctor van het Gasthuis, van den Armen, van de Stad en van het Oude Mannen- en Vrouwenhuis. Te Middelburg heeft hij een zeer onrustig leven geleid door zijn voortdurenden strijd met den kerkenraad, met den Predikant GULIELMUS APOLLONII, terzake van de tegen dezen in het licht gegeven *Grallae*, en met de mannen die in 1613 zijn ontslag als Predikant te Goes bewerkt hadden. De val van zijn broeder JACOB (hierboven gemeld) had ten jare 1651 ook

de ontzetting ten gevolge uit al de geneeskundige betrekkingen, die PIETER LANSBERGEN te Middelburg bekleed had, zijnde het niet bekend wat er verder van hem (hij was destijds 64 jaren) geworden is. (Zie bijdrage ook tot zijn leven in: *Archief van het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen* V. bladz. 52.

Hij heeft uitgegeven: Ontdeckingen der schanden van Mr. APOLLONIUS begaen in het excuseren van syn ghedaen Lasteren teghen PETR. LANSBERGIUM. Dat is D. PETRII LANSBERGII weder-antwoorde op de korte verantwoordinge van M. APOLLONIUS. Tot Middelburgh 1647, 8vo.

Index errorum Coetus Zelandiae, dat is Aanwijser van de erreuren en fouten bij den Coetus Zelandiae begaen in den jare 1613 tegens D. PHILIPPUM ende PETRUM LANSBERGIUM. Middelburg 1648. 8vo.

PETRI LANSBERGII kort Bericht teghen de infame Leughenen uytghegheven onder den verzierden naam YMANT VELLEPLOOTER. Middelburg by A. DE LATER 1648. 8vo.

Eindelijk (volgens DE LA RUE): *den Thoolschen Schou-vaeger.*

Hij is gehuwd geweest met JULIA HEIJST en had de volgende kinderen:

MARIA	gedoopt	24	Juni	1616	
SARA	"	21	Jan.	1618	
ARNOUD	"	30	Juli	1621	
FILIPS	"	26	Sept.	1625	getuige Mr. PHILIPS
FILIPS	"	9	Maart	1633	L. DE JONGE

[Ik lasch hierin een brief van wijlen den heer J. G. FREDERIKS, *Taal en oudheidkundige*, laatst leeraar te Amsterdam en geboortig uit Oostkapelle mij gezonden in Februari 1871.

"Als eene kleine bijdrage tot de monographie over L. door Dr. A. A. FOKKER, in *Archief* V 52 sqq, mag de volgende aanteekening dienen. Zij is genomen uit het oudste begraafboek der Nieuwe kerk te 's Gravenhage. Dit register werd lang opgegeven als verloren geraakt, en het tweede loopt eerst

van 1691, zoodat het mij verrastte het tusschen uiterlijk volkomen egale boeken over de broodzetting terug te vinden in het stedelijk archief.

Grafkelder N° 55, den 3 Juni 1657 gekocht voor Dr. LANSBERGE, out Burgemeester van Middelburgh (sic) woonende in *de Korte Raemstraat.*

begraven:

9 Juni 1657. Dr. JACOBUS LANSBERGE.

16 Mei 1658. Kint van den advocaet LANSBERGE op *de nieuwe Veerkaey.*

11 Maart 1661. Dr. PIETER LANSBERGE, door last van zijn neef PHILIPS LANSBERGE.

2 Dec. 1661. Advocaet LANSBERGE.

6 Octob. 1670. Advocaet ARNOLDUS LANSBERGE.

In denzelfden kelder nog kinderen van den advocaet VERSELEVELT. Deze is Mr. DANKAERT VERSELEVELT, in het eedboek der advokaten voor den hove van Holland als beëedigd ingeschreven 30 October 1657 onder bijvoeging van GOESANUS. Volgens het trouwregister van den Haag huwde deze Mr. DANKAERT V. advocaet JACOBA VAN LANSBERGEN, jonge dochter, beide alhier.

Hetzelfde eedboek geeft de dagen der eedsaflegging op van PHILIPPUS VAN LANSBERGE, den 5 Oct. 1650. AERNOUT LANSBERGE Goesa-Zel. 1 Oct. 1660." D. M.].

LEMNIUS (LEVINUS), *Zierikzee.* BOXHORN I pag. 460. DE LA RUE pag. 313. Den 20 Mei 1505 te Zierikzee geboren erlangde hij zijne eerste opvoeding aldaar en vervolgens zijne humaniteiten te Gent verkregen hebbende heeft hij zich te Leuven bekwaamd in de Medicijnen en daarbij tevens, op raad van PETRUS CURTIUS, Theol. Doctor, in de Godgeleerdheid. Tot leermeester in de Ontleedkunde had hij ANDREAS VESALIUS en zijne studiën voleindigd hebbende heeft hij zich in zijne geboorteplaats gevestigd en aldaar gedurende meer dan 40 jaren de geneeskunst uitgeoefend. Na den dood

echter van zijne vrouw is hij, tot de dienst gewijd zijnde, Kanonijk te Zierikzee geworden.

Hij heeft een zoon gehad met name Gulielmus, die Geneesheer is geweest van Erik XIV, Koning van Zweden.

Levinus Lemnius overleed den 1 Juli 1568 en is begraven in de Sint Lievens-Monsterkerk, zijnde op de zerk die zijn graf bedekte de woorden gebeiteld

LEVINUS LEMNIUS
Medicus hic Situs est
Obiit Cal. Jul. Anno Dom.
MDLXVIII.

Later echter werd in de Vleeschhouwerskapel van die kerk een gedenksteen geplaatst met de volgende versen van G. Boy en A. Hoffer.

D. O. M.

Sepul. Clarissimi Doctissimique
D. Levini Lemmii Zirizaei
Obiit kal. Quinctilib. CIƆIƆLXVIII
Qui prior occultis rerum miracula causis
Atque auctore sagax omnia plena Deo
Scripsit, et e nostris terras offusit in omnes
Fluctibus huic patrio conditur umbra solo.
Et quae saxa sibi moriens non contulit ipsi
A sera merito posteritate capit.
Rottera cur magno Statuam decernis Erasmo?
Ille tibi cineres non dedit ipse suos.
Qui nasci voluitque mori, hic qui vixit, et orbi
Quod dedit, hoc urbi consecrat, hanc meruit.

C. Boy.

Si mihi Panthoidae placeant deliria Sectae
Et nova migrare in corpora credam animas;
Aut medio Hippocratem Levino vivere dicam,
Aut medio vivit Lemnius Hippocrate.

A. Hofferus.

Een en ander werd bij den brand van genoemde kerk in 1832 vernield, zijnde het *Zeeuwsch Genootschap* in het bezit van eene afbeelding van den gezegden gedenksteen.

Het werk dat Lemnius eene groote beroemdheid gegeven

heeft en dat door JACOB HORSTIUS in het Hoogduitsch en almede in het Fransch vertaald werd is zijn: *De miraculis occultis naturae,* waarvan in 1559 te Antwerpen twee boeken uitkwamen. Later werd het meermalen uitgegeven doch bevatte het vier boeken, terwijl er nog later aan toegevoegd werd eene *Paraenesis de vita cum animi et corporis incolumitate recte instituenda.* Menigvuldig zijn de druk-uitgaven die zoo te Keulen, Antwerpen, Gent, Frankfort, Leiden, Amsterdam, enz. het licht zagen, zijnde *de Vereeniging van Genees- en Heelkundigen in Zeeland* in het bezit van een negental van dezelve.

Hij heeft voorts uitgegeven of nagelaten:

Herbarium atque arborum, quae in Bibliis passim obvine sunt at ex quibus sacri vates similitudines desumunt, ac collationes rebus accommodant, delucida explicatio in qua narratione singula loca explanantur, quibus Prophetae observata stirpium natura conciones Suas illustrant, divinaque oracula fulciunt, Livino Lemnio Sacrarum literarum studioso autore. Antverpiae 1566.

Dit werk kwam 2 jaren voor zijn dood met zijne beeltenis op zestigjarigen leeftijd uit en is zijn inwijdingsstuk voor het Kanonijkschap geweest. Later werd het meermalen uitgegeven en er aan toegevoegd een ander tractaat van LEMNIUS, *de Astrologia.*

Hij gaf eindelijk uit:

De termino vitae lib. I et de honesto Animi et Corporis oblectamento &c. Antv. ap. M. NUTINUS 1554 8vo. Lugd. Batav. 1638 zijnde in deze laatste uitgaaf eene: G. LEMNII *Epistola de educatione.*

De habitu et constitutione corporis, quam Graeci KRASIN, *Triviales Complexionem vocant libri iii.* Antv. 1561.

Hiervan bestaan meerdere drukken en eene Italiaansche vertaling te Venetië a° 1567 uitgekomen.

[Zie over dezen F. NAGTGLAS: LEVINUS LEMNIUS in *Middelb. Naamwijzer* van 1869. Hij was en is nog zeer beroemd;

vooral zijn werk over de *Miracula naturae* heeft vele herdrukken beleefd. Bij de lectuur is er echter niet zoo veel uit te leeren, als de titel zou doen vermoeden. — Wij kennen geene Dissertatie. Bovengenoemde geleerde zoon, WILLEM geheeten, heeft in Italië in de geneeskunst gestudeerd en zich daarna te Zierikzee gevestigd. Die plaats had *toen* vele handelsbetrekkingen met het Noorden; van daar dat hij naar Zweden vertrok en doctor werd van den half krankzinnigen Koning ERIK den XIV. Getrouw aan zijn vorst, volgde hij hem in den kerker en werd daar vermoord of vergiftigd 26 Februari 1577. Hij schijnt iets over de Pest geschreven te hebben, doch wij hebben niets van hem.

NAGTGLAS vermeldt ook nog een ANDREAS LEMNIUS, die over de Urine moet geschreven hebben. Men zou daarover moeten nazien de *Bibl. Belg.* D. M.].

LIEBERT (ALBERT LEONARD), *Middelburg.* Hij was geboren te Middelburg en den 23 Juni 1785 te Harderwijk tot Med. Doctor bevorderd op eene *Dissertatie: De moderamime coloris in variolis, diversisque medicorum de eo praeceptis*, heeft hij zich te Middelburg gevestigd, waar hij gewoond heeft op *de Noordzijde van den Dam.*

Reeds terstond bij zijne vestiging is hij aangesteld tot Doctor van de Nederduitsche Diaconie in de plaats van Dr. L. MUS; in 1792 verving hij Dr. F. TH. REITZ als Doctor van het Gasthuis en een jaar later Dr. J. PERKOIS als Geneesheer bij de Waalsche Diaconie. Eindelijk erlangde hij in 1796 den titel van Stadsoperateur en Steensnijder.

In *de Naamwijzer* van Middelburg komt zijn naam voor het laatst aldaar voor in 1800.

Hij was gehuwd met MARIA POUWELINA BOCHAUTE en den 6 Mei 1789 werd zijn zoon JOHANNES LOUIS in de Waalsche kerk te Middelburg gedoopt.

[De Dissertatie is voorhanden. Zijne familje te Middelburg is uitgestorven, doch in Goes woont nog de ruim 80-jarige

LIEBERT met nakomelingen. De Middelburgsche stam was hervormd, de Goesche is R. K. Eene dochter van dezen huwde Dr. JAPIKSE, Directeur der Rijks Hoogere Burgerschool te Middelburg].

[LIENS (CORNELIS), *Middelburg*. Deze behoorde tot een aanzienlijke familje, die zich vooral te St. Maartensdijk heeft opgehouden. In de kerk is nog een gedenkteeken opgericht voor een der leden en somtijds woonde men op het nu afgebroken kasteel. Op het grafschrift stond, volgens NAGTGLAS, een rijm van CORNELIS. Deze, geboren in 1580, werd Doctor in zijn geboorteplaats Zierikzee. Hij werd later Drost te St. Maartensdijk en had tot vrouw ELEONORE WALHAM en een talrijk gezin maar zeer vele crediteuren. Een zijner dochters huwde JACOB SMULDERS, Med. Doct. en Burgemeester te St. Maartensdijk. Wij weten van hem, dat hij te Zierikzee een paar stukjes liet drukken, met betrekking tot den twist der Middelburgsche Doctors en de LANSBERGEN. Van hem bezitten wij geen Dissertatie. D. M.].

LIPPENS (JOHANNES), *Middelburg*. Deze was een zoon van Mr. DAVID LIPPENS en van SUSANNA MOENS en is te Sluis geboren. Zijne geneeskundige opleiding erlangde hij aan de Hoogeschool te Utrecht zijnde hij aldaar in 1652 als student ingeschreven en den 10 Maart 1657 tot Med. Doctor bevorderd. Hij vestigde zich als geneesheer te Middelburg waar zijne moeder in den laatsten tijd van haar leven gewoond had, hertrouwd zijnde, na den dood van zijnen vader, met Doctor JOHANNES WILHELMI.

Onder de openbare geneeskundige bedieningen die hij bekleed heeft behoorde slechts het Doctorschap van het Gasthuis, dat hem ter opvolging van wijlen Dr. A. EVERAERTS in 1680 ten deel viel. Hij is in 1682 overleden.

[Medeoprichter van het Coll. Medicum in 1668. Omstreeks

50 jaren geleden woonde te Middelburg nog een veearts van dien naam.

Wij hebben geen geschrift van hem. D. M].

LOBEL (MATTHIAS DE), *Middelburg.* FOPPENS, *Bibl. Belg. Algemeen noodw. Boek der Zamenleving.* Zijn eigenlijke naam was DE L' OBEL. Hij was de zoon van JOANNES, een rechtsgeleerde en werd in 1538 te Rijssel geboren. Hij studeerde te Montpellier, waar hij voornamelijk het onderwijs genoot van GUIL. RONDELET en zich bijzonder oefende in de kruidkunde. Tot Med. Doctor bevorderd, is hij lijfarts geweest van den PRINS VAN ORANJE, en heeft hij, volgens FOPPENS, te Antwerpen en te Delft gepraktiseerd, terwijl het blijkt uit de rekeningen van de stad Middelburg dat hij, na den dood van WILLEM I, ook in deze stad zijne kunst heeft uitgeoefend en dat hij aldaar van 1585—1596 Stads-Doctor is geweest. [1]) Zijne vermaardheid als kruidkundige deed hem als zoodanig door Koning JACOBUS I naar Engeland beroepen, zijnde hij in Mei 1616 te Londen overleden.

Als kruidkundige heeft hij veel naam gemaakt en aan hem heeft men eene belangrijke verbetering door eene gewijzigde lichts- en warmtebepaling te danken gehad aan de broeibakken met glazen, in de tweede helft der XV eeuw door de Nederlanders uitgevonden.

Hij heeft geschreven:

Animadversiones in Officinam Pharmacenticam, GUIL.

---

1) In 1583 woonde hij nog in Antwerpen blijkende dit uit zijn verhaal hoe hij in de Fransche furie van Antwerpen op Sint Anthony-dag van het genoemde jaar aan eene pestelentiale koorts 12 dagen ziek liggende en opgegeven zijnde zijn behoud te danken heeft gehad aan het gebruik van het Laudanum van Dr. JOSEPHUS MICHAËLIS. Dit verhaal komt voor in zijne aanmerkingen op het Dispensatorium van VAL. CORDUS, uitgekomen onder den titel *Den Leijtsman en de Onderwijser der Medicijnen* enz. Amsterdam 1632. 8vo bladz. 175.

ROHDELETII, una cum *Auctario in Antidotaria vulgata Censurae benevolae* &c. Londini, typis Thomae Purfvortii, 1605. fol. et Francof.

Balsami, Opobalsami, Carpobalsami et Xylobalsami Explanatio. Francofurti, apud Arn. Hatfield. 1598, 4vo.

Plantarum Seu Stipinum Historia, Cum adversariorum volumine Londini 1572 et Antwerp. 1576 fol. et Londini 1655. 4to. Dit werk verscheen ook in het Nederduitsch onder den titel:

Kruijdtboeck oft Beschrijvinghe van allerleije Gewassen, Kruijderen, Heesteren ende Gheboomten, deur MATTHIAS LOBEL, *medicijn der princ exc.* en 't Antwerpen bij CHRISTOFFEL PLANTIJN, 1581, fol.

Diarium Pharmacorum parandorum &c. Leidae 1627 & 1652 in 12mo.

Het uitgebreide planten-geslacht *Lobelia* is naar hem genoemd.

LOENS (ISAAK), *Middelburg.* Dezen geneesheer te Middelburg treffen wij het eerst aan in 1679, toen hij den 2 April Doctor werd van de Waalsche Diaconie in de plaats van Dr. SAMUEL DU PRÉ; hij bleef in deze betrekking werkzaam tot aan zijn dood. Hij werd vervolgens den 16 December 1680 aangesteld tot Examinateur van de Chirurgijns in dienst van de West-Indische Compagnie en in 1692 tot Gasthuis-Doctor ter opvolging van Dr. MARCELLUS GOLTZIUS. Hij overleed in 1699.

Zijne vrouw is geweest MARGARETHA BUTEUX, hebbende zij drie kinderen nagelaten t. w. MARIA MARGARETHA, geb. 1691, ANNA MARGARETHA, geb. 1693 en PIETER LOENS, geb. 1697.

[Hij was 't laatste lid van Majestate et fide, het Collegium medicum te Middelburg.]

Wij hebben geen geschrift van hem. D. M.].

LOIZEL (DANIEL), *Middelburg.* Hij was geboren te Mid-

delburg en is den 19 Juni 1739 aan de Leidsche Hoogeschool tot Med. Doctor gepromoveerd, na verdediging van zijne *Dissertatie*: *De partu difficili.* Reeds in 1735 getrouwd zijnde met CATHARINA DE PIER, geboren te Leiden, is hij na zijne promotie komen wonen te Middelburg, waar hij eene woning betrokken heeft over *de Bellingbrug.* Hij heeft echter weldra de stad verlaten, daar zijn naam in *de Naamwijzer*, na 1740 niet meer voorkomt.

[Geen Dissertatie aanwezig. D. M.].

LOHMAN (DANIEL MATTHIAS), *Middelburg.* Hoezeer deze Geneesheer gedurende geruimen tijd de praktijk te Middelburg heeft uitgeoefend, zoo is weinig van hem bekend en heeft hij zich door geene bijzonderheden onderscheiden. Hij was in 1741 gepromoveerd en heeft zich het jaar daaraanvolgende te Middelburg gevestigd, alwaar hij gewoond heeft in *de Langedelft*, later op *het Koorkerkhof* (hoek van *de Reigerstraat.*)

De eenige bijzonderheid omtrent hem bekend is dat hij ten jare 1732 Apotheker was van de Waalsche Diaconie ten tijde dat Dr. AARNOUD HELVETIUS er het Doctoraat van bekleedde.

Als gevestigd Medicus te Middelburg komt zijn naam in *de Naamwijzer* het laatst voor in 1770.

[Geen Dissertatie. D. M.].

[MACQUET (JOHAN), *Zierikzee.* Ontsproten uit eene uit Frankrijk geweken familje, die zich te Middelburg was komen vestigen voor den handel en aldaar in aanzien klom, was hij geboren te Brouwershaven den 5 November 1731, terwijl zijn vader predikant was te Elkerzee. Hij promoveerde te Leiden tot Med. Doctor in 1756, waarop hij zich te Zierikzee vestigde en later in de regeering kwam. Aan hem heeft het Zeeuwsch Genootschap en de Corr. Societeit veel te danken gehad zoo ook de Maatschappij van Letterkunde. Vele zijn

zijne uitgegeven dichtwerken die wij alle bezitten en waarvan men de lijst kan vinden bij NAGTGLAS. Merkwaardig uit een geneeskundig oogpunt was een werk van zijne hand over de *Bijbelsche ziekten*. In dicht gaf hij ook uit: *De lotgevallen van Zierikzee*.

Maar de kundige man die ongehuwd overleed was ook als Doctor en als inwoner zeer gezien, zoodat hij zelfs Burgemeester werd. Als Medicus gaf hij werken uit, ook in die der *Correspondentie Societeit* eene Med. plaatsbeschrijving van Zierikzee en Schouwen en drie deelen (het vierde, ofschoon voltooid bij zijn dood, is nooit gedrukt) van *Inleiding tot de Pathologie* en waarvan in 1808 eene tweede uitgaaf verscheen in Amsterdam. Hij overleed Noordzijde van den Dam te Middelburg in Mei 1818, 67 jaren oud. Ook zijne Dissertatie: *De vitiis vasorum continentium* is in onze Bibliotheek. D. M.].

[MATTHIJS (Meester CLAYS), *Middelburg*. Van dezen onbekenden heelmeester, die gehuwd was met MARYKEN CORNELISSE, staat opgeteekend, dat hij heeft gewoond in de *kleine Valk* op den Dam te Middelburg. De *groote Valk* is of verbouwd tot Korenbeurs of lag achter de latere Wisselbank. Hij zal wel dezelfde zijn als NICOLAAS MATTHYSZ., geadmitteerd in 1576 en overleden in 1603. Hij was driemaal Deken en tienmaal Beleeder van het Gilde, ook was hij Chirurgijn in het Gasthuis. Hij voerde in 1587 de bepaling in, dat men eerst een examen doen moest, vóor dat men in het gilde kon worden vrij verklaard. D. M.].

[MERTENS (MARTINUS CORNELIS), *Middelburg*. Uit *de Naamwijzer* van Middelburg blijkt dat hij aldaar in 1744 onder de geneesheeren is opgenomen en dat hij in 1740 is gepromoveerd. Hij is gaan wonen in *de Molstraat* doch na 1745 wordt zijn naam niet verder aangetroffen.

[Wij weten niets van hem en hebben geen Dissertatie. D. M.].

MEMBRINI (Filip), *Middelburg.* In 1732 behoorde hij tot de Middelburgsche Geneeskunstoefenaren en woonde hij op *de Burg.* Zijn verblijf schijnt echter zeer kort geweest te zijn daar hij een jaar later niet meer in *de Naamwijzer* van Middelburg onder de faculteitsleden vermeld wordt.

[Geen dissertatie. d. M.].

MICHIELS (Florentius), *Aardenburg, Middelburg.* Van den praktischen loopbaan van dezen Geneesheer is ons slechts bekend dat hij medeoprigter is geweest van het, bij het leven van Dr. A. Everaerts vermelde geneeskundig gezelschap den 5 September 1668 tot stand gekomen, bekleedende hij daarin den titel van *Assessor.* Overigens is hij Stads-Doctor te Middelburg geweest, vervangende hij als zoodanig in 1668 Dr. Willem Cooman, maar niet lang is hij in het genot gebleven van het daaraan verbonden tractement, daar de drukkende tijdsomstandigheden van het beruchte jaar 1672 en de berooide financiën van de stad aanleiding gaven dat, bij besluit van den raad van 17 Juni 1673, de tractementen en honoraria en daaronder die van de Stads-Doctoren (de Latijnsche schoolmeesters werden niet getroffen) werden afgeschaft.

Ten slotte moeten wij uit de omstandigheid dat zijn zoon Jacobus te Aardenburg is geboren opmaken dat Florentius aldaar vroeger gevestigd is geweest.

[Geen Dissertatie. d. M.].

MICHIELS (Jacobus), *Middelburg.* De zoon van den voorgaanden Florentius Michiels is te Aardenburg geboren en heeft zijne geneeskundige opleiding en studies volbragt aan de Leidsche Akademie, waar hij den 14 Mei 1666 tot Med. Doctor is bevorderd, na verdediging van eene *Dissertatie: De passione cholerica.* Zich te Middelburg gevestigd hebbende, heeft hij aldaar tegelijk met zijn vader de praktijk uitgeoefend hoewel slechts gedurende zeer korten tijd. Den 7 April 1671 toch is hij aan eene schielijk verloopende keel-

ziekte overleden zijnde zijn dood door zijn vriend Beronicius in een Lijkdicht herdacht (*Carmen funebre in obitum Clarissimi ac Eruditissimi viri* D. Jacobi Michaelidae, *Medicinae Doctoris, fato functi VII Aprilis Anno* 1671 in: P. J. Beronicii *Georg archonto machiarum, caeteroque ejus Carminum Sylvula; quorum prius Carmine belgico secutum.* Te Goes en Middelburg 1766 pag. 114.)

Hij wordt bij Nagtglas: *de Algemeene kerkenraad der Nederduitsch Hervormde Gemeente te Middelburg* op het jaar 1668 als tot het collegie van Diakenen aldaar behoord hebbende vermeld.

[Geen geschrift voorhanden. d. M.].

[MIDDELBURGH (Paulus de). Deze beroemde man was inderdaad een Middelburger. Hij heeft als Geestelijke een grooten naam in Italie gehad en zijn werken zijn meestal te Udini gedrukt. Hij is Hoogleeraar te Padua geweest, Bisschop van Toscombrone en in 1512 en 1518 Praeses van het Lateraansch Concilie. Bekend is zijn ijver om den kalender te verbeteren, zooals dat dan ook een halve eeuw na zijn dood door Gregorius XIII geschiedde. Wat hem hier eene plaats geeft is, dat hij, volgens Nagtglas en anderen, in Zeelands hoofdstad in 1445 is geboren, in de wis- en natuurkunde gestudeerd heeft en vóór dat hij voor goed naar Italie ging, hier heeft gewoond.

Dat zijn naam als Medicus goed was, moge hieruit blijken, dat hij de eer genoot Lijfarts te zijn van Franciscus Ludovicus, hertog van *Odessa.*

Medische geschriften bezitten wij niet.

Nagtglas vermeldt nog, naar de la Rue, zekeren wijzen Antwerpenaar Nicolaas van Middelburg, die ook Medicus schijnt geweest te zijn. d. M.].

MIDDELAAR (Cornelis), *Middelburg.* Hij is geboren te Middelburg en den 18 Juni 1739 aan de Leidsche Hooge-

school gepromoveerd na verdediging zijner *Dissertatie de Ischuria*. Hij heeft de praktijk uitgeoefend in zijne vaderstad en aldaar gewoond in *de Langeviele*, later in *de Kortedelft*. Geene openbare ambtsbedieningen zijn hem ten deel gevallen, maar hij heeft een hoogen ouderdom bereikt, daar zijn naam in *de Naamwijzer*, onder de gevestigden tot op 1786 wordt aangetroffen.

Hij is in het jaar 1739 in den echt getreden met CATHARINA ELISABETH VAN DE VELDE, geboortig van Middelburg.

[Zijne Dissertatie is in de Bibliotheek. D. M.].

MIVERIUS (DANIEL), *Middelburg, Goes*. DE LA RUE blz. 416. FOPPENS R. M. Bdr. Te Rijssel geboren en zich te Heidelberg onder HERMAN WITTKIND in de wiskunde geoefend hebbende, is hij in 1594 te Padua in de wijsbegeerten en in de medicijnen gepromoveerd [1]). Hij heeft zich eerst als geneesheer gevestigd te Vlissingen en is in 1597 vertrokken naar Goes en Middelburg, om aldaar in dat jaar het Stads-Doctorschap te bekleeden. Spoedig echter trok hij naar zijne geboortestad alwaar hij den 19 Mei 1598 werd aangesteld tot Stads-Doctor op een beter jaarlijksch inkomen dan hij te Middelburg genoot. Immers aldaar was zijne belooning, behalve eenige vrijdommen 400 gulden 's jaars, terwijl het Stads-Doctoraat te Middelburg destijds slechts met *f* 100,— voor ieder (er waren er vier) beloond werd.

Volgens DE LA RUE heeft hij geschreven:

Epistolae quaedam Medicae cum Miscellaneis Henr. Smetii. Francof. ap. J. RHODIUM 1611. 8vo.

Apologia pro PHILIPPO LANSBERGIO *adversus Jacobum Christmannum, Prof. Logices Heidelbergensem Mittelb.* 1607. 8vo.

[Geene Dissertatie voorhanden. D. M.].

---

[1]) Uit het magazijn van J. RADINK geveild in April 1867 is zijne Doctorale bul verkocht, zijnde deze volgenderwijze omschreven:

N°. 6660. Bulle de docteur en philos, et medic. donné à DANIEL MIVERIUS Insulensis, à l'Académie de Padoue 1594, signé par J. ALRAME, H. AUGENIUS &c., sur vélin, avec 3 sceaux.

MOENS (François), *Middelburg.* Uit Vlaanderen herkomstig, zijnde hij te Gent geboren, is hij zich als geneesheer te Middelburg komen vestigen en hoezeer wij hem reeds in 1641 als Diaken bij de Nederd. Hervormde Gemeente aldaar vermeld vinden (Nagtglas: *De algemeene Kerkeraad* enz., bl. 154) zoo erlangde hij eerst den 12 Januarij 1649 het Poorterschap. Misschien werd dit gevorderd tot het verkrijgen van de eene of andere openbare bediening, want van eene goede afkomst zijnde, door zijne zuster vermaagschapt aan Dr. Joh. Wilhelmi en door zijn huwelijk tot den welgestelden stand behoorende, is het hem, hoezeer hij vreemdeling was, gelukt, in betrekkelijk zeer korten tijd tot een zeker aanzien te geraken.

Hij was gehuwd met Anna d'Orvijle en heeft een zoon en eene dochter gehad, zijnde de zoon genaamd François; zijne dochter is later de vrouw geworden van Jacob Boreel.

Dr. Moens heeft zich misschien niet geheel onberispelijk gedragen ten opzigte van zijn aangehuwden Neef en Collega Ferdinand Gruiwardt in zijne hoedanigheid van Executeur in den boedel van diens schoonvader Johannes Wilhelmi, hoezeer de eenzijdigheid van de berigten deswege niet mag worden uit het oog verloren. Toch maakt Gruiwardt gewag van een blaam op het openbaar leven van Moens betrekking hebbende en zou deze volgens hem, als Ontvanger van Walcheren een déficit hebben gemaakt in de kas van zijne administratie en deswege door de boeren zijn aangerand en bijna om het leven gebragt (*Ampliatie van de Documenten en stucken, raeckende de Deductie van* Ferdinandus Gruiwardt, *der Medicynen Doctor en Practizijn binnen Middelburg in Zeelandt, over 't Recht van syn Huijs-vrouw en kinderen.* Gedruckt in 't Jaer onzes Heeren, 1668, bl. 33).

[Deze is geen voorzaat noch van de dichteres Pieternella Moens, noch van den vóor eenige jaren overleden Doctor te Goes. Geen Dissertatie is bij ons. Zie over hem en over de familje Moens o. a. Nagtglas in „*de Zeeuwen.*" d. M.].

MOERMAN (JOAN), *Sluis*. Het bestaan van dezen, als Geneesheer te Sluis gevestigd geweest omstreeks de helft van de XVII eeuw, is slechts bekend geworden uit een brief door hem geschreven aan BURCHARD WITTENBERG, Licentiaat en Gasthuis-Doctor te Brugge, over zijne ingenomenheid met de ontleedkunde van Jonkheer LOUIS DE BILS, waarvan eene Hollandsche vertaling voorkomt in: *Vertooch van verscheijde eijghene anatomische stukken, door Jonckheer* LOUIS DE BILS, *Heere van Coppensdamme, Boonem* enz., 't Amsterdam, 1655, 4to.
[Geen geschriften aanwezig. D. M.].

MONJÉ (JOHANNES), *Middelburg*. Zijn naam en betrekking als Med. Doctor te Middelburg zijn ons slechts daaruit bekend geworden dat hij behoord heeft tot de oprigters van het den 5 September 1668 tot stand gekomen geneeskundig gezelschap, waarvan ANTHONY EVERAERTS voorzitter en CORNELIS VAN DE VOORDE secretaris waren.
[Wij bezitten niets van hem. D. M].

MORIS (PIETER), *Middelburg*. Van dezen was Middelburg de geboorteplaats: Leijden de stad waar hij aan de Hoogeschool eene opleiding als geneeskundige erlangd heeft. Hij is den 14 October 1676 op eene *Dissertatie*: *De saffocatione uterina* tot Med. Doctor bevorderd en te Middelburg de geneeskundige praktijk uitgeoefend hebbende volgde hij aldaar Dr. JOHANNES LIPPENS op als Doctor van het Gasthuis en bekleedde hij deze betrekking tot het jaar 1690. Overigens zijn geene bijzonderheden omtrent hem bekend, dan dat hij kiezer was van Middelburg en gewoond heeft in *de Langeviele*, terwijl hij een hoogen ouderdom schijnt bereikt te hebben en lang de praktijk uitgeoefend daar hij nog in 1726, schoon voor het laatst, in *de Naamwijzer* van Middelburg als Doctor voorkomt.
[Wij hebben geen Dissertatie. D. M.].

MUS (LEENDERT), *Middelburg*. Een Middelburger van ge

boorte en in 1765 als Chirurgijn toegelaten is hij eenigen tijd in die betrekking werkzaam geweest, doch heeft zich spoedig buiten 's lands begeven en aldaar eenen doctoralen titel bekomen. In Augustus 1770 toch is hij te Duisburg aan den Rijn tot Med. Doctor bevorderd op eene *Dissertatie; Sistens rationalem Methodum curandi et praecavendi quosdam mammarum muliebrium laesam lactationem concernentes morbos*, en zich daarop te Middelburg gevestigd hebbende erlangde hij, volgens het algemeen gebruik van dien tijd, den 20 October van dat jaar de titulatuur van Stadsoperateur, Steensnijder, Oculist en Vroedmeester. Hij woonde alstoen in *de Spanjaardstraat*, doch later op *de Londensche kaai*. Hij is den 20 October 1781 benoemd tot Doctor bij de Nederduitsche Diaconie, heeft die betrekking tot 1784 bekleed en werd in 1795 bestuurder van het *Collegium Chirurgicum Medioburgense*, dat, zooals bekend is, de plaats verving van het afgeschafte Gild.

Dr. Mus heeft gedurende vele jaren de praktijk uitgeoefend en een hoogen ouderdom bereikt, daar zijn naam onder de gevestigde geneeskundigen te Middelburg eerst in 1817 voor het laatst in *de Naamwijzer* voorkomt.

Hij was in December 1773 in den echt getreden met Maria Catharina van den Berge, geboren te Middelburg en na den dood van deze vrouw, in Mei 1787 hertrouwd met Johanna Elisabeth Negre, geboren te Middelburg, weduwe van Pieter van Lemzeele.

[Zijn proefschrift is voorhanden. Van dezen Doctor leefde in 1901 te Middelburg nog de laatste naneef. Reeds vóor hem stond in Middelburg een Chirurg, genaamd Dirk Mus. Hij was in 1749 geadmitteerd, werd in 1750 Chirurg van den Ned. Armen, was éens Deken van het Gilde en overleed in 1785].

NANS (Adolf), *Middelburg.* Hij was afkomstig uit een edel geslacht van Brugge dat in 1584 naar Middelburg is uitgeweken, zooals blijkt uit het Lidmatenboek van de Ne-

derduitsch Hervormde Gemeente te Middelburg n°. 1 (a° 1574—1589) waarin op het genoemde jaar de aankomst met attestatie uit Brugge vermeld wordt van FRANS NANS de oude en Dr. FRANS NANS de jonge en diens vrouw. Vermoedelijk waren deze vader en zoon en was ADOLF een broeder van Dr. FRANS NANS jun.

ADOLF is even als deze Stadsgeneesheer geweest te Middelburg en heeft dit ambt vele jaren bekleed blijkens de rekeningen van de stad waarin zijne bezoldiging er voor van 1611 tot 1634 vermeld wordt.

Als Diaken van de Nederd. Herv. Gemeente te Middelburg komt hij reeds in 1614 voor bij NAGTGLAS [1]).

Hij is getrouwd geweest met ANNA VAN ROUBERGE, eene dochter van JAN VAN ROUBERGE en van MARGRIET HEERMANS en overleed te Middelburg in 1634, terwijl wij uit den reeds 9 December 1611 voltrokken doop aan een zoon, met name FREDERICUS het hierboven aangegeven vermoeden hebben ontleend dat ADOLF een jongere broeder is geweest van Dr. FRANS NANS.

[Wij hebben geene geschriften van hem. D. M.].

NANS [2]) (FRANCISCUS), *Middelburg.* Van Vlaamsche afkomst

---

[1]) *De algemeene Kerkenraad der Nederd. Hervormde Gemeente te Middelburg.* Middelburg 1860 bladz. 151.

[2]) Vermoedelijk is zijn vader dezelfde geweest als Jhr. FRANCISCUS NANSIUS bij VUL, ANDREAS, FOPPENS e. a. vermeld als te zijn geweest raadsheer en volgens TE WATER, *Ref. v. Zeel.* bladz. 413 daarenboven Pensionaris van het Vrije van Brugge, na zijne vlugt uit Vlaanderen Rector der Latijnsche school te Leiden en in 1591 Rector en Hoogleeraar in de Grieksche taal te Dordrecht † 1595. Men vindt bij de genoemde schrijvers geen gewag gemaakt van het verblijf van genoemden Jhr. F. N. te Middelburg werwaarts hij zich met zijn zoon begeven heeft blijkens het *Ledematenboek van Middelburg* n°. 1 a° 1574—1589, waarin wij FRANCHOYS NANTS *d' Oude* benevens *de Jongh* et *uxor* in 1584 met attestatie van Brugge aangekomen vermeld vinden. (Zie boven).

heeft NANS behoord tot de gerefugieerden daar hij met zijne vrouw MARIE ANCHEMANT uit Brugge in 1584 te Middelburg is komen wonen, zooals blijkt uit het Ledematenboek van de Nederduitsch Hervormde Gemeente te Middelburg n°. 1 a° 1574—1589. Wij vinden het eerst gewag van hem gemaakt als geneeskundige in de rekening van de stad Middelburg over 1593 wegens bezoldiging als vierde Stads-geneesheer, welke betrekking hij tot zijn dood toe (in 1602) vervuld heeft, zijnde hij het jaar te voren ook aangesteld tot Doktor van het Gasthuis.

Waarschijnlijk heeft hij behoord tot een deftig geslacht, daar wij in het Doopregister der Nederduitsch Hervormde Gemeente te Middelburg aangeteekend vinden dat MARNIX VAN SINT ALDEGONDE den 21 Augustus 1594 getuige was van den doop van zijn zoon PHILIPPUS. Uit de omstandigheid dat 28 Januarij 1601 nog slechts een zoon, met name LODOWICUS gedoopt is, kan worden afgeleid dat hij in de kracht van het leven gestorven is.

Zijne dochter ELISABETH is bekend geworden als dichteres en wordt als zoodanig genoemd bij van BEVERWIJCK in zijn: *Uitnementheijt der Vrouwen.* Tot Dordrecht 1639 bladz. 282.

[Geen werk aanwezig. D. M.].

NANS (FRANCISCUS), *Middelburg.* Omstreeks het begin van de tweede helft der XVII eeuw heeft nogmaals een afstammeling van het aanzienlijk geslacht van dien naam uit Vlaanderen gerefugieerd de geneeskunst te Middelburg uitgeoefend. Hij was een zoon van ADOLF NANS en van ANNA VAN ROUBERGE en te Middelburg geboren. Waarschijnlijk heeft hij zijne studiën gemaakt te Groningen, waar hij den 16 November 1635 als student in de Medicijnen werd ingeschreven.

Hij heeft te Middelburg van af 1645 de betrekking bekleed van Stads-Geneesheer en van Doctor van den Arme, uit welke betrekkingen hij in het jaar 1660 zijn ontslag heeft genomen,

wordende hij als zoodanig opgevolgd door Dr. Willem Cooman. Overige bijzonderheden omtrent hem ontbreken.

[Wij hebben zijn Theses. Zie over hem en zijn familje Nagtglas, *de Zeeuwen*. d. M.].

NETTIS (Johannes), *Middelburg*. De vroegste bijzonderheid omtrent hem bekend is, dat hij in 1729 als Proponent te Middelburg beroepen is bij de Doopsgezinde gemeente om aldaar tegen een genot van 200 Zeeuwsche rijksdaalders 's jaars een derde gedeelte van den dienst waar te nemen, zijnde hij het volgende jaar, tegen 100 Zeeuwsche rijksdaalders verhooging, tot predikant voor den halven dienst aangesteld. Na den dood van Gerardus de Wind erlangde hij eindelijk in 1744 den geheelen dienst.

Intusschen was hij in 1742 gepromoveerd als Med. Doctor en nam hij sedert dien tijd de beide betrekkingen gecombineerd waar, hebbende hij gewoond op *de Korendijk*, later op *de Rouaansche Kade*, en daar hij meer bepaald de oogziekten tot het veld van studie scheen gemaakt te hebben, zoo werd hij in 1745 Stads-Oogmeester en viel hem in 1751 de titel ten deel van *Oogarts en Operateur van de Cataracta van hunne Doorlugtige Hoogheden De Prinsen van Oranje en Nassau, Willem de Vierde en Vijfde.*

In 1772 verzocht, en verkreeg hij eervol, wegens ziekte, zijn ontslag uit den kerkelijken dienst en vertrok hij naar Leiden, alwaar hij den 15 Februari 1777 in 69jarigen ouderdom is overleden.

Hij was in 1768 lid geworden van de Maatschappij van Wetenschappen te Haarlem en het Zeeuwsch genootschap der Wetenschappen destijds te Vlissingen gevestigd telde hem eveneens onder zijne leden.

Voor de *Tegenwoordige staat van Zeeland* a° 1751 door Is. Tirion uitgegeven heeft Dr. J. Nettis een plattegrond van Middelburg in gereedheid gebragt naar eene geteekende kaart van den Ingenieur Zehender.

[Onze Bibliotheek bevat slechts zijn werk over de Hemelglobe. Uit de *Verhandelingen Hollandsche Maatschappij*, Deel III. D. M.].

NIEUWENHOVE (CORNELIS VAN), *Middelburg.* Het blijkt uit de Naamlijst van Diakenen en Ouderlingen, dat een geneesheer van dien naam te Middelburg aanwezig is geweest, zijnde hij in 1648 en 1652 opgegeven als Diaken, in 1656, 1660 en 1665 als Ouderling. Overigens is niets van hem bekend. Waarschijnlijk was hij een zoon van Dr. CORNELIS VAN NIEUWENHOVE, die in het eerste begin van die eeuw zich tijdelijk te Middelburg schijnt opgehouden te hebben zooals blijkt uit het *Ledematenboek* van de Nederduitsch Hervormde Gemeente n°. 2 (van 1589—1607) waarin hij aangeteekend staat als den 10 Januari 1599 te hebben deelgenomen aan het Nachtmaal zijnde hij gekomen van Staden? en wonende in *de Segeerstraat*, terwijl hij nogmaals als Avondmaalganger vermeld wordt op 4 Mei 1603 met zijne vrouw ADRIANA VAN ELCKMAER met attestatie van Ostende.

[Wij bezitten geene geschriften. D. M.].

NUNOM (HENDRIK VAN), *Middelburg.* Ten jare 1731 gepromoveerd heeft hij zich te Middelburg als Med. Doctor gevestigd, waar hij gewoond heeft in *de Gravenstraat*, later in *de Bellingstraat.* In 1735 wordt hij echter voor het laatst onder de practiserenden aangetroffen.

[Wij bezitten de Dissertatie. *De ortu, progressu et occasu hominis* LB. 1731. D. M.].

OLDENDORPIUS (CORNELIS). Dr. CORNELIS MELCHIORSEN OLDENDORPIUS is in tweede huwelijk in December 1630 getrouwd met MARIA LEENDERTS VOGEL die 19 April 1650 overleed. OLDENDORPIUS zelf overleed 17 Februari 16 . .

Hij heeft twee dochters gehad:

JANNEKE gedoopt te Goes 4 April 1632, overleed 19 December 1649.

HELENA gedoopt te Goes 16 Juni 1634.
(*Navorscher* 1865, bladz. 235).
[Wij hebben niets van hem. D. M.].

[PALM (CHRISTIAAN VAN DER), *Middelburg*. In 1747 bouwde de om zijn kunstzin bekende Edele Mr. JOHANNES ADRIAAN VAN DE PERRE het indrukwekkende huis, dat thans voor Rechtszaal dient en er naast een kleine woning. Terwijl hij zelf in het groote zetelde, was het andere de verblijfplaats van den lateren hoogleeraar HENRICUS VAN DER PALM, tot hij in 1796 naar Leiden vertrok. Hij was de huisprediker van den rijken man en tevens met de regeling belast van de wetenschappelijke inrichtingen, door dien MAECENAS tot stand gebracht. Hierin zal wel de reden te zoeken zijn, waarom zijn broeder CHRISTIAAN VAN DER PALM, wel eens ten onrechte CHRISTIAAN JOHAN genaamd, zich te Middelburg vestigde.

Deze Doctor was te Rotterdam in 1770 geboren en promoveerde te Leiden den 5 December 1794 op *Theses*. Toen hij in 1789 als student werd ingeschreven telde hij 19 jaren.

Hij heeft van omstreeks 1795 tot zijn dood, die plaats had 12 Juli 1814, toen hij nog maar 44 of 45 jaren oud was, in Middelburg gepraktiseerd en woonde in de *Lange Noordstraat*. Na zijn dood vertrok de weduwe, JACOBA DE KATER, niet DE KANTER, zooals bij vergissing weleens gedrukt is, uit de stad naar elders met haar kinderen.

Wij weten van hem, dat hij een zeer geacht en menschlievend geneesheer was en Lid van het *Zeeuwsch Genootschap*. Het Bestuur van het *Département des Bouches de l'Escaut* maakte hem Lid van het *Comité de vaccine*. Reeds boven, bladz. 50 staat opgeteekend, dat hij in 1795 Dr. J. P. FOKKER opvolgde als Lector bij het door VAN DE PERRE opgerichte Natuurkundig Genootschap; dit was kort na zijn komst en pleit dus voor zijn kunde en goeden naam. Hij zal, evenals zijn broeder, wel een man van vooruitgang geweest zijn. Fortuin bezat hij niet. Den 4 Juli, dus kort voor zijn dood woonde

hij nog de vergadering van het *Zeeuwsch Genootschap* bij en toch heeft hij, volgens de doodsadvertentie, langdurig gesukkeld.

Zijn zoon werd Rector te Zierikzee en stond aldaar bekend als een zeer geleerd maar afgetrokken levend man; hij overleed ongehuwd.

Wij bezitten geene geschriften van hem en ook niet de *Theses*. D. M.].

PARENT (ABRAHAM), *Sluis, Middelburg*. Deze was een Sluizenaar van geboorte en werd in 1650 als student in de Medicijnen aan de Hoogeschool te Utrecht ingeschreven. Zijne studiën volbragt hebbende heeft hij zich als Geneesheer gevestigd te Sluis tot omstreeks het jaar 1657, als wanneer hij zich naar Middelburg begaf om aldaar het vak verder uit te oefenen. Er is verder niets van hem bekend dan dat hij ook is geweest Doctor in de Philosophie en dat hij in zijn tijd een bewonderaar is geweest van LOUIS DE BILS, wiens ontleedkundige industrie hij met zijn vriend LOURENS JORDAAN, mede te Sluis gevestigd, sterk voorstond. Met hem (JORDAAN) heeft hij uitgegeven een: *Anatomisch vertoon van het ghehoor, Bij den Wel-Edelen Heere Joncker* LOUIJS DE BILS, *Heere van Coppensdamme, Boonem enz., Aen ons onderschreven gedaen, Ende in dese bijgaende plaetjens den Liefhebbers ghemeijn ghemaeckt.* Te Brugghe, Ghedruckt bij LUCAS VAN DEN KERCKHOVE, woonende in de Breydelstrate, desen 18 Martii 1655. 4to.

Te Middelburg wonende verloor hij de belangen van DE BILS niet uit het oog en gaf hij in het licht eene: *Anatomische Beschrijvinge van een Wanschepsel, geboren op de Elderschans buijten Aerdenburg, ontleet door Jonck-Hr.* LOUIS DE BILS, *Heere van Coppensdamme, Bonem enz., Bailliu der Stede en Schependomme van Aerdenburg: briefs-gewijsen gesonden door d'Heer* F. DE RAET *aen* A. PARENT, *Phils. Med. Doct.* Tot Middelburgh 1659. 4to [1].

---

[1]) Men zie: LOUIS DE BILS *en zijn tijd*, *door* Dr. A. A. FOKKER in: *Nederlandsch Tijdschrift voor Geneeskunde*, 1865, 2^e^ afd. bladz. 171 en 175,

[NAGTGLAS vermoedt dat hij broeder was van MATHEUS PARENT, die in 1628 te Sluis was geboren; als predikant vergezelde deze ons gezantschap te Parijs en stond in 1670 te Kruiningen.

Wij bezitten niets van hem dan de beschrijving der monstrositeit, zie LOUIS DE BILS, Cat. Afd. bladz. 8. D. M.].

PELLETIER of PILLETIER (C. of KASPER), *Middelburg.* DE LA RUE pag. 137. Van dezen Geneesheer die te Middelburg geboren is, en den doctoralen Graad te Montpellier erlangd heeft, vinden wij het eerst gewag gemaakt als Stads-Doctor te Middelburg in de rekening over het jaar 1607. Tot zijn dood toe heeft hij dit ambt bekleed alsmede de betrekking van Raad en Schepen van Middelburg hem sedert 1613 opgedragen. In 1615 werd hij aangesteld tot Doctor van het Gasthuis en in die betrekking in 1638 wegens ziekelijkheid vervangen door zijn zoon ADRIAAN. Eindelijk werd hij in 1618 benoemd tot Doctor van het Leprozenhuis.

Hij was een man van een bijzonder werkzamen aard en een vlijtig beoefenaar van de kruidkunde, hebbende hij zich bekend gemaakt door eene weldra te vermelden *Flora* van het eiland Walcheren, waarvoor hem wegens de opdragt aan den Magistraat van Middelburg, bij besluit van den 16 Juli 1610 eene som van 50 caroli guldens is toegelegd.

Hij is tweemaal gehuwd geweest, de eerste maal met ELISABETH RIPET, zijnde uit het Doopregister van de Nederduitsche Hervormde Gemeente gebleken dat reeds op 30 Juli 1606 eene dochter uit dit huwelijk is gedoopt geworden, met name GEERTRUIJDE. Na den dood van deze vrouw is hij den 25 October 1633 hertrouwd met MAGDALENA BERLAN, weduwe van VINCENT DE HONGE, geboortig van Doornik.

---

en, behalve FOKKER ook DANIELS in het *Lex. van* HIRSCH en Twee Bijdragen *in den Tijdspiegel* door Dr. R. KRULL: LOUIS DE BILS en MARIA MARGARITA VAN VALCKENISSE. D. M.].

Pelletier is in 1639 te Middelburg gestorven en heeft in zijn leven uitgegeven:

Plantarum tum Patriarum, tum Exoticarum, in Walachria, Zeelandiae insula nascentium Sijnonijmia, Authore Casparo Pilleterio, Monspeliensis Medicinae Doctore ac inclytae Middelburg. Reip-Medico ordinario. Middelb. excud. Rich. Schilders. 1610. 8vo.

[Dit werkje is in ons bezit maar anders niets. — De naam is eigenlijk Pilletier, dus zeker oudtijds Pelletier of Bontwerker geweest. d. M.].

PELLETIER (Adriaan), *Middelburg.* Hij was een zoon van Kasper Pelletier en van Elisabeth Ripet en werd in 1612 te Middelburg geboren. In 1638 werd hij waarnemend Doctor van het Gasthuis te Middelburg, ter vervanging van zijn vader, destijds ziekelijk. Na diens dood is hij definitief in die betrekking aangesteld en heeft hij haar van 1643 tot 1648 bekleed. Ook is hij zijn vader opgevolgd als Stads Geneesheer en heeft hij dit ambt van 1639 tot 1644 waargenomen.

[Wij hebben geen werk van hem. d. M.].

PELLETIER (Johannes), *Middelburg.* Waarschijnlijk was hij een broeder van Adriaan Pelletier, wien hij in 1646 opvolgde als Stads-Geneesheer te Middelburg. Hij overleed reeds een jaar later, blijkens uitbetaling van het honorarium aan zijne weduwe Josina Cabeljau, in de rekening van de stad Middelburg over 1647.

[Geen werken van hem. d. M.].

PELGROM (Everardus Franciscus), *Middelburg.* De *Middelburgsche Naamwijzer* maakt gewag van dezen, in 1738 gepromoveerden geneesheer als te Middelburg gevestigd en wonende op *de Markt.* Zijn verblijf aldaar is zeer kort ge-

weest want na het jaar 1740 treft men den naam niet meer aan.

[Geen Dissertatie. D. M.].

PENIJE (JACOB VAN DER), *Middelburg.* Hij was geboren te Middelburg en gepromoveerd den 25 Mei 1690 aan de Leidsche Akademie op eene *Dissertatie*: *De Ictero.* Te Middelburg de praktijk hebbende uitgeoefend, is hij aldaar Doctor geweest van den Arme en van het Oude Mannenhuis.

Hij woonde in *de Giststraat.* In 1720 werd zijn naam niet meer aangetroffen in den *Middelburgschen Naamwijzer.*

[Wij hebben niets van hem. D. M.].

PIETERSZ (REIJNIER), *Middelburg.* In een Schepen-brief van het jaar 1471, berustende in het archief van de Provincie Zeeland komt REIJNIER PIETERSZ voor als *Doctor in medicinen* en als *Schepen* van Middelburg.

[Hij was in 1477 Burgemeester te Middelburg. — De lateren van dien naam waren verwant aan de rijke V. D. BRANDES. Geschriften bezitten wij van hem niet. D. M.].

PIETERS (ADRAAN), *Middelburg.* Hij volgde met JACOB VAN GRIJPSKERKE den 21 September 1571 JOHANNES JUISTEN op als Stads-Doctor, ieder op een jaarlijksch inkomen van £ 6. (*f* 36,—) alsmede vrijdom van bier- en wijnaccijns voor zich en hunne gezinnen; voorts zouden zij, *huis en familie* houdende, vrij zijn van het doen van wacht (eene vrijstelling in die dagen nog al van eenige beteekenis) evenals de leden van den Magistraat. Zij zouden voorts met eene toorts voor den Raad in de processie gaan en mogten zonder toestemming van Burgemeesters zich niet buiten het eiland begeven.

Het hierboven genoemd jaarlijksch inkomen is later verhoogd tot 16 £ 13 sc. 4 gr. (*f* 100,—) ook zelfs toen op het laatst van die eeuw het getal Stads-Doctoren op vier gebragt was. ADRIAAN PIETERS bleef Stads-Doctor tot 1599, en heeft vanaf 1576 tot 1600 als Doctor het Gasthuis te

Middelburg bediend, zijnde hij de eerste geweest, die als zoodanig is aangesteld.

[Wij bezitten geen werk van hem. D. M.].

PERKOIS (JOHAN), *Middelburg*. Hij is geboren te Middelburg en den 5 September 1749 te Leiden gepromoveerd tot Med. Doctor op eene *Dissertatie: de Sudore febrili*. Het aantal geneeskundigen in zijne geboorteplaats (destijds praktiseerden te Middelburg 25 Med. Doctoren) schrikte hem niet af, hij vestigde er zich en heeft eene lange loopbaan aldaar afgelegd. In deze viel hem menige openbare betrekking ten deel en reeds korte dagen na zijne promotie (den 20 September) werd hij aangesteld tot Doctor van de Nederduitsche Diaconie. In 1751 volgde hij wijlen Dr. J. DU BUISSON Jun. op als Doctor van het Simpelhuis, in 1756 Dr. P. F. DE SAILLY als Doctor van de Waalsche Diaconie en in 1757 nam hij diens plaats in als Examinateur van de Chirurgijns bij de West-Indische Compagnie. Hij overleed in 1793, zijnde hij in Mei 1755 in den echt getreden met GOVERDINA ADRIANA CATHARINA DE BEAUFORT, geboren te Veere.

Hij heeft gewoond in *de Langedelft*, later op *het Molenwater*.

[Wij bezitten de Dissertatie *De Sudore febrili*. L. B. 1749. D. M.].

PEUTEMANS (LEONARD), *Middelburg*. Hij was de zoon van LEONARD PEUTEMANS en van JACOMIJNKE JANS en geboren te Middelburg in 1590. Hij heeft de praktijk aldaar uitgeoefend en werd in 1618 Doctor van het Gasthuis en Stads-Geneesheer, komende hij in deze hoedanigheid voor in de rekening van de stad over de jaren 1618—1622.

Overigens was hij dichter en wordt hij onder degenen genoemd, die bijdragen leverden in de: *Zeeusche Nachtegael ende desselfs driederley ghesang*. 't Amstelredam. 1633.

[Er is niets van hem in de Bibliotheek. D. M.].

PILLE (MICHIEL), *Middelburg*. Van hem vind ik bij DE

LA RUE gemeld dat hij was Med. Doctor en Bewindhebber van de West-Indische Compagnie te Middelburg en dat hij zou hebben uitgegeven:

Korte verhandeling van de Wanschepsels, vertoonende in een suivere redenering, dat de uitterlijke voorwerpen van gemoeds-driften geen oorzaak konnen zijn van derzelver voortbrenging. Met een kleijn Bijvoegsel van de zeldzame werking der Purgeermiddelen. 8vo.

—— Tweede druk vermeerdert. Middelb. bij S. CLEMENT 1710. 8vo.

[Wij bezitten niets van hem. De familje was voor den handel uit Canterbury overgekomen naar Arnemuiden. — Zie KESTELOO in *Arnemuiden* of NAGTGLAS. D. M.].

PLACK (JACOB), *Middelburg, Tholen, Middelharnis.* Geboren te Middelburg is hij den 12 Juni 1776 te Franeker tot Med. Doctor gepromoveerd op eene *Dissertatie: De Scorbuto.* Hij heeft zich terstond als geneesheer te Middelburg gevestigd, waar hij gewoond heeft op *de Groote Markt,* en den 9 December 1780 aangesteld is tot Doctor van den Nederduitschen Arme en van de Weesschool in de plaats van Dr LOUIJSSEN BOOM.

Hij is in 1786 vertrokken naar Tholen, alwaar hij ook slechts korten tijd gepraktiseerd heeft, vermits hij reeds wederom in 1790 van daar zich begeven heeft naar Middelharnis.

Hij was in Mei 1777 in het huwelijk getreden met SUSANNA MARIA BOUMAN, geboren te Middelburg.

[Wij zijn in het bezit van zijne Dissertatie. D. M.].

PLEVIER (CORNELIS), *Zierikzee.* Hij werd omstreeks 1720 te Zierikzee geboren. Na eenige jaren de lessen gevolgd te hebben van het Collegium Anatomico-chirurgicum te Amsterdam en voorts zijne geneeskundige opvoeding te Parijs voltooid te hebben, heeft hij zich aanvankelijk als Heel- en Vroedmeester in zijne geboorteplaats gevestigd, maar zich later

naar Groningen begeven om aldaar in de Medicijnen te studeeren. Hij erlangde aldaar na verdediging van eene *Dissertatie: de Inflammatione* in 1748 den graad van Med. et Chirurgiae Doctor en keerde naar Zierikzee terug, teneinde die vakken aldaar uit te oefenen.

Reeds in 1749 vertrok hij naar Amsterdam, maar zijn verblijf aldaar was slechts van korten duur, daar hij den 2 November 1750 na eene ziekte van elf dagen in den ouderdom van omstreeks 30 jaren overleed.

Een werk over de verloskunde kort voor zijn dood voor de pers gereed gemaakt, werd door Dr. SCHLICHTING onder den volgenden titel uitgegeven:

> *De gezuiverde Vroedkonst of wijze, om alle Baaringen gemakkelijk te maken, de zwaare tijdig voor te komen, en die, welke de handkonst vereischen, spoedig, veilig en gelukkig te helpen. Kortelijk verhandelt, en gegrond op het maakzel der deelen, en op de waare werking der Lijfmoeder, doormengd met verscheide nuttige Aanmerkingen, en al het geene nieuwlings in de vroedkunde is ontdekt. Ten dienste van Vroedmeesters en Vroedvrouwen, die zig zoeken bekwaam te maaken. Door* CORNELIS PLEVIER, (*in zijn leven*) *Medicinae et Chirurgiae Doctor in Amsterdam. Met Plaaten. En met een nadere voorberigt. Door* J. D. SCHLICHTING, *Med. et Chir. Doct. &c.* Te Amsterdam bij JACOBUS VAN HEUN 1751. 4to.

[De Dissertatie „*De mesenterio ejusque morbis*" LB. 1721 en zijn aangehaald werkje is in ons bezit. Wij bezitten ook eene te Harderwijk verdedigde Dissertatie van J. PLEVIER 1701, handelende over een „*Repertum Singulare*" *bij ossificatie.* Hard. 1761. D. M.].

POLONUS (SAMUEL ISACIDES), *Middelburg.* Hij was een Amsterdammer van geboorte en de zoon van ISAAC MARCUSZOON POLONUS, een koopman, en is in 1797 te Harderwijk in

de Geneeskunde gepromoveerd op eene *Dissertatie*: *De Pinguedine*. Hij was ook Philosophiae Doctor.

Hij heeft zich in 1797 te Middelburg gevestigd, aldaar gewoond in *de Vlissingsche straat* maar is vrij spoedig vertrokken daar hij in *de Naamwijzer* na 1798 niet verder voorkomt.

[De Dissertatie is voorhanden. D. M.].

POUS (BONIFACIUS), *Middelburg*. Deze was tevens Meester in de Regten en in 1754 tot Med. Doctor bevorderd zijnde heeft hij zich te Middelburg gevestigd en aldaar gewoond in *de Sint Pieterstraat* F 34, later in *de Langedelft*. Zijn verblijf te Middelburg is slechts kort geweest; nogthans was hij aldaar Stads-Doctor en heeft hij den 3 April 1756 daartoe benoemd den uit zijn post ontslagen Dr. P. F. DE SAILLY [1]) opgevolgd. Hij schijnt deze betrekking tot in 1761 te hebben waargenomen, hoezeer de naam van Mr POUS in *de Naamwijzer* als gevestigd geneeskundige voor het laatst in 1757 vermeld is geworden.

[Wij bezitten zijne Dissertatie *De Gangrena*. Utrecht 1754. Een nakomeling was de bekende Dr. C. P. POUS KOOLHAAS de schrijver der „*Gezondheid*" die eerst in Middelburg en later in den Haag heeft gewoond. D. M.].

PRATENSIS of a PRATIS (JASON), *Zierikzee*, *Veere*. BOXHORN I. p. 461. DE LA RUE p. 323. ERMERINS. *Eenige Zeeuwsche Oudheden enz.* 3e stuk bladz. 184.

JASON PRATENSIS of a PRATIS, door W. VAN GOUTHOEVEN JASON VAN DER MEESCHE genoemd, was de zoon van THOMAS een voornaam Geneeskundige. Oorspronkelijk was het geslacht van Vlaamsche afkomst, doch JASON is te Zierikzee geboren en aanvankelijk heeft hij aldaar de geneeskunde uitgeoefend

[1]) Zie bericht omtrent Dr. P. F. DE SAILLY, en FOKKERS opstel *Geschiedenis der Syphilis in de Nederlanden* in *Nederl. tijdschr. v. Geneeskunde* 1860 bladz. 445 aant. 81.

Door ADOLF VAN BOURGONDIË, Markgraaf van Veere en Heer van Beveren, in het vervolg aangesteld tot Geneesheer van zijne hofhouding, woonde hij als zoodanig op het kasteel Zandenburg. Na diens overlijden was hij ook Geneesheer van zijn zoon MAXIMILIAAN VAN BOURGONDIË en werd hij den 1 Februari 1548 poorter van Veere, en bekleedde hij aldaar het Schepens-ambt van 1549—1553. Na dezen tijd schijnt hij wederom naar Zierikzee te zijn vertrokken en overleed hij aldaar den 22 Mei 1558, zijnde hij in het koor van de Hoofdkerk begraven en zijne gedachtenis door een bij DE LA RUE bladz. 324 vermeld Grafschrift vereeuwigd.

De werken, die hij heeft geschreven, zijn:

De uteris et victu gravidis observando lib. II Antverp. typ. MICH. HILLENII 1574, 4to. *Amsteld. ap.* BLAEU 1657 12mo.

De pariente et partu 1527, 8vo *Amsteld. ap.* BLAEU 1657, 12mo.

De sterilitate arcenda et progignendis Liberis 1531, 4to. *Amsteld. ap.* BLAEU 1657, 12mo.

De tuenda sanitate lib. IV. Antverp. ap. HILLENINUS 1538 *et ap.* JOH. WITHAY. 1558. 4to.

De cerebri morbis curandis, Bas. typ. HENR. PETRI 1549. 8vo.

Sylva Carminum Adolescentiae D. JASONIS PRATENSIS *Antv. typ.* HILLENII 1530. 8vo.

[Wij bezitten het 1e, 3e en 4e boekje maar geen Dissertatie. D. M.].

PRÉ (SAMUEL DU), *Middelburg.* Hij was geboren te Middelburg en heeft zijne geneeskundige studiën gemaakt aan de Leidsche Hoogeschool, aan welke hij den 28 Juni 1668 tot Med. Doctor bevorderd is op een *Proefschrift*: *De Carie ossis.* Reeds het volgende jaar na zijne vestiging te Middelburg werd hij Doctor van de Waalsche Diaconie en is hij in die betrekking tot in 1679 werkzaam gebleven, opgevolgd wor-

dende door Dr. Isaack Loens. Hij behoorde tot de leden van het in 1668 opgerigte *Collegium medicorum.*

Zijne vrouw was genaamd Dina Sniers en hij was in het bezit van twee kinderen, eene dochter Susanna, geboren in 1673 en een zoon Samuel, geboren 1678.

[Wij hebben niets van hem. d. M.].

[PUYT (Jacobus de), *Middelburg.* Deze Chirurg verdient, al is er reeds meermalen over hem geschreven, hier wel vermeld te worden, omdat hij een beroemd man is geweest, de vraagbaak zijner tijdgenooten, schrijver van onderscheidene verhandelingen, een goed burger en leermeester van vele praktici. Eene biografie van hem berust bij 's mans kleinzoon, den heer H. A. Abrahams in den Haag.

Hij was vooral oorzaak, dat de Obstetrie uit de handen der vrouwen overging in die der mannen.

De Puyt werd in 1740 te Groede geboren en behoorde tot een veel leden tellende familje, waarvan nog enkelen bestaan. De geslachtsnaam dezer burgermenschen stamt waarschijnlijk af van een door de zee verzwolgen dorp. Alle leden kenmerkten zich door schranderheid. Tot een zijlijn behoorde ook de verre naneef, de uit IJzendijke afkomstige heelmeester Anthony de Puyt, die vóór eenige jaren te Middelburg en elders rondliep en den naam had van wonderen te kunnen doen. Deze was door zijn groven *abusus* en wangedrag een schandvlek voor de faculteit en voor zijn familje. Hij werd geboren 22 October 1833 en is te Middelburg overleden 14 April 1892. Hij was niet normaal. Merkwaardig, dat er ook psychosen in die familje voorkwamen, en deze kwamen ook voor onder de zoons van J. de Puyt en onder nakomelingen van den predikant Ant. van Deinse, die met de dochter van de Puyt was gehuwd, en minstens zestien kinderen heeft gehad. Zij leden eens met hun 17 aan Roodvonk, maar toen stierf er één!

De Puyt begon zijn loopbaan met twee reizen als scheeps-

doctor naar Oost-Indië; in de Boekerij te Sluis is waarschijnlijk nog voorhanden een dagverhaal van zekeren SCHIETEKATTE, die de reizen als ziekentrooster medemaakte en naderhand DE PUYTS aanverwant, ik meen zijn zwager werd; zij waren dorpsgenooten. Die zeereisjes stelden den kundigen jongeling in staat te Parijs te gaan studeeren in de heelkunde en te Rouaan den beroemden LE CAT in zijn onderwijs te volgen. Daar leerde hij goed Fransch spreken en een goed Wondheeler en Accoucheur worden. Zijn streng Calvinistisch geloof en karakter verloor hij dáár niet, maar hij doordrong zich toch met het goede, dat gelegen was in de leer van de *Droits de l' homme*. Hij werd dan ook een waar patriot en stond om die reden, niettegenstaande zijn goeden naam, op de lijst van hen, die geplunderd moesten worden, maar de dolle menigte wilde er niet toe overgaan, omdat ze hem kenden als den helper hunner vrouwen; hij kwam vrij met tracteeren.

DE PUYT had zich dus in Zeelands hoofdstad gevestigd en woonde *Londonsche Kade* Perc. H 57. Hij kreeg er veel praktijk, deed vele operaties, is een ijverig Lid van het *Zeeuwsch Genootschap*, President van het Chirurgijns-Collegie en later Lid van de Departementale Geneeskundige Commissie geweest; hij overleed in Maart 1812. Hij was werkzaam, ernstig, ja wat stug en betrachtte in alles zijn plicht, ook jegens de kerk. Een zijner zoons werd apotheker maar zijn geslachtsnaam is te Middelburg uitgestorven.

Zijne waarnemingen zijn gedrukt in de werken van het Heelkundig Genootschap te Amsterdam en in die van het *Zeeuwsch Genootschap*; ook zijn er nog manuscripten en zeer enkele praeparaten overgebleven. De handschriften werden nog vóór weinige jaren geraadpleegd door den thans in den Haag wonenden Doctor A. GEYL.

Men bewaart zijn portret in het Museum en NAGTGLAS heeft nog meer van hem opgeteekend. D. M.]

QUEISEN (FRANCISCUS CORNELIS), *Middelburg*. De *Naamwijzer* van Middelburg noemt dezen in 1736 gepromoveerden geneesheer als gevestigd te Middelburg, doch zijn oponthoud aldaar moet zeer kort zijn geweest, daar na het jaar 1738 geene verdere melding van hem gemaakt wordt. Hij woonde in *de korte Giststraat*.

[Misschien in het nu niet meer aanwezige huis, thans magazijn van den heer DE GROOT, dat furore gemaakt heeft bij de illuminatie voor WILLEM V.

Wij bezitten niets van hem. D. M.].

QUIRIJNSZ (JASPER), *Tholen*. Deze door SMALLEGANGE (Initie bladz. 543) op het jaar 1528 als Burgemeester van Tholen opgegeven, was Med. Doct. aldaar. Hij was getrouwd met JACOMINA CLAUSDR. en overleed den 12 Januari 1531, zooals dit blijkt uit de zerk die zijn graf in de Preek-kerk te Tholen aanwezig bedekt, en waarop gevonden wordt:

„Hier leet begraven
„Meester JASPAR QUIRYSĒ medecyn sterf āo
„xv^{c}xxxj dē xij^{sten} dach
„Januarius en JACOMINE
„CLAUS docht. sterf āo xv^{c} enz.

In het midden der zerk is afgebeeld een getabberd man, houdende in de regterhand een urinaal, onder de linker eenige kruiden.

[Vermoedelijk behoorde hij tot de schatrijke, uit ter Buttinge afkomstige QUIRYNSSEN, waarvan één lid het bekende huis „de Gouden Sonne" heeft laten bouwen, denkelijk naar een schip zóo genoemd, Langedelft H 3.

Men zie over het geslacht, NAGTGLAS.

Wij hebben niets van hem. D. M.].

RAET (FRANCISCUS DE), *Sluis*. Wij hebben het bestaan van dezen, omstreeks de helft van de XVII eeuw te Sluis

geleefd en gepraktiseerd hebbenden Geneesheer leeren kennen uit zijne sympathie met de bewegingen op ontleedkundig gebied van Jonkheer Louis de Bils en uit zijnen te dier zake gerigten en in 1659 aan Dr. Abraham Parent te Middelburg weggezonden brief betrekkelijk het op de Elderschans buiten Aardenburg voorgekomen *Monstrum.* (De titel waarmede Dr. Parent dezen brief uitgaf, is bij de aanteekening omtrent dezen opgegeven).

[Wij bezitten geen geschrift. d. M.].

RAIJMOND (Jean), *Middelburg.* Geboren te Bedareux in Languedoc is hij, in 1750 Chirurgijn geworden, als zoodanig eenigen tijd te Middelburg gevestigd geweest, zijnde hij den 12 Februari 1752 aangesteld tot Chirurgijn van het Gasthuis, uit welke betrekking hij op zijn verzoek den 3 December 1763 ontslagen is. In 1758 viel hem de bediening van Examinerend Chirurgijn ten deel bij de Oost-Indische Compagnie in plaats van P. Bertrand, welken post hij in 1764 liet varen terwijl die beide ontslagnemingen in verband stonden met zijne verdere plannen.

In het laatstgenoemde jaar toch vertrok hij naar Genève en te Duisburg [1]) den Doctoralen titel erlangd hebbende is hij in 1767 te Middelburg teruggekeerd en zich aldaar als Med. Doctor vestigende nam hij zijn intrek in eene woning op *de Groenmarkt.*

Als Med. Doctor werd hij den 14 April 1770 in de plaats van wijlen Dr. Ph. Douw aangesteld tot Doctor van het Gasthuis, en deze betrekking heeft hij waargenomen tot aan zijn dood in 1773.

---

[1]) Zijne Dissertatie welke hij den 28 Augustus 1767 te Duisburg verdedigde luidt: Joannes Raijmond, *Bedarico-Languedocensis, Practicus Middelburgensis Diss. exhibens descriptionem febrium intermittentium autumnalium quotannis Mittelburgi et in vicinis Seelandiae Batavae locis grassantium.*

Hij was in 1767 in den echt getreden met Maria Cornelia Kappeijnen, geboren te Middelburg.

[De Dissertatie ontbreekt ons. d. M.].

REDART (Hendrik), *Middelburg.* In 1731 gepromoveerd heeft hij zich als Med. Doctor gevestigd te Middelburg, waar hij in *de Lombardstraat*, later op *de Vlasmarkt* gewoond heeft. In 1734 komt hij in *de Naamwijzer* van Middelburg voor het laatst onder de praktiserenden voor.

[De Dissertatie ontbreekt. d. M.].

REITZ (Frederik Theodorus), *Middelburg.* Hij was een zoon van Willem Otto Reitz en van Cornelia Verhoeven, en werd in Maart 1740 te Middelburg geboren. Reeds vroeg onder de leiding van zijnen vader, Rector van de Latijnsche school te Middelburg († 22 October 1768) de *humaniora* alsmede het Latijn aangeleerd hebbende kon hij weldra tot de hoogere studiën bevorderd worden en hield hij den 18 September 1753 eene rede *de Gymnasio Medioburgensi*, waarin de lotgevallen van het Gymnasium en de levens der Rectoren en verdere Leermeesters aan hetzelve behandeld zijn. Deze rede wordt nog als een beroemd stuk beschouwd en moge men het betwijfelen of zij het werk kan geweest zijn van een jongen van 13½ jaren, destijds heeft men niet naar het vaderschap onderzocht, maar gaven Curatoren van het Gymnasium hunne tevredenheid er over te kennen door aan den jongen Reitz de *Tabulae anatomicae van* Albinus ter belooning te geven. (Vrolikhert, *Vlissingsche Kerkhemel*, bladz. 308).

F. Th. Reitz heeft gestudeerd te Leiden en te Utrecht en is in deze laatste plaats den 1 September 1761 tot Med. Doct bevorderd op eene *Dissertatio*: *Pathologico-practica, de Vomitu* Terstond zich te Middelburg vestigende als geneesheer nam hij zijnen intrek bij zijnen vader in *de Lange Lombaardstraat* Perceel C 75, terwijl hij later in *de Bogaardstraat* gewoond heeft en het laatst in *de Kortedelft*.

Onder de ambtsbedieningen hem te beurt gevallen behoorde het Doctoraat van het Gasthuis, dat hem den 24 October 1767 ter vervanging van wijlen Dr. J. Vermeule werd opgedragen; het Stads-Doctorschap, waarin hij den 27 Januari 1770 met Dr. L. van Steveninck werd aangesteld na het eervol ontslag verleend aan de Doctoren P. Douw en E. Ph. van Visvliet en eindelijk de doctorale bediening bij de Oost-Indische Compagnie hem in 1771 geworden, mede ter vervanging van Dr. P. Douw.

Na eene dertigjarige praktijk-uitoefening is F. Th. Reitz, tengevolge van een herhaald toeval van krampkolijk den 3 October 1791 overleden.

Hij was in Mei 1763 in den echt getreden met Elisabeth de Crane, geboren te Middelburg.

Behalve zijne Dissertatie heeft hij uitgegeven:

Berigt van eene belette doorzwelging in: *Verhand. van het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen*, deel V, bladz. 460.

[Ofschoon deze familje is uitgestorven, is toch bij vele inwoners nog het beeld voor oogen van zekere oude Dame Reitz. Zij zat op haar 92jarigen leeftijd nog, zooals men zegt, zoo recht als een kaars. Dit had zij op school moeten leeren, en zij werd er, in lateren tijd, vaak om uitgelachen. Zooals men weet, is die methode vervangen door los, en eindelijk door scheef zitten. Wij bezitten genoemd werkje en ook de Dissertatie. d. M.].

ROCHER (René Christiaan), *Middelburg.* Deze Doctor in 1797 gepromoveerd heeft enkele jaren te Middelburg gepraktiseerd en aldaar gewoond op *de Noordzijde van den Dam.*

Later dan 1804 komt zijn naam niet verder voor in *de Naamwijzer.*

Zijne vrouw was Jakoba Maria Parker en den 12 Augustus 1798 werd hunne dochter gedoopt in de Waalsche kerk met de namen A. M. W. (sic).

[Dissertatie ontbreekt. d. M.].

ROELS (Tobias), *Middelburg*. Boxhorn, I, bladz. 463. Foppens, *Biblioth. Belg.* De la Rue, bladz. 147.

Hij was een zoon van den Pensionaris Mr. Willem Roels en heeft, te Middelburg als Geneesheer gevestigd, van 1591 tot 1602 het Stads-Doctoraat bekleed. Ook komt hij in de rekening van het Gasthuis te Middelburg over het jaar 1601 als Doctor van dat Gesticht voor. Zijne vrouw was Catharina van Warck.

Hij heeft geschreven eene:

Epistola ad Carolum Clusium de certis quibusdam plantis; te vinden achter: *Clusii Historia rariorum plantarum.* Antv. 1601, fol. pag. CCCXV.

[Deze is in onze Bibl. maar geen Dissertatie. d. M.].

ROMAN (Johannes), *Middelburg*. Hij is een zoon geweest van den bekenden boekdrukker Zacharias Roman en te Middelburg geboren. Hij volbragt zijne studiën aan de Leidsche Hoogeschool, waar hij den 10 Juli 1670 tot Med. Doctor bevorderd is op eene *Dissertatie*: *De Dysenteria.* Als geneeskundige heeft hij te Middelburg eene standplaats gehad, blijkende zulks uit de Haarlemmer-courant van 1 October 1672, n°. 39, waarin hij bekend maakt dat bij hem te Middelburg te bekomen zijn de boeken bij wijlen zijnen vader aldaar gedrukt en nagelaten (*De Navorscher*, *Vijfde Jaargang*, 1855, *Bijblad*, bladz. cxxxij).

[Dissertatie ontbreekt. d. M.].

RONTVIS (Dr. Caspar). Hij was geboortig van Middelburg en huwde den 2 November 1678 met Magdalena Eversdijk van Goes. Van kinderen had hij:

Johannes, overleden 9 Februari 1705.

Caspar, overleden 21 Juni 1705.

Johan, Heer van Wemeldinge, IJerseke en Kapelle, Schepen van Goes, huwde 9 Maart 1714 met Isabella Westerwijk. Overleed 30 October 1735, zijnde zijne weduwe

28 Juni 1739 hertrouwd met Dr. PIETER COOMANS te Goes.
JOHANNA, Vrouwe van Wemeldinge, overleden 14 Mei 1715.
MAGDALENA EVERSDIJK, vrouw van Dr. C. RONTVIS, overleed 6 Juli 1695.

(*Navorscher* 1865, bladz. 235).

[Geen Dissertatie. D. M.].

[ROY (I. LE). Wij hebben in onze boekerij twee werkjes van dien man die heelmeester is geweest te Middelburg, t. w.

1°. *Beschrijving van een allerzonderlingste wanstaltige menschenvrugt* Hydrocephalus monopus met plaat, in 8°, geplaatst in het 3e deel der *Verhandelingen* van het *Zeeuwsch Genootschap*.

2°. Eene te Middelburg en Amsterdam uitgegeven vertaling in 1775 van een werk van den Franschen Geneesheer LOUIS J., handelende over Moord en Zelfmoord.

Onder den naam van ISAAK LE ROY is een Chirurg te Middelburg bekend. D. M.].

RUPERTUS (JACOBUS THOMAS), *Middelburg*, *Vlissingen*. Volgens den *Middelburgschen Naamwijzer* was hij in 1724 gepromoveerd en is hij als geneeskundige te Middelburg gevestigd geweest in 1725. Hij woonde in *de Gortstraat*. In 1728 komt hij in genoemden *Naamwijzer* voor het laatst voor, en moet hij naar Vlissingen zijn vertrokken, vermits hij aldaar in 1735 is geworden Inspecteur van het Apothekersgilde.

[Geen Dissertatie. D. M.].

RUSSE (PETRUS), *Middelburg*, *Hulst*. Te Middelburg geboren heeft hij aanvankelijk aldaar de praktijk uitgeoefend en zich vervolgens naar Hulst begeven, alwaar hij Schepen is geweest.

Volgens DE LA RUE pag. 151 heeft hij geschreven:

De schat der Langlevendheid ofte een nauwkeurige beschrijvinge van alles 't gene den mensche in spijs en drank komt te gebruiken, daar benevens hare eigenschap-

pen en op hoedanige manier sij voordeelig of schadelijk wesen konnen. Alsmede het mis en kwaad gebruik van Thee en Coffij. Middelburg bij A. v. POULLE. 8vo.

[Er zijn geen werken van hem.].

[Nu we toch een doctor uit Hulst vermelden, moge het vergund zijn een verzuim te herstellen, door medetedeelen, dat ook te Hulst gewoond en gepraktiseerd heeft, Doctor WILLEM TIBERIUS HATTINGA, een lid van de op het gebied van *cartografie* beroemde familje der HATTINGA's. Zij kwamen, zooals de naam aanduidt, uit Friesland en door huwelijk langs Sluis naar het land van Hulst. Onze doctor werd 17 Januari 1700 te Leek bij Hoorn geboren, studeerde te Leiden en promoveerde in 1724 op eene *Dissertatie: De Peste.* In 1748 werd hij als Poorter ingeschreven te Goes, doch in 1749 vestigde hij zich te Hulst, werd daar Schepen en Burgemeester. Zijne voornaamste bezigheid is echter de cartografie geweest, zooals de vele allernauwkeurigste kaarten van zijne hand bewijzen. Ook als Landmeter had hij grooten naam. NAGTGLAS meent, dat hij gehuwd is geweest met MARIA COURTRY uit Hoek, dochter van een predikant op de vloot. Hij stierf 12 November 1764. Op zijne wit marmeren zerk in de kerk te Hulst, hem door den kerkenraad geschonken, beitelde men de spreuk: *Plus olei quam vini*, omdat hij veel studeerde en *nooit* wijn dronk. Zijn zoon deed het echter zóoveel, dat hij kapitein-ingenieur in Berbice geworden, daar nog eens ter dood werd veroordeeld, welk vonnis intusschen veranderde in verbanning, terwijl hij te huis teruggekeerd toch nog Opzichter-generaal werd. Zie over hem NAGTGLAS.

Wij bezitten geene Dissertatie van hem. D. M.].

[RUYTE (M.). Deze is in 1741 te Leiden tot Doctor gepromoveerd op een *Proefschrift: Over Diabetes* in 4^{0}.

Uit de opdracht blijkt, dat hij van geboorte is uit Zierikzee. Hij is vermoedelijk een nazaat van LEVINUS RUYTE, een

omstreeks 1550 bekwaam Cartograaf aldaar, wiens zeldzame kaarten nog bewaard zijn. Onder andere die van Reimerswale en Orisant.

Ons is verder niets van hem bekend. D. M.].

SAILLY (JOHAN DE), *Middelburg.* Ten jare 1720 gepromoveerd heeft deze Geneesheer zich kort daarop (omstreeks 1723) te Middelburg als Med. Doctor gevestigd. Hij heeft gewoond in *de Langedelft* doch heeft niet lang de praktijk te Middelburg uitgeoefend, komende hij in 1728 voor het laatst voor in den *Naamwijzer* van dat jaar op de lijst der gevestigde Doctoren. Met dat al is hij aldaar Doctor geweest van den Arme.

[Wij bezitten geen Dissertatie van hem. D. M.].

SAILLY (PAULUS FRANCISCUS DE), *Middelburg.* Hij was geboren te Middelburg en is den 5 Aug. 1740 aan de Leidsche Hoogeschool tot Med. Doctor bevorderd na verdediging van eene *Dissertatie: de Manna.* Ook is hij in de regten gepromoveerd.

Hij heeft zich als Geneesheer te Middelburg gevestigd en heeft aldaar gewoond op *de Markt*, later op *den Blauwendijk.* Reeds in 1742 werd hij, na den dood van Dr. A. HELVETIUS aangesteld tot Doctor bij de Waalsche Diaconie, en in 1751 viel hem de door den dood van Dr. S. DU BUISSON Jr. opengevallen betrekking ten deel van Doctor bij de West-Indische Compagnie terwijl hij almede den 10 Juni 1752 diens plaats erlangde als Stads-Doctor.

Hij is in 1742 in het huwelijk getreden met JACOBA CATHARINA PARKER geboren te Middelburg en komt na het jaar 1756 niet meer voor op de lijst van Geneeskundigen aldaar in *de Naamwijzer*: Misschien heeft hij de stad verlaten wegens een vonnis in een geding ter zake van bevordering van ontucht waarin hij betrokken is geweest, hetwelk volgenderwijze wordt medegedeeld door J. DU PON in zijne *verza-*

meling van criminele vonnissen (Handschrift berustende bij *het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen)*, hoofdstuk *Hoerhuis*: "JACOBUS FREVIJN, Doctor PAULUS FRANÇOIS SAILLY "in submissie ontvangen, moesten in besloten vierschaar "(a° 1757) God ende Justitie om genade bidden omdat JAN "HENDRIK FREVIJN en SUSANNA SIEUWS op t' hof van hem "SAILLY met medeweten van gen. JACOB FREVIJN in ontucht "hadden geleefd en naderhand waren weggeloopen en klan- "destien met den anderen waren getrouwd, waarin zij hadden "behulpzaam geweest."

[De Dissertatie is aanwezig. D. M.].

SANDE (REINIER VAN DE), *Middelburg*. Hij was een Middelburger van geboorte die zijn studiën heeft volbragt aan de Leidsche Akademie, waar hij den 29 Augustus 1671 tot Med. Doctor is bevorderd op een *Proefschrift: De phthisi*. Uit zijn lidmaatschap van het den 5 September 1668 door A. EVERAERTS c. s. opgerigt *Collegium medicorum* blijkt het dat hij tot de Middelburgsche Geneesheeren behoord heeft.

[Wij missen zijne Dissertatie doch hebben die van A. v. D. SANDE *De Pleuretide* L. B. 1682. Waarschijnlijk was hij verwant aan de latere boekverkoopers-firma van dien naam. Deze woonde op *den Burgt*, in het huis "de Staten Bijbel" Wijk C 110? D. M.].

SAUTIJN (ELIAS), *Middelburg*. Van het bestaan van dezen Geneesheer te Middelburg is ons slechts gebleken doordien hij, volgens de Leden-lijst, behoord heeft tot het, den 5 September 1668 door A. EVERAERTS c. s. te Middelburg opgerigt, *Collegium medicorum*.

SCHAUMBURG (CHRISTIAAN HENDRIK VAN), *Middelburg*. Van dezen is slechts bekend dat hij in 1784 gepromoveerd is en dat hij zich in 1791 als Doctor gevestigd heeft te

Middelburg, gewoond hebbende op *de Groote Markt.* Hij is het volgend jaar wederom vertrokken.

[Geen proefschrift. D. M.].

SCHEDET (JOHANNES HENRICUS), *Middelburg.* Van dezen is slechts bekend dat hij den 9 Januari 1784 te Duisburg is gepromoveerd en dat hij zich alstoen te Middelburg gevestigd heeft, gewoond hebbende in *de lange Gortstraat.* Hij is spoedig vertrokken daar zijn naam in 1786 voor het laatst in *de Naamwijzer* onder de praktizerenden wordt aangetroffen.

[Mevrouw de wed. van Dr. SCHEDET is voor eenige jaren te Vlissingen, in gegoede omstandigheden overleden.

Wij missen de Dissertatie. D. M.].

[SERLÉ (CORNELIS), *Oostburg.* Deze verkeerdelijk wel eens KAREL genoemd, was de zoon van CAREL en kleinzoon van PIETER, die te Philippine in 1684 geboren werd en in 1730 overleed. — Het kleine Philippine was ook de geboorteplaats van VAN DOEVEREN, die in 1783 te Leiden als Hoogleeraar stierf. CAREL en PIETER beoefenden zóówat de dichtkunst. Hun geslacht behoorde tot de refugiés en verspreidde zich later vooral in Middelburg.

CORNELIS is geneesheer geworden te Oostburg en geboren in 1713; hij was aldaar vele jaren burgemeester, en vertrok later naar Middelburg als particulier.

Wij weten van CORNELIS slechts dit, dat hij in 1806 zes honderd gulden voor een orgel schonk en dat zijn naam vereeuwigd werd op een glasraam in de kerk. Van dit glas bestaat een teekening bij het *Zeeuwsch Genootschap.*

Zijn bijzondere vriend was ALEXANDER V. D. SCHOLD, geneesheer in het naburige Schoondijke. D. M.].

SMALLEGANGE (HIERONIJMUS), *Goes.* Hij was een zoon van Burgemeester MATTHEUS CORNELISSE SMALLEGANGE en van GEERTRUIJD WILLEMSE EVERSDIJK en werd te Goes ge-

boren. Hij heeft aldaar de geneeskundige praktijk uitgeoefend en is Stads-Doctor geweest.

Hij trouwde den 17 Februari 1613 met BERNARDINA SCHOLTE en liet bij zijn overlijden in 1620 een zoon na, met name PIETER.

Ten jare 1613 heeft hij een levendig aandeel genomen in den strijd betrekkelijk de toediening van Muscus aan eene kraamvrouw door den Predikant PHILIPPUS LANSBERGEN (zie mededeeling daarvan in: *Archief van het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen* V. bladz. 52) en heeft te dier zake uitgegeven:

Examen quaestionis medicae. An puerperae, Suffocationi uterinae obnoxiae, febri acuti laboranti, in morbi principio, tuto exarte possit exhiberi moschus. AUTHORE HIERONYMO SMALLEGANGE *urbis Goesanae Medico Ordinario.* Middelburg 1613. 8vo.

[Wij hebben niets van hem. De familje van dien naam is nog te Goes in goeden doen. D. M.].

SMEUR (JACOBUS), *Zierikzee.* Was volgens DE LA RUE Med. Doct. te Zierikzee en heeft geschreven:

Verhandeling van de koortzen, alles door distincte en klare redeneringen volgens de Phenomena (verschijnselen) van dien vertoond, enz., Middelb. bij A. v. POULLE, 1685. 8vo.

Hij heeft een zoon gehad met name LEONARD.

[Geen geschriften zijn in ons bezit. D. M.].

SMEUR (LEONARD), *Zierikzee.* Tijdens het oproer en daarop gevolgde afzetting van de regering te Zierikzee bij gelegenheid van het uitroepen van WILLEM KAREL HENDRIK FRISO, Prins van Oranje en Nassau tot Stadhouder, Admiraal-Generaal en Kapitein van Zeeland, behoorde Dr. SMEUR tot de zestien Interim-regenten. Met de predikanten WIJNAND CANTSIUS en GERARDUS VAN DER KAMP den 28 April 1747 naar de Staten-vergadering afgevaardigd, erlangden zij den 29^{en} zoo voor zich

als voor de zestien aangestelde regenten of commissarissen tot het provisioneel waarnemen der regering te Zierikzee eene acte van indemniteit zonder dat de Staten daarmede wilden geacht worden het door hen verrigte goed te keuren.

(Notulen van de Staten van Zeeland dato 29 April 1747, bladz. 328).

[Wij bezitten eene Dissertatie van L. SMEUR: *De origine lymphae pericardii*, Utrecht van 1719. D. M.].

SMIT (LEONARD DE), *Middelburg*. Na den 24 November 1718 tot Med. Doctor bevorderd te zijn op eene *Dissertatie*: *De ortu et generatione hominis* heeft hij zich in zijne geboortestad Middelburg gevestigd en aldaar de betrekking bekleed van Doctor van den Arme en van het Oude Mannen- en Vrouwenhuis. Hij heeft gewoond in *de Langedelft*, later in *de Spanjaardstraat*, het laatst op *de Zuidzijde van den Dam* en gepraktiseerd tot 1740 als na welk jaar zijn naam niet meer wordt aangetroffen op de lijst in den *Middelburgschen naamwijzer*.

[De Dissertatie is in de Bibliotheek].

[SOLINGEN (MARTINUS VAN), *Middelburg*. Deze Middelburgsche Chirurg, die in *de Noordstraat* heeft gewoond en daar den 1 April 1799 overleed, was de vader van den Hoogleeraar van dien naam. Hij was den 2 December 1752 te Aardenburg gehuwd met IDA TAK, welke familje daar in het land van Cadsant woonde; deze familjebetrekking verklaart waarom de Professor later in Oostburg ging wonen. Hij was in 1753 toegelaten als Chirurg, werd te Middelburg Stadsbreukmeester en Chir. van den Nederd. Arme. In 1795 werd hij bestuurder van het Coll. Chir.

Men bewaart bij het Zeeuwsch Genootschap een aan hetzelve geschonken prent, voorstellende een bejaard doctor, die bezig is met vaccineren. Dit geschenk, eens in het bezit van den heelmeester V. VAN LISSA, is altoos gehouden voor een voor-

stelling van de *eerste* vaccinatie te Middelburg door M. van Solingen. Hierin heeft men zich echter vergist. Daargelaten dat de kleederdracht niet Zeeuwsch is, strijdt het met het onderzoek van Dr. Dupont, dat aangetoond heeft dat de eerste vaccinatie in ons land in den zomer van 1799 te Rotterdam is aangewend. Daar nu Martinus 1 April was overleden, kan hij onmogelijk hier de eerste vaccinatie hebben verricht en dat het ook niet geweest is zijn zoon blijkt uit de plaat die een *oud* doctor voorstelt. Het is niets dan een Engelsche plaat uit dien tijd.

Hier dient vermeld, dat de Zeeuwsche van Solingen's niet mogen verward worden met Corn. van Solingen uit den Haag. 1641 d. M.].

SOLINGEN (Adriaan van), *Middelburg, Oostburg, Aardenburg.* Adriaan van Solingen is den 7 October 1758 te Middelburg geboren. Reeds vroeg van een uitmuntenden aanleg de blijken gevende en zich onderscheidende, maakte hij zich reeds op de Latijnsche school bekend door de vertaling van eene redevoering van Prof. H. J. Krom en werd hij bij dezelve den 13 Mei 1776 tot de Hoogeschool bevorderd, waarbij hij in dichtmaat eene voordragt deed. Aan de Akademie te Utrecht studeerende gaf hij eene vertaling uit van de physiologie van F. B. Albinus en promoveerde hij aldaar den 14 Juni 1780 in de Chirurgie op eene *Dissertatio medico-chirurgica, De stupenda imprimis cranii carie per naturam et artem feliciter curata.* Den 9 April 1782 werd hij bevorderd tot Doctor in de Medicijnen op eene *Dissertatie*: *Obstetrico-Anatomica*: *De vita foetus propria* en na eene wetenschappelijke reis naar Parijs ondernomen te hebben, is hij den 25 October 1773 tot Doctor in de Philosophie gepromoveerd op *Theses: Quae ignem aëreum caloris naturalis, sanguinis rubedinis, et vitae animalis causam determinantem ponunt.*

Als Med. en Philos. Doctor et Art. Liberal. Magist. vestigde hij zich in 1784 in zijne geboorteplaats, alwaar hij

gewoond heeft in *de Langedelft*, later in *de korte Gortstraat* en eene hoogst verdienstelijke loopbaan gehad. Reeds in 1784 werd hij aangesteld tot Doctor van de Nederduitsche Diaconie in de plaats van Dr. L. Mus, en den 12 November 1791 tot Stads-Doctor ter vervanging van wijlen Dr. F. T. Reitz, terwijl de regering der stad hem in 1792 tot Lector benoemde der Beoefenende Verloskunde, eene betrekking die hij den 26 September met het houden van eene redevoering aanvaardde. De dood van Dr. J. Perkois eindelijk deed hem in 1793 het Doctorschap erlangen van het Simpelhuis en de betrekking van Examinateur bij de West-Indische Compagnie.

In weerwil van de menigvuldige bezigheden, die hem deze betrekkingen en zijne praktijk opleverden, beoefende hij vlijtig de wetenschappen en meer bijzonder de verloskunde en niet lang geleden had hij zijn beroemd werk *over het Mechanismus van de baring* in 1799 wereldkundig gemaakt of hem werd den 26 November 1800 het Hoogleeraarsambt in de Verloskunde bij de Illustre school te Middelburg opgedragen. Hij aanvaardde deze betrekking den 7 Mei 1801 met het uitspreken eener na te melden inwijdingsrede.

Hij schijnt in deze betrekking en in de uitoefening der praktijk te Middelburg werkzaam te zijn gebleven tot het jaar 1807, toen hij Middelburg verliet, moetende alsnog intusschen vermeld worden dat hij in 1804 lid werd en voorzitter van de toenmalige *Commissie van Geneeskundig onderzoek en toevoorzigt over het departement Zeeland, residerende te Middelburg*, later (1814) den naam erlangd hebbende van *Provinciale Commissie van Geneeskundig onderzoek en toevoorzigt in Zeeland* van welke laatste van Solingen, destijds te Oostburg wonende, eveneens lid was. Naar de genoemde plaats toch heeft van Solingen, Middelburg verlatende zich begeven en aldaar wonende kwam hij op de door Gedeputeerde Staten uitgegeven *Lijst van bevoegd erkenden* nog in 1819 voor; op de beide volgende lijsten daarentegen vindt men hem gevestigd te Aardenburg.

Intusschen werd VAN SOLINGEN, bij besluit van den Koning van 16 September 1820, n°. 49 aangesteld tot Buitengewoon Hoogleeraar in de Verloskunde te Leuven op een tractement van *ƒ* 800,— en werd hij daarna, bij besluit van 21 November 1823, n°. 114 Gewoon Hoogleeraar in de Geneeskunde aldaar onder verdubbeling van zijn Honorarium in te gaan 1 Januari 1824, wordende drie jaren later zijn inkomen van *ƒ* 1600 op *ƒ* 2200 gebragt bij een besluit van Z. M. van den 3 Februari 1827, n⁰ 97, te rekenen, van af 1⁰ Januari bevorens. Hij heeft zijn Hoogleeraarsambt waargenomen tot het jaar 1829, wanneer hij bij besluit van den 3 Januari, n⁰. 124, *Emeritus* werd verklaard, en hoezeer hij voortging met zijnen thans meer beschikbaren tijd aan de voortgezette beoefening der wetenschap toe te wijden, zoo begon zijne gezondheid gaandeweg te kwijnen, zoodat hij in het begin van Juni 1830 zich met zijne familie naar Doornik begaf met het doel om den invloed van een ander luchtsgestel op zijne gezondheid te beproeven. Eene beroerte reeds den 5 van de genoemde maand overkomen deed hem in ruim 71jarigen ouderdom plotseling aldaar bezwijken. Zijn dood werd zeer betreurd en hoezeer hij slechts korten tijd aan de Akademie te Leuven was werkzaam geweest, zoo verloor deze veel in hem, daar hij inzonderheid door het inrigten van eene uitmuntende kraamzaal aan het verloskundig onderwijs eene krachtige verbetering had toegebragt. Ook de provinciale commissie van Geneeskundig onderzoek en toevoorzigt in Zuid-Brabant verloor in hem haren werkzamen Voorzitter.

De verdiensten van VAN SOLINGEN hebben hem menige onderscheiding doen ten deel vallen. Hij was Ridder van de Orde van den Nederlandschen Leeuw en onderscheidene Genootschappen telden hem onder hare leden, als het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen, de Maatschappij tot bevordering der Heelkunde te Amsterdam, het Genees- Heel- en Artsenijmengkundig genootschap te Brussel, dat ter bevordering der Genees- en Heelkunde te Antwerpen enz.

Hij is gehuwd geweest met MARIA VAN HEKKE.

Behalve zijne akademische proefschriften reeds vermeld, heeft hij uitgegeven:

De Batavier; openlijk in de gehoorzaal van Middelburgs Illustreschool den 13 *Mei* 1776 *opgezongen.* Middelburg.

Eene vertaling van de *Inwijdings-redevoering van Prof.* H. J. KROM. Middelburg 1776.

Beschrijving van 's menschen Natuur van F. B. ALBINUS, uit het Latijn vertaald. Middelburg 1780.

Over eene verbazende beenverteering. Amsteldam 1792.

ADRIANI VAN SOLINGEN *Oratio Inauguralis: de Praestantia recentiorum in arte obstetricia progressuum. Publice dicta Medioburgi die* XXVI *September* 1792. *In Illustris Athenaei Auditorio: quum artem obstetriciam publice praelegendi munus solemni ritu auspicaretur. Additae Sunt adnotationes aliquot, quibus elementa recentiorum demonstrantur.* Medioburgi.

Redevoering ter nagedagtenis van PAULUS DE WIND: *door* A. VAN SOLINGEN. Middelburg en Leiden 1798.

Het werktuigelijke der verlossing verklaard, betoogd en herleidt tot één algemeen grondbeginsel door A. VAN SOLINGEN. *Leiden* 1799.

Hiervan bezorgde J. H. GALLMONT eene Fransche, en GOTTLIEB SALOMON, Vroedmeester te Leiden, eene Hoogduitsche vertaling, de laatste onder den titel: *Das mechanische der Geburt erklärt,* Hannover 1801. BAUDELOCQUE prees het werk in een eigenhandigen brief. CAPURON bestreed het: VAN SOLINGEN gaf eene: *Réponse à la critique de* M. CAPURON. Louvain z. j. Hierachter is BAUDELOCQUE's brief opgenomen.

Inwijdings-redevoering over de verplichtingen der Verloskundigen in het bestuur der Hartstogten bij de geboorte van den Mensch. Uitgesproken 7 *Mei* 1801, *bij gelegenheid der plechtige aanvaarding van het Hoogleeraars-*

ambt in de Verloskunde bij de Illustre school te Middelburg. Middelburg 1801.

Adriani van Solingen *Oratio inauguralis de adminiculorum ferreorum abusu pernicioso, eorundemque usu saluberrimo, in arte obstetricia factitanda. Habita* 16 *Januari* 1821 *ad Munus artis obstetriciae Prof. Extra ordinarii in Acad. Lovaniensi rite auspicandum.* Lovani 1821 4to.

Adriani van Solingen *Oratio Inauguralis de facultate sentiendi et cognoscendi celeri et extemporali in factitanda medicina. Publice habita* IX. *Kal. Sextil.* 1824 *quum Ordinariam Medicinae professionem in Acad. Lovan. Solemni ritu auspicaretur.* Lovanii 1824. 4to.

Verhandeling over de onregelmatige weeën bij vrouwen, wier bekken misvormd is, door A. van Solingen. *Aan welke de uitgeloofde eereprijs in den jare* 1826 *is toegekend door het Genootschap, ter bevordering der Heelkunde te Amsterdam.* Amsterdam 1827.

Van Solingen heeft later de critiek van deze verhandeling wederlegd.

Eindelijk zijn van van Solingen vele stukken geplaatst in *de Verhandelingen van het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen:* als:

Over eene beruchte Proefneming van den geneesheer W. Noortwijk. (IX *d.*)

Vroedkundige waarneming. (*Belemmerende zwelling van de genitalia.* (X d.)

Verhandeling over den invloed der zintuigen op de Wijsbegeerte. (XIII d.)

Bericht van een Steatoma. (XIV *d.*)

Antwoord op de vraag *Welke het beste middel zij om de Wis- Natuur- en Teekenkunde algemeener in trein te brengen: bekroond met den gouden Eereprijs.* (XV *d.*)

[Hij heeft gewoond *korte Gortstraat* I 344. Zijn welee voor zóó juist gehouden inzicht omtrent de *Positio capitis* i

evenwel later gebleken toch niet geheel juist te zijn geweest. Wij bezitten zijne geschriften. D. M.].

[STAAL (JAN PIETER). Zoon van een Doopsgezind Predikant te Leeuwarden, die den dienst verliet en politicus werd. Zijn zoon werd Ontvanger te Vlaanderen. Dit was misschien oorzaak, dat zijn, 16 December 1789, voor Chirurg op te leiden zoon zijne studiën volbracht te Rotterdam. De Commissie van Geneeskundig Onderzoek en Toevoorzicht in het Departement des Bouches de la Meuse maakte hem 3 October 1811 Heelmeester; op zijn Diploma stond dat hij gegeven had de *alleruitnemendste* bewijzen van bekwaamheid. Dat was voor STAAL niet genoeg; hij zette zijn studiën voort in Parijs en werd daar door de keizerlijke universiteit bevorderd tot *Docteur en Chirurgie*; dit gebeurde 13 April 1818. Hij liet dat diploma wel te Rotterdam door den Sous-Prefect registreeren, maar STAAL bleef er niet. Hij werd onderwijl op vleiende wijze Correspondant-Associé van de Academie de Médecine. STAAL wenschte in Holland de toekenning van een hoogeren titel, dan dien van Heelmeester maar de Dordsche Commissie deed dit niet. Toen vertrok hij en vestigde zich eerst te Goes en daarna te Middelburg. In Zeeland werd zijn *eerste* Diploma geviseerd, ook door de Plaatselijke Commissie maar met het hoogere Diploma was men verlegen; de titel was hier onbekend en men wilde hem het recht van internist te zijn niet toekennen zooals dat in Frankrijk was toegestaan, ofschoon de Commissie, den Minister gehoord, het Diploma wel viseerde maar op de Naamlijst figureerde hij niet als Doctor maar als Heelmeester en naar anciënniteit.

Ofschoon nu STAAL èn wegens zijn kunde èn wegens zijne niets te wenschen overlatende collegialiteit bij de faculteit zeer gezien was en eene nette praktijk verkreeg, die vooral op het gebied der staar-operaties zeer gelukkig was en waarbij, helaas! de gestichten voor hem gesloten bleven, hielden toch de Doctoren vol, dat hij geen Doctor was en dus geen zieken mocht

behandelen, en de Chirurgen, dat hij niets meer was dan zij, ja eigenlijk minder, omdat hij niet was Accoucheur. Intusschen was het wel te zien, dat STAAL opgang zou maken, maar een Typhus maakte in 1822 aan alle twisten een einde.

STAAL woonde hoek *St. Pieterstraat* en *Balans* A 60 en liet eene weduwe na, mejuffr. GERARDINA GEERTRUIDA STEVENINCK en vier dochters, waarvan thans in 1901 nog twee leven. De weduwe zelve, nicht van den later te vermelden LUCAS VAN STEVENINCK, bereikte den leeftijd van 85 jaren. STAALS zuster was de moeder van den heelmeester A. DE FOUW. Portret en diploma's berusten bij de Afdeeling. Zie Verslag 1896. D. M.].

[STAPELE (THEODORUS VAN), *Tholen.* Vroeger had elk eiland éen geneesheer, die voor den omtrek als Professor fungeerde; zóo was het, met bovengenoemde, uit een aanzienlijk geslacht gesproten VAN STAPELE. Hij heeft te Tholen zeker tot 1835 gepraktiseerd en is toen, als ik mij niet vergis, te Bergen-op-Zoom blijven wonen. Hij was gehuwd met MARIA MAGDALENA VERMERE.

Hij promoveerde in den zoogenaamden franschen tijd toen er aan onze Academies veel in den war was, in 1799, alleen op theses en vestigde zich te Tholen, waar hij, even als te Bergen, een zeer geacht en aanzienlijk man was. Wetenschappelijk heeft hij niets geleverd.

Wij bezitten de Theses. D. M.].

STEENWIJK (JOHANNES), *Middelburg.* Te Middelburg geboren en 5 Juli 1725 te Leiden tot Med. Doctor bevorderd op eene *Dissertatie*: *de Empyemate* heeft hij zich terstond in zijne geboorteplaats gevestigd en aldaar gedurende vele jaren de praktijk uitgeoefend. Na den dood van Dr. L. DE SMIT in 1740 heeft hij het Oude-Mannen en Vrouwenhuis als Doctor bediend.

Hij heeft gewoond in *de Sint Pieterstraat*, later in *de Langendelft.* Het jaar 1768 vermeldt voor het laatst zijn naam

onder de praktiserenden in den *Middelburgschen Naamwijzer.*
[De Dissertatie is aanwezig].

STERK (JOHAN), *Middelburg.* Hij was een Middelburger van geboorte en werd den 28 Julij 1740 tot Med. Doctor aan de Leidsche Hoogeschool bevorderd na zijne *Dissertatie* verdedigd te hebben : *De rabie canina.* Hij heeft gedurende ettelijke jaren de praktijk uitgeoefend in zijne geboorteplaats, waar hij gewoond heeft in *de Latijnsche Schoolstraat.* Geene openbare bedieningen zijn hem ten deel gevallen. In 1765 wordt hij voor het laatst op de lijst der Geneeskunstoefenaren in *de Naamwijzer* aangetroffen.
[Dissertatie is voorhanden. D. M.].

STEVENINCK ANTHZ. (LUCAS VAN) *Middelburg.* Hij was een zoon van ANTHONIJ VAN STEVENINCK Chirurgijn te Middelburg († 1774) en is aldaar omstreeks 1741 geboren. In zijn vaders vak opgeleid werd hij in 1761 als Chirurgijn toegelaten, maar zich ook op de Medicijnen hebbende toegelegd, is hij den 15 April 1766 aan de Leidsche Hoogeschool tot Med. Doctor bevorderd na verdediging van eene *Dissertatie*: *De hysterica passione.* Hij vestigde zich in 1769 in zijne geboorteplaats waar hij gewoond heeft in de *Lange Noordstraat*, op den hoek van *den Blindenhoek*, zijnde zijn huis in de plundering van 1787 totaal vernield.

Zondert men uit, dat hij den 27 Januari 1770 tot Stads-Doctor gekozen is, dan heeft hij als geneeskundige weinig bekendheid gehad, maar des te meer is hij in opspraak geweest als politiek persoon, waarvan het voorgevallene binnen Middelburg in 1787 getuigen kan. Hij was kapitein van eene vereeniging die den naam voerde *Luctando Emergentes* en, in het voorjaar van 1784 opgerigt, ten doel had het zich oefenen in den wapenhandel, waartoe zij zich later aansloot aan de Colveniers of de Schutterij van de Edele Busse, gevestigd waar thans de Infirmerie zich bevindt. Op het

laatst van 1786 was aan deze vereeniging verboden om gemeene zaak te maken met de Colveniers, waarop eene Societeit tot stand kwam op *de Balans*, (D 5) die ook weldra in verdenking kwam, toen geen van hare leden wilde teekenen op een circuleerend dank-adres aan den Prins-Stadhouder wegens diens behartiging van 's Lands belangen in den jongsten Engelschen oorlog. Het al of niet instemmen met genoemd adres maakte de politieke hartstogten in die mate gaande, dat ook in Middelburg op het laatst van Juni 1787 eene volksbeweging ontstond, die tot de schandelijke plundering van de eigendommen van een aantal ingezetenen oversloeg. Daaronder had men het bijzonder geladen op Dr. L. VAN STEVENINCK, wiens huis letterlijk belegerd werd en ten slotte geheel verwoest. Zelf gekwetst wordende heeft hij de vlugt moeten nemen, terwijl de regering van Middelburg naar luid van CAUWENBERG's verhaal (*Omstandig verhaal van het voorgevallene te Middelburg in Zeeland bij gelegenheid der revolutie in den jaare* 1787. Gedrukt in Holland 1796 bladz. 33) eene premie van *f* 1000 op zijne aanhouding uitloofde en na zich eenigen tijd zoo in de stad als in een tuin buiten *de Seispoort* te hebben schuil gehouden is het hem eindelijk gelukt om in vrouwengewaad te ontkomen en in een klein vaartuig Dordrecht te bereiken, van waar hij zich begaf naar Amsterdam, waar hij ging wonen, zijnde hij den 10 Juli 1788 levenslang buiten de Provincie gebannen. Dit vonnis echter is later vernietigd; hij werd den 3 Maart 1795 in zijn goeden naam en eer hersteld en hoezeer hij het door de kiezers den 7 Maart 1795 op hem uitgebracht mandaat van Schepen van Middelburg afsloeg, zoo bezocht hij nog eenmaal in 1795 de stad Middelburg, waar hij den 3 Juli op ongemeen plechtige wijze door den Maire van de stad, de leden der Municipaliteit en hunne Ministers, mitsgaders de Leden van de Regtbank met hunne Ministers en den grooten Burgerkrijgsraad (DU PON *register van crimin. sententiën gewezen en geëxecuteerd binnen de stadt Middelburg in Zeelandt, Handschr. bladz.*

144) werd ingehaald. Met dat al was hij ongenegen aldaar metterwoon terug te keeren. Hij oefende in Amsterdam uitsluitend den Koophandel uit en moest meermalen daarvoor zich naar Hamburg begeven. Op eene dezer reizen is hij ten huize van eene oude dame aldaar, door een schoothondje in den pink gebeten en te Amsterdam teruggekeerd meende hij sporen van watervrees bij zich op te merken, een denkbeeld dat hem zoozeer aangreep, dat hij in vertwijfeling zich door het openen van *Arteriae* heeft om het leven gebragt. Hij stierf 1 November 1800. Hij is ongehuwd gestorven. Afbeeldingen van de plundering van zijn huis werden na het voorgevallene bij menigte in circulatie gebragt, zoo mede zijn portret, dat in 1791 in het licht werd gegeven; onder dit vindt men eene afbeelding van het beschieten van het huis met een kanon met de initialen *P. G. . . . . . fecit*, voorts de woorden: Dr. LUCAS VAN STEVENINCK Az. *Capitein van 't Genootschap, Luctando Emergentes, te Middelburg.*

Het Genootschap *Luctando emergentes* werd, zooals wij gezien hebben, in het voorjaar 1784 na bekomen consent van den Magistraat opgerigt; op het laatst van 1786 wilde men zich vereenigen met de schutterij van de Busse doch deze poging mislukte; daarentegen rigtten de leden te dier tijde eene societeit op op *de Balans* die weldra een aanzienlijk getal leden telde doch die ook spoedig in verdenking kwam, vooral toen geen der leden deel had genomen aan de teekening van een dankadres wegens de wijze besturing en zuivere vaderlandslievende handelingen sedert den Engelschen oorlog en gerigt aan de Staten dezer Provincie, gedwongen uiteen te gaan op 't laatst van 1786; dit gebeurde in Februari 1787 en bij een besluit van Wet en Raad van den 24 van de maand werd de opgerigte Uni-societeit afgekeurd op grond dat zij niettegenstaande de zuiverheid harer bedoelingen, wantrouwen en verdeeldheid moest ten gevolge hebben. Elke vereeniging werd door de stedelijke overheid afgekeurd; zij verzocht de schutterij de exercitiën te staken en dat de schutters zich zouden ver-

binden om ingeval van oproer ieder zich onder zijne wacht te begeven. Zij besloten om de exercitiën tot na 8 Maart den verjaardag van den Prins-Stadhouder te staken doch om aan het andere gedeelte van het verzoek niet te voldoen. Eindelijk werden hun 19 Mei 1787 gelijk boven wordt gemeld de exercitiën in den wapenhandel verboden.

In den Engelschen oorlog van 1781 was op order der Regeering van Zeeland en speciaal door den Magistraat van Middelburg burger en boer gelast zich te voorzien van wapenen om desnoods den Brit te bevechten.

Dr. Lucas van Steveninck is bij de belegering van zijn huis door een stuk schroot in de lip gekwetst terwijl stukken schroot door zijn hoed en paruik zijn heengevlogen C. p. 25.

Op de deur van zijn huis werd aangeplakt dat er *f* 1000 op zijn hoofd was gesteld en het huis later gesloopt.

Hij vlugtte over de tuinen in een stal van den kostschoolhouder Rabinel, het huis van mevr. wed. de Bruin-Lantsheer C 26 Noordstraat en verborg zich aldaar ook des maandags 2 Juli trachtende hij 's avonds over te klimmen op het huis van den heer Thibaut, (thans de Roomsche kerk) doch hij viel van boven neder, bekwam 2 zware hoofdwonden, verloor veel bloed en bleef eenige uren aldaar in flaauwte liggen. Woensdags 4 Juli werd hij ontdekt en opgespoord door den Schout en eenige gerechtsdienaars, waarop hij zich weder begaf in den stal van Rabinel en zich aldaar in de ruif heeft verborgen. C. p. 39.

Van Zondag's morgen (1 Juli) tot 's Woensdags avonds was hij zonder een teug drinken geweest.

Voor voedsel nam hij gras, boombladeren en eenige tulpenbolletjes die hij in den tuin van Rabinel vond.

Hij bleef in dien toestand tot Zondags nachts tusschen 7 en 8 Juli, als wanneer hij zich buiten de stad begaf om zich in een famieljetuin buiten de Seispoort te verschuilen.

Vijf maanden later is hij in vrouwengewaad 's nachts in een

klein vaartuigje vertrokken en gelukkig te Dordrecht aangekomen en vertrok verder naar Amsterdam en Hamburg.

De uitgaaf van zijn portret werd verboden.

Dit gebeurde bij publicatie circa 4 ure in den morgenstond van den 1 Juli 1787.

Na zijne vlugt uit Middelburg heeft hij zich in den koophandel te Amsterdam begeven en zooals hierboven gemeld meermalen naar Hamburg moeten reizen. Aldaar werd hij, zoo als ook reeds is gezegd, door een klein schoothondje in den pink gebeten waarop hij eenigen tijd daarna aan zich de teekenen van watervrees waarnam of heeft gemeend waar te nemen zijnde hij alstoen wederom te Amsterdam, als waar hij zich zelven door het openen der polsaderen om het leven heeft gebragt.

Als eene natuurkundige bijzonderheid dient nog vermeld dat hij met zijne moeder tijdens hij Doctor te Middelburg was te zamen wonende in het bezit was van eene papegaaij, welk dier gewoon was hem steeds met de woorden *dag Doctor* te begroeten. Na zijne verdrijving uit Middelburg heeft dat dier nooit meer geluid willen geven tot STEVENINCK na zijne ballingschap na 8 jaren in Middelburg terugkeerde als wanneer het dier hem terstond herkennende zijn vroeger *dag Doctor* aanstonds uitsprak.

Ziehier wat DU PON over hem te boek heeft gesteld.

Politieke vervolging van Dr. VAN STEVENINCK.

LUCAS VAN STEVENINCK A. Z., Medicinae Doctor, gewoond hebbende binnen dese stad heeft getragt zijn woonhuis *Leeuwenburg*, staande in *de Lange Noordstraat* op den hoek van *de Blindehoek* benevens zijn persoon en goederen met zijn bijhebbende personen met name HERMANUS VISBACH, DIRK KREKEL en NIKOLAAS KASSEE, alle wonende binnen deze stad te defenderen met schieten uit zijn gemeld huis op 30 Junij en 1 Julij 1787 tijdens de oproerige bewegingen binnen deze stad, waardoor is komen te gebeuren dat uit hetzelve huis door hem

of van de bij hem zijnde geñ Personen door het schieten met handgeweren is gekwetst de persoon van JAN LAKKEE en eenigen tijd daarna wederom 2 personen zijn getroffen met name FRANÇOIS DE BRUIJN en FRANÇOIS COLON, zoodanig dat beiden aan hunne bekomene wonden kort daarna zijn overleden; hebbende hij (STEVENINCK) en de bij hem zijnde Personen zich met de vlucht uit genoemd huis begeven en vervolgens uit de stad en het land.

Hebbende geñ v. STEVENINCK zich suspect gemaakt aan het kwetsen en dooden van genoemde personen.

Zijnde den geñ v. STEVENINCK bij inzettinge van billetten gedagvaard om in persoon te compareren in gebannen vierschaar binnen Bailli tot het aanhooren van zoodanigen Criminelen eisch en Conclusie mitsgaders verzoek van provisie als den Heer Bailliu R. O. zoude willen doen; doch zijnde de geñ VAN STEVENINCK niet gecompareerd.

Zoo is hij op den 10 Julij 1788 volgens den Eisch als defaillant verstoken van alle exceptien declimatoir, delatoir en peremptoir mitsgaders defensie en weeren van regten, die hij gecompareerd zijnde zou hebben doen en mogen proponeren, voorts de gedaagde en defaillant gebannen uit de Provincie van Zeeland, zijn leven lang gedurende, mitsgaders in de kosten van dezen Processe.

Op den 3 Maart 1795 door de Provisionele Representanten van 't Volk van Zeeland de criminele vonnissen ter jare 1787 en sedert dien tijd gewezen mitsgaders alle zoogenaamde politieke uitzettingen ter zake van het Patriotismus, speciaal het vonnis van Schepenen van Middelburg tegen den Burger LUCAS VAN STEVENINCK gecasseerd en vernietigd. (Except personen die zich onder voorwendsel van Burgertwisten aan altijd strafwaardige misdaden hebben schuldig gemaakt) en een iegelijk die uit voorschreven hoofde eenig vonnis ten zijnen laste mogt hebben, uitnoodigen om tot zijne vorige woonplaats, beroep en familie weder te keeren, om alzoo ter bevordering der algemeene belangen naar zijn vermogen te kunnen medewerken.

Op den 7 Maart 1795 werd de gemelde LUCAS VAN STEVENINCK door de Volksstem tot Schepen dezer stad verkozen, doch alzoo hij zich buiten de Republick of provintie ophield, per missive voor deze aanstelling bedankt.

Op den 3 Juli 1795 kwam LUCAS VAN STEVENINCK binnen deze stad niet metter woon, maar om zijne vrienden een bezoek te geven, werd plegtig ingehaald door den Maire dezer stad, de leden der Municipaliteit en hunne Ministers, mitsgaders de Leden van de regtbank dezer stad met hunne Ministers en den grooten Burgerkrijgsraad.

En na zich eenigen tijd binnen deze stad te hebben opgehouden is van STEVENINCK wederom vertrokken naar de plaats waar zijn affairen hem riepen.

Uit DU PON's *Register van Criminele Sententiën gewesen en geëxecuteerd binnen de stadt Middelburg in Zeelandt.*

Dr. LUCAS VAN STEVENINCK is als geneeskundige meermalen verward geworden met zijn Neef LUCAS VAN STEVENINCK, Chirurgijn te Middelburg, geadmitteerd als zoodanig in 1762. Deze volgde in 1772 P. PONSE op als Chirurgijn van het Oude Mannen- en Vrouwenhuis en in 1774 zijn oom ANTHONIJ VAN STEVENINCK na diens dood als examinerend Chirurgijn bij de Oost-Indische Compagnie. Hij overleed 1784.

[Bij het *Zeeuwsch Genootschap* bewaart men een zeer zeldzaam portret van S. kort voor zijn dood gemaakt en den Bijbel der dienstbode bij de plundering geworpen uit het zolderraam benevens de plaat, die den lateren intocht voorstelt. D. M.].

STOCKE (ADRIAAN), *Veere.* Hij was een zoon van GERRIT STOCKE en NEELTJE ADRIAANS en zag te Veere het levenslicht. Voor de studie der regtsgeleerdheid opgeleid en in de regten gepromoveerd zijnde, heeft Mr. ADRIAAN STOCKE te Veere gewoond en aldaar is hij den 29 Mei 1744 Raad geworden van de stad; maar tevens ook werk gemaakt hebbende van de studie der Medicijnen, zag hij zich in staat om in

1745 den Doctoralen titel daarin te erlangen en promoveerde hij den 11 Februari van dit jaar te Leiden, na verdediging van eene *Dissertatie*: *De calore corporis humani.*

Te Veere zich nu ook als Med. Doctor gevestigd hebbende is hij in 1746 Schepen geworden van de stad, maar hij heeft zijn verblijf aldaar niet langer voortgezet dan tot 1752, als wanneer hij volgens ERMERINS (*Eenige Zeeuwsche oudheden* 3 st. bladz. 142) naar de West-Indiën is vertrokken.

[Geen geschriften. D. M.].

STOCKE (LEONARD), *Middelburg.* Hij werd den 9 September 1710 te Veere geboren en had tot ouders GERRIT STOCKE en NEELTJE ADRIAANS. Zijne voorbereidende studie aangeleerd hebbende, is hij in September 1729 naar Utrecht vertrokken en aldaar den 13 Maart 1733 tot Med. Doctor bevorderd, na verdediging van eene *Dissertatie*: *De terrore ejusque effectis in corpus humanum.* Reeds in Mei daaraanvolgende kwam hij met zijne vrouw zich te Middelburg vestigen en betrok hij eene woning in *de Langeviele.* [1]) Hij heeft 13 jaren de praktijk aldaar uitgeoefend, doch weinig voorspoed daarin ondervonden, grootendeels teweeg gebragt door eene ongepaste behandeling van zekere CELIA WALLE, eene van zijne nabestaanden, waaruit een openbaar schandaal is ontstaan tengevolge van een twist daarover met een van zijne oudste collegas (Burgemeester Dr. GALENUS TREZEL,) in welken twist STOCKE zich aan verregaande pedanterie en onkieschheid, minstens aan groote onvoorzichtigheid, heeft schuldig gemaakt. Het is hem dan ook niet dan met veel moeite gelukt om de, in 1743 door den dood van AARNOUD HELVETIUS opengevallen betrekking magtig te worden van Examinateur van de Chirurgijns bij de West-Indische Compagnie.

Daarentegen heeft STOCKE veel bijgedragen om den lust tot beoefening van de natuurkundige wetenschappen te Middelburg

---

[1]) Later heeft hij gewoond op *de Balans.*

op te wekken, door reeds in September 1733 twee genootschappen voor de studie der natuur- en ontleedkunde, later tot één gebragt, in het leven te roepen. Met STOCKE's vertrek uit Middelburg ging dit genootschap na een 12jarig bestaan te niet.

De tegenwerking die STOCKE van de zijde der door hem beleedigde faculteit ondervond deed hem tot het besluit komen om Middelburg te verlaten en in 1746 vertrok hij naar Utrecht. Hier bleef hij niet langer dan één jaar en zich in 1747 als praktiserend geneesheer te Rotterdam gevestigd hebbende heeft hij in lateren tijd zijne praktijk aldaar beperkt tot de behandeling van de *keelziekten* en van *scorbut*, eene wijziging die hij in 1759 in het openbaar bekend maakte, terwijl hij als specialiteit voor de Angina-behandeling zijn geheim bezat.

Nog het jaar van zijne vestiging te Rotterdam rigtte hij ook aldaar een natuurkundig genootschap op, dat hij den 5 September met eene rede, het volgende jaar gedrukt, opende. Dat genootschap na een 15-jarig bestaan ontbonden zijnde, heeft hij in 1770 nogmaals een wijsgeerig genootschap, in September van dit jaar geopend, georganiseerd.

LEONARD STOCKE overleed den 24 Maart 1775. Na zijn dood heeft zijn achtergelaten geheim keelmiddel, dat tot op onzen tijd door sommigen nog in aanwending is gebleven, eene aanleiding gegeven tot een twist tusschen zijne weduwe en haren schoonzoon Dr. A. HEEMSKERK.

Hij is getrouwd geweest met JOHANNA VAN PADDENBURGH. Eene zijner dochters is de vrouw geweest van den reeds genoemden ABRAHAM HEEMSKERK, Med. Doctor te Rotterdam.

Vele zijn de geschriften die LEONARD STOCKE door den druk heeft bekend gemaakt. Behalve zijne Dissertatie en zijne *Waarnemingen over de sneeuw in den winter van* 1740, door Professor VAN MUSSCHENBROEK opgenomen in diens *Institut. Physic.*, bezitten wij van hem:

Gedwongen verantwoordinge van LEONARDUS STOCKE M. D. *zijnde voornamelijk een Historisch verhaal der han-*

delwijze en omstandigheden, voorgevallen in de ziekten, en na de Doodt, van CELIA WALLE. *In een consultatie voorgestelt, aan de Hoog-beroemde Utrechtse Academische Faculteit der Medicynen en Wereld-Beroemde Professoren der Leidse Universiteijt* H. BOERHAVE *en* H. OOSTERDIJK SCHACHT*: Benevens de daarop door haar WelEd. gegeven advisen.* Utrecht 1738. 8°.

Verhandeling van de Jaarlijks in den Nazomer, hier te Lande in zwang gaande Ziekte, bekend onder den naam van Galziekten: uitgesproken voor de maandelijks bijeenkomende Vergadering van geneesheeren en Heelmeesteren, binnen Middelburg in Zeeland, op den eersten van Wintermaand 1741. *Den vijfden van Loumaand* 1742 *door* LEONARDUS STOCKE M. D. Utrecht 1742. 8°.

De 2e *vermeerderde en verbeterde* uitgaaf daarvan verscheen te Utrecht 1784. 8vo.

Afscheids redevoering over de voornaamste voorwerpen der Natuur- en Bespiegelende Ontleedkunde, uitgesproken te Middelburg den V *Maart* 1746. *Door* LEONARDUS STOCKE M. D. Toen hij van woonplaats naar Utrecht veranderde. Utrecht 1746. 8vo.

Redevoering over de Heerlijkheid der Nature, uit eenige voorbeelden van derzelve geordende Huishouding opgemaakt, tot betoog van Gods oneindige Wijsheid, Macht en Goedheid, en teffens tot bewijs van 's menschen plicht, tot het betrachten der Natuurkunde. Door LEONARDUS STOCKE, M. D. *Uitgesproken bij d' Inwijding van het Natuurkundig Genootschap en Aanvang zijner lessen te Rotterdam, den* 5 September 1747. Utrecht 1748. 8vo.

Zelfs-kennis of Redekundige Bespiegelingen over den Mensch. Door LEONARDUS STOCKE, *Med. Doktor* Utrecht 1758, 8vo.

Berichten wegens de Keelziekten, en Scorbut of Blauwschuit dienende tot Bewijs der Ontdekking van veele

Heilzame Geneesmiddelen. Ter Uitroeijing der meeste en zwaarwichtigste gevallen dezer Gebreeken. Door LEONARDUS STOCKE, M. D. Utrecht 1759.

De kwijnende Ziektens der Nederlanders spruitende uit hunne Lands-gesteldheid en Levenswijze, Beschreven tot dienst der Landgenooten in 't algemeen en tot Heil der Lijders in 't bijzonder: Alsmede tot Nut voor de Zwangere en Zoogende vrouwen en tot opkweeking der Jonge kinderen door LEONARDUS STOCKE, *Med. Docter.* Utrecht 1764.

Onder eenen eenigszins gewijzigden titel verscheen daarvan eene tweede uitgave te Amsterdam 1808, 8vo.

Redevoering over het Nut der Wijsbegeerte; nevens drie Samenspraaken tusschen Plato en Epicurus, ter betoog van 's Waerelds Schepping, door een oneindig, volmaakt, onstoffelijk wezen. Uitgesproken door een Wijsgerig Genootschap, te Rotterdam, in de Maanden September 1770 *en October* 1771, *door* LEONARDUS STOCKE, *Med. Doctor.* Utrecht 1772, 8vo.

(Men zie over L. STOCKE: LEONARDUS STOCKE. *Eene historische Bijdrage door* J. C. DE MAN, in: *Tijdschrift der Nederl. Maatschappij tot Bevordering der geneeskunst.* 7e Jaar. 1856. Tweede afd. bladz. 3 e. v. en *Verslag Afd. Zeeland*, 1863.

Voorts: *De Leeken-behandeling der Angina door Dr.* A. A. FOKKER, in: *Verslag van de werkzaamheden van de Vereeniging van genees- en heelkundigen in Zeeland gedurende* 1862. Bijlage A. bladz. 30.

STOLTING (JOHANNES ANDRIES), *Middelburg.* Volgens *den Naamwijzer* over 1718 heeft hij te Middelburg gepraktiseerd en was hij in dat jaar gepromoveerd. Hij woonde in *de Beddewijkstraat*, en wordt in *den Naamwijzer* voor 1720 niet verder vermeld.

[Geen Dissertatie. D. M.].

STRATE (Jacobus van der), *Middelburg.* Hij wordt in den *Middelburgschen Naamwijzer,* waarvan de eerste jaargang in 1716 verscheen, onder de Med. Doctoren te Middelburg opgegeven, als gepromoveerd in 1713. Hij is geweest Doctor van den Arme. Hij heeft gewoond in *de Langedelft* over *de Heerenstraat,* later op *de Londonsche kaai.* Het laatst wordt zijn naam in *den Naamwijzer* van 1723 aangetroffen.

[Dissertatie ontbreekt. d. M.].

[TAK (Jan). Ingeschreven als student te Leiden 6 Juni 1748 en promoveerde aldaar in 1755 op eene in de bibliotheek voorhanden *Dissertatie: De partu difficili.* Hij droeg zijne dissertatie op aan Dr. Paulus de Wind, *Fratri per affinitatem conjuncto* en aan den Haarlemmer Doctor en Accoucheur Dr. S. van Beekhoven de Wind *Agnato et amico.*

De vrouw van P. de Wind was Berdina Tak, geboren in Zierikzee. Hij zal geboren zijn omstreeks 1730. — Van hem is mij verder niets bekend. d. M.].

TESSINGH (Cornelis), *Middelburg.* Deze van geboorte een Middelburger erlangde zijnen Doctoralen titel op den 13 December 1668, na verdediging van eene *Dissertatie: De casu haemoptoico,* aan de Leidsche Universiteit. Hij moest zich spoedig, zoo niet onmiddellijk na zijne promotie naar Middelburg begeven hebben, want reeds in 1670 vinden wij zijn naam vermeld als Diaken bij de Nederd. Hervormde Gemeente. (F. Nagtglas *de algemeene kerkeraad der Nederd. Hervormde Gemeente te Middelburg.* Middelburg 1860, bladz. 159). Desgelijks troffen wij zijnen naam aan onder de leden van het den 5 September 1668 door A. Everaerts c. s. te Middelburg opgerigt *Collegium Medicorum,* doch voor het overige ontbreken nadere bijzonderheden omtrent zijn persoon. Alleen vinden wij omtrent zijn diakenschap vermeld dat hij een Voetiaan was en in het beruchte beroep van den Predikant W. Momma te Middelburg in 1676 tot de protesterenden

daartegen behoord heeft. (Zie: *De strijd tegen* W. MOMMA. *Eene bladzijde uit de kerkgeschiedenis van Middelburg*, door H. BOONEN (overdruk 1866) bladz. 6).

[Dissertatie ontbreekt. D. M.].

TITSING (JOHAN. JUN.), *Middelburg*. De Middelburgsche *Naamwijzer* geeft hem in 1785 op als Geneesheer te Middelburg en aldaar wonende in *de lange Gortstraat*. Tevens wordt hij genoemd *Astrologus*. Hij is nogthans spoedig vertrokken, daar hij na 1786 niet meer vermeld wordt.

[Geen dissertatie. D. M.].

TREZEL (GALENUS), *Middelburg*. Uit een aanzienlijk geslacht gesproten is GALENUS TREZEL te Middelburg geboren en voor de betrekking van Geneesheer bestemd, heeft hij zijne studiën gemaakt aan de Leidsche Hoogeschool, waar hij den 7 Juli 1661 op een *Proefschrift*: *De Epilepsia* gepromoveerd is. Middelburg werd zijne standplaats en hij heeft aldaar tot op zijn overlijden in 1688 de praktijk uitgeoefend. In 1671 is hij met ANTHONY EVERAERTS en zulks ter opvolging van Dr. HUGO VAN DEN BRANDE Doctor geworden van het Gasthuis en in die betrekking tot zijn dood toe werkzaam geweest. Overigens zijn geene bijzonderheden omtrent hem als geneeskundige bekend, maar het blijkt dat hij in het burgerlijke in groot aanzien was, daar hij in 1672 en vervolgens Schepen is geweest van Middelburg en in 1686 de waardigheid bekomen heeft van Bewindhebber van de Oost-Indische Compagnie.

[In 1668 medeoprichter van het Collegium Medicorum.

De Dissertatie ontbreekt.

Op de lijst der Chirurgen te Vlissingen komt als Stadsdoctor in 1677 en 1696 voor B. of P. TREZEL. Hij was opvolger van V. D. PUTTE. D. M.].

TREZEL (GALENUS), *Middelburg*. Zeven jaren na den dood van den voorafgaanden werd zijn zoon (1695) tot Med.

Doctor bevorderd, Middelburg tot zijne standplaats kiezende. Van eene oude patricische familie zijnde kwam hij aldaar spoedig in aanzien en reeds in 1699 bij het overlijden van Dr. ISAAK LOENS werd hij Doctor van het Gasthuis, eene betrekking die hij tot het jaar 1727 heeft waargenomen. Daarbij was hij tevens Stads-Doctor terwijl hij in het burgerlijke tot de waardigheid is opgeklommen van Burgemeester van de stad.

GALENUS TREZEL heeft zich inzonderheid in het geneeskundige doen kennen door de bestrijding van zijn jeugdigen collega LEONARD STOCKE, die eerst in 1733 gepromoveerd bij eene nabestaande een syphilitisch lijden had gediagnostiseerd en daardoor haar en hare familie zoozeer in opspraak had gebragt, dat hij als doctor bedankt werd en door TREZEL in de behandeling vervangen. STOCKE van zijn gevoelen niet teruggekomen, maar het op alle wijzen hebbende trachten te staven, zoo werd het geval een publiek schandaal vooral nadat hij zich in 1738 in een gedrukt stuk had trachten te regtvaardigen, en TREZEL dit stuk wederlegd had in een:

Vindiciae veritatis, of verdediging der waarheid, tegen het onlangs uitgekomen Saphistis libel, genaamd gedwonge verantwoordinge enz. van LEONARDUS STOCKE, *Bullatus Medicinae Doctor; zijnde voor een Corollarium bijgevoegt, een nieuwe manier om dooden aan de inquisitie van Dr.* STOCKE, *te onderwerpen: door* GALENUS TREZEL *M. Doctor* &c, &c. Middelburg 1739. 4[to].

Hij woonde op *de Rouaansche Kade*, later in *de Giststraat*, en werd in 1746 het laatst onder de praktiserende Geneesheeren te Middelburg vermeld.

[In de binnenkamer van perceel G 176 *Giststraat*, genaamd St. Jacob, vindt men nog de familjewapens. — De eenigzins vreemde naam van GALENUS is nog eenigen tijd gebleven bij de familje PASPOORT.

Met den achternaam van GALENUS is bekend MATTHEUS GALENUS of VAN GALEN: deze laatste naam zal wel de ware

geweest zijn. Hij werd te Westkappelle geboren in 1528 en werd later een beroemd Doctor in de Theologie en Hoogleeraar te Dillingen en te Douai. — Zie NAGTGLAS. *In voce.*

Geen Dissertatie aanwezig. D. M.].

TRIVERIUS (DIONISIUS), *Zierikzee.* Van dezen vinden wij in het *Register op de Notulen van den Raad* der stad Zierikzee aangeteekend dat op 20 October 1590 zijne aanstelling tot Stads Doctor bepaald werd tegen een genot van *f* 150,—, van de Stad en vrij accijs en van het Gasthuis tegen *f* 50,—, waarvoor hij de armen *om niet* en het Gasthuis, de H. Geest-, 't Leprozen- en Oude mannenhuis zoude hebben te bedienen. Die bediening schijnt wel te wenschen hebben overgelaten, daar 6 October 1597 besloten werd op klagten van de Heilige Geestmeesters om de beide Doctoren te ontbieden en op hunnen pligt in de bediening van de Godshuizen opmerkzaam te maken. Deze vermaning heeft slechts tijdelijk gewerkt; TRIVERIUS moest den 13 November 1599 nogmaals worden aangemaand om zich in de bediening van de Godshuizen beter te gedragen en den verwaarloosden dienst wederom op te vatten en kreeg eindelijk den 6 October 1600 zijn ontslag.

Werwaarts hij getogen is, is niet bekend: ook missen wij andere bijzonderheden omtrent zijn persoon en vinden wij slechts in de Notulen van de Staten van Zeeland over 1596 op 19 Januari vermeld dat een door hem ingediend verzoek om betaling over de dienst *aen 't Bootsvolck ten oorloghe tot Ziericzee* gedaan met *Nihil* geapostilleerd werd.

[Geen Dissertatie. D. M.].

[ULTRALAEUS (D.), vermeld in den catalogus onzer Boekerij, bladz. 63 is dezelfde als de boven vermelde D'OUTRELEAU. D. M.].

VASSIJ (JAN ROBERT DE), *Middelburg.* Hij is geboren te

Middelburg den 19 October 1775 uit KAREL EVERT DE VASSIJ en CORNELIA ANTONIA MARINISSEN. Zijne geneeskundige opleiding te Leiden genoten hebbende, is hij aldaar den 1 Juli 1799 in de Medicijnen gepromoveerd na verdediging van eene *Dissertatie: De viribus Gei urbani sive Caryophillatae.* Tot zijn dood toe, die den 9 April 1840 voorviel, heeft hij de praktijk in zijne geboorteplaats uitgeoefend en is lange jaren Lid en Voorzitter geweest van de Provinciale commissie van Geneeskundig Onderzoek en Toevoorzigt en van de Plaatselijke Commissie van Geneeskundig Toevoorzigt. Zijn huwelijk met JOHANNA ERMERINS is met een negental kinderen gezegend geweest.

[Dr. DE VASSY overleed aan leverziekte in zijne woning, Noordzijde van *den Dam*, N 10. Door zijn huwelijk was hij verwant aan de doctoren VAN BERLEKOM en ERMERINS. Zijn oudste zoon stierf als student te Leiden. De heer DE VASSIJ had geen opvolger. Nog in zijn tijd woonde te Breskens een uit België gekomen Geneeskundige DE VASSIJ: deze vertrok spoedig weêr naar zijn vaderland en was hoogstens een verre Neef van onzen Doctor. In 1663 en daarna, behoorden leden dezer familie reeds tot de aanzienlijkste bewoners der stad. *Zel. Ill.*, I, bladz. 127. D. M.].

VAST (HERMANUS VENICUS), *Middelburg.* Hij is geboren te Middelburg en in 1750 tot Med. Doctor gepromoveerd. Zich het jaar daarop in zijne geboorteplaats gevestigd hebbende, heeft hij gewoond op *de Markt*, later in de *Giststraat.*

Zijn naam wordt in 1762 voor het laatst op de lijst der geneeskunstoefenaren te Middelburg aangetroffen.

Hij was in September 1753 in den echt getreden met JOHANNA DE WILDE, geboren te Middelburg.

[Geen Dissertatie. D. M.].

VERBERG (JACOBUS), Med. Dokter *Goes.* (STEPH. BLANKAART was zijn neef). Hij heeft uitgegeven 13 Observatiën

opgenomen in *Collectanea medico-physica oft Hollands jaarregister* door S. BLANKAART. Amsterdam 1680. I. bladz. 122.

Eene observatie over het nog geopend Foramen ovale in een persoon van 30 jaar. Collect. I bladz. 255.

Een zeldzaam Ei in een ander gevonden en 3 andere observatien. Coll. II. bladz. 177 e. v.

Wonderlijk sterven. Coll. II. bladz. 181.

Antipathie van appelen. Coll. II bladz. 203.

Antwoord op een brief wegens het ongeoorloofde Adersteken dato 1 Sept. 1681. Coll. II. bladz. 216 (VERBERG scheen privaat onderwijs te geven en was om de reden gevraagd waarom hij het doen van aderlatingen zoo weinig aanprees.)

Fouten der Apothekers en waarom best is sijn eigen Medicamenten te leveren. Brief aan BLANKAART dato 20 Augustus 1681 geplaatst Coll., II. bladz. 223.

Brief behelzende eenige zeldzame waarnemingen medegedeeld van S. BLANKAART dato 31 Januari 1680. Coll. III. bladz. 20.

[Wij hebben geen Dissertatie. D. M.].

[VERBRUGGE (JOHANNES), *Middelburg.* Hij behoorde tot een aanzienlijk uit Vlaanderen afkomstig geslacht en had te Middelburg gegoede aanverwanten of zeker naamgenooten, waaronder CORNELIS VERBRUGGE, wiens weduwe LYDIA BOREYS, wonende in *de St. Pieterstraat*, in het huis „Antwerpen," later Fransche Meisjesschool en thans Rijks Hoogere Burgerschool, haar naam vereeuwigd heeft door haar ruime gift voor een te bouwen Burgerweeshuis. Zie J. C. DE MAN, *De Regentenstukken van de Godshuizen*, Midd. 1899, bladz. 31.

VERBRUGGE was Chirurg te Middelburg, waar hij in 1653 werd geadmitteerd, en werd tweemaal Deken en driemaal Beleeder van het Gilde. Hij bekleedde posten bij het Gasthuis, het Tuchthuis, den Waalschen Armen en was Examinator voor de O. I. Compagnie en er staat opgeteekend, dat hij de eerste was, die examen aflegde in de verbandleer. Hij overleed in 1681.

Het was een man van de praktijk. Met den later te vermelden Dr. Cornelis van de Voorde zal hij wel een steunpilaar geweest zijn van het door dezen in 1658 opgerichte Chirurgijns Collegie. Men zegt dat dit gezelschap aan Dr. Everaerts — zie boven — tot prikkel was om met elf Doctoren ook een Doctorsgezelschap op te richten om hun Majesteit op te houden. Het is in alle gevallen opmerkelijk, dat enkele Chirurgen toen ter tijde zich wetenschappelijk evenzeer beijverden als sommige Doctoren.

Van hem zijn in onze Boekerij aanwezig:

1. *Honderd en dertien gebreken en genezingen der oogen, eertijds beschreven door* Mr. I. Guillemeau, Amst. 1678.

2. *Chirurgijns of Heelmeesters Reysboeck*, 3ᵉ druk, Midd. z. j.

3. *De nieuwe verbèterde Chirurgijns-Scheepskist*, Amst. 1693.

4. *Examen van land- en zeechirurgie, als ook de Land- en Scheepskist*, Amst. 1696.

5. *De nieuwe verbeterde Chirurgijns-Scheepskist*, Amst. 1708.

6. *Het nieuw hervormde examen van land- en zeechirurgie. Met aanteekeningen voorzien door* I. D. Schlichting, Amst. 1768.

Men zegt, dat dit laatste werkje van 1708 tot 1768 dertienmalen werd herdrukt. d. M.].

VERELST (Adriaan), *Middelburg*, *Veere*. Deze Geneesheer is blijkens zijn lidmaatschap van het den 5 September 1668 door A. Everaerts c. s. te Middelburg opgerigt *Collegium medicorum* eerst gevestigd geweest te Middelburg, maar schijnt zich spoedig begeven te hebben naar Veere om aldaar verder de praktijk uit te oefenen. Hij klom aldaar weldra in aanzien. Reeds in 1680 werd hij gekozen tot Raad van de stad, in 1684 tot Schepen en in 1691 tot Burgemeester. Hij overleed 8 April 1729.

[Geen Dissertatie noch Geschriften. d. M.].

VERMEULE (Johannes), *Middelburg*. Hij was een zoon

van JOHANNES VERMEULE en van JACOBA VERSTEGER en Middelburger van geboorte. Den 11 Augustus 1724 te Leiden tot Med. Doctor gepromoveerd op eene *Dissertatie: De Epilepsia* heeft hij zich te Middelburg gevestigd en aldaar gedurende een aantal jaren gepraktiseerd. Hij werd in 1735 Doctor van de Nederduitsche Diaconie en in 1740 volgde hij Dr. L. DE SMIT op als Doctor van het Gasthuis.

Hij huwde in 1738 met JOHANNA PERKOIS, geboortig van Middelburg en heeft gewoond in *de Wagenaarstraat*, later op *de Wal*.

Hij overleed in 1767.

De Bibliotheek van het Zeeuwsch Gen. bezit een boekje in 64°, zijnde eene Boekdrukkers-gildeproef met den titel: *Een nieuw geestelijk liedeboekje, gedicht van* J. V(ERMEULE) *medicijn*. Middelburg 1746 (*Catalogus Z. G.* 479).

[Dissertatie is aanwezig. D. M.].

[VISVLIET (De Famielje VAN). Deze famielje heeft aan Zeeland niet alleen vele mannen van kunde geleverd op staatkundig of geschiedkundig gebied maar ook onderscheidene bekwame Medici. NAGTGLAS heeft uit ontvangen inlichtingen te boek gesteld, dat uit het dorp Visvliet in Groningen op het laatst der 16e eeuw zekere MEINARD EGBERTSZOON van dien naam naar Zeeland kwam en te Vlissingen burger werd. Hij vertrok echter naar het toen welvarende Veere en stichtte daar eene apotheek. Het schijnt, dat zijn zoon EGBERT, die van 1599 tot 1682 geleefd heeft aldaar een goed chirurg is geweest. Hij huwde met MAATJE OLIVIERS en had een zoon, op zijn beurt MEINARD geheeten — hij leefde van 1634 tot 1666: deze was sedert 1663 Stads-Doctor en dat wel te Vlissingen. Uit Veere kwam intusschen naar Middelburg OMAR VAN VISVLIET — naar men wil een omzetting van GOMERT. — Deze leefde van 1640 tot 1711, vestigde zich als apotheker in een huis op *de Groote Markt* en huwde MARIA, dochter van den boven reeds vermelden Doctor

Bauta. Hij werd te Middelburg lid der Regeering. Zijn zoon heette David. d. M.].

VISVLIET (David van), *Middelburg*. Hij werd den 4 Februari 1680 te Middelburg geboren uit Omar van Visvliet en Maria Baute. Zijne studiën volbragt hebbende te Leiden en aldaar in 1702 den 22 Juni in de Geneeskunde gepromoveerd, op eene *Dissertatie: De variolis*, heeft hij zich in zijne geboortestad gevestigd en aldaar tot op zijn overlijden, den 5 Januari 1727, de praktijk uitgeoefend. Reeds dadelijk bij zijne vestiging in 1702 werd hij Doctor van den Arme en van het Oude Mannenhuis, terwijl hij in 1706 gekozen werd tot Raad en Schepen van de stad; later tot Rentmeester der Grafelijke rentieren. Hij is gehuwd geweest met Catharina Ursula Sautijn, zijnde uit dit huwelijk 10 kinderen, waaronder zes zonen, gesproten.

Hij woonde in *de Gortstraat.*

[Dissertatie aanwezig d. M.].

VISVLIET (Jacobus van), *Middelburg*. Den 2 Juli 1696 te Middelburg geboren, waren zijne ouders Egbert van Visvliet en Anna de Cliever. Zijne studiën aan de Hoogeschool te Leiden volbragt hebbende, is hij aldaar den 25 Augustus 1717 na het verdedigen van eene *Dissertatie: de Somno* tot Med. Doctor bevorderd en heeft hij zich te Middelburg gevestigd. Hij werd in 1717 Doctor van den Arme, in 1720 Luitenant van het 4e Oranjevaandel, in 1725 Keurschepen van Stads-Ambachten en in 1733 Kiezer van de Stad. In 1735 legde hij de praktijk neder.

Hij is ongehuwd gebleven en den 22 April 1755 overleden.

Hij woonde op *de Noordzijde van den Dam.*

[Dissertatie aanwezig. d. M.].

VISVLIET (Meinard van), *Middelburg*. Deze is den 16 October 1708 te Middelburg geboren en had tot ouders

Egbert van Visvliet en Anna de Cliever. Zijne humaniteiten te Middelburg verkregen hebbende, begaf hij zich naar de Hoogeschool te Leiden, volbragt aldaar zijne studiën en werd hij den 17 October 1735 bevorderd tot *Juris Utriusque Doctor* op eene Philologische *Dissertatie: De Balneis et foribus Balneariis* en op denzelfden dag tot Med. Doctor op eene Medische *Dissertatie: De efficacia balneorum ex aqua in corpus humanum.*

Hij vestigde zich als Geneesheer in zijne geboortestad en is in die hoedanigheid zoowel als in andere maatschappelijke betrekkingen tot een groot aanzien geklommen. Reeds den 16 September 1741 werd hem, ter vervanging van Dr. A. Helvetius, het Lectoraat opgedragen in de Ontleedkunde en bekleedde hij die betrekking tot 1750, toen hij den 5en December werd aangesteld tot Hoogleeraar in de Medicijnen aan de Illustre school te Middelburg. Voorts werd hij in 1753 benoemd tot Raad en Schepen, in 1752 tot Commissaris van *het Familie-geld* en in 1753 tot Commissaris *van de desolate boedels.*

Hij is drie malen gehuwd geweest. De eerste maal met Agnita Magdalena Bachman, uit welk huwelijk twee zonen zijn voortgesproten. Na den dood van deze vrouw, trad hij in 1744 in het huwelijk met Johanna Margarieta Radaeus, weduwe van Petrus Macaré, in leven Predikant te Middelburg, wordende een zoon en twee dochters uit dit huwelijk geboren, terwijl hij andermaal weduwnaar geworden in 1766 trouwde met Dana Barbara Pottey, weduwe van Mr. Rijklof Gerbrand van Goens, in leven Pensionaris van Middelburg. Deze laatste echt bleef kinderloos.

Meinard van Visvliet overleed den 5 Maart 1769 in ruim zestig-jarigen leeftijd en heeft misschien te weinig vruchten van zijnen helderen en begaafden geest achtergelaten. Want behalve de hierboven genoemde Dissertatiën bezitten wij niets van zijne hand dan een gelegenheids-stukje onder den titel: *Brief aan den Heere* Leonardus Stocke, Middelburg 1739, waarin hij op eene bezadigde en allezins waardige

wijze de onbetamelijke handeling van Dr. STOCKE in een te Middelburg voorgekomen ziektegeval dat tot een groot schandaal had aanleiding gegeven uiteenzette. (Zie LEONARDUS STOCKE. Eene historische bijdrage door Dr. J. C. DE MAN in: *Tijdschrift der Nederl. Maatschappij tot Bevordering der Geneeskunst* 1856, 2e afd. bladz. 3).

[Beide Dissertatiën zijn aanwezig. In het Gasthuis is nog een door hem te Parijs gekochte afbeelding in been van een gravida.

De Professor woonde *Brakstraat* O 250. Eens op een morgen, toen er vele stapels Rijksdaalders op tafel lagen, zeide zijn barbier: nu kon ik u wel den hals afsnijden! Na dien tijd heeft de Professor geen barbier meer toegelaten. D. M.].

VISVLIET (EGBERT PHILIP VAN), *Middelburg.* Hij was de zoon van MEINARD VAN VISVLIET en AGNIETA BACHMAN en werd den 12 October 1736 te Middelburg geboren. Zijne studiën aan de Leidsche Hoogeschool volbragt hebbende, is hij aldaar den 26 September 1760 tot Medicinae Doctor bevorderd op eene *Dissertatie: De frigore febrili.* Ook heeft hij aldaar den titel van Juris Utriusque Doctor erlangd. Zich in zijne geboortestad gevestigd hebbende heeft hij aldaar tot aan zijn overlijden (den 6 Januari 1799) de praktijk uitgeoefend, wordende hij reeds den 2 Januri 1762 tot Stads-Doctor benoemd en den 20 Jannari 1770 op zijn verzoek uit die betrekking ontslagen. Overigens is hij in maatschappelijke betrekkingen werkzaam geweest, blijkens zijne benoemingen: in 1763 tot Kiezer en tot Commissaris van *de desolate boedels* en in 1773 tot Weesmeester.

Hij is in 1763 in het huwelijk getreden met MARIA CATHARINA WIJBO, wordende uit dit huwelijk drie zonen en drie dochters geboren. Na den dood van deze vrouw, hertrouwd zijnde in 1777 met PIETERNELLA ELISABETH VAN GOENS, zijn hem verder geene kinderen geboren.

Hij was een man die zeer in aanzien was bij zijne stadgenooten gelijk zulks blijken kan uit de ontboezemingen die

zijn op ruim 62-jarigen leeftijd voorgevallen afsterven heeft uitgelokt, hebbende JAC. WILLEMSEN, P. M. DE LICHTE, J. W. MEEUSEN en C. v. W. lijkdichten daarop vervaardigd. De bundel daarvan, in 1799 bij HENDRIK SAS te Middelburg uitgegeven, wordt gevonden in de Provinciale Bibliotheek van Zeeland. (*Catalogus* bladz. 150.)

[Dissertatie is aanwezig. D. M.].

Deze familie gaf dus aan Zeeland de volgende Medici of Pharmaceuten:

1. MEINARD EGBERTSZOON komt omstreeks 1590 uit Groningerland te Vlissingen en sticht eene apotheek te Veere. Geh. in 1597 met APOLLONIA ROSE.

2. EGBERT, zoon van 1, 1599—1682, wordt Chirurg te Veere. Geh. met MARIA OLIVIERS.

3. MEINARD, zoon van 2, Med. Doctor te Vlissingen 1634—1666. Geh. met MARIA RENNY.

4. OMAR, geb. te Veere, 1640—1711, was geneeskundige en sticht te Middelburg eene apotheek. Als weduwnaar geh. met MARIA BAUTA.

5. DAVID, zoon van 4, was Med. Doctor te Middelburg evenals al de volgenden, 1680—1727. Gehuwd met CATHARINA URSULA SAUTIJN.

6. MEINARD, zoon van den koopman EGBERT V. VISVLIET, geb. 1708 en overl. Maart 1769, werd hoogleeraar. Hij huwde: *a.* AGNITA MAGDALENA BACHMAN;
b. JOHANNA MARGARETHA RADAEUS;
c. DANA BARBARA POTTEY.

7. JACOBUS, Med. Doctor, broeder van 6, 1696—1755.

8. EGBERT PHILIP, 1736—1799, zoon van 6, gehuwd met: *a.* MARIA CATHARINA WIJBO;
b. PIETERNELLA ELISABETH V. GOENS.

VLIETIUS (EGBERTUS), *Middelburg.* Volgens den *Middelburgschen Naamwijzer* was hij in 1705 gepromoveerd en heeft

hij zich in 1724 te Middelburg als Med. Doctor gevestigd. Hij woonde in *de St. Pieterstraat*, later in *de Langeviele*. Het laatst komt hij in den *Middelburgschen Naamwijzer* in 1728 onder de gevestigde Doctoren voor.

[Geen Dissertatie. D. M.].

VOORDE (CORNELIS VAN DE), *Middelburg*. VAN DE VOORDE, een Middelburger van geboorte heeft zich als Geneesheer in zijne vaderstad een grooten naam verworven. Den 24 April 1655 aan de Leidsche Hoogeschool gepromoveerd op eene *Dissertatie*: *de Syncope* en zich te Middelburg gevestigd hebbende, werd hij reeds spoedig aangesteld tot Stadsgeneesheer en tot Lector in de Ontleed- en Heelkunde en geschiedde door hem de inwijding op den 17 Juli 1658 van het nieuwelings opgerigte *Collegium Anatomico-Chirurgicum*, bij welke gelegenheid hij eene rede hield, die in het volgende jaar in druk uitgegeven werd door Dr. FERDINAND GRUIWARDT en ten titel had: *Oratie ofte Eerste Inleydinghe, ghedaan in de Chirurgyns-Anatomie-Kamer, door den Hoogh-geleerden Heer* CORNELIS VAN DE VOORDE, *Ordinaris Stadsdoctor en Medicyn der Anatomie en Chirurgie der stadt Middelburgh in Zeelandt, den* 17 *Julij* 1658. 4to.

VAN DE VOORDE heeft buitendien van 1666—1678 de betrekking bekleed van Doctor van het Gasthuis, volgde Dr. DE WIEGE op als Doctor van den Arme, en was Examinateur van de Chirurgijns die zich in dienst begaven van de Oost-Indische Maatschappij. Hij overleed in 1678.

Hij was van een bijzonder werkzamen aard en heeft zich zeer verdienstelijk gemaakt in het geven van onderwijs aan scheeps- en plattelands Heelmeesters. Voor diensten tijdens de pest door hem bewezen legde de regering van Middelburg hem den 22 November 1670 eene belooning toe van *ƒ* 300,—. Zijne beeltenis te Antwerpen gegraveerd door H. M. prijkt met een vierregelig vers van G(ALENUS T(REZEL); DE LA RUE geeft er (bladz. 176) den inhoud van op.

Behalve zijne dissertatie heeft hij uitgegeven:

Lichtende fakkel der chirurgia aengesteken ten profijte van alle diegene welke genegen zijn de Heelkonst, zo Theoretice als Practice in haar volkomen perfectie te leeren, gestelt bij Vrage en Antwoord, verdeeld in drie deelen enz., Middelburg 1664, 4to. Hiervan verscheen in 1678 eene tweede uitgave, waarachter is bijgevoegd *de chirurgijns scheepskist door* J.(OHANNES) V.(ER) B.(RUGGE) *chirurgyn binnen Middelburgh in Zeelandt.* Zij zag het licht te Amsterdam in 4to. Na zijn dood gaf Dr. A. DE HEIDE te Middelburg uit: VAN DE VOORDE's *Nieuw lichtende fakkel der Chirurgie of hedendaagsche Heel-konst verrijkt met een Chirurgijns of Heelmeesters Zeecompas, leerende hoe men op zestien streken de genezing der gevaarlijkste scheeps-, land- en legerziekten gelukkig bezeilen zal, door denzelven Heer* CORNELIS VAN DE VOORDE, Middelburg bij W. GOEREE 1680.

Het *Nieuw chirurgyns Zeecompas* verdeeld in XVI streeken eindelijk vond nog in 1719 een uitgever in Dr. P. BOON en verscheen te Amsterdam

[Volgens SMALLEGANGE kwamen de VAN DE VOORDE's uit Brugge.

Dissertatie ontbreekt. D. M.].

[VORM (JACOBUS VAN DER). In onze boekerij is opgenomen eene *Dissertatie: De Anorexica*, verdedigd te Leiden in 1762 van bovengemelden Doctor. Mij is echter van hem niets bekend, dan dat hij zich op zijn Proefschrift noemt Flessingo-Zelandus en dat hij bij zijn promotie woonde in Amsterdam waar zijn vader Predikant was en dat hij zelf Stads-Doctor geworden is te Amsterdam. Zie over de eenmaal bekende familje VAN DER VORM uit Brouwershaven: NAGTGLAS *in voce*. D. M.].

[VORM (HOBIUS VAN DER), *Brouwershaven.* In korte woorden moge deze Medicus worden herdacht, die te Utrecht in 1651 *More majorum* d. i. *met de Kap*, den *penning* en *ring* tot Doctor werd bevorderd; de twee laatste werden nog in DE

LA RUE's tijd bij de famielje bewaard. Hij werd 4 Augustus 1628 te Brouwershaven uit een geëerd geslacht geboren en had tot ouders JACOBUS CARST. VAN DER VORM en tot moeder MARIA HOBIUS. Te Vlissingen op de Latijnsche school geoefend, vertrok hij van daar met een buitengewoon vereerend getuigschrift. Dadelijk na zijne promotie werd hij Stads-Doctor te Brouwershaven, maar na 3 jaren vertrok hij uit lust naar wetenschap, weder naar Utrecht. Daarna werd hij Rector te Naarden, Haarlem, Hoorn en nog later werd hij tot lijfarts van WILLEM III benoemd, doch hij aanvaardde den post niet. Het blijkt dat hij, zooals toen meer gebeurde, Doctor en tevens Rector der Latijnsche scholen was. Hij stierf te Hoorn 17 Jan. 1700.

Zijn zoon JOHANNES volgde hem als Doctor en Rector op.

DE LA RUE geeft eene lange lijst van geschriften van onzen Doctor op, waarvan vele niet gedrukt zijn. In onze bibliotheek is een werkje, getiteld: *Atriplex salsum, vulgo soutenelle, essentia, viribus et operationibus suis primum descriptis.* Amsterdam 1661.

Dit werkje is wel, maar de Dissertatie niet in ons bezit.

De schrijver kent aan zijn *Soutenelle* velerlei eigenschappen toe, vooral Antiscorbutische, doch daar men in zijn tijd de planten nog niet nauwkeurig wist te omschrijven, blijven wij ook in het onzekere, welke plant van de schorren eigenlijk door VAN DER VORM is beschreven. Hij zelf meent, dat het de *Atriplex Salsum* van CLUSIUS zijn zou, terwijl daarentegen DODONAEUS onder *Soutenelle* de zeewinde verstond. Daar ik denk, dat men oudtijds, evenals nu, slechts twee, op zoute schorren groeiende gewassen als voedsel voor den mensch gebruikte, te weten de *Zeekoraal* en de plant, die men in Walcheren *Lamsooren* noemt, wil het mij ook toeschijnen, dat de *Soutenelle* van den schrijver onze Lamsooren is. Het is er wel schijnbaar mede in strijd, dat men toen dat kruid ook in den nazomer verzamelde, doch het zou kunnen zijn, dat men in dien vóóraardappelentijd, zich ook te goede deed aan

een tweede zomergroente van het strand. In den tijd van v. d. Vorm werd het voortdurend verzameld, ook als de bladeren grooter waren geworden; zij werden dan of met azijn gebruikt of tegen den winter ingemaakt. Dat deed men toen ook met de zeekoraal. Hoe het zij, het moge hier herhaald worden, dat kundige, bekwame kruidkundigen uit lateren tijd, ik noem van Hall en Oudemans, als Lamsooren-plant verkeerdelijk hebben aangezien de *Statice limonium* die ook veelvuldig aan ons zeestrand voorkomt. Walraven die alle Zeeuwsche planten kende en op den Hoek en op Nieuw- en St. Joosland altoos bij het strand heeft gewoond, heeft uitgemaakt, dat de bladeren der Lamsooren, die de minder gegoede nog in het voorjaar eet, die zijn van den wel bekenden en zeer overvloedigen Zee-aster of *Aster-tripolium* van de hedendaagsche Botanie. Zie daarover *Geneeskundige Plaatsbeschrijving van Zeeland*, bladz. 77. In Walcheren kent men den naam van *Soutenelle* niet.

Het woord *Soutenelle*, alleen uit chronieken bekend, kent men thans zelfs in gansch Schouwen niet meer. De geleerden meenden in den tijd van Dodonaeus, dat het woord eene verbastering was van het Zuid-Europesche *Soldana* en *Soldanella*, waaronder men eene eetbare, aan den zeekant groeiende plant verstond. Hobius heeft gemeend, dat het woord eene verbastering was van *Soutemelde* en is daarom misschien er toe over gegaan er eene soort van *Melde* of *Atriplex* van te maken. Op schorren komt inderdaad eene Melde-soort voor. *Soldanelle* in Soutenelle verbasterd is misschien een woord door Spaansche soldaten nagelaten. d. M.].

[WALE of WALAEUS (Johannes de), *Middelburg, Leiden*. Deze latere professor, wiens familje réfugiés waren uit Gent en te Middelburg kwamen wonen, leerde Latijn en Grieksch op stads kosten, omdat hij zoo veelbelovend was. Na drie jaren studies te Leiden deed hij een groote reis door Europa met den Middelburgschen heer Schotte en bezocht hij de Duitsche Academies. Toen werd hij als predikant beroepen te Koude-

kerke, bij Middelburg, en daar werd zijn zoon Johannes geboren 21 November 1604: deze kreeg een goede Medische opvoeding, profiteerde van Parijs en promoveerde te Leiden op eene *Dissertatie: De Febribus.* Aan die academie werd de geleerde man in 1632 Lector en in 1648 gewoon Professor in de Medicijnen, doch hij stierf reeds in 1649. Behalve door groote geleerdheid verwierf hij veel lof van de grootste Anatomen door zijne, later bevestigde ontdekkingen over den bloeds- en chyls-omloop. Al zijn werken werden in 1660 uitgegeven onder den titel: *Opera omnia.*

Zie *Lexicon* van Hirsch. — Wij bezitten de Dissertatie niet. d. M.].

WEDDERBURNE (Johannes), *Middelburg.* Naam en betrekking als Med. Doctor te Middelburg van dezen zijn slechts gebleken uit de ledenlijst van het den 5 September 1668 onder Dr. A. Everaerts c. s. tot stand gekomen gezelschap van geneesheeren, hebbende hij zelfs tot de oprigters er van behoord.

[Geen Dissertatie. d. M.].

WIEGE (Henri de), *Middelburg.* Deze werd in 1652 tot Stads-Doctor te Middelburg aangesteld en is ook met de bediening belast geweest van den Arme. Zijne vrouw was Abigael van Brakel. Hij overleed in 1659.

[Geen geschrift voorhanden. d. M.].

WIELE (Abraham van de), *Vlissingen, Middelburg.* Hij was een zoon van Johannes van de Wiele en is geboren te Vlissingen. Hij volbragt zijne studiën aan de Leidsche Hoogeschool en werd aldaar den 7 Juli 1719 tot Med. Doctor bevorderd op eene *Dissertatie: de Epilepsia.* Hij heeft zich eerst in zijn vaderstad gevestigd en werd daar reeds in datzelfde jaar aangesteld tot Inspecteur van het Apothekers-gild, doch vertrok in 1728 naar Middelburg, waar hij ging wonen in *de Giststraat.* Zijn verblijf nogthans alhier was slechts van korten duur,

daar zijn naam als gevestigd geneeskundige voor het laatst in 1729 vermeld wordt in den *Middelburgschen Naamwijzer*.

[De Dissertatie is voorhanden. D. M.].

[WIER (JOHANNES). Het zou vreemd schijnen, indien in deze lijst van oude doctoren WIERIUS niet met een enkel woord werd vermeld. Immers de Zeeuwsche schrijvers houden hem, of althans zijn ouders, voor geboren Zeeuwen, en dat niet alleen, omdat de naam van WIER of WYER ook later in Zeeland zeer bekend was, maar vooral omdat op zijn grafschrift te Tecklenburg te lezen staat, dat hij uit een aanzienlijk Zeeuwsch geslacht geboren was, dat in de XVI[e] eeuw wegens overstroomingen hun land verlaten had. Hij is Med. Doctor geweest en heeft groote wetenschappelijke reizen gemaakt en is te Orleans gepromoveerd. Zeer bekend is het, dat hij door zijn geschriften en bemoeiingen den eersten stoot heeft gegeven om de ontzettende dwalingen omtrent het punt van de Demonomanie te doen ophouden. Hij is ofschoon nog volstrekt niet vrij van verkeerde begrippen, de invloedrijke voorlooper geweest van BALTHAZAR BEKKER. Men kan over hem, behalve andere Biografiën nalezen wat NAGTGLAS over hem heeft gezegd.

Intusschen mag, al stemmen wij toe, dat in zijn tijd, Zeeland en vooral Noord-Beveland — de 16[e] eeuw — wel een land was, om voor goed te verlaten, mag men, zeggen wij, niet voorbij zien, dat de woorden: *e nobili gente Zelandica* nog niet met zekerheid wijzen op *ons* Zeeland. Er ligt in oostelijk Noord-Brabant ook een Zeeland, dat oudtijds een aanzienlijk Heerenhuis had en dat dit Zeeland ingevolge van zijn ligging, in ouden tijd ook aan watervloed kan hebben blootgestaan, lijdt geen twijfel. Opmerkelijk is het, dat WIER na zijn groote reizen en promotie volstrekt geen nota van ons Zeeland genomen heeft en er in zijn geschriften niet op doelt. WIER heeft zich als Doctor bekwaamd te Keulen, heeft zich gevestigd in of bij Grave, werd Lijfarts van het Grafelijk hof te 's Heerenberg en bij den Hertog van Kleef.

Hij overleed aan een beroerte den 24 Februari 1588, te Bentheim, toen hij daar ontboden was om de Gravin te behandelen. Hij is in Tecklenburg begraven. De familje bleef in den omtrek van Limburg. Hij is dus geheel Duitscher geworden en al willen wij het niet ontkennen, betwijfeld mag het wel worden of zijne ouders in der daad uit ons gewest gevlucht zijn. Hij zelf was dan ook in 1515 te Grave geboren, in 1545 was hij stads Doctor te Arnhem. D. M.].

WILHELMI (JOHANNES), *Middelburg.* Hoezeer JOH. WILHELMI of WILLEMSE, op het laatst van zijn leven en na zijn dood zeer in opspraak is gekomen en bekend geworden door het bladz. 70 vermelde proceduren-leven van zijn schoonzoon FERDINAND GRUIWARDT, zoo is van zijn meer jeugdige loopbaan weinig tot ons gekomen. Wij ontmoetten hem het eerst in 1626 en konden zijn spoor tot 1644 volgen in de stads rekeningen wegens bezoldiging aan hem gedaan als Stads-Geneesheer, om niet te spreken van kerkelijke bedieningen bij de Nederduitsch Hervormde Gemeente te Middelburg, waarin hij als Diaken en Ouderling vermeld is door NAGTGLAS (*De algem. kerkeraad der Nederduitsch Herv. Gemeente te Middelburg.* Middelb. 1860.)

WILHELMI werd gehouden voor een man van aanzien en vermogen en woonde op *de Haringplaats* in het huis genaamd *de Bloemhof.* Zijne eerste vrouw was PETRONELLA DE MEULENAER, bij welke hij eene dochter had met name PETRONELLA, geb. 7 Juni 1637, later de vrouw van FERDINAND GRUIWARDT. Na den dood van deze vrouw hertrouwde hij met SUSANNA MOENS, de weduwe van Mr. DAVID LIPPENS, waarbij hij een zoon en dochter had, respectievelijk genaamd FRANÇOIS en ANNA en ook deze vrouw overleden zijnde trad WILHELMI ten derden male in het huwelijk met CORNELIA PELLETIER. Uit dit laatste huwelijk zijn geene kinderen geboren.

JOHANNES WILHELMI is in Februari 1661 aan eene beroerte overleden.

[Geen dissertatie. D. M.].

WIND (GERARD DE) (1685—1752), *Middelburg*. Geboren den 30 December 1685 te Vlissingen uit PAULUS DE WIND, winkelier, en JAKOMINA FRANS, heeft hij zijne eerste opleiding te Vlissingen genoten en aldaar de gronden gelegd van de Latijnsche en Grieksche Talen. Voor den predikdienst bij de Doopsgezinden bestemd heeft hij eerst het onderwijs genoten bij en ten huize van den Predikant VAN GAVEREN te Zoetermeer, vervolgens dat van ADRIAAN VAN EEGHEM, Boekhandelaar en Predikant bij de Doopsgezinden te Middelburg en ten slotte te Amsterdam bij de school der Remonstranten en De Doorluchtige school. Naar de gewoonte van dien tijd om zich ook op een ander vak toe te leggen bezocht hij de Akademie te Utrecht en werd hij aldaar in December 1705 tot Med. Doctor bevorderd na verdediging van eene *Dissertatie: De Ophthalmia*. Nog in ditzelfde jaar, geen 20 jaren oud zijnde, werd hij als Predikant bij de Doopsgezinde Gemeente te Middelburg beroepen.

Hij overleed den 10 December 1752 aan de gevolgen eener borstkwaal, waaraan hij ettelijke jaren was lijdende geweest.

Den 3 Juni 1711 was GERARD DE WIND in het huwelijk getreden met ELISABETH VAN BEEKHOVEN, bij welke hij acht kinderen heeft gehad, (— zonen en — dochters.)

Hij heeft gewoond op *de Hoogstraat*.

De wetenschappelijke geschriften die DE WIND heeft uitgegeven zijn, behalve zijne *Dissertatie:*

De christelijke Godgeleerdheid van ADRIAAN VAN EEGHEM. Vlissingen bij WILLEBOORD ELING 1711 in 4to.

JOHANNES KIENS *Redenen des Geloofs onderzogt*. Vlissingen bij WILLEBOORD ELING 1711. 4to.

Onderwijzing in de Christelijke Godsdienst door ADRIAAN VAN EEGHEM, (*in zijn leven*) *Bedienaar van 't H. Evangeli in de gemeente der Doopsgezinden te Middelburg in Zeeland Tweede druk, verrijkt met de aanteekeningen van* GERARDUS DE WIND, *M. D. en leeraar derzelve Gemeente*. Te Middelburg bij JAN VAN HOEKKE 1715. 8vo.

Verhandeling van Gods algemeene Genade. Amsterdam bij BALTHASAR LAKEMAN 1728. 8vo.

Verhandeling van de Wet der Nature door A. VAN EEGHEM. *Tweede druk, uitgegeven door* G. DE WIND. Amsterdam bij BALTHASAR LAKEMAN 1730.

Sommige van deze geschriften zijn vinnig bestreden geworden o. a. KIENS *Redenen* enz. door MATTHEUS KLAASSEN; *Gods algemeene Genade* door JAKOBUS LEIDEKKER en GERARDUS VAN DEN HEMERT.

(Bovenstaande bijzonderheden zijn meerendeels geput uit de door W. O. REITZ bezorgde levensbeschrijving, geplaatst vóór den Catalogus zijner boeken, verkocht 22 October 1753 e. v.).

[De Dissertatie is aanwezig. — Door gebrek aan woning heeft hij zich in den beginne moeten tevreden stellen met een soort kelderkeuken, nabij de voormalige Doopsgezinde kerk. Deze kerk is thans in gebruik bij het leger des Heils. Er zijn vele gedrukte portretten van dezen Doctor-Predikant nog te Middelburg te vinden. D. M.].

WIND (PAULUS DE), (1714—1771). *Middelburg.* Hij werd den 8 Mei 1714 te Middelburg geboren en had tot ouders bovengenoemden Dr. GERARD DE WIND († 1752) en ELISABETH VAN BEEKHOVEN. Reeds vanaf zijn 9e jaar de Latijnsche school te Middelburg bezocht hebbende, vertrok hij nog geen 14 jaren oud zijnde naar Amsterdam, om aldaar de lessen in Anatomie waar te nemen van Prof. ROËL en in de Botanie van Prof. BURMAN, terwijl hij dagelijks in de Stads- en Gasthuis-Apotheek en Hortus werkzaam was. Twee jaren later begaf hij zich naar de Hoogeschool te Leiden en na 4 jaren aldaar gestudeerd te hebben in de Medicijnen vertrok hij in 1734 naar Parijs, van waar hij in het volgende jaar terugkeerende den 26 Augustus 1735 te Leiden tot Med. Doctor bevorderd werd, na verdediging van eene *Dissertatie*: *De Abortu.*

Hij vestigde zich kort daarop te Middelburg, waar hij in

de Gravenstraat ging wonen, [1]) en oefende de praktijk aldaar onder het voortzetten van zijne studiën met een zoo zeldzaam geluk uit, dat hij van Stads- en Landswege voor onderscheidene betrekkingen in aanmerking kwam. Den 10 Augustus 1737 werd hij Stads-Operateur en Steensnijder; den 12 Mei 1742 Stads-Vroedmeester; den 23 September 1747 Stads-Doctor; in 1750 Operateur en Lithotomus van de Provincie Zeeland; den 5 December van dit jaar Lector in de Anatomie, Chirurgie en Ars Obstetricandi; in 1769 Doctor bij de Oost-Indische Compagnie ter kamer Zeeland en Examinateur van de Chirurgijns; en eindelijk 20 November 1769 werd hij Provisor van de Reede van Rammekens.

Onderscheidingen van wetenschappelijken aard vielen hem te beurt in 1762 door zijne benoeming tot lid van de Maatschappij van Wetenschappen te Haarlem en in 1769 tot lid van het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen, toen nog te Vlissingen.

Paulus de Wind heeft zich meer naam gemaakt op Verloskundig en Chirurgisch gebied, dan op dat van de inwendige Geneeskunde. De ellendige toestand waarin de Verloskundige praktijk destijds verkeerde heeft eene voorname rigting aan zijne beoefening van deze gegeven. De praktijk werd schier uitsluitend door vroedvrouwen verrigt en vooral begreep de Wind dat het vrij algemeen gebruik van haken bij een *Enclavement* of beklemming op of tusschen den bovensten ingang van het bekken moest vervangen worden door iets beters. Hij beijverde zich diensvolgens om het geheim ten dezen van Rogier Rhoonhuize te Amsterdam te ontdekken, en meende dat het gebruik van stalen bladen, die in den vorm van een hefboom moesten werken, dienstig konden zijn. Hij gaf aan dit denkbeeld in 1752 openbaarheid in een werkje *'t Geklemd hoofd geredt;* de niet toepasselijkheid van de bedoelde bladen echter op alle soorten van inklemming deed het gebruik geen ingang vinden. Ten jare 1757 gelukte het aan Paulus de

[1]) Later heeft hij gewoond in de *Sint Janstraat*, perceel H n° 202.

Wind om gezamenlijk met zijn broeder Gerard (destijds Anat. Chir. et Art. Obstetr. Professor te Middelburg,) voor eene som van *f* 1000 het geheim van Rhoonhuize, van den Chirurgijn Reijnier Boom te Amsterdam aan te koopen en vermits de Med. Doctores van der Poll en Visscher, beide te Amsterdam, het eveneens omstreeks dien tijd magtig werden en wereldkundig maakten, zoo kwam weldra de methode om de beklemming op te heffen in algemeene toepassing, aanleiding gevend tot het uitvinden en invoeren van verbeteringen (de kromme Tang van Smellie, die van Levret, de Vectis enz) waardoor de kunst zeer gebaat is en waaraan Paulus de Wind grootendeels het zijne heeft toegebracht.

Voorts verdient het vermelding dat hem in 1757 door de regering van de stad Middelburg de vraag ter beantwoording is voorgesteld: *of het niet afbinden van de navelstreng volstrekt doodelijk is voor een eerstgeboren kind?* en dat de beantwoording daarvan een geschenk heeft ten gevolge gehad van vier zilveren kandelaren ter waarde van *f* 50 het stuk, waarop het wapen van de stad en rond de onderste rand een toepasselijk opschrift waren aangebragt.

Paulus de Wind maakte dagelijks veel werk van de Heelkunde en was een bekwaam operateur. Onder de personen bij welke hij de kanker exstirpeerde behoorde zijne eigene vrouw, die nogthans aan kanker-dyserasie bezweken is. Hij was zeer in aanzien als Breuksnijder, maar inzonderheid als Lithotoom was hij zeer gelukkig, zijnde door hem 98 malen de operatie van het steensnijden verrigt.

In 1766 zocht hij eenige rust en ging hij een buitenplaatsje, dat hem sints zes jaren in eigendom toebehoorde, bewonen, zoodanig echter dat hij sommige openbare bedieningen bleef waarnemen. Daaronder behoorde die bij de Oost-Indische Compagnie, welke medebragt, dat hij zich éénmaal in de week aan boord van de schepen op de reede van Rammekens moest bevinden. In Januari 1771 werd hij door een hevige ziekte van een' putrieden aard aangetast, die den

22 van die maand aan zijn 57-jarig leven een einde maakte.

PAULUS DE WIND huwde den 18 December 1735 met BERDINA TAK, geboren 5 Februari 1715 te Zierikzee, eene dochter van SAMUEL TAK, koopman in Linnens enz. en JOH. OUDENAARDE en later met CORNELIA DOBBELAER uit Vlissingen en had 13 kinderen. Slechts twee van dezen, eene dochter ELISABETH en een zoon SAMUEL zijn tot volwassen leeftijd gekomen.

Vele zijn de geschriften, die PAULUS DE WIND heeft achtergelaten. Behalve zijne Dissertatie heeft hij openbaar gemaakt:

't Geklemd hoofd geredt. Middelburg (1752) 8vo.

Is het niet afbinden der navelstreng volstrekt doodelijk voor een eerstgeboren kind? Middelburg 1757. 8vo.

Middelen ter bewaring der gezondheid op 's konings schepen door J. LIND, *Med. Doctor. Uit het Engelsch vertaald met aanmerkingen en eene verhandeling der voornaamste ziekten op de O. I. schepen door* P. DE WIND. Middelburg 1760. 8vo. [1]).

In 1764 verscheen te Middelburg de 2e druk er van.

Voorts vindt men van zijne hand waarnemingen in de verhandelingen van de Haarlemsche Maatschappij, als:

Ontleding eener dubbele liesschenbreuk, over eene navelbreuk en over eene netbreuk (deel VII. bladz. 118, 124, 129).

In die van het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen vindt men eene:

Waarneming van een waterachtig gezwel in eene vrouweborst genezen, (deel I. bladz. 587.)

(Bovenstaande bijzonderheden meerendeels ontleend aan een *Summarium vitae Pauli Windii,* door zijn zoon Dr. SAMUEL DE WIND. Handschr. berustende in het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen.)

[De Dissertatie is voorhanden.

---

[1]) Reeds onder de bewerking van deze vertaling ontving DE WIND den dank van de Oost-Indische Compagnie (26 Maart 1760); het werk werd 1 October daarop aan de Kamer aangeboden. (*De Navorscher* 1860, bladz. 127).

BERDINA TAK is denkelijk de zuster geweest van Dr. JAN TAK, bladz. 164, want deze droeg zijn Dissertatie op aan PAULUS DE WIND, *Fratri per affinitatem conjuncto.*

Bij het *Genootschap* berust een groote photo, gemaakt naar het nog bij den heer J. TAK alhier bewaarde Olieverf-paneel. De deftige doctor is bezig een rustdrankje op te schrijven. D. M.].

WIND (GERARD DE), (1730—1800). Hij werd den 3 September 1730 te Middelburg geboren en was de jongste zoon van GERARD DE WIND en ELISABETH VAN BEEKHOVEN. Hij werd den 11 Februari 1752 aan de Leidsche Hoogeschool tot Med. Doctor bevorderd op eene *Dissertatie: de Hydrocele* en heeft zich te Middelburg gevestigd zonder aldaar de praktijk te hebben uitgeoefend. Hij was een zeer geleerd man, die om zijne bekwaamheid de betrekking bekleed heeft van Hoogleeraar in de Ontleed-, Heel- en Vroedkunde aan het Athenaeum te Middelburg. Hij is den 6 October 1800 overleden.

Hij was den 20 Augustus 1767 in het huwelijk getreden met SUSANNA VAN HOORN, weduwe ABRAHAM TAK en heeft twee kinderen gehad.

Menigvuldig zijn de geschriften, die hij heeft uitgegeven, en behalve zijne Dissertatie bezitten wij van hem:

Oratio de Sapientia divina in admirabili corporis humani fabricâ quam maxime elucente, Medioburgi 1772. 4to.

In hetzelfde jaar in het Hollandsch vertaald en te Middelburg uitgegeven in 8vo.

Oratio de praestaris Zelandorum meritis in Rempublicam litterariam, Medioburgi 1778. 4to.

Observatio de admirando Tumore Cystico in Thoracis Cavitate, dissecto cadavere humano, reperto.

(in *Verhandelingen van het Zeeuwsch Genootschap der Wetenschappen*, d. III, bladz. 491).

Dissertatie de Aere Zelandico.

(in *Verhand. van het Z. Genootschap der Wetenschappen*, d. XIII, bladz. 451).

Verhandeling over de vergiften tot het rijk der dieren betrekkelijk.

(in *Verhand. van het Z. Genootschap der Wetenschappen*, d. XIV, bladz. 267).

[De Dissertatie is voorhanden en vermoedelijk ook een klein portret. Behalve vele Observaties, worden nog bij het Z. G. en in het Gasthuis enkele praeparaten van hem bewaard].

WIND (SAMUEL DE), (1742—1803), *Middelburg.* Hij was de zoon van PAULUS DE WIND en is den 15 October 1742 te Middelburg geboren. Aan de Leidsche Hoogeschool werd hij tot Med. Doctor bevorderd den 7 Juni 1765, na verdediging van eene *Dissertatie*: *De perversa ratione sanitatem conservandi et amissam restituendi.* Hij heeft de geneeskundige praktijk te Middelburg uitgeoefend en nam zijn intrek in het huis van zijnen vader PAULUS DE WIND in *de Sint Janstraat*, in perceel H n°. 202. Hij heeft tevens de betrekking bekleed van Vroedmeester en van Stads- en Landsoperateur, zijnde hij evenals zijn vader als een bekwaam Steensnijder bekend geweest. Hij verrigtte 30 steenoperatiën, dus 68 minder dan zijn vader. Zie Naamlijst Zool. voorwerpen van het Z. Gen., bladz. 45.

Hij overleed den 25 Februari 1803, is getrouwd geweest met CORNELIA DOBBELAER en heeft twee zonen nagelaten die eveneens tot de Middelburgsche Geneesheeren behoord hebben, t. w. PAULUS en BOUDEWIJN DOBBELAER DE WIND.

Hij is lid geweest van het Zeeuwsch Gen. der Wetenschappen en van de Haagsche geneeskundige Correspondentie-Societeit.

Zijne gedrukte geschriften, behalve zijne Dissertatie, zijn alle in onze verzamelingen te vinden, als:

Waarneming omtrent een eerstgeboren kind, waarvan de ingewanden zich buiten den buik bevonden.

(In *Handel. Zeeuwsch genootsch. der Wetenschappen*, d. I, bladz. 192).

Verhandeling over den Polypus of Slijmprop en Fungus of uitwas.

(*Verhand. Z. gen. der Wetensch.*, d. X, bladz. 497).

Vervolg op de verhandeling over den Polypus.

(*Verh. Z. gen. der Wetensch.*, d. XI, bladz. 480).

Berigt wegens de afzetting der beide borsten eener vrouw.

(*Verhand. Z. gen. der Wetensch.*, d. XIV, bladz. 397).

Bericht van het natuurlijke beloop der ziekten te Middelburg (a°. 1779).

(In: *Verhand. van de Natuur- en Geneeskundige Correspondentie-Societeit te 's-Gravenhage*, 1e d., 2e afd. *a*, bladz. 130).

[Dissertatie is voorhanden. Ik meen, dat hij bekend was als de Melkdoctor; men beschouwde toen het voorschrijven van melk, iets dat hij veel deed, als onzinnig voor volwassenen. D. M.].

WIND (PAULUS DE), (1767—1797) *Middelburg*. PAULUS DE WIND werd geboren te Middelburg den 16 December 1767 en had tot ouders Dr. SAMUEL DE WIND en CORNELIA DOBBELAER. Hij erlangde zijne humaniteiten te Middelburg en, na aldaar op de Latijnsche school tot de Akademische lessen te zijn bevorderd en nog eenigen tijd de lessen in Mathesis en Physica bij den Lector J. P. FOKKER te hebben waargenomen, vertrok hij in Sept. 1784 naar Amsterdam, om aldaar in de Stads-Apotheek en het Gasthuis zich in de receptuur te oefenen. In 1785 begaf hij zich naar de Hoogeschool te Leiden en promoveerde hij aldaar na een vijfjarig verblijf den 23 Juni 1790 in de Medicijnen op eene *Dissertatie: De morbis vero et stricto sensu biliosis*, moetende omtrent zijne Promotie de bijzonderheid vermeld worden dat, om zijne buitengewone begaafdheden hem het aanbod is gedaan dat hij *More Majorum met de Kap* zoude gepromoveerd worden. DE WIND had dezen voorslag afgeslagen; de faculteit gaf hem een getuigschrift op den dag van zijne bevordering waarin het feit van de aanbieding vermeld stond.

Alvorens zich te vestigen bezocht DE WIND het buitenland. Parijs werd destijds gevaarlijk gerekend om er te verblijven,

zoodat hij zich in October 1791 naar Londen begaf, van waar hij in April van het volgende jaar terugkeerde. Hij zette zich alsnu neder te Middelburg en nam zijn intrek ten huize van zijnen vader in *de Sint Janstraat.* Weldra werd het vertrouwen zijner stadgenooten zijn deel, blijkbaar aan de uitbreiding van zijne genees- en verloskundige praktijk en aan openbare bedieningen die hem te beurt vielen, wordende hij in 1793 aangesteld tot Doctor bij de Nederduitsche Diaconie ter vervanging van wijlen Dr. JOHAN PERKOIS, en in 1796 tot Doctor van het Gasthuis na het ontslag van Dr. ERICUS DE LANG. Buitendien was hij in 1792 aangesteld tot *Lector Anatomiae et Chirurgiae* aan het Athenaeum te Middelburg.

Slechts eene korte loopbaan mogt hij bewandelen, daar hij in Juli 1797 door eene hevige Catarrhale koorts werd aangetast die hem 15 dagen later deed bezwijken op negen en twintig-jarigen ouderdom.

Hij is getrouwd geweest met ELISABETH DE WIND, de eenige dochter van zijnen oom GERARDUS DE WIND († 1800) en heeft drie kinderen gehad; een zoon SAMUEL, geboren 26 Januari 1793, eene dochter, geboren 13 April 1795, alsmede nog een zoon, geb. December 1796, die nogthans kort na de geboorte overleed.

De vroegtijdige dood van PAULUS DE WIND is algemeen zeer betreurd geworden en werd door zijn vriend en ambtgenoot Dr. VAN SOLINGEN in eene Openbare rede herdacht, die door den druk is uitgegeven onder den titel: *Redevoering ter nagedachtenis van* PAULUS DE WIND: *door* A. VAN SOLINGEN. Te Middelburg en Leiden 1798. 8vo. Het titelblad van deze *Redevoering* prijkt met de beeltenis van DE WIND, gegraveerd door R. VINKELES, naar het miniatuur van P. M. DAMBRIN.

DE WIND heeft geene geschriften in druk nagelaten.

(Deze bijzonderheden zijn ontleend aan de aanteekeningen van zijnen broeder, Dr. B. DOBBELAER DE WIND).

[De Dissertatie is voorhanden. D. M.].

WIND (Boudewijn Dobbelaer de), (1775—1818) *Middelburg.* Hij is den 20 December 1775 te Middelburg geboren en heeft tot ouders gehad Doctor Samuel de Wind († 1803) en Cornelia Dobbelaer. Even als zijn broeder Paulus († 1797) studeerde hij te Leiden en promoveerde hij aldaar den 18 Mei 1799 op: *Proposita aliquot ex diversis medicinae partibus* en zich te Middelburg gevestigd hebbende nam hij zijnen intrek in het huis van zijnen vader in *de Sint Janstraat* perceel H n° 202, welk huis hij is blijven bewonen.

De naam van de familie, het zoo zeer betreurde afsterven op jeugdigen leeftijd van zijnen broeder twee jaren vóór zijne komst, gevoegd bij de goede verwachtingen die Boudewijn D. de Wind reeds vroeg van zich had doen koesteren, beloofden ook hem eene goede medische toekomst, die hij niet beschaamd heeft gemaakt. Reeds in 1800 verving hij als Doctor bij de Nederduitsche Diaconie Dr. C. van der Palm en werd hij Lector Anatomiae et Chirurgiae bij de Illustre school te Middelburg; in 1801 werd hij Stads-Doctor in plaats van zijn vader Samuel; in 1804 lid van de *Commissie van Geneeskundig Onderzoek en Toevoorzigt voor het Departement Zeeland*, *residerende te Middelburg* en in 1805 van de *Commissie van Geneeskundig Toevoorzigt te Middelburg*, wordende hij, bij den overgang en naamsverandering van die beide commissiën in 1814, zoowel bij de Provinciale als Plaatselijke geneeskundige Commissie haar voorzitter. Als vroedmeester had hij een grooten naam.

Hij is den 14 December 1818 overleden, en gehuwd geweest met Petronella Tak, dochter van Marinus en van Elisabeth de Wind, uit welk huwelijk vier kinderen zijn gesproten: Cornelia, geb. 8 Februari 1802; Elisabeth, geb. 2 November 1810; Susanna Petronella, geb. 24 November 1813; en Samuel, geb. 10 April 1817.

Onder de geleerde genootschappen die zijne verdiensten hebben erkend door hem het lidmaatschap op te dragen, behoorden het Zeeuwsch genootschap der Wetenschappen, de 1^e^

klasse van het Kon. Ned. Instituut (waarvan hij sedert 1809 Correspondent was) en het Instituut tot koepokinenting te Rotterdam.

Behalve zijne Dissertatie heeft hij uitgegeven eene

Waarneming wegens eene langdurige en buitengewone waterzucht en daardoor middellijk veroorzaakte Beenbreuk. Middelburg 1818.

Opgenomen en afgebeeld in de werken van *het Zeeuwsch Genootschap Nieuwe verhandelingen* deel III, bladz. 101—121.

Jhr. Prof. B. DE JONGE, later President van het Zeeuwsch genootschap der Wetenschappen heeft in eene buitengewone vergadering daartoe belegd den 1 Februari 1819 een Lofrede op hem uitgesproken.

[Zijne ziekte was Longen-tuberculose.

Zijn portret in olieverf is met dat zijner vrouw aan *het Zeeuwsch Genootschap* geschonken. D. M.].

[WIND (SAMUEL DOBBELAER DE), *Middelburg.* Ofschoon tot jeugdiger tijd behoorende, laten wij hem hier volgen, omdat hij de laatste doctor en naamgenoot is geweest van zijn bekend geslacht. In Vlaanderen zijn waarschijnlijk nog vroegere R. K. stamverwanten woonachtig, doch dan spellen die zich DE WINDT. SAMUEL werd den 10 April 1817 in het voorvaderlijk huis geboren, doch werd, door den vroegen dood des vaders opgevoed bij zijn lateren zwager en neef Mr. S. DE WIND, *Gravenstraat* I 190. Hij bleef van 's vaders ziekte verschoond, doch leed zijn geheele leven aan Spierrheumatiek, dat men toeschreef aan een in dat huis doorstane chronische loodvergiftiging. Op later leeftijd deed hij een val en brak drie ribben, waaruit kortademigheid en borstwater en eindelijk de dood ontstond op den 24 Maart 1889.

Bij zijn geleerden zwager kreeg hij geen medische, maar meer een taalkundige en musicale opleiding. Aan de eerste had hij het te danken, dat hij even als zijn zwager Curator

werd van het Gymnasium en aan de laatste dat hij, zoo lang zijn vingers en borst het toelieten, steeds onder de Corypheën van zang en muziek heeft behoord; gelukkig hield ook zijne vrouw veel van muziek.

Toch voor Medicus in de wieg gelegd, studeerde en promoveerde DE WIND te Utrecht den 19 Juni 1841 op een, in de Bibliotheek te vinden *Dissertatie*: *De Ascite.* Het buitengewoon geval door zijn vader beschreven gaf de aanleiding tot dat onderwerp. Aan de Acad. behartigde hij zeer zijne Medische studiën, doch niet de Chirurgicale en deed hij misschien wel wat te veel aan muziek. Te Middelburg gevestigd woonde hij korten tijd op het ook door mij bewoonde, later verbrande bovenhuis van den Gouden Burcht, *Langedelft* B 156; na zijn huwelijk woonde hij *Spanjaardstraat* E 69, daarna in *de Singelstraat* N 176, waar vroeger ook hadden gewoond de doctoren Jhr. DE JONGE en J. C. VAN DE BROECKE en eindelijk *Lange Noordstraat* D 70, in welk huis hij een rijke zaal bouwde, maar den na zijn tijd gemoderniseerden gevel liet staan.

DE WIND nam een kleine, fatsoenlijke praktijk waar, doch was geen Medicus als zijn voorouders. Als ijverig lid der Afdeeling demonstreerde hij o. a. de schoone collectie *Calculi* door zijn Voorvaders verzameld en schonk die aan het Z. G. Hij was zeer geacht, werd Directeur van het Med. Leesgezelschap, Voorzitter van de Gezondheids-commissie, ijverig lid van den Gen. Raad, doch daar het meer en meer in gebruik kwam twee of drie vakken uit te oefenen, gevoelde hij zijn minderheid. DE WIND is behalve van vele andere colleges ook Lid geweest van den Gemeenteraad, waarin hij tot de vrijzinnigen behoorde.

Het huwelijk bleef kinderloos; zijne vrouw, een dochter van Dr. ELTZMAN, zie boven, leed aan Ovarium-Kyste en stierf vóor hem 55 jaren oud.

Te vergeefs trachtte DE WIND zijn leven te verlengen door zware en kostbare wijnen. Het overlijden zijner zwagers en zóo meer, maakte hem rijk. Hij schatte zelf zijn jaarlijksch

inkomen op 12 duizend guldens. Hij bemaakte het Museum een porseleinen vaas, uit Brussel geërfd, die men schatte op ruim ƒ 5000.

De uit Vlaanderen gekomen familie DE WIND splitste zich in Doopsgezinden en Gereformeerden. De Doopsgezinden huwden dikwerf onder elkander en ook met leden der familie TAK, eveneens uit Vlaanderen afkomstig en godsdienstig eveneens in twee partijen gedeeld. Van de eerste geslachten van de DE WINDS werd slechts één geneeskundige, te weten: WILLEM, die in 1622 als Heelmeester naar Tabago vertrok. Zijne nakomelingen kwamen op St. Eustatius en Curaçao tot groot aanzien.

De door FOKKER vermelde Medici zijn uit de volgende generaties. D. M.].

3de generatie.

GERARD DE WIND, geb. 30 December 1685 te Vlissingen en overleden te Middelburg 10 December 1752. Hij was Predikant en Doctor, gehuwd met ELISABETH VAN BEEKHOVEN en had acht kinders. Zijne ouders waren de koopman PAULUS DE WIND en JACOMINA FRANS.

4de generatie.

PAULUS DE WIND, geb. Mei 1714, zoon van GERARDUS DE WIND en ELISABETH VAN BEEKHOVEN, trouwt den 18 December 1785 te Middelburg in Zeeland met BERDINA TAK, geb. 5 Februarij 1715 te Zierikzee, dochter van SAMUEL TAK en IDA OUDENAARDE, uit welk huwelijk 13 kinderen.

GERARD DE WIND, geb. 3 September 1730, eveneens een zoon van GERARDUS DE WIND en ELISABETH VAN BEEKHOVEN, trouwt den 20 Augustus 1767 met SUZANNA VAN HOORN, wed. ABRAHAM TAK, uit welk huwelijk 2 kinderen.

5de generatie.

Doctor SAMUEL DE WIND, geb. 15 October 1742, zoon van PAULUS DE WIND en BERDINA TAK, trouwt den 7 November 1766 te Vlissingen met CORNELIA DOBBELAER, dochter van BOUDEWIJN DOBBELAER en CORNELIA TAK, uit welk huwelijk 9 kinderen.

6de generatie.

Doctor PAULUS DE WIND, geb. 16 December 1767, zoon van SAMUEL DE WIND en CORNELIA DOBBELAER, trouwt met ELISABETH DE WIND, uit welk huwelijk 2 kinderen:

SAMUEL geb. 26 Januari 1793,

SUZANNA geb. 13 April 1795.

Doctor BOUDEWIJN DOBBELAER DE WIND, geb. 20 December 1775, zoon van SAMUEL DE WIND en CORNELIA DOBBELAER, trouwt met PETRONELLA TAK, dochter van MARINUS TAK en ELIZABETH DE WIND, uit welk huwelijk 4 kinderen:

CORNELIA geb. 8 Februari 1802.

ELISABETH geb. 2 November 1810.

SUZANNA PETRONELLA geb. 24 November 1813.

SAMUEL geb. 10 April 1817.

Laatste generatie.

Doctor SAMUEL DOBBELAER DE WIND, gehuwd met Mej. ELTZMAN, jongste zoon van boven genoemden, overleed kinderloos.

[WOESTENBURG (NICOLAAS VAN). Schout en Schepenen van de gemeente *Dreischor* hebben den 16 Mei 1775 een oorkonde opgemaakt van een ziektegeval, aldaar in consult met den plaatselijken Chirurg behandeld door bovengenoemden Chirurg van Brouwershaven. Wij bezitten de door W. opgemaakte ziektegeschiedenis in onze Boekerij.

Eene gezonde 67-jarige vrouw, HELSTER LEENDERTS SPEIJER, weduwe van CORNELIS JANSE FONTEIN, die vier weken te voren een val op haar hoofd had gedaan, valt gezond zijnde plotseling van haar stoel op den steenen vloer, verkrijgt daardoor een Ecchymose op het hoofd en is dadelijk gaan slapen gedurende 19 dagen en 19 nachten, zonder een oogenblik wakker of *Compos mentis* geweest te zijn. Op den 19^en^ dag ontwaakt ze met vol bewustzijn en denkt slechts één etmaal geslapen te hebben. Zij heeft in dien tijd geen voedsel gebruikt en slechts nu en dan, door het in de keel te gieten, eene

kleine hoeveelheid vocht. Na het ontwaken was zij gezond en heeft eetlust en na een paar dagen waren de korsten, die zich door de droogte rondom den mond hadden gevormd, geheel verdwenen. Van den begin af is er veel hitte, en volgens den doctor steeds koorts geweest, die op het laatst al meer en meer afnam. De doctor noemde dan ook de ziekte een Slaapkoorts, waardoor hij wel zal verstaan hebben de *Febris intermittens comatosa;* hij observeerde dan ook remissies, maar in het ziektegeval was dit opmerkelijk, dat er nooit in die 19 dagen een spoor van *koude* was en geen *zweem van huiduitwaseming*. Het heeft den schijn, alsof men niet met een Malignen vorm van Malaria heeft te doen gehad, maar met de nog altoos raadselachtige herseñaandoening, die men naar een in Italie gebruikelijke volksbenaming NONA noemt. Plaatselijk lijden of decubitus is niet gezien, geen braken, geen stoelgang maar weinige donkere heete urine.

De door W. ingestelde medicatie bestond in een ruime aderlating in den beginne met vesicantia, sinapismen, fomentaties en verkoelende clysmata, nu en dan zoo mogelijk een Laxans uit Tamarinde, Senna en Sal polychrest en Herba Acetosae.

W. had de ziekte in zijn 28-jarige praktijk niet gezien en schreef haar toe aan verdikt hersenbloed en verstopping der bloedvaten — wij zouden nu zeggen aan *Thrombose.*

Het vreemdsoortige van dit aan de vergetelheid onttrokken ziektegeval heeft mij doen besluiten 's mans naam in de onderhavige lijst op te nemen. D. M.].

WIJKHUIZE (ANGELUS DANIELS), *Middelburg.* Volgens den *Middelburgschen Naamwijzer* in het begin van de vorige eeuw uitgegeven is deze te Middelburg gevestigde Doctor reeds in 1678 gepromoveerd, maar hij moet eerst lang daarna zich te Middelburg gevestigd hebben en vroeger te Leiden hebben gewoond, althans in het Register van de leden tot de Waalsche kerk behoorende vindt men (*Livre B. B. B.*) hem op 28 Juni 1686 ingeschreven *par témoignage de Leijden.* Bij de

uitgift van den *Naamwijzer* hierboven genoemd (1716) behoorde hij nog tot de praktizerenden, na 1723 echter komt zijn naam verder daarin niet voor. Hij heeft gewoond in *de Langeviele*.

[Van hem is geen geschrift aanwezig. D. M.].

WIJNPERSE (FRANCISCUS VAN DE), *Middelburg*. Hij was een Middelburger van geboorte die zich tot het doen van zijne studiën eerst begeven heeft naar Groningen, waar hij den 25 Augustus 1732 als student is ingeschreven, doch later naar Leiden vertrok en aldaar den 7 Juli 1738 tot Med. Doctor bevorderd is op eene *Dissertatie: De Amanrosi*. Het zette zich als geneesheer te Middelburg neder en woonde aldaar op *de Balans*. Openbare bedieningen noch in zijn vak noch in burgerlijke betrekkingen schijnt hij bekleed te hebben, maar hij is een geruimen tijd als geneesheer werkzaam geweest, daar zijn naam tot in 1767 in den *Naamwijzer* wordt aangetroffen.

Hij is in 1751 met JOHANNA DU MOIJ, geboortig van 's Heerenhoek in den echt getreden.

[De Dissertatie is aanwezig. D. M.].

WOLF (PIETER LUCAS DE), *Middelburg*. Hij is geboren te Middelburg en was een zoon van JACOB DE WOLF, Chirurgijn aldaar († 1762). Hij heeft gestudeerd te Harderwijk en is den 30 September 1752 tot Med. Doctor bevorderd op eene *Dissertatie: De dysenteria vera*. Hij was ook even als zijn vader Chirurgijn en als zoodanig in 1749 toegelaten.

Zich in 1754 te Middelburg in beide betrekkingen gevestigd hebbende, heeft hij aldaar gewoond in *de Giststraat*, later op *de Rouaansche Kade* [1]). Reeds den 23 Juni 1753 werd hij gekozen tot Chirurgijn van het Gasthuis in de plaats van zijn vader, die op zijn verzoek eervol ontslagen was, en

---

[1]) Hij moet ook gewoond hebben op *de Heerengracht*. (Zie PASPOORT. *De Beschrijving van Zeeland vervolgd*.) Middelburg 1820. bladz. 238.

dien heeft hij eveneens, na zijn overlijden in 1762, opgevolgd als Examinerend Chirurgijn bij de West-Indische Compagnie. Als Med. Doctor heeft hij dienst gedaan bij de Nederduitsche Diaconie, waarbij hij 27 Juni 1767 Dr. J. STEENWIJK vervangen heeft, en den 17 Februari 1781 op zijn verzoek eervol ontslagen werd.

Hij huwde in September 1769 met JOHANNA JACOBA VAN DRUNEN, geboren te Bennebroek.

In 1781 heeft Dr. P. L. DE WOLFF de stad Middelburg verlaten, en is hij vertrokken naar Zalt-Bommel, terwijl hij deze plaats in 1783 wederom verliet zich begevende naar Hooge Zwaluwe.

[De Dissertatie is voorhanden. D. M.]

[ZEMBSCH (JOHAN FRIEDERICH). Ofschoon niet juist te huis behoorende tot de oude doctoren, neem ik dezen in de lijst op wegens het met hem gebeurde.

Hij was van Hollandsche familje, geboren omstreeks 1789 maar woonde te Middelburg als Rustend Officier van Gezondh. 2e klas, denkelijk met pensioen. Hij had voor bezigheid en verdiensten een winkel van manufacturen, vooral voor buitenlieden, opgezet op *den Burgt* nabij *de Markt*, die later verbrandde bij den brand van 1857. Het was perceel B 1. Hij was een zeer geacht, bedaard, fatsoenlijk en min of meer bemiddeld man. Om bezigheden te hebben, vermits hij zich met de boerenartikelen weinig bemoeide, nam hij nog altoos, dat zal vele jaren geweest zijn, geheel belangeloos het Militaire hospitaal waar met den Chir. Majoor FRUIT en deed dit ook toen die Infirmerie over vol werd tijdens de Belgische revolutie. Ofschoon FRUIT over geen te groote drukte klaagde, vond de Regering toch goed hem twee Middelburgsche doctoren toe te voegen en deze namen enkele maanden een paar zalen waar, zeer tot ergernis van den Directeur FRUIT. Toen die diensten konden ophouden, werden de doctoren met dank ontslagen maar ZEMBSCH bleef belangeloos

assisteeren. Nu volgt de Koninklijke belooning. De beide doctoren worden voorgedragen voor Ridders in de orde van den Ned. Leeuw en ZEMBSCH als *Broeder*. De laatste bedankte: hij wilde geen jaarlijksche ondersteuning ontvangen, omdat hij middelen genoeg had om te leven, maar hij vermeende als men de Doctoren bekroonde, ook aanspraak te mogen doen gelden op de Ridderorde, omdat hij gratis vele jaren had gedaan, wat de doctoren onnoodig hadden verricht gedurende korten tijd. Toen liet een der doctors weten, dat hij het Lint niet dragen wilde, als het gedragen werd door een Winkelier. Van daar eindeloos heên en weêr schrijven met *pro* et *contra*. ZEMBSCH wilde niet buigen, en hem voorbij gaan, kon men niet. Het einde was, dat zij alle drie ridders werden. Nadat zijn huis B 1 op Zondag 28 Juni 1857 verbrand was, waardoor hij veel schade leed en onder meer verloor een fraaie collectie door hem opgezette vogels, heeft ZEMBSCH nog korten tijd gewoond *Noordstraat* C 31; en overleed aldaar 22 Maart 1864, oud bijna 75 jaren. Zijne dochter Mej. B. C. ZEMBSCH vertrok naar Holland en huwde daar in Amsterdam.

De heer ZEMBSCH had nabestaanden op Medisch gebied in Abcoude. Daar woonde, zelfs nog in 1865 een in 1825 geadmitteerd Heelmeester J. M. ZEMBSCH en in dat jaar te Amsterdam J. M. ZEMBSCH Junior. D. M.].

ZWITSER (JOHAN GEORGE), *Tholen*. Van dezen is slechts uit de resolutiën van den Raad der stad Tholen bekend dat hij den 21 Juli 1776 tot Poorter en Burger van die stad is aangenomen.

Vermoedelijk is hij verwant of een afstammeling geweest van het wel bekende geslacht HELVETIUS.

[Men zie daarover b. v. Dr. R. KRULL en *anderen*, boven aangehaald bij HELVETIUS bladz. 74. D. M.].
